

5

โครงการ จิตอาสา

โดย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร

วิชาแปดประการ จิตตานุภาพ

หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

รวม ๒ เรื่อง

โดย
หลวงวิจิตรวาทการ

ถ้อยแถลงกิจการพิมพ์

สำนักงาน ส. ธรรมภักดี ได้รับความเมตตากรุณา
จากท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตรวาทการ โดยท่านประ-
ทานศาสนาสากตังษัต ๕ เล่มจบ ไว้เป็นสมบัติประจำ
ส. ธรรมภักดี ศาสนาสากตังษัตของท่านได้เป็นที่นิยมแพร่
หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประจักษ์เป็น
อนุสรณ์ของ ส. ธรรมภักดี มาจนทุกวันนี้ ได้พิมพ์ไป
แล้วถึงสองครั้งสองหน

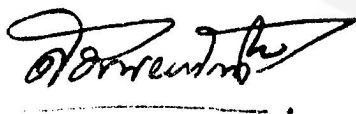
บัดนี้ท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตรวาทการ ได้เห็น
ความสำคัญของสำนักงานนี้ ว่าเป็นคลังที่เผยแพร่
วิทยาการทั้งทางโลก ทางธรรม สำคัญแห่งหนึ่งของ
ประเทศไทย ท่านจึงเมตตากรุณาอนุญาตให้พิมพ์หนังสือ
สำคัญของท่านอีก ๔ เรื่อง ๔ เล่ม คือ จิตตานุภาพ
พุทธานุภาพ ความฝัน และวิชาแปดประการ ดังที่พิมพ์
เผยแพร่อยู่ขณะนี้แล้ว บางเล่มสำนักงานได้พิมพ์
เพิ่มภาพต่าง ๆ เป็นภาคผนวกต่อท้ายเล่มด้วย เพื่อช่วย
ให้เพลิดเพลินแก่ท่านผู้อ่านตามสมควร

ส่วนในกาลต่อไป ท่านกำลังพิจารณาหนังสือต่าง ๆ
ของท่าน ในแง่แห่งการปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยเสีย
ก่อน แล้วจะได้มอบให้ ส. ธรรมภักดี จัดการพิมพ์ออก
เผยแพร่อเป็นลำดับ ๆ ไป เพื่อประโยชน์แก่นักศึกษา นัก
ค้นคว้า นักโบราณคดี และนักปฏิบัติโดยทั่วกัน

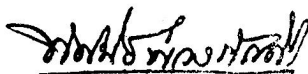
หวังว่าเมตตากรุณาของท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตร-
วาทการ ที่มีต่อสำนักงาน ส. ธรรมภักดีนี้ คงเป็นหีบค
ยีนดีแก่ท่านที่เคารพทั้งหลายเช่นเดียวกัน.

ขอได้รับความเคารพอย่างสูง

จาก

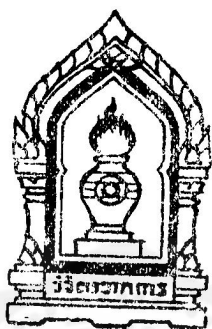

(สม พ่วงภักดี)

(ทักษ์นัย พ่วงภักดี)

เจ้าของผู้จัดการสำนักงาน ส. ธรรมภักดี

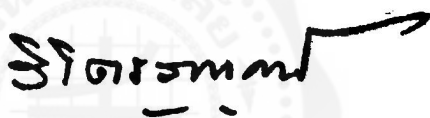

คำนำ

“วิชาแปดประการ” เป็นหนังสือเล่มแรก ที่ได้
สร้างตัวสร้างชื่อเสียงของข้าพเจ้าในโลกหนังสือ และ
สร้างความสนใจในการศึกษา เปรียบเทียบหลักพระ
พุทธศาสนา กับหลักจิตตวิทยาตะวันตก ได้พิมพ์
ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ คือเมื่อ ๓๓ ปีมาแล้ว ได้
แก้ไขพิมพ์ใหม่เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ และ
ครั้งที่ ๓ ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ พิมพ์ครั้งแรกหนึ่งพันเล่ม
ครั้งที่ ๒ สามพันเล่ม ครั้งที่ ๓ สี่พันเล่ม รวมเป็น
หนังสือ ๘ พันเล่ม ที่ได้เผยแพร่ไปในระยะเวลา ๓๐

พิเศษ โดยเหตุที่การศึกษาในปัจจุบันได้ก้าวหน้ามากขึ้น
ความสนใจในการค้นคว้ามีมากขึ้น หนังสือวิชา
แปลประการจึงยังอยู่ในความต้องการของมหาชน

สำนักงาน ส.ธรรมภักดีขออนุญาตพิมพ์ใหม่ ข้าพเจ้า
จึงอนุญาตให้พิมพ์อีกครั้งหนึ่ง โดยเชื่อว่าหนังสือเรื่อง
นี้จะเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าต่อไป.

ส.ธรรมภักดี

๒๒ ชอยเกษม ถนนสุขุมวิท

พระนคร

๑๒ มกราคม ๒๕๐๔

สารบัญ

ข้อความเบื้องต้น	๑
ความแตกต่างกันในระหว่างคำว่า วิชา กับ วิชชา ปัญหาต่าง ๆ เป็นมูลให้คิดเขียนเรื่องวิชา	๑
แปดประการ	๒
สาขาวิชาทั้งแปด	๑๑
วิชาทั้งแปดครอบคลุมอื่น ๆ	๑๒
ก. หลักของโยคี	๑๓
ลัทธิโยคีถือว่าในมนุษย์เรามีส่วนใหญ่แบ่ง ออกได้ ๗ ส่วน	๑๓
๑. กาย	๑๓
๒. เจตภูต	๑๓
เปรียบเทียบกาย กับ เจตภูต	๑๕
๓. ปราณ	๒๒
๔. สัญญา	๒๒

(ข)

๕. ปัญญา	๒๒
๖. ดวงจิต	๒๒
๗. วิญญาณ	๓๒
มนุษย์เราเปรียบเหมือนเรือลำใหญ่	๒๓
ข. หลักเรื่องกสิณ และฌาน	๒๕
กสิณและฌานเป็นบันไดขั้นต้นของวิชาแปด ประการ	๒๕
๑. กสิณ	๒๖
ผลอันจะพึงได้จากการทำกสิณตามคัมภีร์ วิสุทธิมรรค ๑๐ ประการ	๒๖
วิธีทำกสิณ	๓๑
ปฐวิวกสิณ	๓๑
ขั้นของการทำปฐวิวกสิณ ๖ ขั้น	๓๑
๑. การเตรียมตัวและวิธีเพ่ง	๓๑
๒. อุกคหนิมิต	๓๓
๓. เกิดปฏิภาคนิมิต	๓๔
๔. เกิดอุปจารสมาธิ	๓๔

(ค)

๕. เกิดอัปปนาสมาธิ	๓๕
๖. วิธีบำรุงรักษาอัปปนาสมาธิ	๓๕
การรักษาดำตามคัมภีร์วิสุทธิมรรค	
๑ ประการ	๓๖
อาโปกสิณ	๓๗
เตโชกสิณ	๓๗
วาโยกสิณ	๓๘
น้ำลกสิณ	๓๕
ปตลกสิณ	๓๕
โลหิตกสิณ	๓๕
โอทาทกสิณ	๓๕
อาโลกกสิณ	๔๐
๒. ฌาน	๔๑
ฌานแบ่งเป็น ๒ ประเภท	๔๑
ก. อธิบายรูปฌาน	๔๒
ผู้ที่สำเร็จรูปฌานทั้ง ๔	๔๔
ข. อธิบายอรุปฌาน	๔๘

(ชม)

วิชาประการที่ ๑ วิปัสสนาญาณ (ญาณอันนับเข้า ในวิปัสสนา)	๕๑
วิปัสสนาญาณมีสาขาแบ่งออกเป็น ๔ อย่าง	๕๑
พระอรรถาธิบาย เรื่องวิปัสสนาญาณ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ ยาวชิรญาณวโรรส	๕๒
ความสำคัญของวิปัสสนาญาณ และ อัสวักขยญาณในหมวดวิชาแปด	๕๓
ผลของการเรียนวิชาโดยความตั้งใจ อันไม่บริสุทธิ์	๖๔
วิชาประการที่ ๒ มโนมยิทธิ (ฤทธิ์ทางใจ)	๖๖
ความตามในนิทเทส	๖๖
ชั้นคอนชั้น (Subconscience) ตาม ทางจิตวิทยาของฝรั่ง	๖๖
มโนมยิทธิชั้นต่ำ	๖๘
ความคิดของคนเรากระจ่ายออกจากตัวคน เหมือนกระแสไฟฟ้า	๗๐

ตัวอย่างอำนาจกระแสดวงจิต	๓๒
ชั้นของกระแสดวงจิตสองชั้น	๓๓
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมี มโนมยิทธิแรงกล้า	๓๕
ปราชญ์ฝรั่งและโยคียืนยันว่ากายของ มนุษย์เรามี ๒ กาย	๓๖
ฝรั่งและพวกโยคีวางหลักการบังคับ เจตภูตไว้ ๓ ประการ	๓๗
กระแสดวงจิต ๒ จำพวก คือจำพวกที่ดูดเข้า มา และจำพวกที่ดันออกไป	๔๐
หลักทำให้กระแสดวงจิตแรงขึ้น ๓ ประการ	๔๖
คำอธิบายการรักษาโรคด้วยอำนาจดวง จิตของโยคี	๔๗
วิชาประการที่ ๓ อิทธีวิธี (แสดงฤทธิ์ได้)	๕๒
ความตามในนิทเทศ	๕๒
พระดำริในเรื่องอิทธิวิธีของสมเด็จพระ มหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิร-	
ญาณวโรรส	๕๒

(จ)

อิทธิวิธีขั้นต่ำ	๘๔
อิทธิวิธีอย่างกลาง อาสตราลอามส์	
แขนทิพย์	๘๗
อิทธิวิธีอย่างสูงสุด เจตภูต, ความ	
คิดที่เป็นรูปร่าง, แขนทิพย์	๘๘
หลักของการทำอิทธิวิธี ในทางพุทธศาสนา	
วางหลักอาการเบื้องต้นไว้ ๑๔ ประการ	๑๐๒
อิทธิวิธีทุกอันสำเร็จได้ด้วยการอธิษฐาน	๑๐๕
วิชาประการที่ ๔ ทิพโสต (หูทิพย์)	๑๐๗
ความตามในนิทเทศ	๑๐๗
ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทิพโสต ตั้งต้น	
แต่ต้นไม้, สัตว์, ขึ้นมาถึงมนุษย์	๑๐๘
กรุงโรมโบราณพ้นจากเงอมมอเข้าศึก	
เพราะฝูงห่าน	๑๑๐
เรื่องการพูดเป็นกลาง	๑๑๑
วิชาประการที่ ๕ เจโตปริยญาณ(รู้จักกำหนด	
ใจผู้อื่น)	๑๑๕

(ฉ)

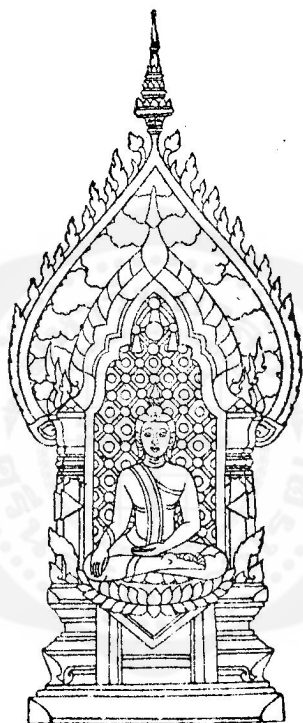
ความตามในนิทเทศ	๑๑๕
วิชา (เจโตปริยญาณ) อันนี้ นักปราชญ์ ฝรั่งและอินเดียแบ่งออกเป็น ๒	
ประเภท	๑๑๖
กระแสดวงจิตเปรียบเหมือนเครื่องรับ เครื่องส่งวิทยุ	๑๑๗
วิษณูฝนส่ง และรับกระแสดวงจิตตาม ลัทธิโยคี ๕ ชั้น	๑๑๘
หลักในคัมภีร์วิสุทธิมรรค เรื่องเจโตปริย ญาณของพระพุทธโฆษาจารย์	๑๒๒
วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ (ระลึกชาติได้)	๑๒๔
ความตามในนิทเทศ	๑๒๔
วิญญาณดับสูญหรือดับไม่ดับสูญ	๑๒๕
คนตายแล้วเกิดอีกหรือไม่	๑๒๖
ความเห็นในเรื่องความเกิดของมนุษย์	
สรุปลงได้เป็น ๓ พวก	๑๒๗

(ช)

ปัญหาโต้แย้งความเห็นจำพวกที่ ๑	
รวมลง ๓ ประการ	๑๒๘
ธรรมชาติมีกฎหมายเหมือนทางบ้านเมือง	๑๓๑
ข้อเถียงความเห็นของจำพวกที่ ๒	๑๓๒
ความเห็นจำพวกที่ ๓ ประกอบกันเข้าได้ กับนักวิทยาศาสตร์และนักรู้ในทาง ศาสนา	๑๓๓
ตัวอย่างบุคคลที่ระลึกชาติได้	๑๓๖
คำอธิบายของพระพุทธรโฆษาจารย์ ใน เรื่องปูพเพนิวาसानุสสติญาณ	๑๔๑
วิชาประการที่ ๑ ทิพจักขุ (ตาทิพย์)	๑๔๓
ความตามในนิทเทศ	๑๔๓
นัยน์ตาเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดในร่างกาย ของมนุษย์	๑๔๔
ทิพจักขุนี้ตรงกับ Clairvoyance ของฝรั่ง	๑๕๑
ในวิชาทิพจักขุของฝรั่งและของโยคี	
มีหลักอยู่ ๓ ประการ	๑๕๒
อธิบายหลักที่ ๑	๑๕๓

(ข)

อธิบายหลักที่ ๒	๑๕๓
อธิบายหลักที่ ๓	๑๕๔
บุคคลตัวอย่างในเรื่องทิพจักขุ หรือดวง ตาทิพย์	๑๕๕
วิธีฟังและโยคใช้ สำหรับทำให้เกิด ทิพจักขุ มองเห็นสิ่งต่างๆ ในอดีต อนาคต และปัจจุบันมีอยู่ ๓ วิธี	๑๕๕
วิธีการขั้นแรกของวิธีที่ ๑ มีอยู่ ๕ ประการ	๑๖๐
วิธีการขั้นแรกของวิธีที่ ๒ มีอยู่ ๖ ประการ	๑๖๒
ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคท่านบัญญัติให้ใช้ อาโลกกสิณเป็นสำคัญ	๑๖๕
วิชาประการที่ ๘ อาสวักขยญาณ (รู้จักทำ อาสวะให้สิ้นไป)	๑๖๖
ความตามในนิทเทส	๑๖๖
ความมุ่งหมายของผู้ที่เรียนวิชาแปด ประการให้สำเร็จ	๑๖๗

จิ. เจ. รุ. นี.

วิชา ..

แปดประการ

หลวงวิจิตรวาทการ

๕ ข้อความเบื้องต้น

ในขั้นต้น ข้าพเจ้าขอทำความเข้าใจกับท่านผู้อ่าน เรื่องความแตกต่างกัน ในระหว่างคำว่า วิชา กับ วิชชา ซึ่งพจนานุกรม ได้ให้ความหมายไว้ต่างกันอย่างชัดเจน คือ วิชา (ช. ตัวเดียว) หมายถึงความรู้ทั่วไป ส่วน วิชชา (ช. สองตัว) หมายถึงธรรมชั้นสูงของพระพุทธเจ้า ที่นำมากล่าวในหนังสือเล่มนี้ ฉะนั้นคำว่า วิชชา ที่เป็นวัตถุประสงคฺ์ของหนังสือเล่มนี้ จึง ใช้ช. สองตัว

เสมอ

ถ้าจะพิจารณาเทียบเคียงประวัติของผู้ตั้งศาสนา ใหญ่ๆ ดูแล้วก็น่าเชื่อว่า วิชาแปดประการ ที่กล่าวใน

หนังสือเล่มนี้ เป็นสังฆอัครมหาบุรุษผู้ตั้งศาสนาทุกศาสนา ได้บรรลุแล้วทั้งหมด หรือบางประการ และเป็นข้อประหลาดอยู่อีกอย่างหนึ่งว่า วิชาแปดประการอย่างนี้ มีผู้ฝึกฝนใฝ่ใจ ใครจะเรียนรู้จริงแต่ในทวีปเอเชียภาคตะวันตก คือตั้งแต่ประเทศอินเดียไป จนจดยุโรปและแอฟริกา ส่วนในประเทศอื่น เช่น จีน และญี่ปุ่นซึ่งเจริญมาแล้วทั้งนั้น ๆ กัน หรือก่อนอินเดียด้วยซ้ำ ยังไม่ปรากฏว่ารุ่งเรืองในวิชาเรื่องนี้ พิสูจน์อันจะเถียงไม่ได้ในข้อนี้คือ ผู้ตั้งศาสนาใหญ่ ๆ คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา พระเยซูคริสต์ และพระมหามะหมัด ทั้งสามนี้ ได้กำเนิดและสำเร็จในถิ่นที่นั้น

วิชาแปดประการ นี้ ปรากฏว่า พระพุทธเจ้าของเราทรงบรรลุครบถ้วน และทรงบรรลุในราตรีกาลที่ตรัสรู้ มหาโพธิบัลลังก์ ปัญหาจึงมีต่อไปว่า วิชาทั้งแปดนี้ หมายความว่าเพียงไหน และอภินิหารของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมีอยู่เป็นประการใด ความเห็นชอบของนักปราชญ์ ทั้งนับถือศาสนาพุทธ และที่ไม่นับถือ แตกต่างกันออกเป็นสองทาง คือ:-

๑. ความเห็นของท่านที่เชื่อในอิทธิานุภาพ กล่าวคือ เชื่อว่ามนุษย์อาจมีอำนาจบันดาลให้สิ่งต่างๆ เป็นไปได้ ยิ่งกว่าที่มนุษย์ธรรมดาสามารถทำ ย่อมรับว่าอิทธิปาฏิหาริย์ทั้งหลาย ที่กล่าวกันว่า พระพุทธเจ้าทรงสามารถทำได้นั้นเป็นความจริง

๒. ความเห็นของท่านที่เชื่อแต่เฉพาะสิ่งที่จะรู้สึกได้ด้วยอายตนะภายในทั้ง ๕ คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น และกาย แต่ไม่ยอมเชื่อไปยิ่งกว่านั้น ยืนยันว่าอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ เป็นของไม่จริง เป็นแต่เพียงกล่าวเทียบเคียงเท่านั้น

จึงเป็นปัญหาสำคัญยิ่ง ว่าความเห็นฝ่ายไหน จะถูกต้องแท้ เพราะตามธรรมดาเมื่อฝ่ายหนึ่ง ว่าชาว อีกฝ่ายหนึ่ง ว่าคำ ก็คงต้องผิดอยู่ข้างหนึ่ง หรือทั้งสองข้างต่างผิดด้วยกัน เมื่อเป็นสีแดง แต่จะให้ถูกต้องไปทั้งสองฝ่ายนั้นไม่ได้ และถ้าเป็นการแน่นอนว่า ฝ่ายไหนถูกแล้ว ผลก็ต่างกันมาก กล่าวคือถ้าวินิจฉัยว่า ความเห็นอย่างหนึ่งนั้นเที่ยงแท้ พระพุทธเจ้าของเราจึงจัดเป็นพระเจ้า (God) มีฐานะสูงกว่าเทพดา อินทร์ พรหม

ทั้งหลาย ดังที่ศาสนาอื่นเขาขอให้เจ้าของศาสนาของเขา
เป็นดังนี้ แต่ถ้ามหาวินิจัยว่า ความเห็นอย่างที่สอง
นั้นถูกต้องแล้ว พระพุทธเจ้าของเรา ก็ทรงเป็นแต่เพียง
ปรัชญาเมธี (Philosopher) - คนหนึ่งอย่างเช่นโสกราตีส
หรือ อาริสโตเติลของกรีก และขงจื๊อของจีนเท่านั้น
หาประเสริฐไปยิ่งกว่านั้นไม่

แต่ก่อนที่จะวินิจัยลงไปทางใดนั้น เราน่าจะตั้ง
ปัญหาถามตัวเราเองสัก ๓ ข้อ คือ:-

พระพุทธเจ้าได้ ทรงศึกษาในสำนัก เจ็ดลัทธิต่างๆ
และได้รับความนิยมนับถือของคนทั้งหลาย มาก่อนยุค
ของพระองค์ และทรงกระทำทุกกริยายุตลอดถึง ๖
ปีจึงสำเร็จ ความสำเร็จอันได้มาด้วยความเพียรใหญ่ยิ่ง
เห็นปานนั้น จะไม่มีอะไรที่ทำให้พระองค์มีคุณสมบัติ
พิเศษสูงกว่ามนุษย์ธรรมดาบ้างเลยหรือ

ถ้าพระพุทธเจ้า มีฐานะเป็นเพียงนักรู้ศีลธรรมคน
หนึ่งเท่านั้นแล้ว ไฉนจึงทรงสามารถแผ่ศาสนาของพระ
องค์ได้มาก ยิ่งกว่าศาสนาอื่น ๆ รวดเร็วกว่าศาสนา

อื่น ๆ และยั่งยืนนานกว่าศาสนาอื่น ๆ ปัญหาข้อนี้ได้
เคยมีคำกล่าวแก่ ๒ ประการคือ:-

(๑) เพราะธรรมของพระพุทธเจ้าเที่ยงตรง, สุขุม
และนำไปสู่ความเจริญมากกว่าธรรมในศาสนาอื่น ๆ และ

(๒) เป็นเพราะว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสแล้ว
ได้ทรงเทศนาโปรดพระมหากษัตริย์ ผู้ยิ่งใหญ่ในครั้งนั้น
จนเลื่อมใส และรับเป็นพุทธศาสนูปถัมภก ผู้คนทั้งหลาย
จึงได้เชื่อถือตาม โดยมีอำนาจของพระมหากษัตริย์ช่วย
สนับสนุน

ข้อทั้งสองประการนี้ จะนับว่าถูกต้องก็ยาก เรื่อง
ต่างคนต่างก็เห็นว่าศาสนาของตนดี การโต้เถียงเรื่อง
ศาสนา ได้มีตลอดมาตราบนี้ ก็ยังไม่เคยวินิจจกันได้
เด็ดขาด ว่าศาสนาไหนดีที่สุด อันที่จริงผู้ตั้งศาสนาทุก ๆ
ท่าน ได้วางหลักสำคัญลงเกือบเป็นแบบเดียวกัน จะ
ต่างกันก็แต่ในวิธีการ ส่วนข้อแก้ที่ว่าพระพุทธเจ้าได้
อำนาจของพระมหากษัตริย์ ผู้ยิ่งใหญ่สนับสนุนนั้น ก็ไม่
แน่นัก คณาจารย์เกือบทุกคนในสมัยของพระพุทธเจ้าได้
รับความสนับสนุนของพระมหากษัตริย์องค์ใด องค์หนึ่ง

เกือบทั้งนั้น แต่ไม่มีลัทธิของใครจะแพร่หลายไพศาล
เหมือนของพระพุทธเจ้า

ปัญหาอีกข้อหนึ่งก็คือ เรื่องพระอังกุลิมาลเถระ ซึ่ง
ตามตำนานเล่าว่าเป็นโจรฆ่าคนมาแล้วถึง ๕๕๕ คน ตัด
นิ้วมือน้อยเป็นพวง และกำลังจะแสวงหาอีกคนหนึ่งเพื่อ
ฆ่า และตัดนิ้วมือน้อยให้ครบพັນ ตามคำแนะนำของ
อาจารย์ แต่มาพบพระพุทธเจ้าเข้า ตำนานเล่าว่า วิ่งไล่
พระพุทธเจ้าไม่ทัน และพอพระพุทธเจ้ารับสั่งคำเดียว
พระอังกุลิมาลก็ขี้คิด ไม่กระทำความร้ายต่อพระองค์ กลับ
ฟังธรรมเทศนา ได้อุปสมบทอย่างเอหิภิกขุ จนสำเร็จ
เป็นพระอรหันต์ ปัญหาที่น่าคิดจึงมีอยู่สองประการคือ:-

๑. พระพุทธเจ้าทรงสำรวจพระจริยาอย่างยอดเยี่ยม
คงจะไม่ทรงวิ่งหนี แต่เหตุไฉนพระอังกุลิมาล จึงตาม
ไม่ทัน และ

๒. ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์เสียเลย
แล้ว คำพูดของพระองค์คำเดียว จะทำให้โจรใจทมิฬ
ฆ่าคนมาแล้วถึง ๕๕๕ คน หยุดยั้งฟังพระเทศนาได้ที
เดียวหรือ ลองสมมติเอาเองว่าเราไปในกลางป่าพบโจร

ที่จะมาฆ่าเรา เราลองเอาพุทธวจนะอันนั้นพูดให้โจรฟัง คงไม่ได้ผลอย่างนั้น

อีกประการหนึ่ง ถ้าจะลงความเห็นว่ อธิธิปาฏิ-
หารีย์ จะแปลไปในทางบุคคลาธิฐานไม่ได้แล้ว และถ้า
จะถือเป็นความจริงว่า พระพุทธเจ้าไม่ทรงมีอธิธิปาฏิ-
หารีย์เกินไปกว่ามนุษย์สามัญแล้ว ก็น่าสงสัยว่า นัก
ปราชญ์ที่เขียนตำรามากมายก่ายกอง เกี่ยวกับอธิธิ-
ปาฏิหารีย์ของพระพุทธเจ้านั้น เอามาจากไหน จริงอยู่
มนุษย์เรามีธรรมชาติอันหนึ่ง ที่เรียกว่า มโนคติ
(Imagination) อันเป็นเครื่องกระทำให้นมนุษย์คิดเห็นสิ่ง
ซึ่งในบางครั้งดูพันวิสัย = ที่จะเป็นไป แต่มโนคติของ
มนุษย์นั้นเอง จะมีได้ก็เพียงในสิ่งที่มีความจริงอยู่=ใน
โลกบ้างเท่านั้น และมีมโนคติในเรื่องอันปราศจากมูล
แห่งความจริงเสียเลยนั้นหาไม่

อีกประการหนึ่งเล่า ถ้าอธิธิปาฏิหารีย์ของพระ
พุทธเจ้า ไม่เป็นความจริงเสียเลยแล้ว นักปราชญ์ที่แต่ง
หนังสือมากมาย ว่าด้วยอธิธิปาฏิหารีย์นั้น จะปราศจาก
หิริโอตตัปปะ ถึงกับเอาความเท็จมากล่าวหลอกลวงมหา

ชนได้ถึงปานนี้ทีเดียวหรือ การกลับตรงกันข้าม คือ
ปรากฏว่า ผู้แต่งตำรานั้น ล้วนเป็นผู้มีศีลธรรม มีความ
รู้อย่างสูงทุกคน

อนึ่ง พระพุทธภาษิต มีอยู่ข้อว่า “สจฺจิ เว อมตา
วาจา” ความจริงเป็นวาจาที่ไม่ตาย ถ้าเราจะกลับเสีย
ให้ตรงกันข้ามก็คือว่า “ความเท็จเป็นวาจาที่ตาย” ถ้า
หากตำราเหล่านั้นเป็นเท็จ ก็น่าจะตาย คือเสื่อมสูญไป
เสียนานแล้ว แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับ
อิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้านั้น มีอายุถึง ๒,๐๐๐ ปี
มาแล้ว มีผู้เลื่อมใสศรัทธากันต่อไป ไม่รู้จักสิ้นสูญ
จะควรเรียกว่าเป็นวาจาที่ไม่ตาย และควรจะถือเป็น
ความจริงได้หรือยัง

เมื่อคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ ก็น่าจะ
ยอมรับว่า พระพุทธเจ้าของเราจะมีอิทธิปาฏิหาริย์อัน
ศักดิ์สิทธิ์สูงกว่าปกติของมนุษย์ธรรมดา และอิทธิ-
ปาฏิหาริย์เหล่านั้น จะต้องแปลไปตามบุคคลาธิษฐานบ้าง
จะอธิบายเป็นธรรมาธิษฐานเสียหมดคนนั้น ดูจะเป็นการ
บกพร่องไป

แต่ที่ว่าพระพุทธเจ้าของเรา ทรงมโณนิหารสูงกว่า
 คนธรรมดาโดยปรกตินั้น เราจะอธิบายมโณนิหารอัน
 โดยทางใด ความเห็นของคนในข้อนี้ก็แตกต่างกันออก
 เป็นสองทาง ทางหนึ่งเชื่อกันว่า เป็นสิ่งซึ่งอยู่นอก
 ธรรมชาติ (Supernatural) และอีกทางหนึ่ง เชื่อว่า อยู่
 ในขอบเขตของธรรมชาตินั่นเอง แต่เป็นด้วยอำนาจ
 ของดวงจิตที่ได้รับความฝึกฝนเป็นอย่างดี พวกที่หนึ่ง
 เป็นพวกที่เชื่ออำนาจเบืองบน ที่จะบันดาลให้ใครเป็น
 อะไรก็ได้ และอธิบายว่า ถ้าใครใช้วิธีฝึกฝนดวงจิต
 อย่างนั้นๆ แล้ว ก็สามารถจะทำการติดต่อกับอำนาจใน
 เบืองบนคือเทพเจ้าได้ สามารถจะขออุทิศเดชจากเทพ-
 ดา (อิทธิวิธี) สามารถจะเจรจาไต่ถามเรื่องราวต่างๆ
 จากผู้ศักดิ์สิทธิ์ในเบืองบน (ทิพโสตา) ส่วนพวกที่สอง
 ถือว่าฤทธิ์เดชของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก หรือ
 ของใครๆ ที่สามารถมีได้นั้น อยู่ในขอบเขตของธรรม
 ชาตินั่นเอง คือเป็นด้วยอำนาจใจที่ได้รับความฝึกฝน หา
 ใช่เป็นสิ่งที่เกินธรรมชาติ หรือพ้นวิสัยมนุษย์ไม่ อันที่จริง
 เรายังมีความรู้ไม่พอว่า ธรรมชาตินี้เอง มีวงกว้างแค

โหน และวิสัยของมนุษย์นั้น มีขอบเขตเพียงไร เพราะฉะนั้นก่อนที่เราจะวินิจฉัย ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นของเกินธรรมชาติ หรือเหลือวิสัยมนุษย์นั้น เราจำจะต้องยังตรองและพิจารณาพิเคราะห์ให้มาก

ปัญหาต่าง ๆ ที่พรรณนามาข้างต้นนี้ เป็นมลให้คิดเขียนเรื่อง วิชาแปดประการ ไปในทางที่เชื่อหรือสงสัยว่า พระพุทธเจ้าของเรามีอิทธิปาณียาริยังล้นกว่ามนุษย์โดยปรกติ และทรงทำการใด ๆ ที่มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถจะทำได้ และอิทธิปาณียาริที่ทรงทำได้ดังนั้นก็เป็ผลแห่งอำนาจดวงจิตของพระองค์

เพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่าน ข้าพเจ้าจะแยกสาขาวิชาทั้งแปดออกและนำเอาธรรมหมวดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันมารวบรวมไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าวิชาแปดประการเป็นธรรมข้อสำคัญยิ่ง ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และครอบคลุมอื่นไว้อีกเป็นอันมาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเรียนหลักธรรมเรื่องวิชาแปดประการนี้เรื่องเดียว จะช่วยให้เข้าใจหลักธรรมอื่น ๆ อีกหลายหมวด

สาขาวิชาทั้งแปดนั้น เป็นดังต่อไปนี้:-

๑. วิปัสสนาญาณ ญาณอันนับเข้าใน
วิปัสสนา
๒. มโนมยิทธิ ฤทธิ์ทางใจ
๓. อิทธีวิธี แสดงฤทธิ์ได้
๔. ทิพโสต หูทิพย์
๕. เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่น
๖. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้
๗. ทิพจักขุ ตาทิพย์
๘. อาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้นไป

(ขรรณวิภาคปริเนทที่ ๒ หน้า ๘๑)

วิชาทั้งแปดนี้ ตรงกันข้ามกับอวิชาแปด คือ:-

๑. ไม่รู้จักทุกข์
๒. ไม่รู้จักเหตุเกิดแห่งทุกข์
๓. ไม่รู้จักความดับทุกข์
๔. ไม่รู้จักทางถึงความดับทุกข์
๕. ไม่รู้จักอดีต

๖. ไม่รู้จักอนาคต
๗. ไม่รู้จักทั้งอดีตและอนาคต
๘. ไม่รู้จักปฏิเสธสมปบาท คือไม่รู้จักกำหนดสถานะนั้นๆ โดยความเป็นเหตุผลแห่งกันและกันเนื่องกันไป ดูลูกโซ่เกี่ยวกันเป็นสายละนั้น

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๘๑)

พึงสังเกตว่า อวิชาข้อ ๑. ๒. ๓. ๔. และ ๘. ตรงกันข้ามกับอสวัคยญาณ และข้อ ๕. ๖. กับ ๗. นั้น ตรงกันข้ามกับทิพจักขุ

วิชาทั้งแปดนี้ ครอบคลุมอื่น ๆ ข้อใดไว้บ้าง เมื่อกล่าวอย่างกว้าง ก็ครอบคลุมไว้ ๓ หมวด คือ:-

ก. ครอบวิชา ๓ ได้แก่

๑. บุพเพนิวาสานุสสติญาณ รู้จักระลึกชาติได้
๒. จุตูปปาตญาณ รู้จักกำหนดจุดิและเกิด
๓. อสวัคยญาณ รู้จักทำอสวะให้สิ้น

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๒๖)

ข. ครอบอภิญญา ๖ ได้แก่

๑. อิทธีวิธี แสดงฤทธิ์ได้
 ๒. ทิพโสตา หูทิพย์
 ๓. เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่น
 ๔. บุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้
 ๕. ทิพจักขุ ตาทิพย์
 ๖. อาสวกัมมญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้น
- (ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๖๓)

ค. ครอบอภิญญา ๓ ข้อ คือ:-

๑. บุพเพนิวาสานุสสติญาณ ปรินิพพาน
๒. จตุปปาตญาณ ปรินิพพานรู้ชัดและ
อุปบัติของสัตว์ทั้งหลาย ผู้เป็นต่าง ๆ กัน
โดยกรรม
๓. อาสวกัมมญาณ ปรินิพพานรู้ชัดทำอาสวะ-
ให้สิ้น

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๘๘)

เมื่อกล่าวโดยละเอียด แยกสาขาของวิชาทั้งแปด
ออกไปแล้ว ธรรมหมวดนี้ยังครอบคลุมหมวดอื่นๆ ไว้
อีกหลายหมวดคือ:-

๑. วิปัสสนาญาณ ในหมวดวิชา ครอบวิปัสสนา
ญาณ ๘

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๘๘)

๒. อธิวัธี ครอบอธิปัทมหาริยะ

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๒๒)

๓. ทิพจักขุ ครอบญาณ ๓ คือ:-

๑. อดีตังสญาณ ญาณในส่วนอดีต

๒. อนาคตังสญาณ ญาณในส่วนอนาคต

๓. ปัจจุบันนังสญาณ ญาณในส่วนปัจจุบัน

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๑๕)

๔. อาสวักขยญาณ ครอบธรรม ๔ หมวด คือ:-

ก. ครอบอาสวะ ๓ ได้แก่

๑. กามาสวะ อาสวะเป็นเหตุอยากได้

๒. ภวาสวะ อาสวะเป็นเหตุอยากเป็น

๓. อวิชชาสวะ อาสวะคือความเขลา
(ธรรมวิภาคปริเนทที่ ๒ หน้า ๑๓)

ข. กรอบอริยสัจ ๔ ได้แก่

๑. ทุกข์ ความไม่สบาย
๒. สมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์
๓. นิโรธ ความดับทุกข์
๔. มรรค ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์
(นวโกวาท หน้า ๕๐)

ค. กรอบกิจในอริยสัจ ๔ คือ:-

๑. ปริญญา กำหนดรู้ทุกข์สัจ
๒. ปหานะ ละสมุทัยสัจ
๓. สัจฉิกรณะ ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธสัจ
๔. ภาวนา ทำมรรคสัจให้เกิด
(ธรรมวิภาคปริเนทที่ ๒ หน้า ๔๓)

ง. กรอบอวิชา ๔ คือ:-

๑. ไม่รู้ในทุกข์
๒. ไม่รู้ในทุกข์สมุทัย

๓. ไม่รู้ในทุกขนิโรธ

๔. ไม่รู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

(ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๓๘)

โดยเหตุที่ได้กล่าวถึงลัทธิโยคีไว้หลายแห่ง ในหนังสือเล่มนี้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ได้นำเอาหลักของพระพุทธศาสนาแท้ๆ ในเรื่องวิชาแปดประการ มาบรรยายไว้ด้วย ฉะนั้น จึงเป็นข้อสำคัญ ที่เราจะต้องรู้จักหลักลัทธิของโยคี หลักเรื่องกสณ และเรื่องฌานไว้พอสมควร จึงจะได้นำหลักทั้ง ๓ ประการนี้มาอธิบายโดยย่อๆ ดังต่อไปนี้ เมื่อท่านผู้อ่านสำเหนียกชัดเจนจนจับต้นชนปลายได้แล้ว จะทำให้เข้าใจความในตอนที่แยกอธิบายวิชาแปดประการเป็นข้อๆ ง่ายขึ้นอีกเป็นอันมาก

ก. หลักของโยคี

ลัทธิของโยคินั้น เขาถือว่าในมนุษย์เรา มีส่วน
ใหญ่ที่แบ่งออกได้ เป็น ๗ ส่วน คือ:-

๗. วิญญาณ

๖. ดวงจิต

๕. ปัญญา

๔. สัมมัญญา

๓. ปราณ

๒. เจตภูต

๑. กาย

การที่เรียงลำดับ ๗ ลงมาหา ๑ นั้น ก็เพื่อให้เห็นว่า
วิญญาณเป็นธรรมชาติที่สูงสุด และกายเป็นธรรมชาติ
ต่ำที่สุด

๑. กาย

กายเป็นของหยาบ และเห็นได้ชัดกว่าส่วนสำคัญ
อื่นๆ ของมนุษย์ เป็นส่วนรวมของธาตุต่างๆ ที่คูกกัน

เข้าเป็นรูปร่าง มีปราณเป็นเครื่องบำรุงให้คุ้มกันอยู่ได้ เมื่อปราณออกไปจากกายแล้ว ธาตุทั้งหลายก็สลายแยกออกจากกันไป กายจะเป็นของปราศจากค่า และเมื่อนั้นเราก็เรียกว่า “ตาย” โดยหลักอันนี้ จึงเกิดแนวความคิดต่อไปว่า ความตายนั้นมียผลแต่เพียงสำหรับกายอย่างเดียว ไม่ได้พาดพิงไปถึงส่วนความสำคัญทั้ง ๖ นั้นเลย และความตายไม่มีผลสำคัญอย่างอื่น นอกจากเปลี่ยนที่อยู่ของสภาพทั้ง ๖ ประการข้างต้น เช่นเดียวกันกับเรานั่งรถยนต์หนึ่ง อยู่มานานจนเกาคร่ำคร่าแล้ว เราก็ทิ้งหลังนั้นไปปลูกหลังใหม่ ดังนั้น เท่านั้น

๒. เจตภูต

เจตภูตเป็นกายอวกายหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะละเอียดกว่ากายธรรมดา เพราะตามปกติ เราเห็นด้วยตาไม่ได้ แต่ก็ยังหยابกว่าธรรมชาติอีก ๕ ประการข้างบน เพราะเจตภูตยังอาจเห็นได้ด้วยตา ในบางครั้ง เจตภูตเป็นสิ่งที่คนในสมัยโบราณรู้จักดีที่สุด และเป็นบ่อเกิดแห่ง

การถอลาง หรือผสาาง หรือสิ่งล็กลั้บอะไรร่าง ๆ แต่ตาม
ลัทธิของโยคินั้น เจตภูตเป็นส่วนหนึ่งของกายที่เดียว
แยกออกจากกายได้เป็นบางครั้ง เช่นเวลานอนหลับ
การที่แยกออกไปนั้น ก็ยังมีความเกี่ยวพันกับกายอยู่
คล้ายกับมีสายใย ผูกติดกันไว้ สามารถจะดึงเอากลับ
เข้ามาสู่กายในเมื่อต้องการ ในบางครั้ง ถูกดึงเข้ามาโดย
แรง หรือเร็วเกินไปเจตภูตก็กระทบกายอย่างแรงจนคน
เรารู้สึก ตัวอย่างเช่น เรานอนหลับอย่างสบาย เจตภูต
กำลังออกจากกายไปท่องเที่ยวอย่างเพลิดเพลิน พอเกิด
มีเสียงโครมครามขึ้นข้าง ๆ ตัว เราตกใจตื่น สายใยดึง
เอาเจตภูตเข้ามาสู่กายทันที กระทบกายอย่างแรงจนเมื่อ
เวลาเรานั้น เรารู้สึกใจเต้น หรือตัวสั่นอยู่นาน ๆ

เมื่อกายแตกทำลายลง ที่เราเรียกว่า “ตาย” เจตภูต
ซึ่งไม่มีกายจะอยู่ ก็ท่องเที่ยวไป จนบางครั้งกระทำให้
คนอื่นเห็นประจักษ์ตา อย่างที่เราเรียกกันว่า “ปีศาจ”
ในเรื่องกายกับเจตภูตนี้ อาจเปรียบเทียบได้อย่างดีกับตัว
เราและบ้านของเรา สมมติว่าเรามีบ้านซึ่งเราย่อมานาน
จนพังแล้ว เรารู้ว่าบ้านนั้นจะพังลงวันหนึ่ง จึงเตรียม

แสวงหาที่อยู่ใหม่ เมื่อบ้านนั้นพังทลายลงไปจริงๆ เราก็ไปอยู่บ้านใหม่ที่เดียว โดยมีต้องวนเวียนอยู่ที่เก่า หรือต้องวิ่งไปอาศัยญาติพี่น้องอยู่ แต่ถ้าบ้านของเรายังดีอยู่แท้ๆ เราไม่เคยนึกว่าบ้านจะทำลาย บังเอิญเกิดภัยพิบัติเช่นอัคคีภัย มาทำลายบ้านของเราลง โดยที่เราไม่รู้ตัว และไม่ได้เตรียมแสวงหาที่อื่นไว้เช่นนี้ เราก็มียู่สองทาง ทางหนึ่งวิ่งไปอาศัยญาติพี่น้องอยู่ อีกทางหนึ่ง ถ้าเราไม่รู้จะไปอาศัยใคร เราก็ต้องวนเวียนอยู่ในบริเวณบ้านเก่าที่ทำลายไปแล้ว ตากแดดตากฝนอยู่ในที่นั้น จนกว่าจะหาที่อยู่ใหม่ได้ตั้งนั้นทีเดียว เจตภูตก็นั้นน เมื่อกายเจ็บปวด ทนทุกข์เวทนาอยู่นาน เช่นเป็นโรคหรือรังแกมปี เจตภูตรู้ตัวแล้วว่ากายอันนี้จะทนทานอยู่ไม่ได้นาน ก็เริ่มท่องเที่ยวออกมองหาที่ไปที่อยู่ไว้ก่อน พอกายอันนั้นทำลายลง เจตภูตก็ออกจากกาย โดยเรียบร้อย ไม่ต้องวนเวียนไปมาอยู่ใกล้ๆ แต่ถ้างกายทำลายลง เพราะอุบัติเหตุ เช่นถูกรถทับตาย ถูกฆ่าตาย หรือตายด้วยโรคปัจจุบันอย่างใดอย่างหนึ่งเจตภูตต้องออกจากกาย โดยมีทันเตรียมตัวไม่รู้จะไปทางไหน จึงต้อง

วนเวียนอยู่ทีนนเอง หรือวิ่งไปหาญาติพี่น้องที่ตนรักใคร่ จนถึงกับในบางครั้ง ไปปรากฏแก่ตาของใครคนหนึ่งเข้า จึงถูกเรียกว่า “ปศาจ” และ เพราะเหตุนี้เอง คนที่ตาย ด้วยโรคหรือรัง หนทุกขเวทนาตลอดกาลนานนั้น ไม่ ค่อยจะมีใครเห็น “ปศาจ” แต่คนที่ตายโดยปัจจุบันทัน ด่วน มักจะมีคนเห็น “ปศาจ” บ่อย ๆ จนเรารู้กันว่า คนที่ตายโหง้มักจะผุด แต่ถ้าวเราเชื่อตามลัทธิของโยคีที่ อธิบายมานี้แล้ว เราจะไม่วกั้วผิเลยเพราะสิ่งที่เราเรียก ว่า “ผี” หรือ “ปศาจ” ซึ่งเราหมายความถึงธรรมชาติ ที่ร้ายอะไรต่าง ๆ นั้น ที่จริงก็เป็นส่วนหนึ่งของกายน เอง และมีอยู่ตั้งแต่เรายังมีชีวิตอยู่ ไม่ใช่จะมีขึ้นแต่ เมื่อเราตายไปแล้ว

นอกจากนั้น หนังสือของโยคี รามะจระกะ ยังยืนยันต่อไปว่า เจตภูตเป็นของที่เราใช้ทำประโยชน์ได้ ใน เวลาที่เรายังมีชีวิตอยู่ กล่าวคือ เมื่อเราฝึกฝนดีแล้ว เราอาจบังคับให้เจตภูตของเรา ไปปรากฏในที่ใดก็ได้ แต่จะให้พูด ให้ทำอะไรได้หรือไม่ั้น หนังสือเล่มนั้นไม่ได้ กล่าวถึง กล่าวแต่ว่า สามารถจะใช้สืบข่าว หรือทราบ

กาลล่วงหน้าได้ ในเวลาเราหลับ และเจตมฤตจะนำความ
ที่ตนทราบนั้น มารายงานต่อเรา จนปรากฏเป็นความฝัน

๓. ปราณ

ได้แก่ลมหายใจ และกำลังของเส้นประสาท ซึ่ง
เป็นเครื่องช่วยให้กายคุมกันอยู่ได้

๔. สัญญา

ได้แก่ความรู้สึกหนาว ร้อน สบาย ไม่สบาย ฯลฯ

๕. ปัญญา

ได้แก่ความรู้จักผิดและชอบ ความรัก ความกลัว
ความเมตตาอารี ความนับถือ ความโกรธ ความโลภ
ความริษยา เหล่านี้ เขารวมไว้ในปัญญาทั้งสิ้น

๖. ดวงจิต

ซึ่งเราเรียกว่าหัวใจ เป็นผู้บัญชาการทั่วไป ใน
ตัวมนุษย์

๗. วิญญาณ

เป็นส่วนสำคัญที่สุด เป็นเจ้าของธรรมชาติทั้ง ๖ และธรรมชาติทั้ง ๖ จะไปทำดีและชั่วอะไรไว้ วิญญาณก็ต้องรับเอาทั้งสิน

ตามลัทธิของโยคีที่กล่าวมาโดยย่อตั้งนี้ มนุษย์เราก็เปรียบเหมือนเรือใหญ่ลำหนึ่ง วิญญาณเป็นเจ้าของเรือทั้งลำ แต่ตามปรกติ เจ้าของเรือไม่สามารถจะไปเดินเรือด้วยตนเองได้ จึงต้องตั้งนายเรือ (กัปตัน) คือ ดวงจิต เป็นผู้บัญชาการเด็ดขาดในเรือ ถ้านายเรือดี ใ้เรือนั้นทำการค้าขาย หรือรับคนโดยสารเรียบร้อย ได้ผลดีมีกำไร เจ้าของเรือ (ซึ่งเปรียบกับวิญญาณ) ก็เป็นผู้ได้รับ ถ้านายเรือเหลวไหล นำเรือไปอัปปาง เจ้าของเรือก็รับเคราะห์ เพราะฉะนั้นนายเรือ (ซึ่งเปรียบกับดวงจิต) จึงมีหน้าที่สำคัญ ที่คุมเอาความเป็นความตายไว้ในกำมือ บัญญา กับ สัญญา เปรียบเหมือนเครื่องมือเดินเรือ เช่นแผนที่และเข็มทิศ ปราณ เปรียบเหมือนเครื่องจักรกลไก ที่จะให้เรือแล่นไปได้ เจตภูต

เป็นกลองสอง หรือวิทยุโทรศัพท์ ที่จะช่วยให้เรารู้ล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์มาถึงบ้าง ส่วนกาย ก็เป็นลำเรือนเอง

โดยนัยนี้ ลัทธิโยคีจึงถือว่า กาย เป็นส่วนหยาบที่สุด และสำคัญน้อยที่สุดในตัวมนุษย์ มีความสามารถน้อยกว่าธรรมชาติอื่น ๆ ผู้ที่มีได้ตรึงตรองให้ลึกซึ้ง ก็เห็นแต่เพียงว่า มนุษย์มีร่างกายเป็นสิ่งสำคัญ บำรุงและหาความสุขให้—แต่ร่างกายเท่านั้นก็พอ แต่อันที่จริงกายเป็นแต่ ๑ ใน ๗ ส่วนของมนุษย์เท่านั้น ยังมีอีกถึง ๖ ส่วนที่ต้องเอาใจใส่ บำรุงรักษาและทำให้ดีขึ้น ส่วนประโยชน์ที่มนุษย์จะพึงได้นั้น นอกจากจะได้อาศัยกายแล้ว ยังมีอีกถึง ๖ อย่าง ที่เราอาศัยได้ ใช้ประโยชน์ได้ถ้ารู้จักใช้

ข้อความที่ได้กล่าวมาแล้ว ในเรื่องลัทธิของโยคีนี้ เพียงแต่เก็บความในหนังสือที่ค้นหาได้ มาบรรยายไว้เพื่อเป็นทางพิจารณาต่อไป

๖ ข. หลักเรื่องกสิณและฌาน

การที่ต้องรับหยิบยกเอาเรื่องกสิณ และฌานขึ้นมา
กล่าว แต่แรกเริ่มเช่นนั้น ก็เพราะว่า หลักวิชาทาง
พระพุทธศาสนา ที่จะกล่าวถึงตั้งแต่ตอนอิทธิวิธีเป็นต้น
ไปนั้น ได้แสดงวิธีต่างๆ กัน ในการที่จะทำอิทธิวิธี
ทิพโสตา เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และ
ทิพจักขุ แต่ก่อนจะลงมือทำวิธีต่างๆ ดังที่ท่านแยกไว้
เป็นเรื่องๆ นั้น จำต้องทำกสิณและฌานเสียก่อนเสมอไป
กล่าวคือ ท่านวางหลักไว้ว่า จะต้องทำกสิณโดยอนุโลม
(ตามลำดับ) และโดยปฏิโลม (กลับหลัง) เสียก่อนแล้ว
จึงเข้าฌานโดยอนุโลม และปฏิโลมเช่นเดียวกัน เสร็จ
แล้วจึงหันเข้าหาวิธีที่ท่านวางไว้เป็นเรื่องๆ สุดแต่ว่า
จะทำอิทธิวิธี หรือทิพโสตา หรือเจโตปริยญาณ ฯลฯ

กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ ตามหลักในทางศาสนา
ของเรานั้น กสิณและฌาน เป็นบันไดขั้นต้น เหมือน
อย่างไวยากรณ์ ซึ่งเราจำเป็นต้องเรียนก่อนที่จะตั้งตน

แปลหนังสือ ถ้าหากเราไม่เข้าใจกลลกับฉานแล้ว และไปเริ่มต้นจับวิชาแปดประการทีเดียว ก็เปรียบเสมือนเราเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งพอเริ่มต้นก็หิบบเอาหนังสือเล่มหนึ่งมาให้ครูสอนให้แปล โดยไม่เรียนไวยากรณ์เสียก่อน เราก็คงรู้สึกยากลำบากอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มอธิบายหลัก ๒ ประการ นั้นก่อนที่จะจำแนกวิชาแปดประการเป็นข้อ ๆ ต่อไป

อีกประการหนึ่ง ในเรื่องกลลนั้น เมื่อเราเข้าใจดีตลอดแล้ว ก็จะช่วยให้เราสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้า ได้สะดวกขึ้นเป็นอันมาก

แต่ตามปกติ มักจะคิดเห็นกันว่า เรื่องกลลและเรื่องฉานนั้น เป็นของยาก พันวิสัยมนุษย์ธรรมดาจะเข้าใจ ที่คิดเห็นดังนั้น เพราะหนังสือตำราทั้งหลายที่มีอยู่ในเรื่องกลลและเรื่องฉานนั้น ท่านผู้แต่งได้แต่งสำหรับอ่านในหมู่ปราชญ์ด้วยกัน จึงได้ใช้คำหรือประโยคที่ยาก เกินความสามารถของสามัญชนจะเข้าใจได้

แต่ในการที่จะกล่าวต่อไปนี้ ได้พยายามทำเรื่องกลืน
และเรื่องณาน ให้กลายเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย

๑. กลืน

คำว่า “กลืน” หมายถึงเครื่องมือที่ช่วยทำให้
มันคง เป็นสมาธิ โดยถือเอาวัตถุอันใดอันหนึ่งเป็น
อารมณ์ คือเป็นเครื่องเพ่งดู เช่น ปฏิภาณ ใช้ดินเป็น
อารมณ์ คือเอาดินมาทำเป็นวงกลม แล้วนั่งเพ่งจน
เกิดผล ตามที่ท่านวางหลักไว้เป็นขั้น ๆ ไป กลืนขั้น
แบ่งออกเป็น ๑๐ อย่าง สุดแต่ว่าจะถืออะไรเป็นอารมณ์
คัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวถึงผลอันจะพึงได้จากการทำกลืน
ไว้ดังนี้:-

๑. ปฏิภาณ ใช้ ดิน เป็นอารมณ์ ผู้ใดทำสำเร็จ
ย่อมสามารถบันดาลคน แม้นคนเดียว ให้มากคน นิรมิต
ให้เกิดแผ่นดินขึ้นในอากาศหรือบนน้ำ แล้วขึ้นไปเดิน
บน และนั่งได้

๒. อาโปกสณ ไซ้ น้ำ เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำสำเร็จ
ย่อมสามารถทำแผ่นดินให้กลายเป็นน้ำ ผุดดำในแผ่นดิน
ได้อย่างในน้ำ บันดาลให้ฝนตก ทำให้ที่ต่างๆ กลาย
เป็นน้ำเป็นทะเลได้ อาจทำให้แผ่นดินและภูเขาหวั่น
ไหวได้

๓. เตโชกสณ ไซ้ ไฟ เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำสำเร็จ
ย่อมสามารถบันดาลให้ไฟลุกหรือดับลง ที่ไหนก็ได้ จะ
ทำแสงสว่าง ให้เห็นรูปด้วยทิพจักษุก็ได้

๔. วาโยกสณ ไซ้ ลม เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำสำเร็จ
ย่อมบันดาลให้ลมเกิดได้ตามชอบใจ

๕. นิลกสณ ไซ้ สีเขียว เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำสำเร็จ
อาจนิรมิตรูปสีเขียว ทำให้เกิดความมืดคลุ้มขึ้นได้

๖. ปัตตกสณ ไซ้ สีเหลือง เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำ
สำเร็จ อาจนิรมิตรูปสีเหลือง อริชฐานอะไรๆ ให้เป็น
ทองได้

๗. โลหิตกสณ ไซ้ สีแดง เป็นอารมณฺ์ ผู้ทำสำเร็จ
อาจนิรมิตรูปแดง ทำสีใดๆ ให้กลายเป็นสีแดงได้

๘. โอทาทกสณ ใช้ สีขาว เป็นอารมณ์ ผู้ทำสำเร็จ
ย่อมทำสีใด ๆ ให้กลายเป็นสีขาวได้ ทำตนเองมิให้หวั่น
เหงา ปลุกคนอื่นให้ตื่นจากหลับ กำจัดความมืดให้คลาย
ทำแสงสว่าง และทำให้เห็นรูปใด ๆ ก็ได้

๙. อาโลกกสณ ใช้ แสงสว่าง เป็นอารมณ์ ผู้ทำ
สำเร็จ ย่อมมีความสามารถอย่างเดียวกับที่กล่าวแล้วใน
โอทาทกสณ

๑๐. ปริจฉินนาทกสณ ใช้ ช่องว่าง เป็นอารมณ์
ผู้ทำสำเร็จ ย่อมสามารถกระทำแผ่นดินและภูเขา หรือ
สิ่งที่แข็งทั้งหลาย เช่น ฝา และกำแพงให้กลายเป็น
อากาศ เดินลอดสิ่งเหล่านั้นไปได้

ผลของกสณทั้ง ๑๐ ข้อ ตามที่กล่าวมานี้ เราจะเชื่อ
หรือมิเชื่อก็ตาม แต่มีความข้อหนึ่ง ที่เราจะต้องระลึก
ถึง คือการที่พระพุทธโฆษาจารย์ แต่งคัมภีร์วิสุทธิมรรค
ซึ่งบรรจุข้อความว่าด้วยผลของกสณ ตามที่บรรยายมานี้
เป็นเพราะว่า เมื่อพระพุทธโฆษาจารย์ไปเมืองลังกา
เมื่อ ๑๕๐๐ ปีมาแล้ว โดยประสงค์จะแปลคัมภีร์พระ-
ปริยัติธรรม จากภาษาลังกาเป็นภาษามคธ เมื่อไปถึง

ลังกาแล้ว ก็เข้าไปขออนุญาตพระสังฆปาละ ผู้เป็นจอม
สงฆ์ในลังกาทวีป ณ สมัยนั้น พระสังฆปาละ ก่อนที่จะ
อนุญาต ได้ขอให้พระพุทฺธโฆษาจารย์แต่งหนังสือให้ดู
สักเรื่องหนึ่ง เพื่อจะดูว่า พระพุทฺธโฆษาจารย์มีความรู้
ความสามารถเพียงไร พระพุทฺธโฆษาจารย์จึงได้แต่ง
คัมภีร์ วิสุทธิมรรค น พระสังฆปาละได้อ่านตลอด ก็
เกิดความเลื่อมใส ปลงใจเชื่อแน่ว่า พระพุทฺธโฆษาจารย์
มีความรู้แตกฉานจริง จึงได้ยอมให้แปลพระปริยัติธรรม
และช่วยเหลือตลอดมา จนกระทั่งแปลเสร็จ

การเป็นดังนี้ คัมภีร์วิสุทธิมรรค จึงได้รับความ
นับถือว่าเป็นคัมภีร์สำคัญมาก และเรื่องกลิน เป็นส่วน
สำคัญเรื่องหนึ่งในคัมภีร์นี้ ฉะนั้น เรื่องกลินตามที่
กล่าวข้างต้นนี้ จึงไม่ใช่เรื่องเหลวไหลเป็นแน่

วิธีทำกลิน

วิธีทำกลินนั้น พระพุทฺธโฆษาจารย์ ได้อธิบาย
กลินข้อต้น คือ ปฐวีกกลิน โดยพิสดาร แล้วจึงบรร-

ยายกลืนอื่น ๆ แต่โดยย่อ เพราะกลืนทั้ง ๑๐ นั้น มีหลัก
เป็นอย่างเดียวกัน จะมีผิดกันแต่เล็กน้อย

๑. ปฐวีกลืน

ขั้นของการทำ ปฐวีกลืน ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ
นั้น มีอยู่ ๖ ขั้น คือ:-

๑. การเตรียมทำและวิธีเพ่ง
๒. เกิดอุคคหนิมิต
๓. เกิดปฐภากนิมิต
๔. เกิดอุปจารสมาธิ
๕. เกิดอัปปนาสมาธิ
๖. วิธีบำรุงรักษา อัปปนาสมาธิให้มั่นคงจน
กว่าจะเกิดฉาน

๑. การเตรียมตัวและวิธีเพ่ง

การเตรียมตัวทำปฐวีกลืน นั้น ห้ามมิให้ใช้ดินสี
เขียว เหลือง แดงขาว ให้เลือกเอาแต่ดินสีอรุณ(คงเป็น

สีแดงปนเหลือง) ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แนะนำให้ใช้ดิน
ชนิดอย่างในกระแสมแม่น้ำคงคา (ในประเทศอินเดีย)
ให้เอารากหญ้าและกรวดทรายออกเสีย ขยำดินนั้นให้ดี
ฉาบให้เป็นวงกลม กว้าง ๑ คืบ ๔ นิ้ว ให้หน้าราบจดหน้า
กลอง แล้วทำที่รอง ที่รองนั้นจะใช้ผ้าเก่า ๆ หรือหนัง
หรือเสื่อลำแพน จึงเข้ากับไม้ที่ประกอบกันเข้าเป็น ๔
มุม (คล้ายกรอบรูป) ก็ได้ หรือจะตอกหลักลงในพื้นดิน
ให้เอนมาทางตัวเรา สำหรับใช้เป็นแท่นก็ได้ ที่ตั้งทำ
กลีสนั้น ให้เล็กที่สุดดี ซึ่งจะไม่มีการบกวนเลย
ให้ทำเตี้ยหนึ่งวัว ให้มีเท้าสูงราวหนึ่งคืบ ๔ นิ้วเหมือน
กัน เตี้ยนี้ให้ตั้งห่างจากวงกลีสนราว ๒ ศอกคืบ จะเป็น
ระยะที่พอเหมาะ ถ้าไกลกว่านั้น จะไม่แลเห็นกลีสนี้
หรือถ้าใกล้เกินไป ก็จะทำให้เห็นวงกลีสนั้นหรือ
เห็นของอื่นๆ เช่นที่รองกลีสนั้นเข้ามาปะปน ให้ยุ่ง
แก่สายตา และให้หนึ่งอย่างพอจะแลเห็นวงกลีสนอย่าง
สบาย ไม่ต้องก้มหรือแหงนจนเมื่อย

ในบริเวณที่จะนั่งทำกลีสนั้น ให้ขัดกวาดให้
เรียบร้อย แล้วอาบน้ำเสียก่อน จึงจะมานั่งเพ่งกลีสน

มิให้รำลึกถึงสี่หรือลักษณะของดินนั้น ว่าเป็นอย่างไร
 ให้นึกรวมอยู่อย่างเดียวกันว่า ดิน ดิน กลับตาบ้าง ลืมตา
 บ้างจนกว่าอุคคหนิมิตจะเกิด ซึ่งคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า
 ต้องทำตั้ง ๑๐๐ ครั้ง พันครั้ง

๒. อุคคหนิมิต

อุคคหนิมิตนั้น หมายความว่า จำได้ติดตา คือ
 เมื่อหลับตาเข้าแล้ว วงดินนั้นมาปรากฏในตาที่หลับอยู่
 อย่างเดียวกับที่เราจ้องดูพระอาทิตย์ หรือดวงไฟที่แรงๆ
 เมื่อหลับตาแล้ว ยังเห็นแสงไฟติดตาอยู่ชั่วคราว แต่
 อุคคหนิมิตหมายความว่า จะต้องติดตาอยู่นาน เท่าที่
 เราต้องการ และถึงแม้จะหายไปก็อาจเรียกเอากลับมา
 ได้ เมื่ออุคคหนิมิตเกิดขึ้นแล้ว ท่านให้ลุกจากที่นั้นไป
 นั่งท่อน ซึ่งได้เตรียมไว้เหมือนกัน นำเอาอุคคหนิมิต
 นั้น ติดไปกับดวงตาแล้วไปนั่งหลับตา ดูอุคคหนิมิต
 อย่างสบาย คัมภีร์วิสุทธิมรรค สอนให้เตรียมรองเท้าไว้
 พอได้อุคคหนิมิตแล้ว ก็สวมรองเท้าออกเดินไป ไปนั่ง

ในททเตรียมไว้อีกแห่งหนึ่งทีเดียว การที่ให้สวมรองเท้า
ก็เพื่อมิต้องให้เสียเวลาล้างเท้า ให้เจริญอุคคหนิมิตอยู่
อย่างนั้น จนกว่าจะเกิดปฏิกาคนิมิต

๓. เกิดปฏิกาคนิมิต

ปฏิกาคนิมิตนั้น คัมภีร์วิสุทธิมรรค อธิบายว่ารูป
ดินที่ติดตานั้น ลอยเด่นดุจดวงจันทร์อันผุดออกจาก
กลีบเมฆ ทำให้เห็นชัดขึ้นกว่าอุคคหนิมิต ตั้งร้อยเท่า
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ทรงอธิบายว่า เมื่อผู้ใดทำกสิณ สามารถเอาอุคคหนิมิต
ที่ทำได้แล้วนั้น มาขยายหรือย่นส่วนได้ตามชอบใจ
เมื่อนั้นจะได้เป็นปฏิกาคนิมิต อรรถาธิบายของสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้านั้น มีความชัดเจนยิ่งกว่าคำอธิบายข้าง
ต้น และแสดงให้เห็นว่า ปฏิกาคนิมิต มีกำลังแรงกว่า
อุคคหนิมิตมาก

๔. เกิดอุปจารสมาธิ

อุปจารสมาธิ หมายความว่า สมาธิอย่างเฉียบๆ
คือยังไม่ใช่สมาธิที่หนักแน่นแท้ กล่าวคือเมื่อเกิดปฏิก-

ภาคนิมิตแล้ว ย่อมจะมีใจแน่วแน่ได้ชั่วคราว แต่ยังไม่อาจจะแปรปรวนไปได้ง่ายๆ ฉะนั้นจึงต้องพยายามตั้งใจให้แน่วแน่นอยู่กับวงกสิณ ที่เป็นนิมิตติดตาอยู่นั้นเสมอ จนกว่าจะเกิดอุปปนาสมาธิ

๕. เกิดอุปปนาสมาธิ

อุปปนาสมาธิ หมายความว่าสมาธิที่แน่นแฟ้นที่สุด กล่าวคือ ตั้งจิตมั่นอยู่ในอารมณ์อันเดียวได้ แม้ตลอดวันทั้งวัน โดยที่ดวงจิตไม่หันแปรไปสู่อารมณ์อื่นเลย

๖. วิธีบำรุงรักษาอุปปนาสมาธิ

เมื่อผู้ทำกสิณได้บรรลุอุปปนาสมาธิแล้วดังนี้ ก็นับว่าได้บรรลุขั้นสูงสุดในการทำกสิณ (ส่วนที่จะทำฤทธิเดชได้อย่างไรต่อไปนั้น จะกล่าวถึงในตอนที่จะจำแนกวิชาแปดประการต่อไป) แต่อุปปนาสมาธิ เป็นของที่รักษายาก ผู้กระทำได้แล้วต้องพยายามรักษาอย่างกวดขัน คัมภีร์วิสุทธิมรรคเทียบไว้ว่า ต้องกระทำเหมือน

หนึ่งนางแก้วรักษาครรภ อันเป็นอุบัติแห่งพระเจ้าจักร-
พรรดิ กล่าวคือต้องหมั่นทำอัปนาสมาธิเสมอ ใน
เวลาที่ไม่ได้ทำ ก็ต้องรักษาตัวให้ดี ระวังอย่าให้เครื่อง
ห้อมล้อมภายนอก มารบกวนให้ใจรวนเร ซึ่งจะเป็น
เหตุให้ความสามารถ ในการทำสมาธิอันนี้เสื่อม คลายไป
ได้ การที่จะรักษาตัวนั้น คัมภีร์วิสุทธิมรรค อธิบายว่า

๑. ต้องหาที่อยู่อย่างสบาย
๒. ต้องระวังมิให้พระอาทิตย์ส่องตา
๓. ต้องหลีกเลี่ยงมิให้ได้ยินถ้อยคำที่ไม่เพราะหู
๔. ต้องรับประทานอาหารที่จะไม่เป็นโทษแก่ร่าง

กาย

๕. ต้องรู้จักข่มจิต ประคองจิต และปลอบจิต
ให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

๖. ต้องหลีกเลี่ยงคนที่มึนลักษณะ อ่อนแอ ฟุ้งซ่าน
และเลือกพบปะแต่คนที่มึนลักษณะ เข้มแข็ง มั่นคง และ

๗. ต้องระวังตัว อย่าให้ใจเร็วเกินไปหรือเกียจ
คร้าน

๒. อาโปกลืน

การทำอาโปกลืน คัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวว่าสำหรับผู้ที่มิบุญอยู่แล้วจะใช้น้ำอะไรก็ได้ แม้สักแต่เห็นว่าเห็นน้ำใสในสระ ในบ่อหรือในทะเล ก็เกิดนิมิตได้ทันที แต่สำหรับผู้ที่เริ่มหัดใหม่ จะต้องไม่ใช้น้ำที่ขุ่นเขียว เหลืองแดง ขาว อย่างใดอย่างหนึ่ง ควรใช้น้ำฝนที่รองไว้ โดยยังมีทันตกลงที่พื้นแผ่นดิน หรือน้ำอื่น ๆ ที่ใสบริสุทธิ์ไม่ขุ่นมัว เอนานันโสภารหรือคนโท ให้เต็มเสมอขอบปากพอดี แล้วกระทำตามวิธีที่กล่าวไว้ในปฐมวิภังค อคคหนิมิต สำหรับอาโปกลืนย่อมปรากฏแก่ตาเหมือนหนึ่งว่า น้ำไหลกระเพื่อม แต่ปฏิภาณนิมิตย่อมปรากฏเป็นน้ำนิ่งไม่เคลื่อนไหวเลย ต่อขึ้นไปให้ดำเนินตามหลักที่กล่าวมาแล้วมาในปฐมวิภังค

๓. เตโชกลืน

ท่านอธิบายว่า สำหรับผู้ที่มิบุญแล้ว เพียงแต่แลดูไฟในตะเกียงหรือในเตาหรือไฟไหม้ป่า ก็อาจเกิดนิมิต

ได้ แต่ผู้แรกเริ่มหัด ท่านสอนให้เอาไม้แก่นที่แน่นสนิท มาผ่าออกตากให้แห้ง สุมให้เป็นกอง จุดให้ลุกโพลง แล้วเจาะช่องประมาณ ๑ คืบ ๔ นิ้ว ที่เสื่อลำแพน หรือ หัน หรือผ้าก็ได้ แล้วนั่งเพ่งตามที่กล่าวแล้วในปฐวิ-
กสิณ อุกคหนิมิตย่อมปรากฏเป็นดวงไฟที่ยังเป็นเปลว และหวนไหวอยู่ แต่ปฐกนิมิตนั้น ดวงไฟที่หลับตา มองเห็นย่อมคงที่ไม่หวนไหว ท่านเปรียบเหมือนเอา ห่อนผ้าแดงวางไว้กลางหาบ ต่อไปนั้นให้เดินตามหลัก ปฐวิกสิณ

๔. วาโยกสิณ

การใช้ลมเป็นอารมณ์นั้น ท่านบัญญัติวิธีใช้สอง อย่าง อย่างหนึ่งด้วยการถูกต้อง เช่นลมที่พัดมาถูกกาย และอีกอย่างหนึ่งด้วยการเห็น เช่นแลเห็นใบไม้แกว่ง กวัดด้วยกำลังลม อุกคหนิมิตย่อมปรากฏเป็นสภาพที่ หวนไหว เหมือนไอหม้อข้าวที่ฟุ้งปลงลงจากเตา แต่ ปฐกนิมิตเป็นสภาพที่มั่นคงแน่วแน่อยู่กับที่

๕. นิลกสิณ

ท่านอธิบายว่า จะใช้ดอกบัวเขียวหรือดอกอัญชัน หรือ ใช้ผ้าสีเขียวขึงบนปากผอบหรือวัตถุอันใดอันหนึ่ง เหมือนจึงกลองได้ อุกคหนิมิตย่อมปรากฏพร้อมทั้งกิ่งก้านของดอกไม้ หรือวัตถุอื่นที่นำมาใช้ด้วย แต่ปฏิภาคนิมิตไม่มีอะไรปรากฏเลย นอกจากสีเขียวเด่นขึ้นมาอย่างเดียว

๖. ปิตกสิณ

๗. โลหิตกสิณ และ

๘. โอทาทกสิณ

ทั้งสามอย่างนี้มีนัยอันเดียวกันกับนิลกสิณเปลี่ยนแต่สีให้เป็นเหลือง แดง และขาวเท่านั้น

๙. อาโลกกลิน

ท่านบัญญัติว่า จะใช้แสงสว่างที่ลอดเข้ามาตามช่องฝาหรือช่องหน้าต่างหรือจุดไฟแล้วเจาะช่อง ให้แสงไฟส่อง ไปติดอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง (ผิดกับเตโชกลิน คือ ไม้ไต้แสง ไม่ได้ใช้ดวงไฟ) อุกคณินิต ย่อมปรากฏเป็นแสงสว่างพร้อมกับสิ่งอื่นๆ เช่น ฝา และพื้น แต่ปฏิภาคนินิต ย่อมปรากฏชัดแต่ส่วนแสงนั้น โดยเฉพาะ

๑๐. ปริจจินนากาสกลิน

กลินอันนี้ ดูเหมือนจะยากกว่าอันอื่นทั้งสี่ ท่านบัญญัติให้ใช้ช่องว่างอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ช่องหน้าต่าง ช่องฝา และให้ขึ้นถึงช่องว่างเท่านั้น ไม่ใช่ขึ้นถึงแสงสว่าง แสงไฟ หรือลมอะไรทั้งหมด เวลาเกิดอุคคณินิต ย่อมปรากฏช่องว่าง พร้อมด้วยขอบฝา และหน้าต่างประตู ส่วนปฏิภาคนินิต ย่อมแลเห็นแต่ช่องว่างอย่างเดียว

๒. ฌาน

เมื่อจิตบรรลุอุปปนาสมาธิตามที่กล่าวมาในหน้า๓๕ นั้นแล้ว ความกำหนดในกามคุณ และอกุศลจิตทั้งหลายก็หมดสิ้นไป กล่าวคือ หมดความคั่นร่นหรือความใฝ่ใจในกามตัณหา และไม่มีจิตคิดประทุษร้ายใคร เป็นอันว่าได้บรรลุฌาน ฌานนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

ก. รูปฌาน (ฌานที่มีรูป) แบ่งออกเป็น ๔ คือ:-

๑. ปฐมฌาน ฌานที่ ๑
๒. ทุตยฌาน ฌานที่ ๒
๓. ตุตยฌาน ฌานที่ ๓
๔. จตุตถฌาน ฌานที่ ๔

ข. อรูปฌาน (ฌานที่ไม่มีรูป) แบ่งออกเป็น ๔ เหมือนกัน คือ:-

๑. อากาสานัญจายตนฌาน พิจารณาเห็นปฏิภาคนิมิตของกสิณเหล่านั้น จนเป็นของว่างเปล่า

๒. วิญญูณัญญาตนณาน ถือเอาวิญ-
ญาณเป็นอารมณ์

๓. อากิญจัญญาตนณาน ไม่มีอะไรเป็น
อารมณ์เลย

๔. เนวสัณญานาสัณญายตนณาน ไม่มี
อารมณ์อะไรเลย และยิ่งกว่านั้น บุคคล
ผู้บรรลุขั้นนี้ จะเรียกว่ารู้สึกตัวก็ไม่ใช่
หรือไม่รู้สึกตัวก็ไม่ใช่

ข้อของฌานทั้ง ๘ นี้ เราได้ย่นย่อๆ

ก. อธิบายรูปฌาน

ก่อนที่จะพิจารณาถึงเรื่องฌาน เราจะต้องทำ
ความเข้าใจไว้ก่อนว่า หัวใจของมนุษย์ย่อมมีธรรมชาติ
หลายอย่าง ทั้งดีและเลวปนกันอยู่ อย่างที่โบราณของ
เรากล่าวว่า กิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปด แต่เราไม่จำ
เป็นต้องจำแนกลงไปถึงเพียงนั้น เราแยกแต่เพียง ๑๐

ใน ๑๐ ประการนี้ เราจับเอามาเรียงแถวไว้เป็นส่วน ด
แถวหนึ่ง ส่วนชั่วแถวหนึ่ง ดังนี้:-

ส่วนดี

ส่วนชั่ว

๑. สมาน	-	๖. กามฉันทะ
๒. ปติ	-	๗. พยาบาท
๓. วิตก	-	๘. ถีนมิทธะ
๔. สุข	-	๙. อุตริจกุกกุจจะ
๕. วิจารณ์	-	๑๐. วิภิกขนา

นี้เป็นลักษณะของหัวใจมนุษย์ธรรมดา กล่าวคือ
ดวงจิตของเรา ย่อมเป็นสมาธิตั้งมั่นได้บ้าง แต่ถ้าเมื่อ
ใดหัวใจเราเกิดใคร่ความพะวง คิดในสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น
(กามฉันทะ) เมื่อนั้นสมาธิของเราก็เสีย และเราก็
ใจลอยทันที ตามปรกติ หัวใจเรามีปติเบกขาน แต่ถ้า
เราหันไปนึกถึงสิ่งที่ใครทำไม่เป็นที่พอใจของเราขึ้น
ปติก็เสื่อมหาย กลายเป็นพยาบาท เรามีหัวใจของเรา
ไว้สำหรับนึกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการตรึก ที่เรียก
ว่าวิตก คำว่า วิตก แปลว่า ตรึกตรอง แต่บางครั้งเรา

ต้องเล็กน้อยเล็กคิด เล็กตรึงตรอง เพราะจิตของเรา หดหู่และเคลิบเคลิ้มง่วงเหงาหาวนอน ซึ่งเป็นถีนมิทธะ ธรรมชาติสร้างรามาให้มีความสุข เราต้องการความสุข ด้วยกันทุกคน แต่บางครั้งเราเกิดฟุ้งซ่าน (อุทธัจจะ) และรำคาญใจ (กุกกุจจะ) ขนมาเป็นเครื่องตัดรอนความสุขของเราเสีย เรามีสติปัญญาสำหรับตรอง (วิจาร) หนทางที่จะเป็นประโยชน์แก่เรา แต่ในบางครั้ง เราก็เกิดความลังเลใจ (วิจิกิจฉา) ไม่ตกลงไปทางไหน และตรองอะไรไม่สำเร็จ

เมื่อเราเข้าใจความข้อนี้แล้ว การที่จะเข้าใจฉาน กิจง่าย ๆ กล่าวคือ :-

๑. ผู้ที่สำเร็จปฐมฉาน (ฉานที่ ๑ นั้น) ย่อมสามารถตัดส่วนชั่วทั้ง ๕ ประการนั้นออกได้ คงเหลือแต่ส่วนดีทั้ง ๕ คือ สมาธิ, ปัตติ, วิตก, สุข และ วิจาร

๒. แต่ทว่า ในธรรมชาติส่วนดีทั้ง ๕ ประการนี้ วิตกกับวิจาร ยังเป็นของหยาบ ยังเป็นเหตุทำให้ใจ วุ่นวาย ต้องพยายามดับวิตกและวิจารเสีย ให้เหลือแต่

สมาธิ ปิติ และสุข ผู้ใดทำสำเร็จได้ดังนี้ เป็นอันว่า
บรรลุตติยฌาน (ฌานที่ ๒)

๓. อย่างไรก็ตาม ปิติ ความอิ่มเอิบใจนั้น ก็ยัง
เป็นธรรมชาติที่ล่อแหลม น่ากลัวจะชักนำเอาธรรมชาติ
ฝ่ายชั่วกลับเข้ามาใหม่ จำต้องพยายามทิ้งปิติเสียอีกชั้น
หนึ่ง ให้เหลือสมาธิ กับสุขผู้ทำสำเร็จได้ในขั้นนี้ ชื่อว่า
บรรลุตติยฌาน (ฌานที่ ๓)

๔. แต่ถึงกระนั้น ความสุขก็ยังเป็นของหยาบอยู่
อีก เพราะเมื่อสุขยังมีอยู่ ทุกข์ก็ต้องมีขึ้นมาวันหนึ่ง
เพราะเป็นของคู่กัน จึงต้องทิ้งสุขเสียอีกอันหนึ่ง เหลือ
ไว้อันเดียวแต่สมาธิ เมื่อนั้น หัวใจก็เบือนอเบกขา คือ
วางเฉย ไม่นำพาต่ออะไร ๆ ทั้งสิ้น มีดวงจิตดวงเดียว
เป็นทีแน่วแน่ จนเรียกกันว่า “เอกัคคตา” เป็นอันได้
บรรลุตตตฌาน คือฌานที่ ๔

ตามนัยนี้จะเห็นได้ว่า คำว่า ฌาน นั้น ถึงแม้จะ
ทำยากเพียงไร การที่จะเข้าใจลักษณะของฌานนั้น ไม่
ยากอย่างที่เรานึกกลัวมาแต่ขั้นต้น เพื่อให้เข้าใจชัดยิ่งขึ้น
จะได้้นำแผนที่เทียบ ให้ท่านได้เห็นลักษณะฌานทั้ง ๔

โดยแน่นัดและเพื่อให้ท่านได้คติอีกอันหนึ่งว่า การบรรลุ
 ฌานนั้น ก็คือการกรองดวงจิตลงไปเป็นชั้น ๆ จนเหลือ
 แต่แก่น ซึ่งเป็นของดีที่สุด จึงเก็บเอาไว้ เช่นเดียวกับการ
 การแข่งขันกีฬาซึ่งคล้ายกับเอาตะแกรงร่อนกรองเอานัก
 กีฬาฝีมืออ่อนทิ้งให้หมด เหลือไว้แต่ผู้ชนะเลิศเท่านั้น

หัวใจมนุษย์ธรรมดา

๑. สมาธิ	—	๖. กามฉันทะ
๒. ปติ	—	๗. พยาบาท
๓. วิตก	—	๘. ถีนมিতะ
๔. สุข	—	๙. อูทธัจจะกุกกุจจะ
๕. วิจาร	—	๑๐. วิจิกิณา

หัวใจของผู้บรรลุปฐมฌาน

๑. สมาธิ	—	๖.....
๒. ปติ	—	๗.....

๓. วิตก	—	๘.....
๔. สุข	—	๙.....
๕. วิจาร	—	๑๐.....

หัวใจของผู้บรรลุทุติยฌาน

๑. สมภา	—	๖.....
๒. ปติ	—	๗.....
๓.	—	๘.....
๔. สุข	—	๙.....
๕.	—	๑๐.....

หัวใจของผู้บรรลุทุติยฌาน

๑. สมภา	—	๖.....
๒.	—	๗.....
๓.	—	๘.....
๔. สุข	—	๙.....
๕.	—	๑๐.....

หัวใจของผู้บรรลุจุดตถนิมิต

๑. สมาริ	—	๖.
๒.	—	๗.
๓.	—	๘.
๔.	—	๙.
๕.	—	๑๐.

ข. อธิบายอรุปนิมิต

นิมิตทั้ง ๔ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เรียกว่าอรุปนิมิต เพราะยังต้องอาศัยสิ่งที่มีรูป คือ กสิณ เป็นเครื่องช่วยเหลือ แต่เมื่อผู้ทำฝึกฝน ทำอรุปนิมิตจนชำนาญ ถึงกับลงมือทำเมื่อใดก็สำเร็จเมื่อนั้น ก็หยุดทำสิ่งที่ยาก และละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก คือยกเลิกกสิณเสีย อย่างที่เรียกกันในทางศาสนาว่า “เพิกกสิณ” และเข้านิมิตที่ไม่ต้องใช้กสิณต่อไป จึงเรียกว่า อรูปนิมิต ซึ่งมีอยู่ ๔ ประการ คือ:-

๑. ในขั้นต้น ถือเอา อากาศ เป็นอารมณ์ คือคำนึงอย่างเดียวกันว่า อากาศเป็นธรรมชาติที่ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่นึกถึงปฏิกากนิมิต ไม่ยึดเห็นขรรูปเป็นอารมณ์เลย เรียกว่า อากาสนัญญาตนญาณ

๒. ในขั้นที่สอง เลิกคำนึงถึงอากาศ หันไปคิดถึงวิญญาตดวงเดียวกันว่า วิญญาตเป็นธรรมชาติที่ไม่มีที่สิ้นสุด เรียกว่า วิญญาตัญญาตนญาณ

๓. ในขั้นที่สามเลิกนึกถึงวิญญาตเสียอีก เป็นอันไม่นึกถึงอะไรเลย แปลว่าดวงจิตเด่นอยู่คนเดียว ไม่มีอะไรเกี่ยวข้อง เรียกว่า อากิญจัญญาตนญาณ

๔. เมื่อ ดวงจิตเข้า อยู่ใน ฌานชั้น ละเอียด ที่สุดดังนี้แล้ว บุคคลที่เป็นผู้เจริญฌานนั้น ก็ตกอยู่ในภาวะที่นับเป็นพิเศษอันหนึ่ง กล่าวคือ มีความรู้สึกตัวอยู่น้อยที่สุด เกือบจะเรียกได้ว่า ไม่มีความรู้สึกเสียเลย ใครจะไปทบทวนอะไร ไม่รู้สึกทงนั้น แต่ยังคงมีชีวิตอยู่ได้ ฌานในขั้นสูงสุดนี้ จึงมีชื่อเรียกว่า เนวสัณญานาสนัญญาตนญาณ กล่าวคือ จะว่ามีสัญญา (Conscious) ก็ไม่ใช่หรือจะว่าไม่มีสัญญา (Unconscious) ก็ไม่ใช่

วิธีต่าง ๆ ตั้งแต่กลืนขึ้นไปหาผานนั้น ล้วนเป็น
 วิถีฝึกฝนดวงจิตเป็นขั้น ๆ ไป ผู้ที่ฝึกฝนแล้วเช่นนั้น ดวง
 จิตย่อมมีอำนาจ จะใช้อริยฐานทำอะไร ๆ ก็ได้ ดังจะ
 กล่าวต่อไปในตอนจำแนกวิชาแปดประการ ในเวลาที่ไม่
 ต้องการใช้อำนาจดวงจิต ก็เป็นคนธรรมดาอย่างเรา ๆ นี้เอง
 มีอริยาบถ นั่งนอน ยืน เดิน และรับประทานอาหาร
 อย่างเดียวกับมนุษย์โดยปรกติ เมื่อต้องการใช้ก็เข้าฌาน
 สำเร็จผลในทันที ไม่ว่าชั้นไหน นับว่า มีเครื่องมืออย่าง
 ประเสริฐ สำหรับกระทำการที่คนธรรมดาจะทำได้ และ
 เพราะเหตุนี้เอง จึงได้กล่าวว่า กลืนและผานนั้น เป็น
 บันไดขั้นต้นของวิชาแปดประการ

ได้กล่าวมาถึงข้อความทั่วไป เรื่อง ลัทธิโยคี เรื่อง
 กลืน และ ผานมาพอสมควรแล้ว ต่อไปนี้จะได้จำแนก
 วิชาแปดประการออกเป็นข้อ ๆ ต่อไป

วิชาประการที่ ๑

วิปัสสนาญาณ

วิปัสสนาญาณ มีสาขาแบ่งออกเป็น ๕ อย่าง มี
ข้อและ คำแปลตามที่ใช้กันมาในแบบเรียน ทางธรรม ดัง
นี้ คือ :-

๑. อุตยัพพยานวิปัสสนาญาณ ปรัชชาคัมภีร์เห็นทั้ง
ความเกิดเห็นทั้งความดับ

๒. ภังคานุปัสสนาญาณ ปรัชชาคัมภีร์เห็นความดับ

๓. ภัยตูปัฏฐฐานญาณ ปรัชชาคัมภีร์เห็นสังขาร
ปรากฏเป็นของน่ากลัว

๔. อาทีนวานุปัสสนาญาณ ปรัชชาคัมภีร์เห็นโทษ

๕. นิพพิทานุปัสสนาญาณ ปรัชชาคัมภีร์ถึงด้วย
ความเบื่อหน่าย

๖. มุจจิตุกัมมตาญาณ ปรัชชาคัมภีร์ด้วยใคร่จะไป
พ้นเสีย

๓. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ ปรึชา คำนึง ด้วย
พิจารณาหาทาง

๔. สังขารูปกษญาณ ปรึชา คำนึง ด้วยความวาง
เฉยเสีย

๕. สัจจานุโลมิกญาณ ปรึชา เป็นไป โดยสมควร
แก่กำหนดรู้ อริยสัจ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ทรงทำอธิบายไว้ ดังข้าพเจ้าขออนุญาตคัดมา
ไว้ต่อไป

“ญาณที่ ๑ คำนึงเห็นทั้งความเกิด ทั้งความดับ
แห่งสังขาร ญาณที่ ๒ ปลอ่ยความเกิดเสีย คำนึงเอา
เป็น อารมณฺ์เฉพาะ ความดับแห่ง สังขาร นั้น ญาณ ที่ ๓
คำนึง เห็น สังขารนั้น อัน ปรากฏ ด้วย อำนาจ ความ ดับ
โดยอาการเป็นของ น่ากลัวดุจสัตว์ร้าย มีสัหะ เป็นต้น
ญาณที่ ๔ คำนึงเห็นโทษแห่งสังขารนั้น อันปรากฏ
ด้วยประการนั้น ว่าเป็นดุจเรือนอันไฟไหม้แล้ว ญาณ
ที่ ๕ คำนึงถึงสังขารนั้นอันมีโทษ ได้เห็นแล้วด้วยความ
เบื่อหน่าย ญาณ ที่ ๖ คำนึง ด้วย ใคร่ จะ ไป เสีย จาก

สังขารนั้น ที่เบื่อน่ายแล้ว จดสัตว์อันดีข้าย ใครจะ
หลุดไปจากข้าย ญาณที่ ๓ คำนึงด้วยพิจารณาพื้นสังขาร
นั้น เพื่อหาทางเบ้นเครื่องพ้นไปเสีย จอนางนทที่เรียก
ว่า สมุทรสกุณี อันลงเล่นในทะเล ญาณที่ ๔ คำนึงด้วย
ความวางเฉยในสังขารนั้น จดบรุษผู้วางเฉยในภริยา อัน
หย่ากันแล้ว ญาณที่ ๕ เบ้นไปในขณะแห่งจิต อันได้
ชื่อว่า อนุโลม เกิดขึ้นในลำดับแห่งมโนทวาราวชชนะ
อันตัตถวังก์ เกิดขึ้นในขณะที่ยมมรรคจักเกิดในที่สุด
แห่งสังขารเปกขาญาณ”

สันพระอธิบายของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรม
พระยาวชิรญาณวโรรส เพียงเท่านั้น

ถ้าเราพิจารณาดูให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า ธรรมทั้ง
หลายของพระพุทธเจ้าทุกข้อ นอกจากที่ควรสรรเสริญ
ใน ประการ อื่น ๆ ยังมี ข้อที่ ควร สรรเสริญ อย่างยิ่ง อีก
คือความพอเหมาะ ไม่มีอะไรเกิน ไม่มีอะไรขาด เช่น
ในวิชาแปดประการนี้เอง ก็นับว่ามีพอเหมาะ และ
เรียงลำดับไว้คนักหนา คือ มิวบัสสนาญาณเป็นเบื้องต้น
และมี อาสวกักขญาณ เป็นปรีโยสาน นักเรียน

ธรรม บางคน อาจ เห็นว่า ไม่ควร หรือ ไม่จำ เป็นต้องมี
 วิปัสสนาญาณ และอาสวักขยญาณ ไว้ในหมวดวิชา
 แปด แต่เมื่อใคร่ครวญโดยละเอียดแล้ว ก็จะกลับเห็น
 ว่า ญาณสองประการนี้ เป็นหลักสำคัญที่สุดในวิชาทั้ง
 แปด และถ้าขาดญาณทั้งสองนี้ไปแล้ว วิชา ๖ ประการ
 จะไม่เป็นธรรมได้เลย กลับจะกลายเป็นเครื่องมือกระทำ
 การทุจริตไปเสียด้วยซ้ำ

ผู้อ่านทราบอยู่แล้วว่า ความประสงค์ในการแต่ง
 หนังสือเรื่องนี้ ก็เพื่อยุบายแปดธรรมหมวดนี้ในทาง
 บุคคลาธิษฐาน กล่าวคือ พยายาม อธิบายใน ทาง ที่ว่า
 พระพุทธเจ้ามีฤทธิ์จริง แสดงปาฏิหาริย์ได้ยิ่งกว่าปรกติ
 ของมนุษย์ธรรมดา ทรงมีทิพโสตจริง ทรงระลึกชาติ
 ได้จริง ทรงมีทิพจักขุเห็นตลอดพื้นดินและที่กำบังทุก
 แห่งจริง และสาวกของพระองค์ที่บรรลุวิชาทั้งแปดนี้
 ก็อาจทำได้เช่นนั้นจริง รวมความว่า มนุษย์เรา เมื่อ
 ได้ฝึกฝนตัวเองตามหลักวิชาแปดประการแล้ว ก็อาจ
 มีฤทธิ์เดช หรืออย่างน้อยก็มองเห็นทะลุกำแพง หรือได้ยิน

เสียงจากทางไกล เกินกว่าที่มนุษย์ธรรมดาจะได้ยิน
(โดยไม่ต้องใช้โทรศัพท์)

คราวนี้ก็จะเกิดปัญหาขึ้นมามากขึ้นว่า เมื่อมนุษย์
เราสามารถทำได้ถึงเพียงนั้นแล้ว ทำไมมนุษย์ในโลกจึง
มิได้ไปฝึกฝนวิชาอย่างอื่น ไฉนไม่เรียนวิชาทาง
แปดประการนี้ให้สำเร็จ จะได้มีทิพจักขุ มองเห็นไฟที่
คว่ำอยู่ และเล่นการพนันให้ร่ำรวยเป็นเศรษฐี ครั้น
ตำรวจจะมาจับก็แสดงฤทธิ์เหาะหรือลอดใต้ดินไป หรือ
มิฉะนั้น ก็เดินทางไปมอนติคาร์โล สำแดงฤทธิ์ให้ลูก
รูเล็ตมาหยุดตรงหมายเลขที่ตัวเอง กอบโกยเงินมาสัก
ร้อยล้านพันโกฏิ พวกฝรั่งที่ไม่เชื่อในทางนี้ ก็มักตั้ง
ปัญหาถามว่า เมื่อใน ประเทศ อินเดีย มีโยคี ดาษด้นอยู่
ตามเขาหิมาลัย ล้วนแต่กล่าวกันว่า ทำอย่างนั้น
อย่างนี้ได้ ก็ทำไมอินเดียจึงต้องเคยตกอยู่ในอำนาจของ
อังกฤษ ปัญหาอื่นๆ นอกจากนั้น ยังมีอีกมาก แต่เรา
ตอบได้ง่ายคือว่า มโนมยิทธิ หรืออิทธิวิธี หรือทิพโสตา
และธรรมข้อต่างๆ ไป ในวิชาทางแปดนั้นจะปลูกให้

ให้เป็นชนไม่ได้เลย ถ้าหากยังไม่สำเร็จวิชาข้อต้น คือ
วิปัสสนาญาณ

เราพึงสังเกตอีกอย่างหนึ่งว่า ธรรมของพระพุทธเจ้าทุกข้อ เปรียบเหมือนด้วยดาบอันคม ซึ่งอาจจะใช้ในทางที่ดีได้ ที่ชั่วได้ ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นวิธีะเราจะนำไปใช้ในทางที่ดี ให้เป็นประโยชน์แก่ตน และแก่ผู้อื่นก็ได้ หรือจะใช้ในทางที่เสียหายแก่ใครๆ ก็ได้ เช่นพยายามลักทรัพย์ หรือพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่น แต่ทว่า ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ใช่สำหรับใช้ในทางที่ผิด จึงมีหลักบางอย่างป้องกันไว้ เช่นในวิชาแปดประการนี้ คนที่จะปลูกทำให้มันขึ้นได้ ก็เฉพาะคนที่มึนปรีชา คำนึงเห็นถึงความเกิด ความดับ คำนึงเห็น สังขาร เป็นของน่ากลัว เห็นโทษ เบื่อหน่ายใคร่จะไป เสียให้ พ้นจากสังขาร พิจารณาหาทางและวางเฉยในที่สุด มีปรีชาเป็นไปโดยสมควรแก่กำหนด รู้อยู่ว่าผู้มึนปรีชาดัง กล่าวมานี้แล้วก็เป็นผู้น้อย ห่างจาก กาม ตัณหา เชื่อว่าจะไม่ใช่อิทธิวิธี ทิพโสตา หรือทิพจักข ในทางอันแสวงหา ประโยชน์แก่ตน และเป็นที่ เสื่อม เสียแก่

ผู้^๑อื่น เพราะฉะนั้น^๕ คนเราจะเรียนอิทธิวิธี^๕ ทิพโส^๕ต
ทิพจักขุ^๕ ให้สำเร็จไป^๕ เพื่อใช้แสวงหาโฆคลาภดังกล่า^๕ว
มาข้างต้นนั้น^๕ จึงทำไม่ได้^๕ เพราะคนที่มีความคิดเช่นนั้น^๕
ได้ชื่อว่า^๕ ปราศจากวิปัสสนาญาณ^๕ อันเป็นอุปการ^๕ณ์ของ
วิชาอื่น ๆ

ทางบ้านเมืองเรา^๕ รัฐบาลไม่อนุญาตให้ใครม^๕บ^๕น
จนกว่าจะมีหลักฐานเป็นที่เชื่อใจได้^๕ว่า คนคนนั้นจะไม่^๕
ใช้ปืนในทางที่ผิด^๕ ฉนั้นใด^๕ ธรรมเนียมอัน^๕นั้น^๕ พระพุท^๕-
เจ้าไม่ทรงอนุญาตให้ใครมีอิทธิวิธี^๕ ทิพโส^๕ต หรือทิพจักขุ^๕
จนกว่าคนคนนั้นจะม^๕วิปัสสนาญาณก่อน^๕ ซึ่งเป็นประ^๕กั^๕น
อันแน่นอนว่า^๕ จะไม่นำเอาวิชาอันประเสริฐเหล่านั้นไป^๕ใช้^๕
ในทางที่จะนำความเสื่อมเสียแก่ผู้^๕อื่น

รวมใจความว่า^๕ การเรียนวิชาแปดประการนี้^๕ จะ^๕
สำเร็จได้ต่อเมื่อ^๕

๑. เป็นที่เชื่อได้^๕ แน่นอนว่า^๕ จะไม่เอาไปใช้ในทาง^๕
ที่ผิด^๕ ก่อนที่จะให้เชื่อได้ดังนี้^๕ จำต้องสำเร็จวิปัสสนา^๕-
ญาณ และ

๒. การเรียนนั้น ปรารถนาจะบรรลุอัสวัคยญาณ เป็นผลที่สุด กล่าวคือต้องมุ่งอย่างเดียว ที่จะทำจิตของตนให้พ้นจากเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย เพราะเหตุนี้เอง ข้าพเจ้าจึงได้กล่าวว่า การที่ธรรมหมวดนมวิปัสสนาญาณ เป็นเบื้องต้น และมีอัสวัคยญาณ เป็นปรีโยสานนั้น นับว่าเหมาะอย่างยิ่ง

แต่คราวนี้ก็มีปัญหาขึ้นสองประการ คือ:-

๑. พวกอสุร ซึ่งปรากฏว่าเป็นผู้โง่บาปหยามช้า เหตุไรจึงหาะได้

๒. ถ้าจะต้องรอให้สำเร็จ วิปัสสนาญาณเสียก่อน จึงจะสามารถทำวิชาอื่นๆ ได้แล้ว ธรรมหมวดนี้ มิใช่ไม่เป็นประโยชน์อะไรแก่คนสมัยเลยหรือ เพราะคนสมัยนี้หายากนัก ที่จะสำเร็จวิปัสสนาญาณได้

ข้าพเจ้าขอตอบปัญหาสองข้อนี้ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ ๑ ในเรื่อง อสุรนั้นเราไม่ทราบ ว่ามีความจริงอยู่ประการใด แต่ถึงแม้พวกอสุรมีจริง และหาะเหิรเดินอากาศได้จริง ก็ยังมีทางที่จะแก้ปัญหาค้นได้ ว่า การที่พวกอสุรหาะ ก็ไม่ผิดอะไรกับนกบิน แท้

จริงพระพุทธโฆษาจารย์ ผู้รจนาคัมภีร์วิสุทธิมรรค ก็
ได้ระลึกถึงปัญหาข้อนี้แล้ว ในเวลาที่แต่งคัมภีร์นั้น
ท่านจึงได้วางหลักไว้ก่อนหนึ่งว่า การเหาะได้ไม่ใช่เป็นด้วย
อิทธิวิในวิชาแปดประการอย่างเดียว ยังมีทางอื่นที่จะ
ทำให้เหาะได้อีก กล่าวคือ ฤทธิ์ที่เกิดด้วยผลแห่งกรรม
เช่นนก หรือยักษ์ (ซึ่งเป็นพวกเดียวกับอสูร) หรือฤทธิ์
ที่เกิดด้วยวิยาการ ซึ่งในเวลานี้ เราจะเปรียบได้กับเรือ
บิน ด้วยเหตุนี้ ถ้าเป็นความจริงว่าพวกอสูรเหาะได้แล้ว
ก็แปลว่า อสูรมีลักษณะเช่นเดียวกับนกที่ร้ายกาจชนิดหนึ่ง
และการเหาะของ พวกอสูร ก็ไม่มี อะไรพิเศษไป ยิ่งกว่า การ
บินของนก ซึ่งพระพุทธโฆษาจารย์กล่าวว่า เป็นด้วย
อำนาจแห่งกรรม

ส่วนที่จะตอบปัญหาข้อที่ ๒ นั้น เราจำต้องเอา
วิชาแปดประการนี้ เปรียบเทียบกับเครื่องยนต์ ซึ่ง
จำเป็นต้องใช้น้ำมันเป็นชนิ ผู้ที่มเครื่องยนต์ชนิดนี้ ถ้า
ไม่มีน้ำมันเป็นชนิ จะเอาน้ำมันมาใช้ บางทีเครื่องยนต์
อาจเดินไปได้ แต่ไม่สามารถจะเดินได้รวดเร็ว มีกำลัง
เท่าน้ำมันเป็นชนิ แต่ถึงอย่างไรก็ดี จะไม่ใช่ใช้น้ำมันเสีย

เลย หรือจะเอาน้ำธรรมดาไปใช้แทนน้ำมันเช่นเครื่อง
ยนต์นั้นจะเดินไม่ได้เลยเป็นอันขาด และถ้าเอากรวดทราย
ใส่ลงไปแล้ว นอกจากจะทำให้เครื่องยนต์ไม่เดินยังจะทำ
ให้เครื่องยนต์เสียหายทำลายไปด้วย ฉะนั้นก็ดี วิบัสสนา-
ญาณ เปรียบได้กับน้ำมันเป็นชิ้น ซึ่งสำหรับใช้เฉพาะ
กับเครื่องยนต์ คือวิชาแปดประการนี้ ผู้ที่วิบัสสนา-
ญาณอันแท้จริง ก็เท่ากับมีน้ำมันเป็นชิ้น ซึ่งสามารถ
จะทำให้วิชาแปดประการ อันเปรียบกับเครื่องยนต์เดิน
ดีที่สุดได้

แต่ถ้าหากหาน้ำมันเป็นชิ้นไม่ได้ หรือไม่รู้จักใช้
เอาน้ำมันก๊าสเข้ามาใช้แทน บางทีเครื่องยนต์จะเดินไป
ได้บ้าง เช่นเดียวกับผู้ที่ไม่รู้จักวิบัสสนาญาณ หรือไม่
สามารถจะใช้วิบัสสนาญาณได้ จะใช้ธรรมอื่น ที่มัก
ล้นน้อยกว่า เช่น เมตตา กรุณา หรือธรรมใดๆ ที่เป็น
ฝ่ายกุศล ก็สามารถจะทำวิชาแปดประการนี้ให้สำเร็จ
ได้บ้างเหมือนกัน วิชาแปดประการเป็นธรรมที่แตกกิ่ง
ก้านออกมาจาก อภิญญา อภิญญานี้ ตามคัมภีร์ของ
พระพุทธโฆษาจารย์ ว่ามีอยู่ ๕ คือ อิทธิวิธี แสดง

ฤทธิ์ได้, ทิพโสตา, หุติพย, เจโตปริยญาณ รู้ใจผู้อื่น, ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้, และทิพจักขุตาทิพย, แต่พระนิพนธ์ของ สมเด็จพระ มหาสมณเจ้าว่ามี ๖ คือ เพิ่ม อาสวักขยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้นไป ขึ้นอีกข้อหนึ่ง อภิญญาเหล่านี้ ตามพระนิพนธ์ พระปฐม สมโพธิกถา ของ สมเด็จพระ ปรมาจารย์ชิโนรส มีข้อความที่ทำให้เข้าใจว่า แม้ในสมัยก่อนพระพุทธเจ้า ก็มีผู้สำเร็จบ้างแล้ว แต่ไม่มีใครทำได้ดีเท่าพระพุทธเจ้า ถึงแม้จะทำข้ออื่นได้บ้าง ก็ไปติดอยู่เพียงข้อ ๖ คือ อาสวักขยญาณ เมื่อไม่รู้ จะทำประการใด จึงเกิดมีความคิดกันว่า การที่จะทำอาสวะให้สิ้นไปได้จริงนั้น จะต้องทรมาณร่างกาย, ย่างตัวบนไฟ, อดอาหารจนดับจิต, ลัทธิ อุตตกิลมถานุโยคก็มีเช่นด้วยประการฉะนี้ มาถึงสมัยพระพุทธเจ้า ได้ทรงค้นพบวิปัสสนาญาณ อันเป็นกุญแจสำคัญ และได้มโนมยิทธิมาอีกอันหนึ่ง จึงกลายเป็นวิชาแปดประการขึ้น กระทำให้ภิกษุทั้งหลายอื่น ๆ มึนงง หนักมาก จน แท้จริง พวกดาบส ที่บำเพ็ญอุภยอุทเทสในสมัยก่อนพระพุทธเจ้า

ก็มี^๕ความตั้งใจปฏิบัติตามหลักวิชา^๕สัณหาญาณอยู่^๕แล้ว แต่^๕
 ทราบ^๕ได้^๕เพียง^๕จับ^๕หลักวิชา^๕สัณหาญาณอัน^๕แท้^๕จริง^๕ไม่^๕ได้^๕ ก็^๕ทำ^๕
 กับ^๕เอน^๕ามัน^๕ก้า^๕สมา^๕ใช้^๕แทน^๕น้ำ^๕มัน^๕เป็น^๕ชิน^๕ ย่อม^๕จะ^๕มี^๕ความ^๕
 ลำ^๕บาก^๕ หรือ^๕สำเร็จ^๕อย่าง^๕ไม่^๕สม^๕บ^๕ร^๕ณ์^๕

อัน^๕ที่^๕จริง^๕ ตาม^๕ลั^๕ทธิ^๕ของ^๕โยคี^๕เขา^๕ไม่^๕มี^๕หลัก^๕อัน^๕แน่น^๕อน^๕
 ถึง^๕กับ^๕จะ^๕ต้อง^๕เป็น^๕ วิ^๕ส^๕ส^๕นา^๕ญา^๕ณ^๕ เหมือน^๕กับ^๕ ของ^๕เรา^๕ แต่^๕
 เขาก็^๕มี^๕กฎ^๕สำคัญ^๕ อัน^๕เป็น^๕เบ^๕อง^๕ต้น^๕อยู่^๕ว่า^๕ การ^๕เรียน^๕วิชา^๕
 หา^๕อ^๕านาจ^๕ สำหรับ^๕ตัว^๕เข^๕นั้น^๕ จำ^๕ต้อง^๕ มี^๕ความ^๕ ประ^๕ส^๕ง^๕ค์^๕ อัน^๕
 ซื่อ^๕ตรง^๕ Honesty of purpose และ^๕ต้อง^๕มี^๕น^๕ใจ^๕ว่า^๕ จะ^๕
 ไม่^๕ใช้^๕วิชา^๕ เหล^๕่าน^๕ใน^๕ทาง^๕ที่^๕ผิด^๕ ใน^๕หนังสือ^๕ของ^๕ โยคี^๕
 รามะ^๕จ^๕ร^๕กะ^๕ กล่า^๕ว^๕ว่า^๕ แม้^๕คน^๕ช^๕ร^๕ม^๕ดา^๕ ก็^๕สามารถ^๕บรร^๕ล^๕
 วิชา^๕ต่าง^๕ๆ^๕ เหล^๕่าน^๕ได้^๕ แต่^๕ทว่า^๕ จะ^๕บรร^๕ล^๕ได้^๕ต่อ^๕เมื่อ^๕ หัว^๕
 ใจ^๕ของ^๕คน^๕ผู้นั้น^๕ ข^๕้น^๕สูง^๕ พ^๕น^๕ช^๕ร^๕ม^๕ชา^๕ติ^๕ ฝ^๕าย^๕ต่ำ^๕แล้ว^๕ และ^๕ มี^๕
 กฎ^๕ของ^๕ช^๕ร^๕ม^๕ชา^๕ติ^๕อยู่^๕ข้อ^๕หนึ่ง^๕ว่า^๕ “เมื่อ^๕ใด^๕เรา^๕ไม่^๕ต้อง^๕การ^๕
 ใช้^๕อ^๕านาจ^๕ เพื่อ^๕ประ^๕โย^๕ชน์^๕ส่วน^๕ตัว^๕ของ^๕เรา^๕เอง^๕แล้ว^๕เมื่อ^๕นั้น^๕
 แล^๕ะ^๕ อ^๕านาจ^๕จึง^๕จะ^๕เกิด^๕ขึ้น^๕แก่^๕เรา^๕” และ^๕เพ^๕ระ^๕เห^๕ต^๕น^๕
 เอง^๕ เขา^๕จึง^๕สอน^๕การ^๕เรียน^๕วิชา^๕เหล^๕่าน^๕ ใน^๕ชั้น^๕ต้น^๕ต้อง^๕
 มี^๕ความ^๕มี^๕น^๕ใจ^๕ว่า^๕ เมื่อ^๕เรา^๕เรียน^๕ได้^๕สำ^๕เร็จ^๕แล้ว^๕ จะ^๕ใช้^๕วิชา^๕

เหล่านั้นเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ และประโยชน์
เราจะให้แก่คนหนึ่งนั้น จะต้องไม่ทำความเดือดร้อนแก่
อีกคนหนึ่ง หรือหลายคน

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ผู้ที่ไม่สำเร็จ
วิปัสสนาญาณจริง แต่ถ้าศึกษาวิชานี้ ด้วยดวงใจที่
ประกอบด้วยกุศลธรรม ดำเนินตามแนววิปัสสนาญาณ
นั้นและไม่มุ่งหมายต่อผลสำหรับตัวฝ่ายเดียวแล้ว ก็อาจ
สำเร็จได้ บางเหมือนกัน เช่นเดียวกับที่เอา น้ำมันก๊าส
ใช้แทนน้ำมันเบนซิน เครื่องยนต์ก็อาจจะเดินไปได้บ้าง
เพราะเป็นน้ำมันด้วยกัน แต่ไม่สามารถจะใช้งานได้เท่า
น้ำมันเบนซิน คือวิปัสสนาญาณ

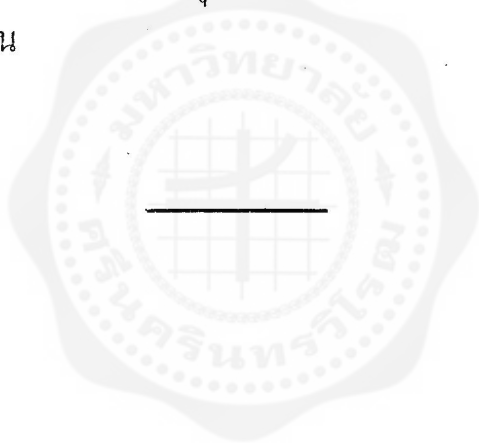
แต่คราวนี้ ผู้ที่ไม่ใช้วิปัสสนาญาณเลย หรือไม่
ได้ศึกษาวิชานี้ ด้วยดวงใจอันประกอบด้วยกุศลธรรม,
ไม่ได้ดำเนิน ตามแนว วิปัสสนาญาณเลย ก็เป็น การแ
นอนว่าจะไม่สามารถทำวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ให้ สำเร็จได้เลย
เป็นอันขาดเช่นเดียวกับจะให้เครื่องยนต์เดิน โดยไม่ใช้
น้ำมัน หรือเอาน้ำธรรมดาใส่ลงไปแทนน้ำมัน ดังนั้น
เครื่องยนต์จะเดินไปไม่ได้เลย

ยิ่งกว่านั้น ถ้าใครเรียนวิชาเหล่านี้ด้วยความตั้งใจ
อันไม่บริสุทธิ์ เช่นตั้งใจจะเอาไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์
แก่ตนฝ่ายเดียว และเป็นความเสื่อมเสียแก่คนอื่น เช่น
สำหรับคดโกง, ลักขโมย หรือทำร้ายใครๆ ดังที่ได้กล่าว
มาข้างต้นแล้ว ก็จะมีผลสองประการ คือ:-

๑. เรียนวิชานานไม่สำเร็จได้ และ

๒. จะเป็นโทษแก่ตัวอย่างใหญ่หลวง เช่นเดียวกับ
เอากรวดทราย ลงไปใส่ใน เครื่องยนต์ นอกจาก เครื่องจะ
ไม่เดินแล้ว ยังจะทำให้เครื่องทำลายเสียหายไปด้วยตัว
อย่างเช่น คนที่เรียนทำเสน่ห์เล่ห์กล และคุณไสย
ต่างๆ ไม่เคยปรากฏว่าทำอะไรสำเร็จอย่างแท้จริง, หรือ
ได้รับความสุขความเจริญอะไรเลย เรื่องทำเสน่ห์, เรื่อง
แม่มด, หรือเรื่องคุณไสยต่างๆ นั้น ฝรั่งก็มีความรู้
มาก และผู้ที่ประกอบอาชีพในทางนี้ก็มี แต่คนเหล่านี้
ถ้าไม่ถูกใครฆ่าตาย ก็ต้องเสียคนเป็นบ้างไม่เองใน
ที่สุด เพราะทางธรรมชาติก็ย่อมมีกฎหมายเหมือนทาง
บ้านเมือง และกฎธรรมชาติลงโทษคนอย่างสาหัสยิ่ง
กว่ากฎหมายของบ้านเมืองด้วยซ้ำ

ข้อความที่บรรยายมาทั้งนี้ ^๕ จะแสดงให้เห็นชัดว่า
 วิสัสนาญาณ ^๕ ซึ่งคิดว่าจะไม่จำเป็นนั้น ^๕ เป็นธรรมดาที่จำ
 เป็นเพียงไร ในหมวดวิชาแปดประการ วิสัสนา-
 ญาณเป็นกุญแจสำคัญ ^๕ ที่จะทำให้เราเข้าใจลักษณะของ
 วิชาทั้งแปด ^๕ และเป็นอุปกรณ์ช่วยความสำเร็จของวิชา
 อื่น ๆ ทั้งสิ้น ^๕

วิชาประการที่ ๒

มโนมยิทธิ

เราได้รับคำอธิบายมามากแล้วว่า หัวใจของมนุษย์มีอำนาจเหนือร่างกายทั้งส่วน กล้ามเนื้อ ร่างกายจะเคลื่อนไหวไปประการใด หรือคนเราจะทำดีทำชั่วอย่างไรก็แล้วแต่ใจจะนำไปทั้งนั้น เพราะใจมีอำนาจบังคับอายตนะภายในอื่น ๆ ทุกอย่างนี้เป็นคำสอนที่เราได้รับมาแต่เริ่มเรียนธรรมชั้นต้นทีเดียว แต่คราวนี้ เราลองมาพิจารณาว่า นอกจากการเคลื่อนไหวตามปรกติแล้ว ใจของเรายังสามารถทำอะไรได้อีกบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งพุทธภาษิตที่ว่า “มโนเสฏฐา มโนมยา” นั้น มีความหมายเพียงไรตามทางจิตวิทยาของฝรั่ง เขามีธรรมชาติอย่างหนึ่งเรียกว่า ซับคอนชั้น (Subconscience) ซึ่งฝรั่งอธิบายว่า มนุษย์เราเปรียบเหมือนก้อนน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในทะเล เราแลเห็นได้แต่ส่วนเหนือน้ำ แต่ส่วนซึ่ง

อยู่ใต้น้ำ อันเรามองเห็นไม่ได้ด้วยตานี้ ยังมีอยู่อีก
เป็นอันมาก มากกว่าส่วนที่อยู่เหนือน้ำหลายเท่า มนุษย์
เราก็เช่นเดียวกัน เราเห็นมนุษย์เราสามารถกระทำการ
ได้เพียงเท่านั้น แต่อันที่จริง ยังทำอะไรได้มากกว่าที่
เราคิดเห็นอีกเป็นอนันต์ อุทาหรณ์ที่จะนำมาพิสูจน์ใน
ข้อนี้ มีอยู่มาก เช่นที่เล่ากันมา ทั้งในเมืองไทย
และเมืองฝรั่งว่า บางครั้ง ในคราวเกิดไฟไหม้ คน
คนเดียวยกกำปั้นเงินหนีไฟไปได้ แต่พอไฟดับแล้วจะ
เคลื่อนกำปั้นนั้นออกจากที่ ต้องใช้กำลังคนถึง ๔ คน
เป็นอย่างน้อย กิจการบางชนิดเรารู้สึกว่า เหลือวิสัย
ที่จะทำได้ แต่ถ้ามอำนาจอันใดมาบังคับให้เราทำ เราก็
ทำได้สำเร็จ คนเดินป่าที่เมื่อยล้าจนไม่สามารถจะก้าวขา
อีกต่อไป จวนจะล้มเป็นลมสลบอยู่แล้ว แต่ถ้าเห็น
เสือหรือสัตว์ร้ายอย่างใด ๆ เข้า ก็สามารถจะวิ่งไปได้
อีกไกล ๆ มีเรื่องเขียนไว้ในหนังสืออีกเรื่องหนึ่งว่าใน
โรงละครสัตว์แห่งหนึ่ง กรงสิงห์โตแตก สิงห์โตเที่ยว
วิ่งเล่นผ่านไปตามถนน และเข้าไปในบ้านต่าง ๆ คน
คนหนึ่งเป็นน่อยมาแต่กำเนิด ไม่เคยเดินได้เลย แต่

พอเห็นสิ่งหิโตมา ก็ถูกขืนวิ่งหนีไปได้ อย่างคนดี ๆ
แต่พอพ้นสิ่งหิโตไปแล้ว ก็กลับเป็นง่อยใหม่ดังเดิมเรื่อง
เหล่านี้ ฝรั่งเศสอธิบายว่า ขั้วคอนขั้ว ซึ่งซ่อนอยู่ใน
ตัวคนทุกคนนั้น ขั้วนี้มาทำประโยชน์ให้ ในเวลาที่ต้องการ
การ แต่ความต้องการนั้น จะต้องแรงกล้าเกินกว่าความ
ต้องการตามปรกติ ของบุคคลธรรมดาเป็นอันมาก ฝรั่งเศส
จับเค้าในข้อนี้จึงวางหลักสอนกันอยู่เสมอว่า ถ้าอยาก
จะบรรลุถึงผลสำเร็จอันใดแล้ว จะต้องให้มีความต้องการ
ให้แรงกล้า ที่สุด ชาวอังกฤษ ถึงกับ ตั้งเป็น สุภาษิต ติด
ปากคนทุกชั้นว่า “Where there is the will there
is the way ” (ถ้ามีความต้องการที่หนักแน่นมีช่องทาง
ที่นั่น)

อาหารต่าง ๆ ที่ได้รับร่ายมาข้างต้นนี้ ก็คือ
มโนเมธิธิของเราเอง คำว่า มโนเมธิธิ นั้น ตรงกับ
ที่เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า Will Power และตามทางจิตวิทยา
นั้น วิลล์ เพาเวอร์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่เขาสอนให้ปลูก
ทำใหม่ขึ้น

ถ้าเราจะศึกษาประวัติของคน ที่บรรลุถึงฐานะอัน

สูง หรือคนที่บรรลุถึงผลทุกอย่างที่ต้องการแล้ว จะเห็นได้ว่า คนเหล่านั้นมีความประสงค์อันแรงกล้าต่อผลอันนั้นและทำการทุกอย่าง เพื่อบรรลุผลอันนั้น ความคิดที่มีอยู่ แทบทุกกลมหายใจ ก็มุ่งไปแต่ผลอันเดียว นั้น ส่วนคนที่ทำงานเหนื่อยเปล่าไม่ได้ผลเลย และหาความเจริญไม่ได้ในชีวิต คือคนที่จับจด ตัวเองก็ไม่รู้ว่าตัวต้องการอะไร มโนมยิทธิ ก็เกิดขึ้นไม่ได้ ตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้าของเรา ผู้ทรงมีลักษณะอันโอรุได้ทำนายไว้ ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้า หรือมิฉะนั้นจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ และการที่ได้ ทรงเป็นพระพุทธเจ้าจริง ก็โดยมีพระประสงค์อันแรงกล้า มุ่งความสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าอย่างเดียว ทรงพยายามมิได้ลดละในที่สุดก็สำเร็จสมพุทธประสงค์ ถ้าหากพระองค์ไม่แน่วพระทัย ว่าจะทรงเป็นอะไรดี หรือมีพระประสงค์จะเป็นทั้งสองอย่างแล้ว ก็จะได้ไม่ทรงเป็น อะไรเลยสักอย่างเดียว

ถ้าเราสังเกตให้ดี จะเห็นได้ว่า มีคนบางคนที่เรารู้จัก ที่ใฝ่ใจคำนึงอยู่เสมอ อยากบรรลุผลอย่างใด

อย่างหนึ่ง และมีความปรารถนาแรงกล้าในผลอันนั้นอยู่
ตลอดกาล คนเช่นนั้นอาจบรรลุถึงสิ่งที่ต้องการเข้าวัน
หนึ่งจริงๆ โอกาสจะมีมาเองอย่างไม่น่าเชื่อว่าจะมีมา
ตามที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นหลักของมโนเมยิทธิ
อย่างชัดแจ้ง

คราวนี้ เราลองพิจารณาขยับให้สูงขึ้นไปอีกสัก
หน่อย ปราชญ์ในทางจิตวิทยาของฝรั่งเศส พวกโยคี
ในอินเดียก็ดี รับรองต้องกันว่า ความคิดของคนเรา
ย่อมกระจายออกจากตัวคน เหมือนอย่างกระแสไฟฟ้า
คนที่มีความคิดแรง กระแสอันนั้นก็ย่อมจะแรงมาก เมื่อ
กระจายออกไปกระทบสิ่งต่าง ๆ ก็ติดอยู่ และที่ลอย
อยู่ในอากาศ ก็มี ถ้าหากคนหลายคนอยู่ในหมู่เดียว
กัน มีความคิดเป็นอย่างเดียวกัน กระแสอันนั้น
ก็ยิ่งแรงขึ้นอีก ตัวอย่างในเรื่องเหล่านี้มีอยู่มาก
เช่น เราไปอยู่กับคนที่มีความเศร้าโศกเป็นอาเจิน จะ
ทำให้เราพลอยเศร้าไปด้วย ถ้าเรายู่กับคนที่มีความ
เพียรพยายาม เราจะรู้สึกได้ว่า เราแข็งแรง มีความใคร่
ในอันจะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดบ้าง เราเข้าหาเจ้า

ใหญ่ นายโตเราย่อมรู้สึกสะทกสะท้าน ถึงแม้จะรู้อยู่
 ว่า ท่านจะรับรองปฏิสันถารแก่เรา ด้วยความเมตตา
 กรณาคดี ในบ้านหรือห้องที่มคนเคยอยู่มาก่อนเรา และ
 ละทิ้งไปนาน ๆ แล้ว ยิ่งทั้งกระแสความคิดเข้าไว้ เวลา
 เราเข้าไปในบ้านหรือในห้องนั้น เราจะรู้สึกเศร้าหรือร
 เร็ง สุดแต่ว่าคนที่เคยอยู่มาก่อนนั้น จะมีความเศร้าโศก
 หรือรเร็งเป็นปกติ เขาเปรียบเทียบความข้อนเหมือนหนึ่ง
 ว่า เราก่อไฟไว้ในห้องอับแห่งหนึ่ง ถึงแม้ไฟจะดับ
 ไปนานแล้ว ห้องนั้นก็ยังมีความร้อนอยู่ นักดาร
 ศาสตร์อธิบายต่อไปถึงว่า ดวงดาวที่เราแลเห็นอยู่ในท้องฟ้า
 นั้น บางดวงได้ตกไปนาน ๆ แล้ว แต่แสงยังคงปรากฏ
 อยู่ในที่เดิมตั้งหลาย ๆ ปี เราเข้าไปในบ้านที่มคนตาย
 ใหม่ ๆ ถึงแม้จะไม่รู่วงหน้าเลยว่ามีคนตายในบ้านนั้น
 เราจะรู้สึกเอือกเย็นผิดปกติ อย่างที่เราเรียกกันโดย
 มากกว่า “สังหรณ์” เรื่องเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า กระแส
 แห่งดวงใจคน กระจ่ายอยู่ทั่วทุกแห่ง และเราไปกระทบ
 กระแสนิดใดเข้า เราจะรู้สึกอย่างนั้นเสมอ นอกจากเราจะไม่
 มีความสังเกตดี

มีเรื่องของฝรั่งเรื่องหนึ่งที่น่าฟัง และเป็นเครื่อง
 แสดงให้เห็นว่า กระแสดวงจิตของคนเรา มีอำนาจ
 เพียงไร เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในประเทศเยอรมนีเมื่อหลาย
 ปีมาแล้วว่า คนมั่งคั่งคนหนึ่ง ได้จ้างช่างเหล็ก มาทำ
 การบางอย่างในบ้านของตน แต่ด้วยความตระหนี่ และ
 ตั้งใจทุจริต จึงมิได้ใช้เงินค่าแรงที่ติดค้างอยู่ ช่างเหล็ก
 มาทวงเท่าไรก็ไม่ได้ ลงท้ายก็ปฏิเสธเสียทีเดียว ว่าไม่
 ได้เป็นหนี้ ช่างเหล็กก็หมดทางจะฟ้องร้อง เพราะไม่
 มีหลักฐานที่จะพิสูจน์ได้ ตามที่กฎหมายต้องการ เงิน
 รายนั้นเป็นอันสูญ ต่อมาคนทั้งค่างผู้หนึ่ง เกิดเป็นโรค
 นอนไม่หลับทุก ๆ คืน เวลาสองยามตรง หูของตนก็ได้
 ยินเสียงค้อนตีเหล็ก ดังสนั่นทุกคืน ช่างเหล็กกับคน
 มั่งคั่งผู้นั้น อยู่ห่างไกลกันเป็นระยะทางถึง ๒ ไมล์ แต่
 ก่อนมาก็ไม่เคยได้ยิน จะว่าหูของตัวพิการก็ไม่ใช่เฉพาะ
 เวลาอื่นทำไมไม่เป็นเช่นนั้น ในที่สุดก็ได้เชิญแพทย์
 มาตรวจ แพทย์ได้แพทย์ทิมความรู้ในเรื่องกระแสดวง
 จิตจึงได้สอบถามว่า มีเหตุวิาพาดหมางอยู่กับใครบ้าง
 หรือไม่ คนผู้นั้นก็นึกได้ และบอกแพทย์ว่า มีช่างเหล็ก

ที่ไม่ชอบกันอยู่คนหนึ่ง อยู่ห่างจากบ้านของตนราว ๒ ไมล์ แพทย์ได้ความดังนั้น ก็ไปที่บ้านข้างเหล็กในเวลา สองยามตรง ได้เห็นช่างเหล็กกำลังเอาคอนต้นบนทั้ง เปล่า ๆ เป็นจังหวะเรื่อยไป ไม่ใช่ว่าตีเหล็กเป็นงาน เป็นการ แพทย์จึงเข้าไปถามว่า เหตุไรจึงทำเช่นนั้น ช่างตีเหล็กก็ตอบว่า มีคนคนหนึ่งโกงเงินของเขา และ ทก ๆ คั่นในระหว่างเที่ยงจนถึงหนึ่งนาฬิกา เขาก็เอา คอนต้นทั้ง ตั้งใจแน่วแน่ว่า จะให้เสียงอันนั้นไปกระทบ โสตคนคนนั้น เพื่อรบกวนมิให้นอนหลับได้ จนกว่าคน คนนั้นจะใช้จ่ายเงินที่ติดค้าง เมื่อแพทย์ได้ทราบความจริงดัง นั้น ก็กลับมาหาคนที่มั่งคั่งและแนะนำให้ใช้เงิน ที่ติดค้าง อย่างนั้นให้หมดสิ้น คนคนนั้นก็ปฏิบัติตาม และตั้งแต่นั้น มา ก็หลับสบายไม่ได้ยินเสียงตีเหล็กอีกเลย

นี่เป็นตัวอย่างอีกอันหนึ่ง ในเรื่องกระแสแห่งดวง จิต ซึ่งเป็นหลักที่จะใช้อธิบายลักษณะของมโนมยิทธิ ในเรื่องกระแสดวงจิตนี้ เขาอธิบายว่า อาจมีได้ สองชั้น ชั้นต้นคนเราส่งกระแส โดยตั้งใจอย่างเรื่องที่ ได้มาแล้วนั้น ชั้นที่สอง เมื่อดวงจิตที่กำลังแรงพอ จะ

ด้วยการฝึกฝนก็ตาม หรือด้วยเหตุที่ดวงจิตของบุคคล
นั้น ๆ มีกำลังอยู่โดยธรรมชาติก็ตาม กระแสย่อมจะ
ชานออกไปเอง โดยไม่ต้องตั้งใจส่ง ตัวอย่างเช่น
คนที่มัลลิกษณะเข้มแข็ง ย่อมเป็นที่หวาดกลัวของคน
ทั้งหลาย ถึงแม้จะมีได้ตั้งใจให้ใครกลัวเลยก็ดี หรือ
คนที่มัลลิกษณะอ่อนหวานโดยธรรมชาติ ย่อมมีกระแส
ดวงจิต ที่สามารถดึงดูดหัวใจคนเข้ามาหาตัว ใคร
ได้เห็น มักจะรู้สึกรักใคร่ ถึงแม้ว่าคนคนนั้นจะมีได้ตั้งใจ
ให้ใครรักก็ดี

คราวนี้ เมื่อคนสองคนมาใกล้กันเข้า กระแสต่อ
กระแสก็ต้องต่อสู้กัน กระแสของคนที่มีความคิดแรงกว่า
ก็ย่อมกระแสนของอีกคนหนึ่ง เปรียบเสมือนเราเอาโคมสี่
เขี้ยวกับสีแดง ไปวางไว้ในที่มืดแห่งเดียวกัน ที่แห่ง
นั้นจะมีแสงสว่างเป็นสีเขี้ยวหรือสีแดง สุดแต่ว่าโคม
ดวงไหนจะมีแสงไฟแรงกว่ากัน เพราะฉะนั้นถ้าเราเอา
เด็กที่ขยันกับเด็กที่เกียจคร้านไปไว้ด้วยกัน ก็จะทำให้
เด็กนั้นขยันไปทั้งสองคน หรือเกียจคร้านไปด้วยกันทั้ง
คู่ สุดแต่ว่ากระแสของความคิดของเด็กคนไหน จะแรง

กว่า และทำให้กระแสนของอีกคนหนึ่งกลับกลายเป็นเหมือนกับของตัว

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ทรงมีมโนมยิทธิอันแรงกล้า กระแสนความคิดของพระองค์ เต็มไปด้วยพรหมวิหารธรรม และความใคร่ในอันจะกระทำ ความดี เพราะฉะนั้น ใครที่เข้ามาใกล้พระองค์แล้ว แม้จะมีใจโหดร้ายประการใด ก็อาจจะถูกกระแสนความคิดดีของพระองค์ข่ม ให้กลับกลายเป็นดีไปได้ และโดยมโนมยิทธิเอง ที่ พระพุทธเจ้า ทรงทรงมานคนร้ายที่สุด ให้กลายเป็นคนดีที่สุด ได้อย่างมหัศจรรย์ จนได้รับพระนามสมญาว่า “อนุตตโร ปริสทมนัสสารถี” ข้อนั้นเอง ที่เราแก้ปัญหาเรื่อง พระอังกุลิมาล ได้สำเร็จ กล่าวคือ ถึงแม้พระอังกุลิมาลจะเป็นโจรใจโหดร้ายประการใด เมื่อมาถึงพระพุทธเจ้าเข้า ก็ยังใจทันที ยอมฟังพระธรรมเทศนาจนตลอด ซึ่งถ้าพระอังกุลิมาลมาพบคนอย่างเราเข้าแล้ว ก็คงจะไม่รับรองให้เราพูดอะไรได้เลย

ที่กล่าวมาในตอนนั้น เป็นหลักแห่งมโนมยิทธิอย่าง
สูงชันน้อย

คราวนี้เราลองพิจารณาให้สูงขึ้นไปอีก กล่าวคือ
ในธรรมวิภาคปริเฉท ที่ ๒ หน้า ๘๒ มีว่า มโนมยิ
นิน มีบทเทศว่า “นิรมิตได้ซึ่งกายอื่น นอกจากกาย
นี้ ดุจขั๊กตาบออกจากฝัก” สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงหักลงเทียบเคียงกับคน
ที่คิดทำอะไรต่างสำเร็จ แต่ถ้าไม่คิดเทียบเช่นนั้นแล้ว
มนุษย์เราจะสามารถ “นิรมิตได้ซึ่งกายอื่น นอกจากกาย
นี้ ดุจขั๊กตาบออกจากฝัก” ได้จริง ๆ บ้างหรือไม่

ปราชญ์ฝรั่งและโยคี ยืนยันว่ากายของมนุษย์เรา
มีสองกาย คือ Physical Body กายหนึ่ง และ Astral Body
อีกกายหนึ่ง Physical Body ได้แก่ร่างกายอันประกอบขึ้น
ด้วยธาตุทั้ง ๔ ที่เราเห็นอยู่ในบัดนี้ ส่วน Astral Body นั้น
เขาอธิบายไว้คล้ายกับ “เจตภูต” ของเรา เพราะฉะนั้น
จึงขอแปลคำ Astral Body ว่า เจตภูต ดังที่ได้กล่าว
มาในข้อความเบื้องต้น ตอนที่อธิบายถึงหลักลัทธิโยคี
นั้นแล้ว

ตามธรรมดา เจตมฺมออกจากตัวคนในเวลาคนนั้นนอนหลับ หรือในเวลาจิตใจของคนเราแน่วแน่เป็นสมาธิอย่างแรง ที่ว่าออกจากตัวในเวลาหลับนั้น เขาอธิบายว่า สิ่งต่างๆ ที่คนเราได้เห็นในความฝันนั้น ล้วนเป็นสิ่งที่เจตมฺมได้ไปพบเห็นทั้งสิ้น ฝรั่งที่เอาใจใส่ในวิชานี้ และพวกโยคีทั้งหลาย ได้พยายามค้นคว้าหาทางที่จะบังคับเจตมฺม ให้ไปในที่ใดๆ ได้ตามความประสงค์ วิธีบังคับจะอย่างไรนั้น เขาวางหลักซึ่งเห็นได้ชัดว่าเขาไปจากพระพุทธรเจ้าโดยแท้ หลักที่เขาวางไว้นั้น มี ๓ ประการ คือ:-

๑. Will Power ซึ่งตรงกันแท้กับมโนมยิทธิของเรา

๒. Visualization ซึ่งตรงกับอุคคหนิมิตของเรา และ

๓. Concentration ซึ่งตรงกับสมาธิของเรา

ในหนังสือของนายแอนดรู แลง คนอังกฤษ ซึ่งยอมสละเวลาตลอดชีวิตของตน สำหรับค้นคว้าหาความจริงในวิชาอันนี้ เล่าความไว้อ่อนหนึ่ง ซึ่งเป็นอุทา-

หรืออย่างใดในการถอดกาย คงจะนำมาแปลไว้ต่อไป

“มารี ภริยาของ โยน กอฟฟ์ ได้รับทุกขเวทนา เพราะความเจ็บเป็นโรคเรื้อรัง จึงต้องย้ายออกจากบ้าน ไปอยู่โรงพยาบาล ห่างจากบ้านของตนประมาณ ๕ ไมล์ ก่อนถึงแก่กรรม วันหนึ่งหญิงนั้นปรารถนาอย่างเหลือเกินที่จะได้เห็นลูกสองคนที่อยู่ที่บ้าน แต่แพทย์ไม่ยอมให้ได้พบ เพราะโรคของมารดาอาจติดต่อกันได้ เวลา ๒ นาฬิกาคืนนั้น หญิงนั้นมีอาการเหมือนคนตาย นัยน์ตาเบิกปากอ้า ไม่มีลมหายใจ นายแพทย์ผู้เฝ้าอยู่ ก็ไม่แน่ใจว่าหญิงนั้นถึงแก่ความตายแล้วหรือยัง รุ่งขึ้นเช้า หญิงนั้นกลับฟื้น เหมือนคนตื่นจากหลับ และบอกกับมารดาของตน ที่อยู่ข้างๆ ว่า “เมื่อฉันไปอยู่กับลูกมา”

“ส่วนทางบ้านที่เด็กอยู่ เวลาสองนาฬิกาตรงหญิงที่เลี้ยงเด็กตกใจตื่นขึ้น แลเห็นมารดาของเด็กมาขึ้นอยู่ริมเตียงที่เด็กนอน นัยน์ตาส่ายไปมา และขยับปากเหมือนจะพูด แต่มิได้พูดว่าอะไร หญิงเลี้ยงเด็กยืนยันว่าตัวตนอยู่แท้ๆ ไม่ใช่เป็นความฝัน และร้อง

ถามว่า ใครมาอยู่ที่นั่น ครั้นไม่ได้คำตอบ ก็ลุกขึ้นจาก
เตียง เดินเข้าไปใกล้ มารดาของเด็กก็ลอยห่าง และ
เดินออกประตูไป หญิงเลี้ยงเด็กจึงร้องโวยวายขึ้น ชาว
บ้านที่อยู่ใกล้เคียงจึงเข้ามาสอบถาม ได้ความดังที่กล่าว
มาแล้ว ชาวบ้านกลับหาว่าหญิงเลี้ยงเด็กจะฝันไป แต่
หญิงเลี้ยงเด็กยืนยันว่า ตัวไม่ได้ฝันไปเลย”

“ส่วนมารดาของเด็ก ก็ถึงแก่กรรม ในเช้าวัน
รุ่งขึ้นนั่นเอง”

ปราชญ์ผู้เล่าเรื่องนี้ สันนิษฐานว่า เป็นเจตภูต
ของหญิงที่จวนตาย และเข้าด้วยหลัก ๓ ประการที่กล่าว
มาข้างต้น กล่าวคือ:-

๑. หญิงนั้นมีความปรารถนาอันแรงกล้า ที่จะได้
เห็นลูก อันเป็นเหตุให้เกิดมโนมยิทธิ

๒. หญิงนั้นมองเห็นลูกติดนัยน์ตา ซึ่งเป็น
อุคคหิมิตและ

๓. หญิงนั้นมีสมาธิแน่วแน่เหลือเกิน จนปรากฏ
ดุจคนตาย

ส่วนหลักในทางพระพุทธศาสนาของเรา ในเรื่อง
ถอดกายนั้น จะได้อธิบายตามคัมภีร์วิสุทธิมรรคไว้ใน
ตอนอิทธิวิธี เพราะอยู่ในจำพวกฤทธิ์ด้วยกัน และกล่าว
ไว้ในตอนนั้น จะเข้าใจง่ายดีกว่า

ยังเหลือปัญหาอีกข้อเดียว คือว่า การที่จะทำให้
กระแสดวงจิตของเรามีกำลังแรงนั้น เราจะได้โดย
วิธีใด

ในขั้นต้น เราต้องจำไว้ว่า คนทุกคนมีกระแสดวง
จิต และกระแสดวงจิตของคนทุกคนย่อมมีกำลังอย่าง
ใดอย่างหนึ่งเสมอ แต่กำลังบางชนิด เป็นสิ่งที่พึง
ปรารถนา แต่บางชนิด เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะมีไว้ เมื่อเรา
แบ่งอย่างหยาบ ๆ กระแสดวงจิตมีอยู่ ๒ จำพวก คือ:-

๑. จำพวกที่ดูดเข้ามา

๒. จำพวกที่ดันออกไป

ทั้งสองจำพวกนี้ มีทั้งดีและร้ายปนกันอยู่ ซึ่งถ้า
เราแบ่งให้ละเอียดออกไปอีกก็จะเป็นอย่างนี้

ก. จำพวกที่ดีเป็นอย่างดี ก็คือกระแสที่ดูดดึง
เอาหัวใจคนเข้ามารักใคร่ตัว ฌณฺญ ฌมกระแสดนคน

ใครได้เห็นมักจะอดรักไม่ได้ ถึงแม้จะไม่มีความพอใจ
งาม หรือมิได้แสดงคุณความดีอะไรให้ใครปรากฏเลย
สัก

ข. จำพวกคนที่เป็นอย่างไม่พึงปรารถนา ก็คือ
กระแสดวงจิตที่ดึงดูดหัวใจคนเข้ามา หาดูเหมือนกัน
ไม่ใช่สำหรับให้มารัก ที่จริงก็ไม่ใช่สำหรับให้มา
เกลียด แต่ว่าดึงเข้ามาสำหรับทำความรำคาญให้แก่ตัว
เอง คนที่มีกระแสดวงจิตชนิดนี้ มักจะมีคนชอบพบ
ปะพุดจาด้วย แต่แทนที่จะดี กลับจะต้องเป็นเป้า
สำหรับให้คนอื่นล้อเลียนข่มเย้า และบางครั้งข่มเหงเสีย
ด้วยซ้ำ ในโรงเรียนเราจะเห็นอยู่บ่อย ๆ ที่นักเรียนคน
หนึ่งประพฤตินั้นเรียบร้อย ไม่เกะกะระรานกับใคร และ
บางทีไม่ยอมคบหาสมาคมกับใคร ไม่มีใครเกลียด
และไม่มีใครรัก แต่มีคนชอบมาล้อเลียนข่มเย้า แม้แต่
เราเองถ้าได้พบคนชนิดนี้ ก็รู้สึกอยากจะข่มเหงให้ร้อง
ไห้ คนนั้นก็ไม่เข้าใจว่าทำไมจึงมีคนชอบมาล้อเลียนตัว
คนนั้นก็โกรธว่าเหตุไรจึงชอบล้อคนคนนั้น แต่เมื่อเรารู้
จักลักษณะของกระแสดวงจิต เช่นนี้แล้ว เราก็หมด

สงสัย และเข้าใจได้ว่า เป็นเพราะคนชนิดนั้นมักจะแส
ที่ตูดดึงหัวใจคนเข้ามา ทำความรำคาญให้ตัวเอง กระแส
ดวงจิตชนิดนี้ ไม่ได้มีเฉพาะพวกเด็กๆ อาจมีได้ใน
บุคคลที่อายุมาก ๆ เพราะฉะนั้น บางคนถึงแก่จวนตาย
ก็ยังไม่วินิจฉัยที่จะถูกล้อเลียนยั่วเย้าอยู่ตลอดเวลา

ค. จำพวกคณ ที่นับเป็นอย่างคณนั้น คือเป็นดวง
จิตที่มึนอำนาจ ใครเข้ามาใกล้ย่อมจะเกรงขาม จนใน
บางครั้งไม่ค่อยมีคนกล้าเข้าใกล้ เพราะความกลัวอย่าง
เดียว ไม่ใช่ความเกลียดชัง ผู้ที่มึนอำนาจวาสนาย่อมมี
กระแสชนิดนี้อยู่มาก ๆ และบุคคลชนิดนี้ ถึงแม้เรารู้
อยู่ว่า จะไม่ใช่อำนาจแก่เราเลย เราก็ยังเกรง และ
ถึงแม้เรารัก เราก็ไม่อยากจะเข้าใกล้

ง. จำพวกคณ ที่เป็นอย่างไม่พึงปรารถนานั้นได้
แก่กระแสดวงจิต ที่ไม่สามารถจะกลมเกลียวเข้ากับ
กระแสของคนอื่นได้ คนที่มึนกระแสชนิดนี้ ถึงแม้จะไม่
ได้ทำอะไรให้ใคร ก็ยังไม่มีใครชอบ โดยมาก มักจะถูก
เกลียดเสียแต่เมื่อใดเห็นหน้าครั้งแรก แต่

จ. กระแสดวงจิตที่นับว่าดีที่สุด และที่พึงปรารถนาที่สุดนั้น คือกระแสที่เป็นอย่าง ก. กับ ค. ผสมกันเข้า เป็นกระแสที่ทำให้คนรัก และคนกลัวด้วย ทั้งสองประการในเวลาเดียวกัน

ก็อะไรเล่า เป็นเหตุให้ดวงจิตของคนเรามีกระแสผิด ๆ กันเช่นนั้น

เราต้องจำไว้ว่า ดวงจิตเป็นเหมือนดวงไฟสีขาวบริสุทธิ์ กระแสดวงจิตเหมือนแสงไฟที่ส่องออกมา แสงนั้นจะเป็นสีอะไร และมีกำลังเพียงไร ก็สุดแต่ที่เราจะเอากระชกอันไหนส่อง และกระชกสำหรับส่องดวงไฟ คือหัวใจของเรา นั้น มีอยู่ดังนี้

ในขั้นต้นเรามีกระชกสองอันก่อน สำหรับจะให้กระแสอนหรือแรงตามที่เราต้องการ กระชกสองอันนี้ คือ :-

๑. ความพยายาม (สำหรับช่วยให้กระแสรอง)

และ

๒. ความทอดนอย (สำหรับทำให้กระแสอน)

กระชกสองอันนี้ จะทำให้กระแสรองหรืออ่อนได้

ทั้งในทางดี และในทางไม่ดี กล่าวคือคนที่มีความพยายาม ถ้าเป็นคนทำดีก็ดีเลิศ ถ้าทำชั่ว ก็ชั่วอย่างที่สุด เช่นผู้ร้ายฆ่าคน ส่วนคนที่ท้อถอย จะทำดีก็ไม่ได้ นัก และถึงแม้จะทำชั่วก็ไม่ร้ายแรงเกินไป ทั้งสองอันนี้เป็นกระจกชนกัน

ส่วนกระจกที่จะเปลี่ยนสีกระแสนะแสงของดวงจิต ให้เป็น ๕ อย่าง ตั้งแต่ ก. ถึง จ. ดังกล่าวมาข้างต้นนั้น มีอยู่ ๖ แฉก ที่วางคู่กันดังนี้ :-

- คู่ที่ ๑. ความเมตตา-ความวิชยา
- คู่ที่ ๒. ความกล้าหาญ-ความขลาดกลัว
- คู่ที่ ๓. ความเข้มแข็ง-ความใจอ่อน

ความเมตตาก่อให้เกิดผลในข้อ ก. กล่าวคือ คนที่มีความเมตตาอยู่เป็นปกติ ย่อมจะเป็นที่รักของคนทั้งหลาย ไม่ว่าทางพุทธศาสนา, จิตวิทยา, หรือลัทธิใด ๆ มีหลักสำคัญอยู่เสมอเหมือนกันว่า ถ้าเราอยากให้ใครรักเรา เราต้องรักเขาก่อน ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ทำบุญแล้วให้แก่คนทุกคน แม้แต่ศัตรู ในทางคริสต์ศาสนาก็มีหลักเช่นนี้ มีคำสอนที่น่า

พึงอยู่ข้อหนึ่งเป็นใจความว่า “ท่านรักคนที่เขารักท่าน. ที่จริงไม่แปลกอะไรเลย ใคร ๆ ก็ทำได้, แต่ที่แปลก และทำได้ยาก และเป็นผลดีที่สุดนั้น คือต้องรักคนที่ เขาเกลียดท่านด้วย” นี่แหละ เป็นผลของความเมตตา ที่เราอาจหาได้ในตัวเราเอง

ความขลาดกลัว กับความใจอ่อน เป็นกระจกที่ ส่องให้เกิดผลในข้อ ข. ดังที่เราจะเห็นได้ว่า คนที่ถูก ล้ออยู่โดยปรกติ ย่อมมีลักษณะเป็นคนขลาดกลัว และ ใจอ่อนอยู่โดยปรกติเหมือนกัน

ความกล้าหาญ และ ความเป็นผู้มีใจเข้มแข็ง เป็นกระจกที่ส่องให้เกิดผลในข้อ ค. และ

ความริษยา เป็นกระจกส่องให้เกิดผลในข้อ ง. ขอให้ลองสังเกตดูคนที่ไม่มีใครชอบ คนที่ถูกเกลียด จากบุคคลโดยมาก คนชนิดนี้ ย่อมมีความริษยาอยู่ใน หัวใจตนเอง เป็นปรกติ เป็นผู้ไม่ยอมให้ใครได้ดี คน ชนิดนี้ ถึงจะพยายามซ่อนเร้นความในใจสักเพียงไร ก็ไม่สำเร็จ เพราะกระแสแห่งความริษยานั้นแรงกว่า กระแสนั้น ผู้มีกระแสเช่นนี้ ย่อมจะถูกคนเกลียดตั้ง

แต่ได้เห็นหน้ากันเป็นครั้งแรก และพึงทราบว่ กิริยา
วาจาต่าง ๆ เราอาจจะซ่อนได้ แต่กระแสดวงจิตนั้น
ซ่อนไม่ได้เลยเป็นอันขาด

ในที่สุด เมื่อคุณสมบัติทั้งมวล คือความเมตตา
ความกล้าหาญ และความเข้มแข็ง ๓ ประการนี้ มาผสม
กันเข้าแล้ว ก็เกิดผลในข้อ จ. ซึ่งเป็นสาระสำคัญ และ
พึงปรารถนา และเมื่อเราเอาความพยายามอีกอันหนึ่ง
เข้าช่วย ทำกระแสให้แรงขึ้นได้อีกแล้ว ก็นับว่าเป็น
อย่างประเสริฐ

เมื่อเราพิจารณามาถึงเพียงนี้ การที่จะพิจารณา
ต่อไปถึงปัญหาที่ว่า ทำอย่างไรกระแสดวงจิตของเราจึง
จะมีกำลังแรงนั้น ก็ง่ายขึ้นเป็นอันมาก เขามีหลักวาง
ไว้ดังต่อไปนี้ :-

๑. พยายามละทิ้งกระจกแผ่นที่ไม่ดี ทั้ง ๔ แผ่น
คือ ความท้อถอย, ความริษยา, ความขลาดกลัว
และความอ่อนใจ ออกเสียให้หมด คงไว้แต่ ๔ แผ่น
คือ ความพยายาม, ความเมตตา, ความกล้าหาญ และ
ความเข้มแข็ง

๒. เวลาพูดกับใคร ให้มองดูตาคนที่พูดกับเรา หรือคนที่ฟังเราพูด ตราบใดที่สายตาของเรายังไม่แข็งพอที่จะดูตาใครตรง ๆ ได้แล้ว ตราบนั้น กระแสดวงจิตของเรา จะแข็งแรงไม่ได้

๓. แนะนำตนเอง เรื่องแนะนำตนเอง (Auto-suggestion) นั้น เป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดเรื่องหนึ่ง ในทางจิตวิทยา และเป็นวิธีที่นักปราชญ์ในสมัยนี้ ลงความเห็นร่วมกันว่า เป็นบันไดขั้นที่แน่นอนที่สุด สำหรับจะช่วยให้บุคคลก้าวขึ้นสู่ความสำเร็จ การแนะนำตนเองนั้น มีหลักอยู่ว่า ให้เรานึกหรือพูดเอาเองว่า เราเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ ตามที่เราต้องการ ในเรื่องปลูกกำลังดวงจิต เราต้องนึกหรือพูด (คนเดียว) ว่าดวงจิตของเรามีกำลัง การนึกหรือพูดเช่นนั้น เป็นอุปกรณ์อันสำคัญ ที่จะทำให้กระแสดวงจิตมีกำลังแรงขึ้น และนำไปสู่ความสำเร็จทั้งปวง

ต่อไปนี้จะนำเอาคำอธิบายของโยคี ในเรื่องการรักษาโรคด้วยอำนาจดวงจิต มาอธิบายไว้ เพื่อประกอบความดำริของท่านผู้อ่านตามสมควร

ไม่ว่าในสมัยใด และในประเทศใด ย่อมมีคนรู้จักใช้ วิชารักษาโรคด้วยอำนาจดวงจิตอยู่เสมอ แต่เขาถือกันเสียว่าเป็นอำนาจลึกลับ สำหรับตัวคนที่ได้มาจากพระเจ้าหรือเทวดาองค์ไหนก็ตาม อันที่จริง พวกที่มีวิชาชนิดนี้ย่อมทราบดีว่า ไม่ใช่อำนาจจากที่อื่น เป็นอำนาจจากหัวใจของตัวเอง แต่ที่พูดว่า เป็นอำนาจพระเจ้า หรืออะไร ๆ นั้นก็เพื่อให้คนเลื่อมใส เชื่อถือมากขึ้น เพราะความเชื่อ เป็นอุปกรณ์สำคัญของวิชาอันนี้ แต่หลักที่แท้จริงนั้น มีอยู่จริงจะกล่าวต่อไป

เราได้เห็นมาแล้วว่า ลัทธิของโยคีนั้น เขาถือว่า ในมนุษย์เรามีส่วนใหญ่ที่แบ่งออก ๑ และทั้ง ๑ ส่วนนั้นสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ สำหรับจะทำให้มนุษย์ทรงกายอยู่ได้ในโลกคือ “ปราณ” เมื่อปราณสิ้นไปแล้วกายก็แตกสลาย และเมื่อนั้นเราก็เรียกว่า “ตาย” เพราะฉะนั้นเขาจึงถือต่อไปว่า คนที่ป่วยก็เป็นเพราะปราณของคนนั้นเองทำงานไม่ดีพอ โดยเกิดขัดข้อง หรือมีกำลังน้อยลง แต่ปราณเป็นธรรมชาติอันหนึ่งซึ่งจะถ่ายจากกันได้ เอาเข้าไปช่วยกันได้ เช่นเดียวกับแพทย์ในสมัยนี้ สบ

เลือดจากคนที่แข็งแรง เข้าไปปลิดในตัวของเข็ญ เพื่อ
ช่วยให้เข็ญกำลังขึ้น แต่ลัทธิการรักษาโรคด้วยดวงจิตนี้
แทนที่จะเอาเลือดเข้าไปช่วย เขาเอาปรณ คือกำลัง
เส้นประสาทและกำลังลมหายใจ เข้าไปช่วย และวิธี
ทำนั้น มีได้หลายประการ คือ :-

๑. ถ่ายปรณจากตัวแพทย์ ตรงเข้าตัวคนไข้ที่
เดียว วิธีนี้ได้สองทาง ทางหนึ่งใช้ “ เป้า ” ซึ่ง
เป็นการส่งลมหายใจ พร้อมทั้งกำลังปรณให้ผ่าน
เข้าไปในที่ที่เข็ญอยู่นั้น อีกทางหนึ่ง ใช้นิ้วลูบ โดยที่
ถือว่าปรณ หรือกระแสดวงจิตนั้น ผ่านออกทางปลาย
นิ้วมือของคนมากที่สุด และเพราะเหตุนี้เอง ธรรมชาติ
จึงสอนให้มนุษย์ทุกชาติทุกภาษา รู้จักใช้นิ้วมือในเวลา
จะพูดอะไรให้คนฟัง และถ้าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้อง
บังคับให้คนเชื่อ เช่นผู้มีอำนาจเหนือ สั่งผู้อยู่ใต้บัญชา
โดยคำสั่งอย่างเด็ดขาดแล้ว มักจะขวับไปทางผู้รับคำ
สั่งด้วยเสมอ กล่าวคือ นอกจากจะส่งด้วยปากแล้ว ยัง
ต้องส่งด้วยกระแสดวงจิตอีกด้วย คนที่ไม่รู้จักกระแส

ดวงจิตเลยก็ยังทำเช่นนั้นเป็น, เพราะเป็นกฎอันหนึ่งของ
ธรรมชาติ

๒. สำหรับผู้ที่รักษา ที่ไม่สามารถจะไปถึงตัวคน
ไข้ หรือไม่สามารถ หรือไม่ประสงค์จะแตะต้องตัวคน
ไข้สักคนหนึ่ง คือถ่ายปรมาณลงไว้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อน
แล้วจึงถ่ายออกจากสิ่งนั้นอีกครั้งหนึ่ง ไปเข้าตัวคนไข้
สิ่งที่จะรับถ่ายปรมาณเข้าไว้ใน อาจมีได้หลายอย่าง แต่
น่าเป็นดีที่สุด การถ่ายปรมาณลงนั้น จะใช้มือแช่น้ำ
หรือมือแกว่งบนน้ำ หรือเป่าลมหายใจลงในน้ำ ก็ได้
ครั้นแล้วก็เอาน้ำไปรดคนไข้ นั่นคือเรื่องทำน้ามนต์ ที่
เรารู้จักกันอยู่ทั่วไป

๓. สำหรับผู้ที่กำลังดวงจิตแรงกล้า ไม่จำเป็นต้อง
ถ่ายปรมาณเช่นนั้น สามารถจะใช้กำลังดวงจิตขับ
ปรมาณจากระยะไกลมาก ๆ เข้าไปสู่คนไข้ได้

แต่ที่จะทำให้อำนาจตามวิธีดังกล่าวนี้ ทั้งผู้รักษา
และคนไข้ มีพลังจะต้องกระทำ คือ :-

สำหรับหมอ

๑. ต้องตั้งใจให้มั่น ขับปรมาณของตัวออกจากตน

เอง เข้าไปในตัวคนไข้ และ

๒. ต้องมีมโนคติ มองเห็นคนไข้หายจากโรค
ด้วยกำลังดวงจิตของตัวเอง

สำหรับคนไข้

๑. ต้องมีความเชื่อมั่นว่า ตัวจะหายด้วยวิธีรักษา
อย่างนี้ และ

๒. ต้องปฏิบัติตามกฎเรื่อง “การแนะนำตนเอง”
อย่างเคร่งครัด เช่น ให้นึกหรือพูดกับตนเองว่า หายโรค
นี้เป็นลักษณะของการรักษาโรค ด้วยอำนาจดวง
จิต ซึ่งเก็บมาจากลัทธิโยคี

วิชาประการที่ ๓

อิทธิวิธิ

ในหนังสือธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ หน้า ๖๓ มี
ว่า “อิทธิวิธีก้าวไว้ในนิทเทสว่า แสดงฤทธิ์ได้ต่าง ๆ
คนเดียวนิรมิตเป็นคนมากก็ได้ กลับเป็นคนเดียวก็
ได้ ล่องหน คือผ่านไปในวัตถุกันขวางอยู่ เช่น ฝา
กำแพง ภูเขา ดุจไปในที่แจ้งก็ได้ ดำดินคือไปใต้ดิน
แล้วผุดขึ้นในที่ปรารถนา ดุจดำในน้ำก็ได้ เดินน้ำ คือ
ไปได้บนน้ำ อันไม่ตก ดุจเดินบนพื้นดินก็ได้ เหาะ
คือ นิ่งไปในอากาศ ดุจนกบินก็ได้ ลูบคลำพระจันทร์
พระอาทิตย์ด้วยมือก็ได้ ใช้อำนาจด้วยกายไปตลอด
พรหมโลกก็ได้”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ได้ประทานพระดำริไว้ว่า “ตามนิทเทส คุณ
ของพินธุรรมตามนุษย์ แต่ยังมีกิจการของมนุษย์ เทียบ
ได้เป็นหลายอย่าง คนเดียวเป็นคนมาก มีคนเดียวทำ
การได้หลายหน้าที่เทียบ ตัวอย่างพระราชอาชงศ์เดียว
ครองได้หลายอาณาจักร คนมากเป็นคนเดียว มีการ

รวมสามัคคีของเอกชนเข้าเป็นคณะเทียบ ตัวอย่างพระ
สงฆ์เอง ล่องหนและดำดิน มีการขุดอุโมงค์เทียบ
เดินน้ำ มีการเดินบนน้ำแข็งของคนในประเทศหนาวจัด
เทียบ เหาะ มีการใช้อากาศยานเทียบ ลูบคลำพระจันทร์
พระอาทิตย์ด้วยมือได้ มีการรู้จักคำนวณคติของพระ
จันทร์พระอาทิตย์ ตลอดถึงจันทร์ปราคา และสุริยุปราคา
ได้แม่นยำเทียบ ใช้อำนาจด้วยกายไปตลอดพรหมโลก
มีรู้จักคำนวณคติของดาวเคราะห์ และฐานของดาวฤกษ์
ได้เทียบ

แต่คำอธิบาย ซึ่งเราอาจจะหาได้ในที่อื่นนั้น ก็อาจ
จะอธิบายอธิวิริ ให้มีความหมายตรงตามนิเทศทุก
ประการโดยไม่ต้องคิดเทียบ เพราะอธิวิริย่อมเป็นของ
สูงเหนือวิสัยของมนุษย์ชั้นสามัญโดยแท้ และถ้าจะถือ
ว่า คนที่เดินเหยียบก้อนน้ำแข็ง ในโรงทำน้ำแข็ง หรือ
ชาวเอสกิโม ที่เที่ยวจับแมวน้ำหรือพวกลาวที่รับจ้างขุด
อุโมงค์ทำทางรถไฟเหล่านี้ เป็นพวกสำเร็จอธิวิริแล้ว
ก็เห็นจะไม่ตรงกับลักษณะธรรมชั้นสูง ของพระพุทธเจ้า

อิทธิวิ^๕ธี^๕น มีลักษณะใกล้ชิดกันกับมโนมยิ^๕ทธิ^๕มากจนเกือบจะกล่าวได้ว่า คือ มโนมยิ^๕ทธิ^๕นั่นเอง แต่แรง^๕มาก^๕ขึ้น ฉะนั้น การอธิบายอิทธิ^๕วิ^๕ธี^๕น จึงจะได้แบ่งอธิบายเป็น ๓ ^๕ชั้น เหมือนกับที่ทำมาแล้วในมโนมยิ^๕ทธิ^๕ กล่าวคือ ^๕ชั้นต่ำ ^๕ชั้นกลาง และ^๕ชั้นสูง^๕สุด

ในหนังสือของคนชาวอินเดีย ชื่อ สวามี ปันชดา^๕ส^๕แต^๕งไว้ เขา^๕วางหลักสำคัญลงไว้ว่า ความคิดของคนเรานั้น ย่อมจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้นได้ ในเมื่อความคิดนั้น^๕แรง^๕มากและถูกส่งไปในที่ที่จะทำให้กลายเป็นรูปเห็นได้ชัดจริง ความคิดที่เป็นรูป^๕นี้ มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า ธอต ฟอร์ม (Thought Form) คนที่เล่นกลด้วยอำนาจแห่งดวงจิตของตนแท้ๆ ก็คือ^๕ทำ^๕ความ^๕คิดให้เป็นรูปร่าง^๕ขึ้นโดยวิธีอันเดียวกันกับที่อธิบายมาแล้ว ในมโนมยิ^๕ทธิ^๕ กล่าวคือ:-

๑. ออคคหนิมิต (Visualization) พยายามจำสิ่ง^๕ที่ต้องการจะ^๕ให้^๕เป็น^๕ชน^๕น^๕น^๕จน^๕ติด^๕ตา

๒. มโนมยิ^๕ทธิ^๕ (Will Power) คือ^๕ความ^๕ปรารถนาอัน^๕แรง^๕กล้าที่จะ^๕ให้^๕สิ่ง^๕นั้น^๕ๆ^๕มัน^๕เป็น^๕ชน^๕น^๕ และ

๓. สมาธิ (Concentration) ตัวอย่างของหลักอันนี้ คือ ถ้ามีขวดดอกไม้ตั้งอยู่เปล่าๆ จะทำให้คนแลเห็นว่า มีดอกกุหลาบอยู่ในนั้นเราจะต้อง

๑. จำรูปร่าง ลักษณะดอกกุหลาบ จนสามารถหลับตามองเห็นดอกกุหลาบได้ เป็นอุคคหนิมิต กล่าวกันว่า ต้องเสียเวลาหัดตั้งปๆ ทำนองเดียวกับการนั่งเพ่งดูกลิ่น ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การที่เป็นของยากนั้น เพราะว่าตามธรรมดานัยน์ตาของมนุษย์เรา ฉายรูปที่เห็นนั้น ติดอยู่ในดวงตาได้เพียงครึ่งวินาที การเรียนอุคคหนิมิต คือพยายามทำให้ติดอยู่ได้นาน เท่าที่ต้อง การนั้นจึงเป็นของยากนักหนา

๒. ต้องมีความปรารถนาอันแรงกล้า ที่จะฉายรูปดอกกุหลาบนั้นลงบนขวดปักดอกไม้ และ

๓. มีสมาธิแน่วแน่นอยู่ใน ดอก กุหลาบ นั้น อย่างเดียว

ผู้ที่เข้าใจหลักอันนี้ ได้นำมาใช้ในการประดิษฐ์ของต่างๆ ได้สำเร็จ เช่น กล้องถ่ายภาพ ภาพยนตร์และเครื่องส่งรูปโดยทางวิทยุ ซึ่งดำเนินตามหลักอันนี้แท้ๆ

เว้นแต่ใช้วัตถุแทนคนเหล่านั้น กล้องถ่ายรูปมีกระจก
 อย่างหนาอยู่ปากกล้อง เปรียบด้วยนัยน์ตาคนฉายรูป
 ที่อยู่ตรงหน้ากล้องเข้าไปติดฟิล์ม คือ วัตถุที่ชูป้ายา
 สำหรับรับภาพนั้นติดไว้ เปรียบด้วยหัวใจของคน อนึ่ง
 ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ว่านัยน์ตาของมนุษย์ฉายรูป
 ที่แลเห็นนั้น ติดไว้ในดวงตาได้ครั้งวินาที เมื่อได้พบ
 หลักอัน การคิดทำภาพยนตร์ก็เป็นอันสำเร็จ คือ
 เปลี่ยนรูปทุก ๆ ครั้งวินาที ที่จะทำให้คนดูเห็นติดต่อกัน
 เคลื่อนไหวกระโดดโลดเต้นแต่ที่จริงเมื่อเราไปพิจารณา
 ดูตัวฟิล์มภาพยนตร์แล้ว ก็จะเห็นแต่รูปต่างๆ แยกกัน
 เป็นตอน ๆ ต่กัน

ภาพยนตร์ก็ คือ เครื่องฉายรูปที่ไม่เคลื่อนไหว
 ก็ได้คิดขึ้นจากหลักทั้ง ๓ ประการนี้โดยแท้ คือ ออกค-
 หนิมิต ได้แก่รูปที่ติดอยู่ในตัวฟิล์ม หรือกระจกที่มีรูป,
 มโนมยิตก็ได้แก่เครื่องที่ฉายรูปออกไปติดผ้าที่ขึงเป็นจอ
 และสมาธิได้แก่การที่ต้องตั้งเครื่องฉาย มิให้โยกคลอน
 เคลื่อนไหวไว้ และให้รูปเด่นชัด (Focus) ส่วนเครื่อง

วิทยุโทรภาพนั้น ก็ดำเนินตามหลักอันเดียวกัน เว้นแต่
ทำเครื่องทั้ง ๓ นี้ให้แข็งแรงขึ้น

คราวนี้พอจะจับเค้าได้ว่า การเล่นกลต่างๆ ที่น่า
พิศวงนั้น ทำกันขึ้นด้วยนัยน์ตากับหัวใจของคนเราเท่า
นั่นเอง และเพราะเหตุว่า รูปเหล่านั้นเป็นแต่เพียงเงา
ไม่ใช่ตัวจริง จึงเป็นรูปอยู่ได้ในชั่วเวลาที่หัวใจของคน
คนนั้นมีอำนาจบังคับ และรูปที่แลเห็นนั้น ทำขึ้นสำหรับ
นัยน์ตาคน ฉะนั้นจึงถ่ายรูปไม่ติด ฝรั่งที่ได้เห็นพวกโยคี
ทำสิ่งที่น่าพิศวงเหล่านั้น ได้พยายามถ่ายรูปกันไว้ แต่
เมื่อล้างฟิล์มเข้าแล้ว ก็ไม่มีอะไรติดมาเลย

ที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นอิทธิวิธีอย่างต่ำ คราวนี้ เรา
ลองพิจารณาถึงอย่างกลาง

พวกโยคีได้อธิบายวาง หลักไว้ อีกประการ หนึ่งว่า
ดวงจิตของเราอาจสร้างอวัยวะให้แก่เรา อีกอย่างหนึ่ง
ได้ ที่เรียกในภาษาอังกฤษ ว่า อาสตราลอาร์มส์
(Astral arms) ซึ่งถ้าจะแปลตรงๆ ก็ว่า “แขนทิพย์”
เขาอธิบายว่า เราอาจใช้แขนชนิดนี้ไปทำการอย่างใดๆ
ได้ตามความต้องการ โดยที่ตัวเราเองไม่ต้องเคลื่อน-

ไหว เพราะแขนชนิดนี้จะให้กำลังเท่าใดก็ได้ สุดแต่ความประสงค์ ผู้ที่ม่อานาใช้แขนชนิดนี้ อาจเลื่อนของหนักเกินกำลังมนุษย์ให้เคลื่อนที่ไปได้ โดยที่ตนเองมิได้เหนื่อย และโดยไม่มีใครมองเห็นว่า ของนั้นเคลื่อนไปด้วยอะไร และยังทำการอื่นได้อีกเป็นอเนก ข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสในคำอธิบายข้อนี้ เพราะเป็นคำอธิบายที่ตรงกับนิทเทศ ในอิทธิวิธีของเราว่า “ลูปคล้าพระจันทร์ พระอาทิตย์ ด้วยมือก็ได้”

อาสตราลามาส์ หรือ แขนทิพย์ เป็นความปรารถนาอันสูงสุดของพวกโยคีในอินเดีย ที่จะทำให้ม้วน จึงได้พยายามกันไปอดแห่งอดแล้ง อยู่แถบภูเขาหิมาลัย นับเป็นปีๆ หรือตลอดชีวิต พวกโยคีที่ไปประกาศพระพุทธศาสนาในเมืองฝรั่ง ได้ชี้แจงแก่ผู้แทนหนังสือพิมพ์ว่า ผลที่พวกโยคีต้องการบรรลุนั้นก็คือ ให้สามารถเคลื่อนภูเขาได้ และบังคับธาตุทั้ง ๔ ได้ (หมายความว่า จะให้ฝนตก หรือแดดออกได้ ตามความต้องการ) จนบัดนี้ ยังไม่มีโยคีคนใดทำได้ “ถึงกระนั้นก็ยัง

พยายามกันอยู่ด้วยความเชื่อมั่นแน่ว่า พระพุทธเจ้าของเรา ทรงทำได้ดังนี้”

วิธีทำให้เกิดแขนชนิดนี้ ตามความคิดของพวกโยคีนั้น ก็ไม่พ้นหลักทั้งสาม ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นแต่เพิ่มมนคติ Imagination ขึ้นอีกประการหนึ่ง เพื่อช่วยให้มนยิทธิ มีกำลังมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เพื่อช่วยให้มีความเชื่อมั่นอันแน่นแฟ้นต่อความสำเร็จของตน เพราะคนเราจะทำอะไรถ้าไม่เชื่อว่าจะสำเร็จแล้วก็ไม่มีความสำเร็จได้เลย

ที่กล่าวมานั้นเป็นอย่างกลาง คราวนี้เราลองพิจารณาถึงขั้นสูงสุด

อธิวิวิ อย่างสูงที่สุดนั้น ตามคำอธิบายทั้งหลายที่ได้เคยพบ ก็คือการใช้

๑. เจตภูต ที่กล่าวมาแล้วในมนยิทธิ
๒. ความคิดที่เป็นรูปร่าง Thought Form และ
๓. แขนทิพย์ Astral Arms สามประการนี้รวมกันเข้าเป็นอันเดียว กล่าวคือ ใช้ข้อที่ ๑. เป็นตัวของเรา ใช้ข้อที่ ๒. เป็นเครื่องส่งตัวเรา ไปปรากฏในที่ใดๆ

ได้ และใช้ข้อที่ ๓. เป็นกำลัง กระทำการทุกอย่างได้ตามใจ แต่ตัวเราจริงๆ คือตัวผู้ทำนั้น คงอยู่ในที่เดิมมิได้เคลื่อนไหวไปเลย

ส่วนผู้ที่ต้องทน ดำดิน เดินน้ำ นั่งไปในอากาศนั้น คือเจตภูตทั้งสาม ฉะนั้น ปัญหาที่ว่าเหตุไรพระองค์อุลิมาล จึงวิ่งตามพระพุทธเจ้าไม่ทัน ก็อาจแก้ได้ว่า พระองค์อุลิมาลวิ่งตามไม่ทันนั้น หาใช่องค์พระพุทธเจ้าไม่ เป็นแต่เจตภูตของพระองค์ ที่ทรงทำขึ้นด้วยอิทธิวิอย่างสูง ส่วนองค์พระพุทธเจ้าเองนั้น อาจไม่ได้ประทับอยู่ในที่นั้นเลยก็ได้

เมื่อพูดถึง มโนมยิทธิ และ อิทธิวิวิ เหล่านี้ มักจะมีคนระลึกหรือเข้าใจว่า เป็นอย่างเดียวกับ ฮิปโนติสม์ Hypnotism ซึ่งเรียกกันในภาษาไทยว่า วิชาสะกดดวงจิต ที่มีผู้แต่งตำรายาเล่มละ ๕ สตางค์ เกือบเกล็ดตามท้องตลาดกรุงเทพฯ ๑ ดูประหนึ่งว่า จะขอวิชาอันสูงสุดของพระพุทธเจ้าได้ ด้วยสตางค์แดง ๕ อัน แต่ความจริงนั้น ผิดกันมาก คำ “ฮิปโนติสม์” มาจากภาษากรีก “Hipnos” แปลว่า หลับ ฉะนั้น วิชา

ชนิดนี้ เป็นวิชาทำให้คนหลับ ซึ่งเป็นการหลับจริง
อย่างคนนอนหลับ หรือสลอย โดยไม่หลับตาอย่างที
เรียกกันว่า “เวกฟูลฮิปโนติสม์ Wakeful Hipnotism
วิชาอันนี้ มนุษย์เราเรียนมาจากสัตว์ เช่น งู ที่มีอำนาจ
ข่มสัตว์อื่น ๆ ให้ประหม่าจนไปไม่รอด ต้องตกเป็น
เหยื่อของมัน เพราะเหตุนี้ วิชาฮิปโนติสม์ จึงมีชื่อ
เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Animal Magnetism” (เครื่อง
ดูดของสัตว์) ฮิปโนติสม์ ใช้ได้ทั้งทางดีและทางชั่ว
และเล่ล่อกันว่า มีคนนำไปใช้ในทางชั่วมากเท่าทางดี
เช่นใช้เป็นเครื่องบังคับให้หญิงยินยอม ให้ร่วมประเวณี
ด้วย เต็มโนมิทธิ และ อิทธีวิธีนั้น จะนำเอาไปใช้
ในทางลามกอนาจาร หาได้ไม่ เพราะถ้าใครมีความ
ประสงค์เช่นนั้นแล้ว จะปลุกวิชาสองประการนี้ให้มี
ขึ้นไม่ได้ ด้วยไม่มีวิบัสสนาญาณ เพราะฉะนั้น การที่คน
บางคนกล่าวว่า พระพุทธเจ้าของเราทรงใช้ ฮิปโนติสม์
นั้น จึงเป็นความเข้าใจผิด

อย่างไรก็ดี หลัต่าง ๆ ที่บรรยายมาข้างต้นนี้
เป็นความคิดของฝรั่งและโยคี ส่วนหลักในคัมภีร์ทาง

พุทธศาสนาของเรา ตามที่พระพุทธโฆษาจารย์ บรรยาย
ไว้นั้น มีดังต่อไปนี้

ในชั้นแรก จะต้องทำกสิณ ๘ (ตั้งแต่ปฐวีกสิณถึง
โอทาทกสิณ ไม่ต้องใช้อาโลกกสิณ และปริจินนาทาส-
กสิณ) และฌาน ๘ โดยอนุโลม (ตามลำดับ) และปฏิโลม
(กลับหลัง) โดยอาการ ๑๔ อย่างดังนี้:-

๑. ทำตามลำดับกสิณ คือตั้งแต่ปฐวีกสิณ, อาโป
กสิณ, เป็นลำดับไปจนถึงโอทาทกสิณ, กระทำอยู่ดังนี้
ตั้งร้อยครั้งพันครั้ง

๒. ทำย้อนกสิณ คือกลับหลัง ตั้งแต่โอทาทกสิณ,
โลหิตกสิณ, กลับขึ้นมาจนถึง ปฐวีกสิณ, กระทำอย่างนี้
อีกตั้งหลายครั้งเหมือนกัน

๓. ทำตามลำดับกสิณครั้งหนึ่ง และย้อนกลับครั้ง
หนึ่ง ติด ๆ กันไป

๔. เข้ารูปฌานตั้งแต่ปฐมฌาน ถึงจตุตถฌาน
แล้วเข้าอรุณฌาน ตั้งแต่วิญญูญาณัญญาตนฌาน เป็น
ลำดับไป จนถึงเนวสัญญานาสัญญาตนฌาน ดังนี้
หลาย ๆ ครั้ง

๕. เข้ามานกลับหลัง ตั้งแต่เนวสัญญานาสัญญา-
ยตนณาน กลับมาจนถึง ปฐมณาน

๖. เข้ามานตามลำดับ แล้วกลับหลังผลัดเปลี่ยน
กันไป

๗. ทำตามลำดับกสถิน แล้วข้ามณาน คือเข้าปฐวิ-
กสถิน แล้วเข้าปฐมณาน กลับเข้าปฐวิกสถินใหม่แล้ว
เข้าตติยณาน (ข้ามทุติยะ) กระทำเป็นลำดับไป ดังนี้
แล้วเปลี่ยนจากปฐวิกสถิน ไปเข้าอาโปกสถิน และข้าม
ณานเป็นห่วงๆ ไปอีก แล้วเปลี่ยนกสถินอีก จนครบแปด

๘. ทำตามลำดับณาน แต่ข้ามกสถิน คือเข้าปฐม-
ณานแล้ว เข้าปฐวิกสถิน กลับมาเข้าปฐมณานใหม่ แล้ว
เข้าเตโชกสถิน (ข้ามอาโป) กระทำเป็นลำดับไป ดังนี้
แล้วเปลี่ยนจากปฐมณาน ไปทุติยณาน และข้ามกสถิน
เป็นห่วงๆ ไป แล้วเปลี่ยนณานอีกจนครบแปด

๙. ข้ามทั้งณาน และกสถิน กล่าวคือ เข้าปฐมณาน
กับปฐวิกสถิน แล้วเข้าตติยณาน กับเตโชกสถิน ดังนี้เป็น
ลำดับไป

๑๐. สมทบองค์ หมายความว่า เข้าปฐมฌานกับ
ปฐมวิกสิติน เข้าทุติยฌานกับปฐมวิกสิติน, เข้าตติยฌานกับ
ปฐมวิกสิตินนั้นอีก ดังนั้นไปตามลำดับ จนกว่าจะหมด

๑๑. สมทบอารมณ์ หมายความว่า เข้าปฐมฌาน
แล้ว เข้าปฐมวิกสิตินแล้วกลับเข้าปฐมฌาน แล้วเข้าเตโช
กสิติน ดังนั้นไปจนหมดกสิติน แล้วก็เปลี่ยนฌานใหม่

๑๒. สมทบองค์และอารมณ์ หมายความว่า เข้า
ฌานและแทรกกสิตินเป็นลำดับไป กล่าวคือ เข้าปฐมฌาน
กับปฐมวิกสิติน เข้าทุติยฌานกับอาโปกสิติน เข้าตติยฌาน
กับเตโชกสิติน ฯลฯ

๑๓. กำหนดองค์ คือไม่ได้เข้าฌาน เพียงแต่
กำหนดว่า ฌานใดมีองค์เท่าใด เช่นปฐมฌานมีองค์ ๕
ทุติยฌานมีองค์ ๓

๑๔. กำหนดอารมณ์ คือไม่ได้เข้ากสิติน เพียงแต่
ระลึกถึงกสิตินนั้น ๆ ว่ามีสิ่งนั้น ๆ เป็นอารมณ์ เช่น
ปฐมวิกสิติน มีดินเป็นอารมณ์ อาโปกสิติน มีน้ำเป็น
อารมณ์ ฯลฯ

เมื่อได้กระทำตามวิธีที่ได้บัญญัติไว้ทั้ง ๑๔ ประการ นั้นแล้ว ดวงจิตก็ได้ชื่อว่า นุ่มนวลควรแก่การงาน เป็น ดวงจิตที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่ยัยวนปราศจากเครื่องเศร้า- หมอง และดำรงมั่น นับว่าควรแก่อธิการ และสามารถ แสดงฤทธิ์ โดยใช้วิธีที่ท่านวางไว้ต่อไปนี้คือ:-

๑. ถ้าต้องการล่องหน ทะลุไปนอกฝานอกกำแพง หรือที่กำบังต่างๆ ก็ให้กลับเข้าอากาศกลืน เสร็จแล้ว รำพึงถึงฝานหรือกำแพงนั้นๆ และอธิษฐานว่า ของเหล่านี้ จงกลายเป็นอากาศ ฝา หรือกำแพงอันนั้น ก็ย่อมจะเป็น ช่องและถ้าเมื่อไปเกิดคิดขัดข้องอีก ก็ต้องอธิษฐานใหม่

๒. ถ้าต้องการดำดิน ให้เข้าอากาศกลืน และ อธิษฐานให้ดินเป็นน้ำ

๓. ถ้าจะเดินบนน้ำ ให้เข้าปฏิภาณกลืน อธิษฐาน น้ำให้เป็นดิน

๔. ถ้าจะเหาะไปในอากาศ ให้เข้าปฏิภาณกลืน อธิษฐานให้อากาศกลายเป็นดิน

๕. ในเรื่องการลบล้างพระอาทิตย์ พระจันทร์นั้น หากในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ก็ให้อธิษฐานเหมือนกัน และ

ว่าอธิษฐานแล้ว พระจันทร์ พระอาทิตย์จะเป็นจุฬ
ตาลหลุดจากข้อมาอยู่ในมือ แต่ดวงพระอาทิตย์และพระ
จันทร์แท้ๆ ยังคงอยู่ในที่เดิม ดังนี้แสดงให้เห็นว่า ดวง
พระจันทร์ และพระอาทิตย์ที่มาอยู่ในมือนั้น ที่จริงเป็น
รูปนิรมิตขึ้นอีกอันหนึ่ง ไม่ใช่ดวงจริง

ตามนัยนี้ จะเห็นได้ว่า อิทธิวิธีก่อน สำเร็จด้วย
การอธิษฐาน ในเรื่องนิรมิตคนคนเดียว ให้เป็นคนมาก
หรือนิรมิตคนมากให้เป็นคนเดียว หรือการถอดกายจุ
ฬฑิตาออกจากฝัก ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนมนโณมยิธ
ินั้น ก็สำเร็จด้วยการอธิษฐานทั้งสิ้น

และคำอธิบายในคัมภีร์วิสุทธิมรรคข้างต้นนั้นแสดง
ว่า ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเอง ก็มีคำอธิบายเรื่อง
ฤทธิ์เดช โดยไม่ต้องเปรียบเทียบ

วิชาประการที่ ๔

ทิพโสด

หนังสือธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ กล่าวนิเทศแห่ง
ทิพโสดไว้ว่า มีหุทิพย์ หมดจด ล่วงหูของสามัญมนุษย์
ฟังเสียงสองอย่างได้ คือ ทั้งเสียงทิพย์ ทั้งเสียงมนุษย์
ทั้งเสียงไกล ทั้งเสียงใกล้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเทียบไว้ว่า มีการสังเกต
อาการแห่งฐานที่ กับทั้งคน และพัสดุแล้ว อาจสัน-
นิษฐานได้ว่า เป็นอย่างไร ดูว่าได้รับบอกเทียบ ฟัง
เสียงไกลได้ มิได้ยินข่าวในถิ่นไกล ที่เรียกว่ามีหูไวเทียบ
บัดนี้มีโทรศัพท์เทียบด้วย

ในเรื่องทิพโสด ไม่มีข้อความอันใดจะกล่าวมาก
นัก ประการหนึ่ง เป็นเพราะยังไม่พบคำอธิบายที่พอใจ
จริงๆ ที่ได้พบมาบ้าง ก็อธิบายแซ่เขื่อนไปในทางอำนาจ
เบืองบน คือว่าผู้ที่มีทิพโสด เป็นผู้บำเพ็ญจนสามารถ
ฟังประกาศิต และสนทนากับพระเจ้าบนสวรรค์ได้ และอีก

ประการหนึ่ง หลักเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่องที่พจกขุ ซึ่งจะได้อธิบายไว้โดยพิสดารในตอนนั้น แต่โดยเหตุที่เป็นส่วนหนึ่งแห่งอายตนะภายใน จึงขอกล่าวถึงปัญหาเรื่องอายตนะ เพื่อประโยชน์สองประการ คือ:-

๑. เพื่อนำเอาปัญหาที่จะกล่าวต่อไปนี้ ขนสู่ตุลยพินิจของนักค้นคว้าทางธรรม และ

๒. เพื่อเป็นคำอธิบายที่พิสดารเองด้วย

เราเคยได้รับคำสอนมาว่า อายตนะภายในของเรา มี ๖ อย่าง คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย และ ใจ และเราเคยได้รับอธิบายต่อไปว่า ใจจะรู้อะไรไม่ได้, นอกจากตา, จมูก, หู, ลิ้น และ กาย จะรายงานให้ทราบ แต่เราพอใจแล้วหรือ ที่รู้เพียงเท่านั้น เราควรจะลองค้นคว้าต่อไปอีกหรือไม่ ว่านอกจากอายตนะทั้ง ๖ ที่ระบุชื่อมาแล้ว เรายังมีอายตนะอื่นอีกบ้างหรืออีกประการหนึ่ง นอกจาก ตา, หู, จมูก, ลิ้น และ กาย จะรายงานมาแล้ว ใจของเรายังสามารถทราบจากทางอื่นอีกบ้างหรือไม่

ในการพิจารณาดังข้อเหล่านี้ เราลองคิดกันดูตั้งแต่
ต้นไม้ สัตว์ ขึ้นมาถึงมนุษย์

ผู้ที่ช่างสังเกต คงเคยเห็นต้นไม้เล็ก ที่ขึ้นริมต้นไม้
ใหญ่ หรือริมวัดถุนใดอันหนึ่ง มักเอนหลบหนีต้นไม้
ใหญ่ หรือวัดถุนนั้น ๆ แล้วค่อย ๆ โตขึ้นโดยไม่เบียดต้นไม้
ต้นไม่ใหญ่ หรือวัดถุนนั้น ๆ เถาวัลย์ชนิดหนึ่งที่ชอบ
เกาะขึ้นตามกำแพง มักพุ่งยอดตรงไปทางที่มที่เกาะ
แล้วโงงออกมาขึ้นไปจนเกาะได้ ก็ต้นไม้และเถาวัลย์
เหล่านี้ไม่นับยั้งตา โฉนจึงสามารถหลบต้นไม้ใหญ่หรือ
พุ่งยอดไปทางที่สำหรับเกาะนั้นได้

สัตว์บางอย่าง เช่น สุนัข หรือม้า เรานิยมกันว่า
เป็นสัตว์ที่มจุมกดี, หูดี, ตาไว สามารถได้ยินเสียงและ
ดมกลิ่น หรือแลเห็นจากทางที่ไกลมาก เพราะฉะนั้น
สุนัขซึ่งพลัดกับเจ้าของในถนนหลวง ที่มีคนเดินสับสน
ไปมา ยังสามารถตามหาเจ้าของได้ในทางไกล ๆ เพราะ
เหตุที่ได้กลิ่น แต่ก่อนที่เราจะยอมเชื่อในหลักอันนี้ เรา
ควรตั้งปัญหาในใจสักข้อหนึ่งว่า กลิ่นนั้น เป็นของทวน

ถามไม่ได้ แต่สุนัขอาจตามหาเจ้าของพบ แม้ว่าเจ้าของ
จะอยู่ใต้ลม ดังนี้ เป็นเพราะเหตุไร

เราจะเห็นได้ตามพงศาวดารว่า ชาวโรมันครั้ง
โบราณ นับถือห่านว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะว่าครั้ง
หนึ่ง ในเวลากลางคืนมืด ข้าศึกของชาวโรมันยกเข้า
มาจนใกล้กรุงโรม โดยมนุษย์ในกรุงโรมไม่ทราบ แม้
แต่คนยามที่เฝ้าอยู่บนหอคอยก็แลไม่เห็น แต่ห่านฝูง
หนึ่งร้องขึ้นอย่างผิดปกติ คนทั้งหลายจึงตกใจเอะอะ
กันขึ้น เตรียมตัวต่อสู้ป้องกันกรุงโรม ให้พ้นมือข้าศึก
ชาวโรมันจึงแลเห็นประหลาดนักหนา ด้วยว่าในเวลา
ที่ห่านร้องขึ้นนั้น ข้าศึกยังอยู่ไกลเกินกว่าที่จะได้ยินเสียง
เดิน และอยู่ใต้ลม ไม่สามารถจะได้กลิ่น แต่เหตุใด
ห่านจึงมีอาการผิดปกติถึงปานนั้น ชาวโรมันเลยลง
ความเห็นกันในครั้งกระนั้นว่า ห่านเป็นสัตว์ที่สวรรค์ส่ง
มา สำหรับช่วยป้องกันกรุงโรม เรื่องนี้ควรจะวินิจฉัย
ว่ากระไร

สูงกว่าสัตว์ขมามาหน่อย ก็คือ คนป่าในแอฟริกา
ปรากฏว่า พวกนี้รู้ตัวเร็วที่สุด ในเมื่อเสือหรือสิงห์ใด

กำลังเดินมาในทิศที่ตนอยู่ ฝรั่งที่ไปล่าสัตว์ในแอฟริกา
จำเป็นต้องมีคนชนดินไว้ด้วยทุกขณะจิต ดังนี้ เป็นเพราะ
เหตุใด

เราคงเคยได้ยินกันมาก ในเรื่องที่เกิดอุบัติเหตุต่างๆ
ที่เรียกกันว่า เป็นลาง โดยที่เด็กนั้นไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน
มาจากที่ไหน และไม่มีใครนึกฝันว่า เด็กจะพูดเช่นนั้น
และในบางครั้ง การเป็นไปจริงอย่างเด็กพูด และผู้ใหญ่
เราเองก็มีอยู่เสมอ ที่รู้สึกหวาดแว่ว หรือสังหรณ์ใจ
เหมือนมีใครมากระซิบ และบางครั้ง ก็เป็นจริงตามนั้น
แต่เรื่องหวาดแว่วหรือสังหรณ์เหล่านั้น เรามักไม่ค่อยรู้สึก
ในทันทีทันใด แต่ครั้นเมื่อเกิดอะไรขึ้นจริง ก็มักจะนึก
ถึงลางที่มาก่อนเกิดเหตุขึ้นได้เสมอ เช่นถ้ามีคนถูก
ฆ่าตาย หรือฆ่าตัวตายขึ้นในบ้าน คนในบ้านนั้นเกือบทุก
คนย่อมจะพูดกันว่า ก่อนหน้าเกิดเหตุ ได้เห็นสิ่งนั้น
ได้เห็นสิ่งนั้น บ้างก็นอนฝัน บ้างก็รู้สึกสะดุ้ง บ้างก็ได้ยิน
เหมือนมีใครมากระซิบ ฯลฯ ฯลฯ ที่จริงคนที่พูดนั้นคง
มีบางคนที่ได้เห็นและได้ยินอะไรบางอย่างก่อนเกิดเหตุจริงๆ

แต่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสีย ไม่ถือเป็นการสำคัญ ลงท้ายก็เลยลืม ต่อเมื่อเหตุเกิดขึ้นจึงนึกได้

เมื่อเราหยิบยกเอาตัวอย่างทั้งหลาย ที่กล่าวข้างบนนั้นมาไตร่ตรองดูโดยละเอียดแล้ว ก็น่าจะคิดได้สองทาง คือ:-

๑. เรามีอายตนะอีกอันหนึ่งหรือหลายอัน จะเรียกว่าอะไรไม่ทราบ ทำหน้าที่รายงานให้แกใจ ในสิ่งซึ่ง ตา, หู, จมูก, ลิ้น และ กาย จะรายงานไม่ได้ หรือ

๒. อายตนะภายในทั้ง ๕ ของเรานั้นเอง สามารถรายงานได้ เกินกว่าปรกติ ในบางครั้ง

พวกโยคีก่อนข้างเชื่อไปในทางที่ ๑ โดยลงความเห็นว่า คนเรามีอายตนะ มากกว่า ๖ และยังเชื่อต่อไปว่า ถ้าในโลกอื่น ๆ เช่นโลกพระอังคารเป็นต้น มีมนุษย์อยู่แล้ว มนุษย์เหล่านั้น อาจจะมียายตนะตั้ง ๘-๙ หรือ ๑๐ ก็ได้ ด้วยความเข้าใจอย่างนี้ ลัทธิของโยคีจึงหันไปทางที่จะเพาะอายตนะอันใหม่ให้เกิด ให้เป็นขนในตัว

เช่น เพราะเจนนทิพย์ และกายทิพย์ ที่ได้กล่าวมาแล้ว
ในมโนมยิทธิ และอิทธิวิธี

แต่ฝรั่งนั้น ดูเหมือนจะเอียงไปในทางที่ ๒ คือว่า
เราไม่มีอายตนะอะไรเพิ่มขึ้น แต่อายตนะภายในทั้ง ๕
คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น และ กายของเรานเอง อาจรับ
อายตนะภายนอกทั้ง ๕ คือ รูป, เสียง, กลิ่น, รส,
โผฏฐัพพะ จากทางไกลเกินกว่าปรกติได้ ถ้าเราฝึกหัด
อายตนะภายในเหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้น และโดยความเชื่อ
อันนี้ ฝรั่งจึงพากันแต่งหนังสือเป็นอันมาก ว่าด้วยวิธี
หัดให้ตาไว, หูดี, จมูกจำกลิ่นแม่นยำ ฯลฯ

อันที่จริงตามหลักในทางพระพุทธศาสนา ก็หันไป
ในทางฝึกหัดหูของเรานเองให้ดีขึ้น แต่จำต้องกระทำ
ดวงจิตให้ผ่องใสเสียก่อน ตามคัมภีร์วิสุทธิมรรคจะต้อง
เข้าฌานก่อน เห็นจะหมายความว่าถึงฌานทุกอัน เพราะ
ไม่บ่งชี้ว่าอันไหน เมื่อออกจากฌานแล้ว ในขั้นต้น
ให้นึกถึงเสียงที่หยาบๆ ก่อน เช่น เสียงระฆัง, กลอง,
หรือสังข์ แล้วจึงนึกถึงเสียงที่ละเอียดลงไปทุกที และ
ในที่สุด ก็ให้จำนงว่า ทิพโสตจักเกิดในบัดนี้ เมื่อ

นั้น ทิพโสตร์ย่อมเกิดขึ้น เมื่อเราต้องการจะฟังเสียง
ใด ก็ให้กำหนดใจระลึกลงที่ที่ต้องการจะฟัง เช่นภายในห้อง,
หน้ามุ้ง, ปราสาท, บริเวณอาราม จะได้ยินเสียงในที่นั้นๆ
ทันที ถึงแม้จะมีเสียงอื่นอีกกรีก เช่นสังข์, กลอง, ก็สามารถได้ยินเสียงที่ต้องการได้
เสมอ นี่เป็นคำอธิบายของพระพุทฺธโฆษาจารย์

วิชาประการที่ ๕

เจโตปริยญาณ

เจโตปริยญาณ นั้น มีนิตเทศกล่าวไว้ในธรรม
วิภาคปริเนท ที่ ๒ ว่า กำหนดด้วยใจของตนเองแล้ว
รู้ได้ซึ่งใจของบุคคลอื่น อันบริสุทธิ์ หรือเศร้าหมอง
อย่างไร สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิร-
ญาณวโรรส ทรงเทียบด้วยการหายใจ และกำหนดรู้
อัสสาสัย

ในนิตเทศที่ดี ในอรรถาธิบาย ซึ่งสมเด็จพระ-
มหาสมณเจ้า ทรงประทานไว้ก็ดี เจโตปริยญาณ ดู
ไม่เป็นเรื่องเลี้ยววิสัยมนุษย์ นักเรียนธรรมโดยมากคงแล
เห็นเป็นเรื่องง่าย โดยอาศัยไหวพริบของตน สังเกตท่า
ทางและคำพูดของคนอื่น ๆ จึงอาจรู้ความในใจได้ ไม่
มากนักน้อย หรือโดยที่เราทราบนิสัยใจคอประวัติดูแลและ

ความประพัตติของบุคคลนั้น ที่เป็มาแล้วอย่างไรในอดีต จึงสามารถทำนายได้ว่า เขากำลังคิดอะไรอยู่ในปัจจุบัน และจะคิดอะไรต่อไปในอนาคต

ในจิตวิทยาของฝรั่งเศส ลัทธิของโยคีในอินเดียก็คิดเจโตปริยญาณซึ่งตรงกับ (Thought Transference) นั้น เขาก็เห็นว่า เป็นของง่ายเหมือนกัน และเป็นเบื้องต้นแห่งวิชาลึกลับ (Occult Science) ที่หลาย ที่นี้เห็นว่าเป็ขั้นต้นของทิพจักขุ ซึ่งเมื่อว่าตามหลักของเขาแล้ว คนเราจะทำทิพจักขุให้เกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อทำเจโตปริยญาณให้เกิดขึ้นแล้ว

แต่วิชาอันนี้ นักปราชญ์ฝรั่งและอินเดีย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ความสามารถรู้ความคิดของผู้อื่น (Mind Reading) ประเภทหนึ่ง และความสามารถทำให้ผู้อื่นทราบความคิดของตน (Thought Transference) อีกประเภทหนึ่ง ประเภทนี้ ตรงกับเจโตปริยญาณของเรา แต่ประเภทที่ ๒ นั้น ดูเหมือนจะไม่อยู่ในวงแห่งวิชาแปด แต่จะไม่ใช่การไร้ประโยชน์ ที่จะนำ

มากล่าวไว้ในที่ทั้งสองประเภท เพื่อเป็นคำอธิบายให้
เข้าใจเจโตปริยญาณได้ดังนี้

ได้บรรยายมาข้างต้น ตอน “มโนมยิทธิ” แล้ว
ว่า หัวใจหรือความคิดของคนเรา ย่อมมีกระแสแผ่
ซ่านออกจากตัวคน เลื่อนลอยไปในอากาศ และบาง
ส่วนก็ติดอยู่ในที่ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ถ้ามีหัวใจอีกอัน
หนึ่ง เป็นเครื่องรับกระแสอันนี้ ก็อาจแปลความคิดนั้น
ให้กลายเป็นสิ่งที่สัมผัสทราบเข้าใจกันได้ เช่น วิชย ซึ่ง
มีเครื่องสำหรับส่งเสียง แต่เสียงที่แพร่หลายไปตาม
อากาศนั้นหาใครได้ยินไม่ ต่อเมื่อกระทบเครื่องที่คิด
สร้างขึ้นสำหรับกันแล้ว ก็กลายเป็นเสียงให้ได้ยินขึ้น
ทันที แม้โทรศัพท์ที่มสายก็เป็นเช่นนั้น เราเข้าใจกันว่า
เสียงที่คนพูดแล่นไปตามสาย แต่ถ้าเราจะจับสายเปล่า ๆ
ขึ้นมาติดหูเรา เราคงไม่ได้ยินอะไร เสียงที่แล่นมาตาม
สายนั้น จะต้องมากระทบเครื่องรับที่เรายกขึ้นฟัง จึง
จะกลายเป็นเสียงไปได้ เพราะเหตุนี้เอง นักปราชญ์
ฝรั่งและอินเดีย จึงได้แบ่งวิชาอันนี้ออกเป็น ๒ ประเภท
คือ ความสามารถทำให้คนอื่นทราบความคิดของเรา

(Thought Transference) ซึ่งเป็นเครื่องส่ง และเจโต-
ปริยญาณ (Mind Reading) เป็นเครื่องรับ

ในหนังสือที่กล่าวถึงลัทธิของโยคี ได้อธิบายวิ
ห วิชาประเภทนี้ว่า ในขั้นแรก ต้องมีเพื่อนหัดด้วย
กันสองคน ซึ่งเป็นผู้มีความเชื่อในวิชานี้ด้วยกัน และ
ปรารถนาอย่างยิ่งด้วยกัน ที่จะบรรลุวิชานี้ ให้คน
หนึ่งเป็นคนหัดส่ง และอีกคนหนึ่งเป็นคนหัดรับ ผลัด
เปลี่ยนกันไป คนที่หัดรับต้องเอาผ้าผูกตา และในขั้นต้น
ให้ตกลงกันว่า คนส่งจะต้องตั้งใจให้คนรับเขียนตัวเลข
ตัวใดตัวหนึ่ง ในระหว่าง ๑-๕ จะเป็นตัวเลขอะไร ก็
สุดแต่จะนึก คนส่งต้องเอามือกุมหน้าผากคนรับ คนรับ
ถือดินสอไว้ในมือ ก็ต้องมีกระดาษดินสออยู่ด้วย คอย
จดตัวเลขบนกระดาษ ส่วนคนส่งเหมือนกัน และ
เมื่อต้องการให้คนรับเขียนเลขตัวใด ตนเองต้องเขียน
ลงก่อนในกระดาษแผ่นหนึ่ง แล้วนึกถึงตัวเลขตัวนั้น
ตัวเดียว ด้วยหัวใจอันเป็นสมาธิอย่างแรง ส่วนคนรับก็
มิให้นึกถึงอย่างอื่น นอกจากตัวเลข ตั้งแต่ ๑ ถึง ๕
แล้วเขียนเลขตัวที่ตนเข้าใจว่าคนส่งต้องการนั้น ลงบน

แผ่นกระดาษของตน ในวันแรกให้ทำดังนี้ ๒๐ ครั้ง คือ เขียนเลขลงให้ได้ ๒๐ ตัว แล้วเปิดตาคนรับออก เอา กระดาษทั้งสองแผ่นมาเทียบกันว่า มีผิดกี่ตัว, ถูกกี่ตัว, วันรุ่งขึ้นก็ทำเช่นนั้นอีก แล้วหมายเหตุจำนวนเลขผิด ถูกเข้าไว้ ทำดังนี้ไปอีกหลายวัน ตามตำรากล่าวว่า ถ้าคนทั้งสองมีสมาธิมั่นแท้จริงแล้ว ตัวเลขจะผิดน้อยลงทุกวัน ต้องทำเรื่อยไป จนกว่าตัวเลขจะถูกหมดทุกตัว หรือมีผิดน้อยที่สุด แล้วจึงขยายจำนวนเลขให้มากขึ้น เป็น ๑ ถึง ๑๐, ๑ ถึง ๕๐, ๑ ถึง ๑๐๐ ตลอดขึ้นไป จนถึงจำนวนพัน นับเป็นขั้นที่ ๑ แต่ในขั้นที่ ๑ นี้เอง อาจกินเวลาดังหลายเดือนได้ ฯ

ขั้นที่ ๒ วิธีหัดเป็นทำนองเดียวกัน แต่ให้ใช้ตัวหนังสือแทนตัวเลข ขั้นแรก ให้ตกลงกัน ทำทีละน้อย และเพิ่มมากขึ้นทุกที จนหมดสระและพยัญชนะ แล้วประสมกันเข้าเป็นคำได้

เมื่อทำได้ทั้งสองขั้นนี้แล้ว ให้เลิกการเอามือกุมหน้าผาก เป็นแต่เอามือซ้ายต่อมือซ้ายจับกันเข้าไว้

แล้วทำเหมือนอย่างที่เราได้ไว้ในสองข้อข้างต้น นั้นเป็น
ขั้นที่ ๓
ขั้นที่ ๓

ขั้นที่ ๔ ไม่จำเป็นต้องให้อวัยวะในร่างกายติดต่อกัน
แต่ เพียงแต่ให้ติดต่อกันด้วยวัตถุอันใดอันหนึ่ง เช่น
ผ้าหรือเส้นด้าย แล้วหัดตามวิธีที่อธิบายไว้ในขั้นที่ ๑
และที่ ๒

ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นวิธีทำอย่างโทรศัพท์
หรือโทรเลข ที่มีสาย แต่เมื่อความรู้สึกของเราดีขึ้นทุกที
โดยมีความพยายามฝึกฝนหัดทำเป็นขั้น ๆ ไปแล้ว ต่อ
ไปก็ใช้วิธีอย่างโทรศัพท์ที่ไม่มีสาย กล่าวคือ ร่างกายมิ
ได้ติดต่อกันเลย ดังจะกล่าวต่อไป :-

ขั้นที่ ๕ ให้อยู่ในห้องเดียวกัน โดยไม่ต้องมีการ
ผูกตาเหมือนแต่ก่อน ให้คนส่งนึกถึงคำ ๆ หนึ่ง ให้คน
รับเขียน เมื่อเห็นว่าเขียนถูกต้องมากที่สุดแล้ว ก็ให้
ออกห่างจากกันทีละน้อย เช่นคนละห้อง คนละบ้าน
และห่างกันออกไปทุกที

ผู้ที่เชื่อในหลักที่ว่า การฝึกฝนเป็นเหตุให้บรรลุ
ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นที่ต้องการ ก็เชื่อต่อไปว่า วิธีฝึกหัด

ที่แสดงมาข้างต้นนี้ อาจเป็นเหตุให้สามารถหายใจคน
อื่น หรือทำให้คนอื่นทราบความคิดของตนได้ ผู้แต่ง
หนังสือเกี่ยวกับวิชาทางนี้กล่าวว่า บางครั้งคนที่หัดทำ
ไม่สำเร็จจนเกิดความท้อถอย จวนจะเลิกล้มความ
พยายามอยู่แล้ว แต่อยู่ดี ๆ กลับทำได้ทันที และยืนยัน
ว่า มีคนทำได้จนถึงกับอยู่คนละประเทศ ยังส่งข่าว
ติดต่อถึงกันได้ โดยมีต้องเขียนจดหมาย ถ้าเป็นจริง
ดังนี้ ก็น่าจะมีประโยชน์เป็นอเนกประการ เพราะ
ถ้าใครคนหนึ่งตกทุกข์ได้ยาก เช่นถูกผู้ร้ายจับไปซ่อนไว้
ก็อาจส่งข่าวถึงอีกคนหนึ่งได้ เมื่อ ๒๐ ปี เศษมาแล้ว
มีศาสตราจารย์ออสเตรเลียคนหนึ่ง เข้ามาแสดงวิชานี้
ในกรุงเทพ ฯ ได้ไปแสดงที่กรมตำรวจ เพื่อให้แลเห็น
ว่า วิชานี้เป็นประโยชน์เพียงไรในการสืบสวนจับตัว
โจรผู้ร้าย

แต่ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ดูเหมือนจะเป็นวิชาเบื่อง
ต้น แต่เจโตปริยญาณ ตามความหมายอันแท้จริงใน
วิชาแปดประการนี้ ยังสูงขึ้นไปอีก กล่าวคือ ดวงจิต
ของผู้มีญาณชนิดนี้ เปรียบได้กับเครื่องรับที่มกำลัง

มาก อาจารย์กระแสดความคิดของใคร ๆ ทั้งหมด เข้ามา
ทราบได้ แม้ว่าคนเหล่านั้น จะพยายามซ่อนเร้นความ
จริงใจของเขาก็ตาม เหมือนอย่างเครื่องวิทยุที่มีกำลัง
แรง อาจดักรับข่าวต่าง ๆ ที่ส่งมาทางวิทยุโดยไม่เลือก
ว่า จะส่งมาสำหรับเครื่องนั้นหรือไม่ ดังที่เราได้ข่าว
บ่อย ๆ ครั้งมหาสงครามคราวที่แล้วมา ว่าฝ่ายหนึ่งมัก
ใช้วิทยุโทรศัพท์ที่ดักข่าวลับของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ

ตามพุทธประวัติ หรืออนุพุทธประวัติที่เราเคยเรียน
มาแล้ว จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าของเรา ทรงใช้เจโต-
ปริยญาณ เป็นประการแรก ในการทรงทราบพระสาวก
ให้บรรลุมรรคผล เพราะการที่จะสั่งสอนธรรมานคนนั้น
ถ้าไม่รู้จักความคิดของคนที่เราจะธรรมานนั้นแล้ว ก็คงเป็น
การยากนักที่จะธรรมานได้

แต่หลักในคัมภีร์วิสุทธิมรรค เรื่องเจโตปริยญาณ
นี้ พระพุทธโฆษาจารย์ได้วางไว้แตกต่างกับหลักของ
โยคีและนักจิตวิทยา ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นอันมาก
คือพระพุทธโฆษาจารย์ ต้องการให้รู้ดวงจิตคนอื่น แต่
เพียงว่า มีความโสมนัสหรือโสมนัส ผ่องแผ้วหรือขุ่นมัว

หรือเป็นอุเบกขา ไม่ต้องการให้รู้ถึงกับว่า คนคนนั้น
คิดว่าระไร และพระพุทธโฆษาจารย์วางหลักต่อไปว่า
จะต้องสำเร็จทิพจักขุก่อน จึงจะสำเร็จเจโตปริยญาณ
ได้ เพราะจะต้องอาศัยดวงตาทิพย์ แลลดเข้าไปเห็น
สีหัวใจของคน ซึ่งจะสังเกตได้จากสีว่า หัวใจเป็น
อย่างไร กล่าวคือ เมื่อจิตโสมนัส หัวใจก็แดง เมื่อ
จิตโทมนัส หัวใจก็ดำ เมื่อหัวใจเป็นอุเบกขา หัวใจ
ก็ผ่องใสเหมือนน้ำมันงา, ผิดกับหลักของโยคีที่ว่า เจ-
โตปริยญาณเป็นขั้นต้นของทิพจักขุ และอรรถาธิบาย
ของพระพุทธโฆษาจารย์ ที่เน้นข้อใหญ่ใจความก็มี
เพียงเท่านั้น

วิชาประการที่ ๒

อุปเพนิวาสานุสสติญาณ

ธรรมวิภาคปริเฉทที่ ๒ กล่าวนิทเทสไว้ว่า ระลึกชาติถอยหลังเข้าไปได้ ตั้งแต่ชาติหนึ่ง สองชาติ จนถึงหลาย ๆ กัลป์ ว่าในชาติที่เท่านั้น ได้มีชื่อโคตร มีผิวพรรณ มีอาหารอย่างนั้น ๆ ได้เสวยสุข ได้เสวยทุกข์ อย่างนั้น ๆ มีอายุเท่านั้น ๆ จุตติจากชาตินั้นแล้ว เกิดในชาติที่เท่าโน้น ได้เป็นอย่างนั้น ๆ แล้วมาเกิดในชาตินี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเทียบด้วยการรู้จักพงศาวดารแห่งตน และทรงปรารภต่อไปว่า ความระลึกชาติได้ดังแสดงไว้ในนิทเทส เป็นองค์แห่งพระสัมมาสัมโพธิญาณ ได้อย่างไร ถ้าพิจารณาดู หรือว่าระลึกชาติได้เช่นนั้นแล้ว หายต้น หายหวาดในความเวียนเกิดเวียนตาย อันเป็นคติแห่งธรรมดา เกิดอนัตตานุสัสสนาญาณขึ้นเอง เช่นนี้ ชอบ

วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๒๕

กลอยู่ ญาณที่ท่านกล่าวว่ากำจัดโมหะกำบังขั้นต้นตาม
ส่อว่าเป็นอนัตตานุสัสสนาญาณ สมเป็นองค์แห่งพระ
สัมมาสัมโพธิญาณ

ในเรื่องปุพเพนิวาสานุสสติญาณ^๕ เป็นปัญหาที่
นักธรรมได้โต้เถียงกันมากหลาย และไม่ใช่ว่าใน
ศาสนาของเราเท่านั้น แม้ในศาสนาอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน
กล่าวคือ พวกที่ถือว่าวิญญานเป็นสิ่งไม่ดับสูญ ก็แปล
วิชาอัน^๕นี้ ไปตามนิทเทศที่กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนพวก
ที่ถือว่าวิญญานเป็นสิ่งที่ตายไปกับตัว และไม่มื่ออะไร
มากเกินไปกว่าที่เราเห็นได้ด้วยตา, ยินได้ด้วยหู, ตม
กลิ่นได้ด้วยจมูก, ชิมรสได้ด้วยลิ้น และถูกต้อง
ได้ด้วยกาย พวกนี้^{๕๕}ก็เหินด้วยการที่^{๕๖}กันว่า เมื่อเป็น
เด็ก, เมื่อเป็นหนุ่ม, เมื่อเดอนั้น^{๕๗} บิน^{๕๘} เราได้ทำ
อะไรมาบ้าง ได้ประสบเหตุการณ์อย่างไรมาบ้าง อัน
จะเป็นประโยชน์ให้แลเห็นความสุขความทุกข์ และ
ความเจริญความเสื่อมว่า มีเหตุผลเนื่องถึงกันอย่างไร
ดังนี้ จึงเป็นปัญหาที่น่าคิดว่า ฝ่ายใดจะผิดฝ่ายใดจะถูก

แต่ก่อนที่จะแก้ปัญหาข้อนี้ เรายังจะต้องประสพ
อีกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญยิ่ง ที่เป็นหัวใจของ
ศาสนาทุกศาสนา. ที่ได้โต้เถียงกันมา นับตั้งพัน ๆ ปีที่มี
คนยอมสละเวลาตลอดชีวิต เพื่อค้นคว้าหาคำตอบ ที่
ถูกต้อง แต่ก็ยังไม่พบคำตอบที่ดีพอ ถึงกับจะไม่ให้
ใครกล้าเถียงได้เลย ปัญหาข้อนี้คือว่า “คนเราตาย
แล้ว เกิดอีกหรือไม่”

ถ้าหากวินิจฉัยว่าคนเราตายแล้วดับสูญ ก็ไม่ต้อง
สงสัยเลย ปุพเพนิวาสานุสสติญาณนั้น จำเป็นต้องคิด
เทียบโดยแท้ แต่ถ้าวินิจฉัยว่าคนเราตายแล้วเกิดอีกนั้น
แหละ จึงจะมีปัญหาต่อไปว่า จะต้องคิดเทียบ หรือจะ
อธิบายได้ตามนิทเทส

ในเรื่องความเกิดของมนุษย์นั้น ฝรั่งเองก็มีความ
เห็นแตกต่างกันออกเป็นสองทาง คือพวกที่เคร่งครัดต่อ
ศาสนา ถือว่า พระเจ้าสร้างมนุษย์เป็นชายคนหนึ่ง
เป็นหญิงคนหนึ่งให้สมสู่อยู่ด้วยกัน แล้วเกิดพืชพันธุ์
สืบสายต่อกันไปจนทั่วโลก อย่างที่เป็นอยู่ในบัดนี้ พวก
นักวิทยาศาสตร์เห็นว่า มนุษย์เราเกิดเองโดยธรรมชาติ

วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๒๓

กล่าวคือ ต้นไม้เกิดก่อน สัตว์เกิดจากต้นไม้ แล้วค่อยเจริญขึ้นจนกลายเป็นลิง และมนุษย์เราก็มียศสาຍเนื่องมาจากลิง พวกพระฝรั่งในสหรัฐอเมริกาเคยยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้สั่งห้ามมิให้สอนเด็กนักเรียนในโรงเรียนว่ามนุษย์เกิดมาจากลิง หรือสัตว์อื่น ๆ เพราะถ้าอบรมความคิดของเด็ก ให้เชื่อไปในข้อนี้แล้ว ต่อไปภายหน้าจะไม่มีใครเชื่อถือ พระเจ้าในศาสนาคริสต์เลย

ความเห็นของคนทั้งหลาย ในเรื่องความเกิดของมนุษย์นั้น เราพอจะสรุปลงได้เป็นสามพวก ดังนี้ :-

พวกที่ ๑ เห็นว่า มนุษย์เราเกิดมาเอง และได้วิญญานมาใหม่ โดยที่วิญญานนั้น มิได้ติดเนื่องมาจากชาติใด เมื่อตัวตายวิญญานก็ดับ ผลแห่งความเชื่ออันนี้ก็คือว่า คนเราจะได้รับผลดี หรือผลร้ายประการใด ก็แต่ในโลกนี้เท่านั้น เมื่อตายไปแล้วเสียก่อน ก็เป็นอโหสิกรรม

พวกที่ ๒ เห็นว่า มนุษย์เราเกิดมาต้องอาศัยวิญญาน อันมีมาแต่ก่อนแล้วทั้งสิ้น เมื่อตายแล้ววิญญานไม่ดับ เร่ร่อนอยู่จนกว่าจะพบกายสำหรับเกิดอีก

พวกที่ ๓ อันเป็นความเห็นในทางกลาง เห็นว่า
มนุษย์เราเกิดใหม่ได้วิญญาณใหม่ที่สุด โดยมีได้เอา
วิญญาณของคนที่ยายแล้วมาใส่ตัวก็มี และคนที่เกิด
โดยวิญญาณเก่าซึ่งเร่ร่อนอยู่นั้นเข้ามาสวมกายก็มี ที่
ตายแล้ววิญญาณดับไปก็มี ที่ไม่ดับก็มี

ความเห็นจำพวกที่ ๑ เป็นความเห็นของนักวิทยาศาสตร์
คือพวกที่อธิบายว่า มนุษย์เราเกิดมาจากพวก
ลิงนั่นเอง แต่สำหรับความเห็นจำพวกนี้ เราอาจตั้ง
ปัญหาโต้แย้งกันได้หลายข้อ มีอาทิ คือ :-

๑. ถ้ามนุษย์เราได้วิญญาณใหม่อยู่เสมอ โดยมี
ต้องติดเนื่องมาจากชาติใดแล้ว วิญญาณอันใหม่นั้น
ก็น่าจะต้องเหมือนกัน แต่เหตุไฉนคนเราจึงไม่เหมือน
กันไปทุกคน ทำไมจึงมีโง่มีฉลาด มีขยัน มีเกียจคร้าน
มีตรง มีคด ซึ่งเปนสิ่งผิดตรงกันข้ามอยู่เสมอ บุตร
ที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน คนหนึ่งดที่สุด แต่
อีกคนหนึ่งเลวที่สุดก็ ไม่เหมือนกันไม่ว่า เช่น ต้นกุหลาบ
เมื่อกิ่งหนึ่งจะงอกกิ่งหนึ่งโดยขนาด ก็คงไม่ผิด
กันจนถึงกับดอกหนึ่งหอม อีกดอกหนึ่งเหม็น ถ้าหาก

จะแก้วว่า เพราะวิญญานที่ได้มานั้นต่างกัน ก็อาจถามต่อไปว่า อะไรเล่าเป็นเหตุให้ต่างกัน เพราะในศาสนาหรือในลัทธิใดก็ตาม ย่อมมีหลักอยู่เป็นอันเดียวกันว่า จะส่งผลได้ต่อเมื่อมีเหตุ

๒. เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ได้เล่าเรียนเท่ากัน ทำงานเท่ากัน ความสามารถพอกัน แต่คนหนึ่งได้ดี ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ได้ คนที่ซื่อสัตย์กระทำการโดยสุจริต พร้อมด้วยความอุตสาหะพยายามจนตลอดชีวิต แต่ไม่มีโอกาสจะมั่งมีศรีสุข ส่วนคนบางคนก็ฉ้อราษฎร์บังหลวง เบียดเบียนคนอื่น ทำให้มนุษย์เดือดร้อนอยู่เนืองนิตย์ กลับเพื่องฟูมั่งคั่ง มีอำนาจวาสนา คนทั้งหลายต้องครนคร้ามตงนกม

๓. ถ้าเป็นความจริงว่า คนเราตายไปวิญญานพลอยดับไปด้วย และจะไม่ต้องถูกลงโทษ หรือรับผลอะไรในโลกหน้า สำหรับสิ่งที่ตนทำในโลกนี้แล้ว บางคนอาจมีความคิดขึ้นว่า เราตะเกียกตะกายทำความดีไปทำไม อีกประการหนึ่งถ้าเรามีอำนาจทำอะไรได้ทำไมไม่หาประโยชน์ในโลกนี้เสียให้พอ ทั้งทางตรงและ

ทางคด ใครจะว่ากระไรก็ช่าง แต่ขอให้ร่ำรวยสนุก
สนานไปชาติหนึ่งก็แล้วกัน

เมื่อนักตั้งปัญหาทั้งสามข้อที่ตั้งมาแล้ว กับทั้ง
ปัญหาอื่นๆ อีก ที่นักเรียนธรรมอาจจะตั้งได้อีกหลายๆ
ข้อนั้นแล้ว ก็ยังทำให้เห็นว่า ความคิดในข้อที่ ๑ นั้น
ไม่ใช่แต่จะผิดอย่างเดียว ยังเป็นความเห็นซึ่งถ้าเมื่อ
เชื่อเข้าแล้ว จะทำให้คนปราศจากศีลธรรมอันดีอีกด้วย
นักเรียนธรรมทุกคนย่อมรู้สึกว่าเป็นการยากนักหนา ที่
จะอธิบายให้คนแลเห็น ผลอันจะได้รับในปัจจุบัน จาก
การที่คนประพฤติดีทางธรรม และเป็นการยากไม่น้อย
เหมือนกัน ที่จะแสดงให้คนแลเห็นผลแห่งการประพฤติ
ศีลธรรมอันเห็นผลในทางปัจจุบันได้

วิธีที่เราสอนธรรมกันในยุคใหม่นี้ เราอธิบายว่า
คนทำบาปหยาบช้าแม้จะไม่มีใครเห็น หรือไม่มีใครลง
โทษ ก็นำความเดือดร้อนมาให้แก่ใจของตนเอง ดังนั้น
ก็ถูกต้องอยู่โดยมาก แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นอยู่มากเหมือน
กัน เพราะคนที่ทำบาปหยาบช้า จนเป็นปรกติตนและ
เคยชินแล้ว กลับจะได้รับความอึดเอิบในเมื่อมีโอกาส

ทำได้ คนที่มีอาชีพในทางคดโกง ย่อมจะปลื้มใจแลเห็นว่าตัวฉลาด ในเมื่อโกงได้สำเร็จ คนที่มักเบียดเบียน ทำให้คนอื่นเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม มักจะเกิดบิตติขันธ์ และเห็นเป็นชัยชนะในการที่ทำได้ดังนั้น คนชนิดนี้มีอยู่จริง ๆ ในโลก

ปราชญ์ทั้งหลายรับรองกันว่า ทางธรรมชาติย่อมมีกฎหมายเหมือนทางบ้านเมือง เมื่อธรรมชาติสร้างมนุษย์ขึ้น ธรรมชาติก็ต้องลงโทษผู้กระทำความผิด และนำเห็นจรรยาวัชที่กระทำดี ฉะนั้น เราก็น่าเชื่อว่า คนที่กระทำดีหรือชั่ว หากจะไม่ได้รับผลในชาตินี้ ก็คงได้รับในชาติหน้า คิดได้ดังนี้ จะทำให้มนุษย์ที่ใจบาปหยาบข้ายับยั้งใจได้ ก่อนที่จะกระทำความเดือดร้อนให้แก่คนอื่น และจะทำให้มนุษย์ที่ประกอบความดี แต่ไม่ได้รับผลดี หรือกลับได้รับผลร้ายไปนั้น บรรเทาความน้อยใจ หรือมองเห็นโลกเป็นที่ปราศจากความยุติธรรม คนที่เกิดมาได้รับความสุขก็จะได้ทำความดีต่อไป เพื่อให้ได้รับความสุขอีกในโลกหน้า, คนที่เกิดมาได้รับความทุกข์ก็จะได้คิดเห็นว่า เป็นความผิดของตนเองที่ทำมา

ในชาติก่อน และจะได้พยายามทำความดีในชาตินี้ เพื่อ
รับผลในชาติหน้าต่อไป เพราะเหตุนี้ การที่จะสอนคน
ว่า ตายแล้ววิญญาณดับโดยไม่เกิดอีกนั้น เป็นการไม่
สมควรโดยแท้ และจะทำให้คนบางคนประพฤตินิโครม
ทำความเดือดร้อนแก่เพื่อนมนุษย์ โดยไม่ต้องสะดุ้งกลัว
ต่ออาชญาโทษอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าในเวลาที่ทำนั้นไม่
มีใครเห็น หรือรู้สึกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งว่า จะไม่ต้อง
ถูกลงโทษ

ความเห็นจำพวกที่ ๒ นี้จะสมเหตุสมผลมากกว่า
จำพวกที่ ๑ แต่มีข้อเถียงอยู่อย่างเดียวกันว่า ถ้าคนเราจะ
ต้องอาศัยวิญญาณเก่าไปทั้งนั้นแล้ว ก็วิญญาณเก่านั้น
เองมาจากไหน พระคันถรจนจารย์ในศาสนาของเรา
คำนวณอายุของโลกไว้หลายโกฏิปี แต่ถึงจะนานเท่าใด
ก็ยังมีปัญหาว่า วิญญาณอันแรกที่สุดนั้นมาจากไหนอยู่
นั่นเอง คนเราที่เกิดมาในโลกนี้จะถือว่า ได้เคยเกิดมา
แล้วทุกคนก็ยาก ที่เกิดใหม่และได้วิญญาณใหม่ที่สุดก็
คงมีบ้าง

วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๓๓

เมื่อพิจารณากันในทางนี้ ก็จะเห็นได้ว่า ความเห็นจำพวกที่ ๓ นั้นเป็นถูกต้องที่สุด และเราอาจเอาความเห็นของนักวิทยาศาสตร์ และนักรู้ในทางศาสนา มาประกอบกันเข้าโดยไม่ขัดแย้ง ถึงตรงกันข้าม กล่าวคือ ในชั้นแรกมนุษย์อาจเกิดจากต้นไม้จริง แต่ยังหาเป็นมนุษย์ทันทีไม่ได้ ต้องเป็นสัตว์ไปก่อน เลื่อนขึ้นจากสัตว์ที่โง่ที่สุด จนถึงสัตว์ที่ฉลาดที่สุด เช่น ลิง แล้วกลายเป็นคน ฉะนั้น ในทางศาสนาของเราจึงนับคนเป็นสัตว์จำพวกหนึ่ง แต่ประเสริฐสูงสุดกว่าสัตว์ทั้งหลาย คราวนี้เมื่อกลายเป็นคนแล้ว ก็อาจมีบุตรหลานเกิดเป็นคนทันที โดยที่ได้วิญญาณมาใหม่ แต่วิญญาณนั่นเอง เมื่อมาได้สวมกายอันเกิดอยู่ในโลกนี้ ก็จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ ถ้าหากกระทำความชั่วก็จะต้องอยู่รับโทษ ถ้าไม่ได้รับในกายนี้ก็ต้องไปรับในกายหน้า เมื่อได้ทำผิดอะไรไว้แล้วในโลก จะหนีดับไปเสียไม่ได้ จะต้องชดใช้ความผิดของตนให้หมดก่อน แล้วเมื่ออยากดับก็ดับไป การที่ดับไปนี้เองที่เราเรียกว่า นิพพานตามศาสนาของเราแล้วว่า นิพพานเป็นสิ่งที่บรรลุลยาก

นักหนา จำต้องสร้างบารมีหลายร้อยหลายพันชาติ การสร้างบารมีนั้น ก็คือ ทำการแก้ตัวสำหรับความผิดที่ตนทำมาแล้วอย่างหนึ่ง ทำให้หนี้โลกซึ่งตนอาศัยอยู่อาศัยกินอย่างหนึ่ง เมื่อได้ทำการแก้ตัวลบล้างความผิด และใช้หนี้หมดแล้ว ก็มีคติอยู่สองทาง คือ อยากจะอยู่หรืออยากจะดับ ถ้าอยากจะอยู่อีก ก็จะได้เกิดในสุคติที่เรียกว่า สวรรค์ แต่ถ้าไม่ไวใจตัวเอง กลับจะทำบาปซ้ำอีก ให้ต้องเกิดใช้เวรต่อไปก็ได้ หรือมีความเบื่อน่ายในความเกิดเกิด ก็ย่อมมีสิทธิ์อีกอย่างหนึ่ง คือดับสูญไปเสีย นั่นคือ นิพพาน

มนุษย์ที่เกิดมาร่วมโลกเดียวกัน ย่อมต้องถือเสมือนหนึ่งมาเข้าหุ้นส่วนกัน และอยู่ใต้กฎหมายของธรรมชาติอย่างเดียวกับหุ้นส่วนค้าขาย อันอยู่ใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้อาศัยแผ่นดินอยู่ ใต้พืชผลของโลกเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต เปรียบประดุจเงินปันผล และดอกเบี้ยที่หุ้นส่วนทั้งหลายจะพึงได้ แต่ต้องให้หนี้ทั้งปวง อันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนนั้นด้วย จะมาเข้าหุ้นส่วนสำหรับเอากำไร ไม่ยอมให้หนี้ หรือ

ค่าเสียหายอันใดที่ตนทำไว้ ครั้นไม่ชอบใจก็จะจากห้าง
หุ้นส่วนไปเฉย ๆ ดังนี้ กฎหมายทางบ้านเมืองก็ไม่ยอม
อยู่แล้ว

รวมความตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องน่าเชื่อว่า
มนุษย์เราตายแล้วต้องกลับมาเกิดใหม่ จนกว่าจะได้ทำ
ใจ^๑ของตนให้หมดสิ้น คำว่า ใจ^๑ ในที่นี้หมายถึงการ
กระทำแก้ความผิดของตนที่ทำมาแล้ว ในครั้งก่อน ๆ
อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งก็ต้องทำความดี ให้พอใช้
หนี้^๒ธรรมชาติอีกด้วย เพราะคนเราเกิดมาได้อาศัยแผ่น
ดินอยู่ อาศัยพืชผลของธรรมชาติเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต
ความเกิดของตน กระทำความยากลำบากให้แก่มนุษย์
บางคนมาก เช่น มารดาเป็นอาทิ ก็มีหน้าที่ต้องใช้
หนี้^๓ธรรมชาติ คือทำตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์
คนหนึ่งนอนอยู่เฉย ๆ ไม่ทำชั่ว ไม่ทำดีนั้น ก็ไปนิพพาน
ไม่ได้ เพราะยังเป็นหนี้^๔ธรรมชาติอยู่ เพราะฉะนั้น
การที่จะไปนิพพานได้ จึงต้องทำความดีมากนักหนา
และข้อที่ว่า สะสมบารมีมาตั้งหมื่นตั่งแสนชาติ^๕นั้น ก็มี
นัยดังอธิบายมานี้

ถ้าท่านผู้อ่านมีความเห็น ตรงกับที่อธิบายมาแล้วข้างต้น ว่ามนุษย์เราตายแล้วเกิดอีก ดังนั้น ปัญหาที่มีต่อไปว่า ปุพเพนิวาสานุสสติญาณนั้น จะเพียงในชาติชาติเดียว หรือหมายถึงชาติก่อน ๆ ด้วย

ถ้าหมายความว่าเพียงชาตินี้ชาติเดียว ก็ต้องอธิบายว่า เป็นความสามารถที่จะรู้ได้ว่า เมื่อครั้งนั้นๆ ได้ทำอะไรมาบ้าง ตั้งแต่เริ่มรู้ความมาจนบัดนี้ แต่ในเรื่องนั้นดูไม่เป็นของยาก และมนุษย์แทบทุกคนก็ย่อมจะจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ตัวเองได้เสมอ ถ้าเราจะเรียกความจดจำได้เพียงเท่านั้นว่า เป็นปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ก็จะทำให้คุณค่าของพระธรรมข้อนี้ หย่อนลงไปเป็นอันมาก

ในเรื่องปุพเพนิวาสานุสสติญาณนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีคำอธิบายของฝรั่ง หรือโยคีในอินเดีย ว่าเป็นอะไรแน่ แต่อาจจะได้แก่การที่สามารถนำเอาสิ่งที่เคยรู้เคยจำได้มาแล้วนั้น กลับมาสู่หัวใจใหม่ได้อีก ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น เราอยู่ในกรุงเทพ ฯ รู้จักถนนหนทางดี ภายหลังไปเสียจากกรุงเทพ ฯ นานถึง ๓๐ ปี กลับมาจะ

วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๓๗

เดินถนนไม่ลื่น เพราะเราล้มเสียแล้ว ด้วยเป็นเวลานานอย่างหนึ่ง เพราะเหตุที่กรุงเทพ ฯ เปลี่ยนแปลงไปอย่างหนึ่ง หรือเพราะเหตุที่ความจำของเราไม่ดีเองอีกอย่างหนึ่ง เราเคยได้รับคำสอนมาว่า คนเราตายแล้ว วิญญาณจะต้องไปเร่ร่อนอยู่ในที่ว่างเปล่าอีกนานนัก นับตั้งหมื่นปี กลับมาเกิดใหม่ จึงทำอะไรไม่ได้ โดยที่โลกเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว และตนเองก็ล้มเสียแล้ว คราวนี้ลองมาคิดกลับดูว่า ถ้าคนตายแล้วมาเกิดทันที และคน ๆ นั้นเมื่อก่อนจะตาย และมีสติอยู่ดังนี้ ก็น่าจะระลึกชาติได้บ้าง เราคงจะได้ยินท่านผู้ใหญ่เล่ากันมาเป็นอันมากว่า เด็กบางคนที่เกิดใหม่ พอรู้ความก็บอกว่า เคยเกิดมาแล้ว และจำสิ่งนั้นสิ่งนี้ได้ และบอกได้ถูกต้องด้วย แต่เรื่องเช่นนั้นมันน้อยนักหนา เราจึงเคยเหมือนกันว่าเป็นเรื่องไม่จริง และไม่เก็บเอามาใส่ใจอีกต่อไป มีเรื่องหนึ่งเล่าว่า หญิงคนหนึ่ง เวลาสามีจะตาย ได้เอาปูนหมายไว้ที่ข้อเท้า เพื่อกอดยุดว่า จะมาเกิดอีกหรือไม่ พอหญิงคนนั้นมีสามีใหม่ บุตรคนแรกที่เกิดมามีปานที่ข้อเท้าอย่างรอยปูนหมาย เมื่อเด็ก

นั้นเติบโตขึ้น ก็ไม่ยอมเรียกหญิงนั้นว่ามารดา กลับเรียกว่าภริยาไปเสีย พวกปราชญ์สมัยใหม่กลับเก็บเอา มาอธิบายว่า การที่เด็กมีปานที่ข้อเท้า ก็เพราะมารดามัว เจตสิกะลิกถึงรอยหมยป็นที่ข้อเท้าสามี่ ที่ถึงแก่กรรม อยู่เสมอ และการที่เด็กเรียกมารดาเป็นภริยาไป ก็น่า จะเป็นไปโดยมีใครไปเสียมสอนให้

เมื่อราว ๒๐ ปีมาแล้ว มีเรื่องแปลกประหลาดเกิดขึ้นในอินเดีย คือ เด็กหญิงคนหนึ่ง พออายุได้ ๓ ขวบ ก็บอกกับบิดาว่า นี่เป็นครั้งที่สองที่ตนเกิดมาในโลกนี้ และเมื่อเกิดครั้งก่อน ได้อยู่ในที่นั้นๆ ฝ่ายบิดาก็ไม่เอา ใจใส่ คิดเลี้ยวบุตรของตนพุดไปตามประสาเด็ก แต่เด็กยังคงพุดเช่นนั้นอยู่เสมอ และรบเร้าให้บิดาพาไป ยังสถานที่ๆ อ้างว่าเกิดมาแล้วนั้น จนกระทั่งเด็กอายุ ๗ ขวบ บิดาเห็นเป็นการผิดปรกติ จึงได้ยอมพาไปเป็น หนทางแรมคืน พอไปถึงตำบลนั้น เด็กก็บอกถนนวน หนทางถูก บอกชื่อเสียคนที่อยู่ในแคว้นนั้นได้ ตรงเข้าไป หาชายสองคน และอ้างว่าเป็นบุตรของตน เวลาบิดา จะพากลับบ้าน เด็กนั้นร้องไห้ไม่ยอมกลับ ถึงกับต้อง

ขึ้นใจพากลับมา เรื่องนี้^{๕๘๗}ข้อที่เราน่าจะค้นคว้าหาความจริงว่า มีอยู่อย่างไร

การที่พระพุทธเจ้าของเราทรงสามารถระลึกชาติได้ นั้น ก็มีทางที่จะสันนิษฐานได้สองประการ คือ เมื่อเวลาสำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว มีพระหฤทัยผ่องแผ้วจดพระจันทร์ในวันเพ็ญ และอีกประการหนึ่ง เมื่อเวลาที่ทรงอุบัติขึ้นในโลกในครั้งก่อนๆ ได้ทรงทำแต่ความดีมาหลายชาติ ไม่มีอะไรที่จะทำให้พระทัยขุ่นหมอง ในเวลาที่จะทรงดับจิตไปปฏิสนธิใหม่ ก่อนที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้า

ตามธรรมดาคนเราเมื่อจำอะไรได้ หรือรู้เห็นอะไร ครึ่งหนึ่งแล้ว เมื่อกาลล่วงมานาน ก็อาจลืมไปได้ และจะพยายามให้กลับนึกได้อีกนั้น เป็นของยากมาก แต่ถ้าวันหนึ่งเรามีหัวใจผ่องแผ้ว ปราศจากสิ่งใดรบกวน เราอาจจะนึกขึ้นมาได้เอง โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม หรือคนที่พยายามทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรลุผลอันใดอันหนึ่ง ในขณะที่กำลังทำความเพียรอยู่นั้น ไม่ค่อยจะนึกได้ ถึงการที่ตนทำมาแล้วอย่างไรมั่ง แต่

การนั้นสำเร็จแล้ว คนนั้นมองดูผลแห่งความพยายามของตนด้วยความอึดอึด นั่นแหละ ความจำต่าง ๆ จึงจะกลับเข้ามาให้ระลึกถึงเหตุการณ์ที่ตนได้ประสบมาแล้ว ในเมื่อทำความพยายามนั้นได้โดยตลอด นักเรียนที่สอบไล่ได้สำเร็จแล้ว จะรู้สึกเข้าใจซึมซาบในวิชาที่ตนสอบสำเร็จมาใหม่ ๆ นั้น ได้แม่นยำดีกว่าเมื่อก่อนหน้าจะสอบไล่ หรือในวันสอบไล่ตนเอง เป็นอันมาก พระพุทธเจ้าของเรา ก็คงเป็นเช่นนั้น ความสำเร็จของพระองค์ ทำให้ทรงอึดอึดในสันติสุขยิ่งกว่าความสำเร็จใด ๆ ทั้งสิ้น โดยอาศัยการที่พระทัยปลอดโปร่ง ปราศจากกิเลสราคะแม้แต่เล็กน้อยนั้นเอง ความจำทั้งหลายจึงกลับเข้ามาสู่พระองค์ได้

คนเราจะลืมสิ่งที่จดจำไว้แล้ว หรือที่ได้เคยพบเห็นมาแล้วนั้น โดยมากเป็นด้วยหัวใจหงุดหงิดขุ่นหมองในเวลาจะทำการนั้นเสร็จ หรือจะจากไปพ้นการนั้น ๆ คนที่ไม่มีเรื่องอะไรมายุ่งใจ ย่อมมีความทรงจำดีที่สุด เพราะเหตุนี้เอง ตามทางศาสนาของเราจึงถือเคร่งครัดให้พยายามทำให้คนที่จวนตายนั้นมีสติอยู่เสมอ เพื่อ

วิชาประการที่ ๖ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๔๑

ให้ระลึกถึงความดีต่างๆ ที่ตนได้กระทำมา สำหรับให้
วิญญูณระลึกถึงความดีได้ในโลกหน้า แต่คนที่ไม่มี
ความดีจะนึกถึง หรือคนที่โง่บาปหยาบช้ากระทำการ
ให้ความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นมาตลอดชีวิตนั้น ก็ไม่สามารถ
จะนึกถึงความดีได้อยู่เอง ฉะนั้น ในทางศาสนาของเรา
จึงสอนว่า คนที่ทำความทุจริตแล้วจะไม่ตายด้วยความ
สงบสุข

แต่พระพุทธเจ้าของเราในชาติหลังๆ ตอนที่สร้าง
พระบารมีนั้น ได้ทรงประกอบแต่ความดีมาตลอด เกือบ
จะไม่ปรากฏว่า ได้ทรงทำความเดือดร้อนให้แก่ใครเลย
เมื่อเป็นเช่นนั้น เวลาจะทรงละโลกหนึ่งไปสร้างสมพระ
บารมีในโลกอื่นอีก ย่อมจะทรงมีสติดี ผ่องแผ้ว ไม่มี
อะไรมาทำยุ่งใจ จึงทรงมีความจำแน่มยำ ซึ่งอาจจะ
กลับมาสู่พระองค์อีกได้ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เป็นที่น่า
สงสัยประการใด ในข้อที่ว่า พระพุทธเจ้าสามารถจะ
ระลึกชาติกลับทวนลอยหลังไปได้อีกหลายๆ ชาติ

สำหรับพระพุทธโฆษาจารย์นั้น ปุพเพนิวาสานุส-
สติญาณ ท่านหมายความว่า การระลึกชาติปางก่อนๆ ที่

จะมากเกิดในชาติสืบเหมือนกัน ส่วนวิธีที่ท่านอธิบายไว้
นั้น ก็ดูน่าเลื่อมใส เพราะเป็นการฝึกหัดความจำกลับ
หลังเป็นตอนๆไป ท่านอธิบายไว้ว่า ในขั้นต้นต้องเข้า
ฌาน ๔ โดยลำดับ เมื่อออกจากฌานทั้ง ๔ แล้ว ให้
ระลึกถึงการที่ท่านทำ แล้วถอยหลังเข้าไป ตราบเท่าถึง
กาลภายหลังที่ได้ทำในเวลาย่ำรุ่ง และกิจอื่นที่ได้ทำ
แล้วในมัชฌิมยาม ในปฐมยาม ตลอดเข้าไปถึง ๒ วัน
๔ วัน ๑๐ วัน - ๑ เดือน - ๑ ปี - ๑๐ ปี - ๒๐ ปี จนกระทั่ง
ถึงเวลาเกิด ถ้าไปติดขัดที่ตรงไหนก็ต้องเข้าฌาน (เพื่อ
ให้จิตผ่องแผ้ว สำหรับให้ระลึกจำได้) และนี่ก็ต่อๆไป
จนถึงภพก่อนๆ

วิชาประการที่ ๗

ทิพจักขุ

ทิพจักขุ^๕ เป็นวิชาอันใหญ่ที่สุด และเป็นจุด
หมายอันสำคัญของหนังสือเล่มนี้^๕ ฉะนั้น จึงจะต้อง
กล่าวถึงวิชาประการนี้^๕ ให้พิสดารยิ่งกว่าเรื่องอื่น

ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒ กล่าวนิเทศแห่งวิชา
นี้ไว้ในหมวดวิชา ๓ และให้ข้ออีกอย่างหนึ่งว่า จตุป-
ปาตญาณ คือ มีจักขุทิพย์ บริสุทธิ ล่วงจักขุสามัญ
มนุษย์ เห็นเหล่าสัตว์กำลังจุติก็มี กำลังเกิดก็มี เลว
ก็มี ดีก็มี มีผิวพรรณงามก็มี มีผิวพรรณไม่งาม
ก็มี ได้ดีก็มี ตกยากก็มี รู้ชัดว่าเหล่าสัตว์เป็นตาม
กรรม สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ทรงเทียบกับการรู้จักตำนานแห่งคนอื่น และ
ทรงประทานอรรถาธิบายต่อไปว่า “ปรารถนาคือผู้อื่นผู้
เวียนเกิดเวียนตาย ดุจเดียวกับปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

ปรารภตนตามนิทเทศ เต็มปรารภคติแห่งสัตว์เหล่านั้น ด้วยดูเหมือนแสดงว่าไม่ใช่แต่เวียนเกิดเวียนตายเท่านั้น เป็นคติแห่งธรรมดา ความเป็นไปตามอำนาจกรรม ก็ เป็นคติแห่งธรรมดาอีกเหมือนกัน ญาณที่ท่านกล่าวว่า กำจัดโมหะ กำบัง กัมมัสสา จะกล่าวว่า กำจัดโมหะ เป็นเหตุเชื่อถือไร้เหตุ เช่น สลัปปตปราคาส และ มิจฉาทิณฺณิ ก็ได้ จัดเป็นองค์แห่งพระสัมมาสัมโพธิญาณ ขอบอยู่”

ในบรรดาอวัยวะทั้งหลาย นัยน์ตาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น ๆ คือ เป็นประโยชน์แก่ร่างกายมากที่สุด เป็นอวัยวะที่แสดงให้เห็นนิสัยใจคอ และความประพฤติของมนุษย์ และเป็นเครื่องมืออันประเสริฐ ที่มนุษย์จะใช้ได้ ไม่แต่กิจการอันเป็นธุระประจำวันเท่านั้น ยังเป็นเครื่องช่วยให้สำเร็จความประสงค์ในสิ่งต่าง ๆ ได้อีกเป็นอเนกประการ

เราทราบอยู่แล้วว่า นัยน์ตาของคนเราทุกคนมีสามสี สีขาวอยู่รอบนอก ถัดเข้าไปเป็นสีเข้มหน้อย โดยมากเป็นสีน้ำตาลแก่ หรือค่อนข้างดำ แต่นัยน์ตาฝรั่งอาจ

เป็นนาตาลอ่อน หรือสพากม ตรงกลางที่สุดเป็นจุด ๆ
หนึ่งสเกอบคำทีเดียว ถึงเมื่อนัยน์ตาของเราจะมถึง ๓ ชั้น
ดังนั้นเกิด ส่วนที่เป็นประโยชน์มากที่สุด ก็คือจุดกลาง
ของดวงตานั่นเอง วงนอก ๆ อาจถูกบาดเจ็บถึงเลือด
ไหลได้โดยไม่บอด แต่ส่วนจุดกลาง ที่เราเรียกว่าแก้ว
ตานั่น ถ้าถูกบาดเจ็บเข้าสักเล็กน้อย ก็อาจทำให้ตา
บอด ถึงกับใช้ไม่ได้ทีเดียว ธรรมชาติแลเห็นคุณประ
โยชน์ และความอ่อนแอของดวงตาดังว่านี้ จึงได้สร้าง
ขนตาไว้ให้ด้วย เมื่อสิ่งไรมาใกล้ตา ถึงกับจะทำอัน
ตรายแก่ดวงตาแล้ว ก็มักจะกระพริบขนตาก่อน แล้วทำห
นัยน์ตากระพริบทันที เราอดการตาบอดด้วยเหตุขนตา
ช่วยไว้หลายครั้ง

ที่ว่านัยน์ตา เป็นประโยชน์แก่ร่างกายมากที่สุดนั้น
ก็เพราะว่า เราได้ใช้นัยน์ตาเป็นเครื่องดู หาความรู้ และ
ป้องกันตัวทุกสถาน คนหูหนวก ยังเคราะห์ดีกว่า
คนตาบอดหลายเท่า สมมติว่าเราตาบอดมาแต่กำเนิด
เราคงไม่รู้จักรว่า มารดาบังเกิดเกล้าของเรานั้น หน้าตา

รูปร่างเป็นอย่างไรรูปที่เราสามารถจะทราบหลักฐาน
 ของข้าง ม้า โค กระบือ บ้าง เพราะอาจมีคนอธิบายให้
 เราฟังได้ แต่เราจะไม่สามารถทราบได้เลยเป็นอันขาด
 ว่า สี่แดง สี่เขียว นั้นเป็นอย่างนั้น เพราะไม่มีนักปราชญ์
 คนใดในโลกที่สามารถอธิบายให้คนตาบอดแต่กำเนิด รู้
 ลักษณะของสี่ได้ ฉะนั้น เราอาจจะเข้าใจว่า สี่เขียว
 กับ ข้าง นั้นเหมือนกันก็ได้ อนึ่งเราจะทราบแต่เพียง
 ว่า ไฟเป็นของร้อน ดินเป็นของแข็ง น้ำเป็นของเหลว
 แต่เราจะรู้ไม่ได้ว่า รูปร่างของธาตุเหล่านั้นเป็นอย่างไรรู
 ฉะนั้นคนที่ตาบอดมาแต่กำเนิด จึงต้องจัดเป็นคนเคราะห์
 ร้ายที่สุด เพราะขาดหนทางที่จะได้รับความรู้ในโลกนี้ไป
 ต่ครั้ง หรือมากกว่าครั้ง ที่ว่านั่นตาเป็นเครื่องแสดง
 ให้เห็นนิสัยใจคอ ความประพฤติ และลักษณะอื่นๆ
 ของมนุษย์นั้น ก็คือว่า ถ้าเราสังเกตดูให้ดีแล้ว จะเห็น
 ว่านั่นตาคนคนหนึ่งนั้นผิดกันมาก และที่สำคัญที่สุดก็
 คือ จุดกลาง ที่เราเรียกว่า แก้วตา คนฉลาดย่อมมีแก้ว
 ตาใหญ่ และคนโง่แก้วตามักจะเล็ก คนที่สามารถขยาย
 แก้วตาให้ใหญ่ขึ้นได้และให้เล็กลงได้นั้น เป็นผู้มีลักษณะ

แข็งแรง อดทน เพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก และไม่เกรงกลัวใคร สามารถใช้มนมยิทธิ อันเป็นอย่างต่ำหรืออย่างกลาง เป็นเครื่องบังคับคนที่อยู่ในอำนาจควบคุมครองให้เชื่อฟังได้เป็นอย่างดี

นอกจากดวงตานี้เอง จะเป็นเครื่องแสดงลักษณะและนิสัยใจคอของมนุษย์แล้ว การใช้ดวงตา ยังเป็นเครื่องแสดงได้อย่างประเสริฐ คนที่ไม่กล้าดูตาใครๆ ตรงๆ เวลาพูดมักจะก้มหน้า หรือหลบตาลงเบื้องต่ำนั้น ย่อมแสดงว่ามีนิสัยเป็นคนอ่อนแอขลาด ทำอะไรไม่จริง หรือมีฉันทะ ก็เป็นคนหน้าซื่อ ใจคด มีความผิดติดตัวอยู่ ฉะนั้น วิธของฝรั่งเขาจึงถือเคร่งครัดว่า เวลาจับมือกันหรือกระทำความเคารพต่อกัน จะต้องแลดูตากันเสมอ ถ้ามีฉันทะ เขาถือเป็นกริยาที่เลวทราม เวลาพูดกับผู้ใหญ่ หรือฟังท่านพูด ต้องมองดูตาท่าน ถ้ามีก้มหน้าหรือมองทางอื่น ก็จัดเป็น อคาระอย่างหนึ่งยังทางทหารแล้ว เขามองบังคับเป็นวินัยทีเดียวว่า ในเวลากระทำการเคารพ ต้องมองดูตาท่านผู้ใหญ่ ใครที่หลบไปหลบมา นั้นคำไม่อยู่กับที่ในเวลาสนทนา

นั้น ย่อมทำให้เห็นว่า มีความไม่บริสุทธิ์อะไรซ่อนอยู่
 สักอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น จึงเป็นเครื่องแสดงความ
 พิรุณให้คนมีความผิดตกหลุม ต้องรับอาชญาอยู่บ่อยๆ
 เวลาเราเข้าหาท่านผู้ใหญ่ เราจะเห็นได้ว่า ท่านมองดูตา
 เรตรงแนว และขอให้เราทราบเถิดว่า ท่านไม่ได้มอง
 เปล่า ท่านพยายามอ่านนิสัยใจคอ และความประสงค์
 ของเรา ในเวลานั้นด้วย เพราะเหตุนี้เอง จึงมีอยู่เสมอ
 ที่เราพูดอะไรให้ท่านผู้ใหญ่ฟัง แม้เป็นเรื่องที่ท่านยังไม่
 เคยทราบเลยก็ดี แต่พอเราพูดให้ท่านฟังได้ครั้งเดียว
 ท่านอาจทราบตลอดว่าเราจะพูดอะไรต่อไป เรามีเจตนา
 เป็นประการใด เราต้องการอะไร ในเวลาที่พูดนั้น และ
 ท่านอาจพูดดักใจเราถูกเสมอ ที่เป็นเช่นนั้น ก็เพราะ
 นัยน์ตาของเราเองเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความเท็จ ความ
 จริง ความดี ความชั่ว ความโง่ ความฉลาดของเรา
 โดยตลอด คนเราอาจจะซ่อนความในใจโดยวิธีอื่นๆ ได้
 แต่ในที่สุดดวงตาจะนำเอาออกมาเปิดเผย ฉะนั้น คนที่
 บริสุทธิ์ปราศจากมลทินติดตัว จึงไม่ครั่นคร้ามในการที่จะ
 แลดูตามนุษย์ตรงๆ

ที่วณยานตาเป็นเครื่องมืออันประเสริฐ สำหรับ
 ช่วยให้นมนุษย์สำเร็จความประสงค์ต่าง ๆ ได้มากนั้น คือ
 ตามที่อธิบายมาแล้วข้างต้น ในเรื่องมโนมยิทธิว่า กระ
 แสแห่งความคิดของคนเรา แผ่ชานออกไปจากตัวคน
 และปรากฏในวิชานัยนัยตรงกันว่า กระแสนั้นออก
 ทางดวงตามากที่สุด เพราะฉะนั้น คนเราจึงสามารถ
 ใช้นัยนตาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการแผ่มโนมยิทธิของ
 ตน ถ้าเราเคยเข้าฟังการประชุมใหญ่ ของนานา
 ประเทศ จะได้สังเกตเห็นบรรดาผู้ทมิฬชื่อเสียง เป็น
 อำมาตย์มนตรีที่ฉลาดที่สุดของโลกนั้น เวลาพูดในที่
 ประชุม นัยนตาของผู้ฟังประหนึ่งว่าจะจับล้วงเอาหัวใจ
 ของผู้ฟังขึ้นมาขยาย บังคับให้เชื่อคำที่ตนพูด แต่พวก
 ที่ไม่เชื่อเสียงเลื่องลือ และไม่ปรากฏว่าได้ทำอะไรดี
 วิเศษนั้น เวลาพูดมักจะแหงนดูเพดาน เหลือบดูหลังส่อ
 มองฝ่ามือของตนเอง และคำพูดของพวกเหล่านั้น ถึง
 แม้จะพูดอย่างฉลาดที่สุด ก็ไม่น่าหนักพอที่จะทำให้คน
 เชื่อได้มาก

ถ้าเราพยายามสังเกตดูดวงตา ของท่านผู้มีอำนาจ

วิชาแปดประการ จะเห็นได้ว่า จุดดวงตาของท่าน อาจโตะขึ้น
 และเล็กลงได้ สุดแต่เหตุการณ์ ในเวลาสนทนาสนุก
 สนาน จะเห็นเป็นจุดเล็กนืดเดียว เวลาทำงานหรือออก
 คำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งจะเห็นจุดนั้นยับโตะขึ้น และ
 เวลาโกรธจะโตะมากที่สุด ทำให้สีน้ำตาลแก่ ที่เบ้ดวง
 กลางนั้นน้อยลงไป จนเป็นสีเข้ม ค่อนข้างดำ อย่างที่
 เราเรียกกันว่า “ตาเขียว” กล่าวกันว่า ทนายความ
 ที่มื่อชื่อเสียงดีในยุโรป ซึ่งมีวงกลางของตาเป็นสีฟ้า
 มาแต่เดิมนั้น ถึงเวลาจะแถลงการณ์ในคดีสำคัญ ๆ
 เข้าแล้ว จะเห็นตาดำหมด กล่าวคือสีฟ้านั้นจะหายไป
 เหลือแต่ดำอยู่กลาง กับสีขาวอยู่รอบนอก ทั้งนี้เพราะ
 อำนาจแห่งความรู้สึก ความปรารถนา หรือมนโณยิทธิ
 นั้น พุ่งออกมาทางตาอย่างแรงที่สุด เพราะฉะนั้น
 ทนายความที่จะต้องแถลงให้ศาลเชื่อ ว่าคดีของตนมี
 หลักฐานดีกว่าของอีกฝ่ายหนึ่งก็ดู นักการเมืองที่จะ
 ต้องพูดให้สมาชิกในรัฐสภาทั้งหมด เห็นชอบด้วยกับ
 ความคิดของตน และลงมติให้ก็ดู นักการทูตที่จะต้อง
 ใช้ถ้อยคำของตัวเป็นดาบคม ฟาดฟันข้อเถียงของอีกฝ่าย

หนึ่ง ให้หักโคน ทำให้ฝ่ายปรักษต้องยินยอมในกิจการอันจะเป็นประโยชน์ และให้ได้เปรียบแก่บ้านเมืองของตนก็ดี ผู้ปกครองคนมากมาย เช่นหัวหน้ากรรมการที่จะต้องเกลี้ยกล่อมให้คนงานอันมีจำนวนต่งพัน ๆ ซึ่งกำลังจะพากันทิ้งงานไปนั้น กลับเข้ามาทำงานใหม่ด้วยความขยันขันแข็งก็ดี พวกเหล่านั้น ได้ใช้นัยตาเป็นเครื่องมืออันประเสริฐสำคัญ ยิ่งกว่าศาสตราวุธ ฉะนั้นตามที่เล่ากันว่า คนพบเสือไปไหนไม่รอด จ้องตามดูเสือจนเสือไม่กล้าทำร้ายนั้น มีทางที่จะเป็นจริงได้

ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นลักษณะและคุณประโยชน์ของนัยน์ตามนุษย์โดยปรกติ แต่ยังไม่เข้าในหลักทิพจักขุ และอันที่จริงน่าจะกล่าวไว้ในมนโหมยิทธิมากกว่าในขั้นด้วยซ้ำ ณ บัดนี้ จะได้บรรยายถึงลักษณะแห่งดวงตาทิพย์ อันได้นามสมญาว่า “ทิพจักขุ” ซึ่งเป็นวัตถุที่ประสงค่อนสำคัญของหนังสือเล่มนี้ต่อไป

ทิพจักขุนั้น ตรงกันที่สุดกับ Clairvoyance ของฝรั่ง แต่ฝรั่งรวมเอาญาณทั้ง ๓ คือ อดัตตังสญาณ ญาณในส่วนอดีต อนาคตังสญาณ ญาณในส่วนอนาคต

และปัจจุบันนี้สัญญา ญาณในส่วนปัจจุบัน ๓ ประ
 การนี้ มั่นในทิพจักขุ ซึ่งตามนิเทศของเรา ดู
 เหมือนจะหมายถึงการมองเห็น ล่วงจักขุสามัญมนุษย์
 อย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า มองลอดทะลุกำแพงเห็นลง
 ไปใต้ดิน ฯลฯ เท่านั้น แต่เมื่อเอาเข้ามาเทียบกันแล้ว
 ก็น่าจะปรับให้ลงรอยกันได้ เพราะถ้าสามารถมองเห็น
 สัตว์กำลังเกิด กำลังจิตอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่า
 จะไม่สามารถมองเห็นอดีตอนาคตได้เป็นอย่างดี เพราะ
 ฉะนั้น การอธิบายถึงทิพจักขุนี้ จะได้เอาความคิดของ
 ฝรั่งเศสและหลักในนิเทศมารวมกัน ให้ผู้อ่านได้เทียบเคียง
 วินิจฉัยได้ทั้งสองทาง

ในวิชาทิพจักขุ (Clairvoyance) ของฝรั่งเศส
 โยคินันมีหลักอยู่ว่า

(๑) สิ่งอันใดที่เป็นไปแล้วในอดีต ย่อมจะทิ้ง
 ร่องรอยให้ทราบกันได้ในปัจจุบันเสมอ

(๒) สิ่งใดที่จะมีมาในอนาคต มักจะมีเงาให้
 แลเห็นก่อน หรือมีกระแสมาให้ทราบ และ

(๓) สิ่งใดที่กำลังทำ อยู่ย่อมจะมีเงา ปรากฏใน ที่อีก

แห่งหนึ่งได้ เขาทำคำอธิบายหลักทั้ง ๓ ประการนี้ไว้ดังนี้

๑. ทิวาสังอันใดที่เป็นไปแล้วในอดีต ย่อมทิ้ง
ร่องรอยให้ทราบกันได้ในปัจจุบันนี้ ขั้นต้นที่สุดจะเห็น
ได้ว่า คนธรรมดาทุกคนที่ได้พบของเก่า ๆ มักจะมีมโน
คติเห็นเหตุการณ์ ที่เป็น มาในครั้ง กระนั้น ๆ ถ้าไปด
โบราณวัตถุหรือเมืองเก่าที่ร้างไปหลาย ๆ ปีแล้ว เราจะม
เจตสิก ระลึกเห็น ชีวิตและ ความ เป็นไป ของมนุษย์ สมัยนั้น
ขึ้นมาทันที คนที่เชี่ยวชาญในวิชาลัทธิอันนี้ เมื่อเขา
หยิบก้อนกรวดก้อนหินอะไรขึ้นมาก้อนหนึ่ง จากโบราณ
สถาน เขามำกำไว้ในมือ อาจบอกสิ่งต่าง ๆ อันเป็นไป
ในสมัยนั้น ๆ ได้ โดยกระแสที่ติดอยู่กับวัตถุนั้น ๆ เมื่อ
มาถูก มือคนทีรู วิชาเขา เข้าแล้ว ก็ เป็น สัมผัส ที่กาย
สามารถจะรายงานต่อใจ ให้เป็นเรื่องราวขึ้นได้ทันที

๒. ข้อที่ทิวาสังใดจะมาถึงในอนาคต มักมีเงามาก่อน
หรือมีกระแสมาให้ทราบก่อนนั้น เขาเปรียบเทียบเหมือน
เรือใหญ่ ๆ ที่กำลังเดิน ย่อมจะมีคลื่นใต้น้ำไปก่อน
หน้าเรือนได้มาก ๆ พวกที่จับปลาในทะเลเป็นอาชีพ

ย่อมจะรู้ล่วงหน้า เตรียมตัวหนีหรือต่อสู้ได้ทันทั่วทั้ง
 ในเมื่อจะมีปลาใหญ่มา โดยแลเห็นคลื่นผิวน้ำปรกติ เหตุ
 การทั้งหลายในโลกนี้ ย่อมมีกำลังและอำนาจสำคัญ
 มากกว่าปลาหรือเรือเหล่านั้นหลายเท่า คงจะมีกระแสน้ำ
 หรือเงาอะไรมาก่อนบ้างเป็นแน่ เรามองไม่เห็นได้ด้วย
 นัยน์ตาตามปรกติ ว่าในอากาศที่ว่างเปล่าสุดสายตา
 ของเรานั้น มีอะไรอยู่บ้าง ซึ่งถ้าเรามินัยน์ตาอย่างที่
 เรียกว่า ทิพจักขุแล้ว เราจะมองเห็นเหตุการณ์หรือสิ่ง
 ต่าง ๆ ที่ผ่านไปในจักรวาล ล้วนเป็นของที่น่าเรียนนารู้
 การที่พระคันถรจนจารย์ ผู้แต่งคัมภีร์ทางพุทธศาสนา
 กล่าวไว้ว่า เทพดาอัคเเขียดเบียดเสียดกันมาฟังพระธรรม
 เทศนาของพระพุทธเจ้า จนต้องนิรมิตกายให้เล็กเป็นธุลี
 เพราะไม่มัวทพองพองนั้น ก็น่าจะเป็นผลแห่งวิชาทิพจักขุ
 ใดอย่างหนึ่ง ถ้าหากว่าข้อความที่ท่านเขียนไว้นั้น ไม่
 ลักแต่ว่าเป็นมโนคติ

๓. ขอที่ว่า สิ่งที่กำลังเป็นอยู่ อาจมีเงาอีกอันหนึ่ง
 ไต่เน่น ฝรั่งให้ชื่อว่า Second Sight และมีอรรดา-

ธิบายทำนองเดียวกับเรื่อง สัณห์ ท้าพเจ้าได้เคย
กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงคงไม่อธิบายในที่นอก

สมาคมแสวงหาความรู้เกี่ยวกับดวงจิต (Society
of Physical Research) ซึ่งตั้งขึ้นที่กรุงลอนดอน ได้ให้
ตัวอย่างไว้สองเรื่อง สำหรับพิสูจน์หลักข้อ ๒ และข้อ
๓ ซึ่งเราน่าจะเอามาพิจารณาเห็นว่า ความจริงมีอยู่เพียง
ไร สมาคมนีได้ตั้งขึ้นมานานมาแล้ว สมาชิกและกรรม-
การล้วนเป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงในโลก พวกเศรษฐี
คฤหาสน์ เห็นคุณประโยชน์ของสมาคมนี้ได้สละเงินเป็น
จำนวนมาก ๆ ให้เป็นค่าบำรุงและใช้สอย สำหรับค้น
คว้าหาวิชาความรู้มาเผยแผ่ ให้โลกรู้จักมากขึ้น เพราะ
ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสมาคมนี้ จะต้องรักษาชื่อเสียง
ไม่เอาเรื่องเหลวแหลก ปราศจากมูลแห่งความจริงมากล่าว
หลอกลวงมหาชนเลย

ตัวอย่างที่เขาให้ สำหรับพิสูจน์หลักข้อ ๒ นั้น มี
ดังนี้

หญิงคนหนึ่งชื่อ ฮันนา กรีน อยู่ในประเทศอังกฤษ
มีอาชีพเป็นคนรับใช้ในบ้าน ๆ หนึ่ง คนวันหนึ่ง นอน

ฝันไปว่าตนอยู่ในบ้านคนเดียวในวันอาทิตย์เวลาค่ำ ได้
 ยืนเลียงคนเคาะประตู จึงเปิดออกไป มีผู้ร้าย ๓-๔ คน
 วิ่งเข้ามาในบ้าน หญิงนั้นได้พยายามกั้นทาง ก็ถูกทำ
 ร้ายถึงแก่สลด และคนร้ายเข้ามาเก็บเอาของมีค่าไป
 เป็นอันมาก นึกเป็นความฝันที่หญิงนั้นเห็นชัดเจน ในวัน
 รุ่งขึ้น ก็ไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง ตลอดถึงลักษณะและ
 หน้าตาของผู้ร้าย ซึ่งตนจำได้สนิท แต่เวลาล่วงไปอีก
 นาน โดยมีได้เกิดเหตุอะไรขึ้น ต่อมาอีกวันหนึ่งเป็น
 วันอาทิตย์ นายและคนใช้ในบ้านออกไปข้างนอกหมด
 เหลือแต่หญิงนั้นเฝ้าบ้านอยู่คนเดียว เวลากลางคืนได้
 ยืนเลียงเคาะประตูอย่างในฝัน แต่หญิงนั้นนึกถึงความ
 ฝันได้ จึงมิได้ออกไปเปิดประตู และมองดูตามหน้าต่าง
 ก็แลเห็นผู้ร้ายมีจำนวนลักษณะรูปร่าง ตรงกับความฝัน
 ของตัวอย่างที่สุด จึงร้องโวยวายให้คนช่วย ผู้ร้าย
 เหล่านั้นก็หนีไป

มีเรื่องที่ชนชื่อนามอีกอันหนึ่ง คือเรื่องท่าน
 สเปนเซอร์ เปอร์ซิวัล รัฐมนตรีคลัง ของประเทศ
 อังกฤษถูกฆ่าตาย ก่อนเกิดเหตุหลายวัน มีคนชื่อโอโยนส์

วิลเลียมส์ อยู่บ้านนอก ห่างจากกรุงลอนดอนมาก ได้เห็นแก่ตาตนเองถึง ๓ ครั้ง โดยมีได้ฝัน ว่ามีคนสวมเสื้อสีเงินแก่ กักขาว เข้าไปทำร้ายท่าน เปอร์ชีवाल ในบริเวณสภาราชฎูร์ กรุงลอนดอน วิลเลียมส์เห็นประหลาด ในลางร้ายนั้นเป็นอันมาก เพราะได้เห็นถึง ๓ ครั้ง คนคนนั้นรู้สึกไม่สบายใจ ถึงกับปรึกษาเพื่อนกันหลายคนจะเข้ามากรุงลอนดอน เพื่อบอกให้ท่าน เปอร์ชีवालรู้ตัว และระวังตัว แต่พวกเพื่อนล้วนเป็นคนหัวใหม่พากันหัวเราะเยาะ และห้ามมิให้ วิลเลียมส์ เชื่อในเรื่องเช่นนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นวิลเลียมส์จึงสงบอยู่ และ ๗ วันภายหลัง ท่านเปอร์ชีवालก็ถูกคนสวมเสื้อสีเงินแก่ กักขาว บิงตายเป็นบริเวณสภาราชฎูร์กรุงลอนดอน ตรงตามทีวิลเลียมส์เห็นทุกประการ ซึ่งถ้าไม่มีพวก “หัวใหม่” มาขัดขวางเสียแล้ว ท่านเปอร์ชีवालอาจไม่ถึงแก่ความตายได้

ทั้งสองเรื่องนี้เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า เหตุการณ์อันใดที่จะมาขึ้นเป็นขนอาวมิเงามาให้แลเห็นก่อน และ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างในหลักประการที่ ๓ ที่ว่าสังขง
กำลังเป็นอยู่ อาจมีเงาปรากฏในที่แห่งหนึ่งได้

เมื่อ ๓๐ ปีมาแล้ว ปรากฏชาวสวีเดนคนหนึ่ง ชื่อ
สวีเดน เบอร์ก อยู่ในจังหวัด โกเตนเบิร์ก ในประเทศ
สวีเดน แต่มีบ้านอยู่แห่งหนึ่ง อยู่ที่สต็อกโฮล์ม วันหนึ่ง
ไปในการเลี้ยงที่บ้านเพื่อน มีคนรับประทานอาหารอยู่
ในโต๊ะเดียวกันถึง ๑๕ คน ในระหว่างรับประทานอาหาร
สวีเดน เบอร์ก กระวนกระวาย ลุกออกไปจากห้อง
รับประทานอาหาร กลับเข้ามาหน้าซัด ร้องบอกกับ
เพื่อนว่า เวลานี้กำลังไฟไหม้ที่กรุงสต็อกโฮล์ม และ
จนจะถึงบ้านของตัวเองแล้ว คนผู้กระวนกระวายอยู่
เช่นนั้น และกลับออกไปจากห้องอีกเป็นเวลานาน จน
คนทั้งหลายพากันแปลกใจมาก ในที่สุด กลับมาบอก
ว่าไฟดับแล้ว และอีก ๓ บ้านจะถึงบ้านของตน จึง
เกิดเล่าลือกัน ด้วยเป็นของประหลาด จนกระทั่ง
เจ้าหน้าที่ทางปกครองเรียกตัว สวีเดน เบอร์ก ไปได้
สวนทันที และจดปากคำเรื่องที่ สวีเดน เบอร์ก นั้นเห็น
โดยละเอียด อีกสองสามวันภายหลัง ก็มีข่าวหนังสือ

(เวลานั้นยังไม่มีโทรเลข) จากกรุงสต็อกโฮล์ม บรรยาย
เรื่องอัครจักรายานน์โดยละเอียด ถูกต้องตรงตามที่ สวีเดน
เบอร์ค ให้การไว้ทุกข้อทุกกระทง

วิธีที่ฝรั่งและโยคีในอินเดียใช้ สำหรับทำให้เกิด
ทิพจักขุ มองเห็นสิ่งต่างๆ ในอดีต, อนาคต และ
ปัจจุบัน มีอยู่ ๓ วิธี คือ:-

วิธีที่ ๑ โดยแต่ละ ต้อง วัตถุ อันใด อันหนึ่ง ที่เกี่ยว
ข้องกับบุคคล, สถานที่, หรือเหตุการณ์ที่ต้องการจะ
ทราบนั้น

วิธีที่ ๒ โดยมองตุลุกแก้ว หรือถ้วยน้ำ

วิธีที่ ๓ โดยสะกดตัวเองให้หลับ อย่างวิธีเข้า

ฌานของเรา

วิธีที่ ๑ และ วิธีที่ ๒ นั้น พอจะนำมาบรรยาย
ไว้ในที่นี้ เพื่อเป็นเครื่องประกอบความดำริ ของผู้ที่ใฝ่
ใจในวิชานี้บ้าง แต่ส่วนวิธีที่ ๓ นั้น เป็นเรื่องสะกดดวง
จิตซึ่งอยู่นอกขอบเขตของหนังสือเล่มนี้

แต่วิธีที่ ๑ และที่ ๒ นั้น หาอันตรายมิได้ และถึง
แม้จะทำได้สำเร็จ ก็เป็นประโยชน์ยังเป็นเครื่องหัด

ความจำ และมโนคติของเราให้ชัดเจนอย่างหนึ่ง ทั้งปลูก
สมาธิให้เกิดขึ้นได้อีกอย่างหนึ่ง ความจำ มโนคติ และ
สมาธิ ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นประโยชน์แก่เราในกิจการ
ทุกประเภท

ส่วนวิธีการนั้น เขาอธิบายไว้ดังต่อไปนี้:-

ขั้นแรกของวิธีที่ ๑ นั้น เขาให้ตั้งต้นในของที่ง่าย ๆ
ไปก่อน เช่นเอาจดหมายเก่า ที่มีคนเขียนถึงเราเป็น
เวลานานมาแล้วมาทำไว้ในมือ และพยายามนึกถึงคน
ที่เขียนนั้น ว่ามีลักษณะรูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอเป็น
ประการใด พยายามทำเช่นนั้น จากคนที่เรารู้จักดีที่สุด
ก่อน จนถึงคนที่เรารู้จักน้อยที่สุด

ขั้นที่ ๒ เมื่อไปเที่ยวที่แห่งหนึ่งแห่งใด ต่างถิ่นต่าง
จังหวัด จงเก็บเอาก้อนดินก้อนหนึ่งมา ถือก้อนดินไว้
ในมือ พยายามระลึกถึงถนน จนเห็นภาพติดตาเรา
เกือบเป็นนอกคอกันมิต

ขั้นที่ ๓ เอาสิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมาจากที่
เราไม่เคยเห็นเลย แต่เคยทราบเรื่องอยู่บ้าง เช่น เอาผ้า
เช็ดหน้าผืนหนึ่ง ที่มาจากประเทศอังกฤษที่เราไม่เคย

เห็นเลย แต่ได้ทราบจากหนังสือบ้าง โดยมีใครเล่าให้
ฟังบ้าง ว่าประเทศนั้น เป็นอย่างไร เอาผ้าเช็ดหน้านั้น
มาถือไว้ แล้วพยายามเขียนภาพประเทศอังกฤษลงใน
หัวเรา และใช้มนโศคติให้แลเห็นเสมือนหนึ่งตัวเราอยู่
ในที่นั้น ๆ

ขั้นที่ ๔ เอาของซึ่งมาจากที่ที่เราไม่เคยเห็น ไม่
เคยทราบเรื่องราวเลย มาถือไว้ และพยายามนึกเอา
เองว่า ของเหล่านั้นมาจากที่แห่งไร

ขั้นที่ ๕ ถ้าสามารถจะทำได้ ลองเก็บเอาของที่
คนใดคนหนึ่งซึ่งเราไม่รู้จักเลย เขาโยนทิ้ง เป็นต้นว่า
กล่องบุหรี่ กลักไม้ขีดไฟ หรือกระดาดหนังสือพิมพ์
กล่องบุหรี่ แล้วพยายามนึกถึงคนเหล่านั้น ว่านิสัย
ใจคอเป็นอย่างไร มีอาชีพในทางไร เวลานากำลัง
ทำอะไรอยู่ ฯลฯ

ตามวิธีที่อธิบายมาเป็นขั้น ๆ นั้น จะเห็นได้ว่ามนโ-
ศคติเป็นเครื่องช่วยอย่างสำคัญ และกระแสดังนี้ติดอยู่กับ
สิ่งของนั้น ๆ เป็นเครื่องทำให้มนโศคติของเราใกล้ความ

จริงมากจนทุกที ถึงกับถูกต้องตามความจริงมากที่สุด
 ในเมื่อฝึกหัดมาก ๆ เข้า ฝรั่งได้วิชาชั้น จับผู้ร้ายได้
 บางครั้ง ในกรณีที่เหลือวิสัย ที่จะทราบตัวผู้ร้ายได้ แต่
 เผอิญผู้ร้ายทั้งของบางอย่างไว้ ในที่ที่กระทำผิด เอา
 ของนั้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญในวิชานี้ลองทำ เมื่อผู้เชี่ยวชาญ
 ชาญบอกได้ว่า คนไหนเป็นผู้ร้าย ตำรวจก็ลองเชิญตัว
 มาไต่ถาม และโดยอาศัยความฉลาดของผู้ที่ซักไซ้ได้
 เรียง ในที่สุดจะทำให้ผู้ร้ายต้องรับสารภาพ หรือเป็น
 โอกาสให้ได้พิสูจน์ ทักฎหมายต้องการขึ้นมาเอง

วิธี ๒ การมองดูลูกแก้วนั้น ก็คือ อาโปกลิน
 นั้นเอง โดยที่ครั้งโบราณใช้วิธีมองในน้ำ ส่วนลูกแก้ว
 นั้น เป็นของใหม่ที่ฝรั่งคิดทำขึ้นภายหลัง แท้จริงของ
 อะไรที่ใส หรือมีเงา ก็อาจใช้ได้ทั้งนั้น ถึงในเวลานี้
 ชาวอียิปต์และอินเดียก็ยังใช้น้ำใสในถ้วย พวกอาฟริกา
 ใช้มองดูน้ำในบ่อ พวกนิวซีแลนด์ใช้หยดเลือดของสัตว์
 แต่ชาวยุโรปเห็นว่า ลูกแก้วเป็นสิ่งที่ฝึกหัดได้เร็วที่สุด
 วิธีฝึกหัดนั้น เขาวางแบบไว้ดังนี้:-

๑. ให้หัดในห้องที่เงียบ ๆ ซึ่งจะไม่ถูกรบกวนเลย และอากาศไม่ร้อนเกินไป ควรจะเป็นห้องเปล่า ไม่มีรูปภาพอะไรอยู่ในนั้น ไม่สว่างเกินไปและไม่มืดเกินไป ทั้งต้องให้แสงสว่างมาข้างหลัง มิให้แสงเข้ามาข้างหน้า

๒. สิ่งที่จะดูนั้น จะเป็นลูกแก้วหรือถ้วยแก้ว ธรรมดา บรรจงทำตาม จะต้องมิผ่าหรือกระดาดำร่อง ข้างล่าง

๓. ห้ามมิให้ฝึกหัดทันที ที่รับประทานอาหารแล้ว ต้องรอให้อาหารย่อยเสียก่อน

๔. ให้นั่งอย่างสบายที่สุด มองดูข้างในลูกแก้ว หรือถ้วยนั้น มิใช่มองดูรอบนอก มิให้เพ่งเกินไป ให้มองอย่างที่เรามองดูอะไรตามปกติ และข้อสำคัญที่สุด ก็คือ สมาธิ ทำให้ใจแน่วแน้อยู่แต่ในลูกแก้วและถ้วยนั้น มิให้หนีลงอย่างอื่นเลยเป็นอันขาด

๕. ใน ๑๐ ครั้งแรกคงจะไม่เห็นอะไรเลย และนับว่าถ้าใครเห็นในครั้งที่ ๒ ก็จัดเป็นอย่างรวดเร็วที่สุด ในครั้งแรกให้นั่งเพียง ๑๕ นาที แล้วเก็บลูกแก้วหรือถ้วยนั้นไว้ในที่มืด มิให้ใครแตะต้อง วันรุ่งขึ้นให้นั่งในเวลา

เดียวกันกับที่นั่งมาแล้วในวันก่อน ขยายเวลาให้นานขึ้นอีก ๕ นาที ทุกครั้งไป จนถึงหนึ่งชั่วโมง แต่มีให้นานมากกว่านั้น

๖. เมื่อใดเห็นว่า ภายในลูกแก้ว หรือน้ำในถ้วย เป็นหมอกหรือควัน และมีจุดกลมเท่าปลายเข็มหมุดเป็นสีขาววนเวียนอยู่กลางหมอกนั้น ก็เป็นอันว่าเราได้ชัยชนะแล้ว ในเวลานั้น ให้รวมกำลังใจทั้งหมด หันไปหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เราต้องการทราบ เช่น ฟัน้องมิตรสหายของเราที่อยู่ห่างไกล กำลังทำอะไรอยู่ ตามธรรมดาจะมองเห็นทันที และการดูในครั้งหลังๆ จะเปลี่ยนคุณอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป จนในที่สุด ดูตัวเราเองสำหรับอนาคต หรือจะดูเหตุการณ์ใดๆ ที่เราอาจตั้งปัญหาเกี่ยวกับหมอดูได้แล้ว เราอาจตั้งปัญหาเกี่ยวกับลูกแก้วได้เสมอ

วิธีการดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นแต่คัดลอกมาจากตำราเท่านั้น ไม่รับรองว่าจะทำได้ผลสำเร็จเพียงไร

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นวิธีที่มองเห็นโดยการฝึก โดยความตั้งใจให้แลเห็น แต่นอกจากนั้น

คนเรายังอาจเห็นได้ด้วยควมบังเอิญ เช่นในอุทาหรณ์
๒-๓ เรื่องที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ส่วนในคัมภีร์วิสุทธิมรรคนี้ ท่านบัญญัติให้ใช้
อาโลกกลืนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ให้กระทำให้เกิดความ
สว่าง ซึ่งสามารถจะทำลายความมืด และส่งกันทาง
ทั้งหลาย ให้ดวงตาสามารถแลเห็นได้ตลอด จนกระทั่ง
เห็นสัตว์กำลังเกิด กำลังจุติ เรื่องนี้ ลัทธโยคเขากัม
เช่นนั้น และเขากล่าวไว้ว่า ผู้บรรลุทิพจักขุ ย่อม
สามารถแลเห็นเจตภูต ซึ่งกำลังวิ่งพล่านซับซ้อนกันอยู่
ในโลก แต่อรรถาธิบายของพระพรหมโฆษาจารย์นั้นไม่
ปรากฏว่าจะใช้ทิพจักขุเป็นเครื่องมือรู้ชัด ทำนายอนาคต
ได้ อย่างวิธีของโยค และฝรั่ง

วิชาประการที่ ๘

อัสวกษยญาณ

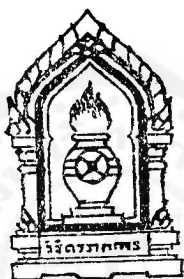
นิเทศแห่งวิชาประการนี้ ปรากฏในธรรมวิภาค
ปริเฉทที่ ๒ ว่า “รู้ชัดตามความจริงว่า นทุกข์ นทุกข์
สมุทัย นทุกขนิโรธ นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เหล่านี้
อัสวะ นเหตุเกิดอัสวะนความดับอัสวะ นทางไป
ถึงความดับอัสวะ เมื่อรู้เห็นอย่างนี้ จิตพ้นแล้วจาก
กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว
พรหมจรรย์ได้ย่อยจบแล้ว ภพนี้ละได้แล้ว กิจอัน
อื่นจะต้องทำเช่นนั้น ไม่มีอีก”

สำหรับวิชาประการนี้ ข้าพเจ้าจะไม่อธิบาย
เพราะการอธิบายความข้อนี้ ก็ต้องหันไปหา จตตารีย-
สัจจ์ ซึ่งมีคำอธิบายอยู่ ๒ แห่ง คือ ในหนังสือพุทธ
ประวัติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิร-
ญาณวโรรส และในหนังสือ “พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร”
ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ที่ ๖
นั้นแล้ว

แต่อย่างไรก็ดี เพื่อที่จะรวบรัดให้เข้าใจลักษณะ
 ของวิชาแปดประการนี้ได้ชัดเจน ขอให้ท่านผู้อ่าน
 ระลึกถึงความที่กล่าวมาแล้วแต่เบื้องต้น ว่าวิชาแปด
 ประการนี้ ได้เรียงลำดับไว้เหมาะสมนักหนา คือมีวิส-
 ษณาญาณเบื้องต้น และมี อาสวกัษณฺณ เป็นปริโยสาน
 โดยนัยนี้ บุคคลที่จะเรียนวิชาแปดประการให้สำเร็จ
 นั้น จะต้องมีความมุ่งหมายอย่างเดียว คือจะรู้วิชา
 นั้น เพื่อทำอาสวะให้สิ้นไป “ไม่ใช่เพื่อช่วยให้อาสวะ
 กำริบขึ้น หรือเพื่อเป็นเครื่องมือของอาสวะ ฉะนั้น
 การที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ
 วโรรส ทรงประทานอรรถาธิบายไว้ว่า “ไม่ทำกิจ
 เพียงรู้เท่านั้น รู้จักน้อมความรู้ขึ้นมาเป็นอุปการะทำ
 อาสวะให้สิ้นไปด้วย จัดเป็นองค์พระสัมมาสัมโพธิญาณ
 ชอบแท้” ดังนี้ เป็นข้อที่ถูกต้อง อันว่าความรู้เป็น
 สิ่งที่คนทุกคนอาจหาได้ แต่คนเรา จะได้ดีโดยอาศัย
 ความรู้อย่างเดียวก็หาไม่ได้ จำต้องเอาความรู้ขึ้นมาใช้
 ในทางที่ถูกต้องด้วย ใครที่ใช้วิชาเพื่อเห็นแก่ตัวเป็นการ
 เสื่อมเสียแก่ผู้อื่นนั้น ย่อมเป็นบาปอันร้ายแรงจักต้อง

ได้รับโทษในวันหนึ่งเป็นแน่แท้ ธรรมของพระพุทธเจ้า
ทุกข้อ สอนให้คนทำตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตน
เอง และแก่ผู้อื่นด้วย เราจะเห็นได้ว่า พระพุทธ
เจ้าของเรา เอาพระทัยใส่ในข้อนี้มาก ถึงกับพุทธวจา
ครั้งสุดท้าย ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มียุวว่า
“ท่านทั้งหลายจงยังกิจการทั้งปวง อันเป็นประโยชน์
ตนและประโยชน์ผู้อื่น ให้บริบูรณ์ ด้วยความไม่ประมาท
เถิด” พุทธวจาอันนี้ ย่อมจับใจเราท่านที่เป็นพุทธศาสน
ิกชนอยู่ทั่วหน้า.

จิตตานุภาพ

เรียบเรียงโดย

หลวงวิจิตรวาทการ

สำนักงาน ส.ธรรมภักดี

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

๑๖/

พิมพ์ในโรงพิมพ์ ส. ธรรมภักดี
ถนนข้าวสาร พระนคร

โทร. 21005

นายสม พ่วงภักดี ผู้พิมพ์โฆษณา
วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔

ถ้อยแถลงกิจการพิมพ์

สำนักงาน ส. ธรรมภักดี ได้รับความเมตตากรุณา
จากท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตรวาทการ โดยท่านประ-
ทานศาสนาสากตทั้งชุด ๕ เล่มจบ ไว้เป็นสมบัติประจำ
ส. ธรรมภักดี ศาสนาสากตของท่านได้เป็นที่นิยมแพร่
หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประจักษ์เป็น
อนุสรณ์ของ ส. ธรรมภักดี มาจนทุกวันนี้ ได้พิมพ์ไป
แล้วถึงสองครั้งสองหน

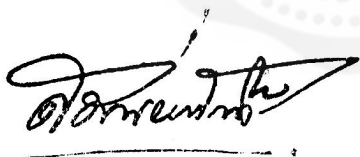
บัดนี้ท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตรวาทการ ได้เห็น
ความสำคัญของสำนักงานนี้ ว่าเป็นคลังที่เผยแพร่
วิทยาการทั้งทางโลก ทางธรรม สำคัญแห่งหนึ่งของ
ประเทศไทย ท่านจึงเมตตากรุณาอนุญาตให้พิมพ์หนังสือ
สำคัญของท่านอีก ๔ เรื่อง ๔ เล่ม คือ จิตตานุภาพ
พุทธานุภาพ ความฝัน และวิชาแปดประการดังที่พิมพ์
เผยแพร่อยู่ขณะนี้แล้ว บางเล่มสำนักงานได้พิมพ์
เพิ่มภาพต่าง ๆ เป็นภาคผนวกต่อท้ายเล่มด้วย เพื่อช่วย
ให้เพลิดเพลินแก่ท่านผู้อ่านตามสมควร

ส่วนในกาลต่อไป ท่านกำลังพิจารณาหนังสือต่าง ๆ
ของท่าน ในแง่แห่งการปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยเสีย
ก่อน แล้วจะได้มอบให้ ส. ธรรมภักดี จัดการพิมพ์ออก
เผยแพร่เป็นลำดับ ๆ ไป เพื่อประโยชน์แก่นักศึกษา นัก
ค้นคว้า นักโบราณคดี และนักปฏิบัติโดยทั่วกัน

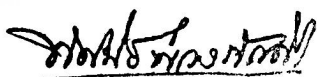
หวังว่าเมตตากรุณาของท่านอาจารย์คุณหลวงวิจิตร-
วาทการที่มีต่อสำนักงาน ส. ธรรมภักดี คงเป็นทบต
ยินดีแก่ท่านที่เคารพทั้งหลายเช่นเดียวกัน.

ขอได้รับความเคารพอย่างสูงจาก

จาก

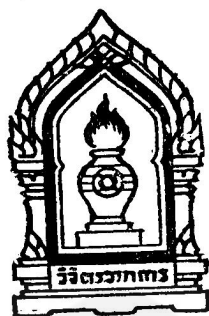

(สม พ่วงภักดี)

(ทศนัย พ่วงภักดี)

เจ้าของผู้จัดการสำนักงาน ส. ธรรมภักดี

คำนำ

เรื่อง “จิตตานุภาพ” ข้าพเจ้าเขียนตามหลักของ
ปอล ชาโกต์ ศาสตราจารย์จิตวิทยาฝรั่งเศสผู้หนึ่ง ซึ่งแต่ง
หนังสือเกี่ยวกับอำนาจของดวงจิตไว้มากหลาย หนังสือ
จิตตานุภาพได้พิมพ์ออกเป็นครั้งแรก เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๒
คือเมื่อ ๓๒ ปีมาแล้ว ศาสตราจารย์ ชาโกต์ จะยังอยู่หรือ
สิ้นชีพไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด ข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่ตำรา
ของศาสตราจารย์ผู้นี้ ยังวางตลาดอยู่ในร้านขายหนังสือ
ของประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปทั่วไป เมื่อ
ข้าพเจ้าอยู่ในยุโรปในชั้นหลังที่สุดนี้ ก็ยังได้เห็นตำรา
ของศาสตราจารย์ ชาโกต์ พิมพ์ออกมาอีกมากมายหลาย

สำนักงาน ส. ชรรณภักดี ได้ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ
เรื่องใหม่ ข้าพเจ้าจึงอนุญาตให้พิมพ์ได้อีกครั้งหนึ่ง

31/05/2020

๒๒ ขอยเกษม ถนนสุขุมวิท

พระนคร

๑๒ มกราคม ๒๕๐๔

จิตตานุภาพ

หลวงวิจิตรวาทการ

คำนำของผู้แต่ง^๑

การที่มีลักษณะเข้มแข็ง, ความเชื่อในตัวเอง, ความมานะพยายามอย่างไม่ลดละ เพื่อกระทำการที่ได้ไตร่ตรองรอบคอบและตกลงใจแน่แล้วให้สำเร็จไป, ความสามารถที่จะบังคับตนเอง, ความไม่ประหม่าหวาดเสียวต่อหน้าบุคคลไม่ว่าประเภทใด. อำนาจที่จะบังคับความคิด, ความยินยอม และความวิจิตรของผู้อื่น, กำลังหัวใจและความมั่นคงสำหรับต่อสู้ ความยากลำบากตั้งพันอย่าง, อันที่จริงสิ่งเหล่านี้ปรากฏแก่พวกเรา เหมือนหนึ่งว่าจะทำให้เกิดมีขึ้นไม่ได้.

แต่สิ่งเหล่านี้ เป็นธรรมชาติที่จะทำให้เกิดมีขึ้น

๑. เฉพาะคำนำนี้ ข้าพเจ้าแปลตรงตามฉบับเดิมของผู้แต่ง.

ได้ หนังสือเล่มนี้จะแสดงให้เห็น, หนังสือเล่มนี้จะสอนท่านว่าจะใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะทำให้คุณสมบัติทั้งมวลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีขึ้นในตัวท่านอย่างมากที่สุดได้ ถึงแม้ท่านจะมีอยู่แล้วแต่น้อยที่สุดก็ดี.

หลักวิธีวางไว้ในหนังสือเล่มนี้ จะเป็นวิธีที่ให้ผลสำเร็จเพียงไร ท่านผู้อ่านทั้งหลายได้เห็นพิสูจน์มาด้วยตนเองแล้ว. การที่หนังสือเล่มนี้ได้จำหน่ายไปแล้วถึงสองหมื่นห้าพันเล่มในชั่วเวลา ๖ ปี โดยมีได้กระทำการโฆษณาแม้แต่เล็กน้อยนั้น ก็เป็นเพราะว่าไม่มีผู้อ่านคนใดเลย ที่อ่านแล้วจะไม่พอใจ และจะไม่แนะนำให้คนอื่นอ่านต่อไป.

ขอให้ผู้ที่ย่อท้องงมมานาน และลงมือกระทำการฝึกหัดอย่างจริงจังไปที่ละน้อย ตามที่ข้าพเจ้าได้แนะนำไว้ ถึงแม้ผู้นั้นจะเป็นคนอ่อนแอ, จิตใจเลือนลอยหรือขาดตกัวสึกเพียงไร ในไม่ช้าก็จะมีจิตตานภาพแข็งแรงขึ้น จะมีความอดทนและสามารถเอาชนะอุปสรรคของตัวได้.

ผลประโยชน์ที่จะพึงได้จากการฝึกหัดดังนี้ นับว่าใหญ่หลวง และถึงแม้ผู้อ่านจะเอาใจใส่แต่เพียงเล็กน้อย ก็ยังจะช่วยให้ความพยายามที่มีอยู่บ้างแต่เดิมนั้นมีกำลังขึ้น และจะเป็นทางให้ความพยายามอันใหม่เกิดขึ้นมาตามกัน. การที่จะทำดวงจิตให้แข็งแรง และอำนาจที่จะบังคับหัวใจของตัวหรือของใคร ๆ นั้น ย่อมสำเร็จได้ด้วยการฝึกหัด. เมื่อได้เริ่มก้าวแรกก็ให้รู้สึกเห็นประโยชน์ได้แล้ว ก้าวที่สองก็ยังคงแน่นอนขึ้น และความพยายามต่อไปแต่ละอัน ๆ ย่อมจะหนักแน่นและง่ายดายขึ้นทุกที.

การที่สามารถเอาอายตนะอย่างอื่น ๆ ไว้ได้ความสำคัญกับตรวจตราของปัญญา นั้น เป็นอุปกรณ์สำคัญที่จะนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จ และช่วยให้สามารถกระทำการทุก ๆ อย่างได้ ตามความตกลงใจหรือตามหลักการที่คิดไว้ในขั้นต้น ถึงแม้จะมีสิ่งขัดขวาง และมีความยากลำบากสักเพียงไรก็ดี. เรื่องความสามารถเอาอายตนะทั้งหลายไว้ได้ความสำคัญกับตรวจตราของปัญญา เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ก่อนคุณสมบัตินั้น ๆ เพราะเป็นเครื่อง

กระทำให้มีความเรียบร้อยภายใน. เมื่อได้กระทำการฝึกฝนไปสักเล็กน้อย จะรู้สึกว่าจิตตานุภาพเข้ามาติดต่อนั่นแน่นอยู่กับกาย ตัวของเรา, และเมื่อนั่นก็จะช่วยให้เราบังคับความคิดให้รุนแรงหรือให้ลดลง หรือให้เลิกละหายไปได้สุดแต่ความต้องการ และสามารถบังคับความตื่นเต้น ความฉุนเฉียว ซึ่งกำลังเป็นเจ้าใหญ่อยู่ในตัวของเราด้วย.

อำนาจของหัวใจซึ่งมีอยู่เหนือร่างกาย ตามที่ได้เชื่อถือและใช้กันมากในปีหลัง ๆ นี้ ให้เป็นวิธีรักษาโรคและเป็นการแนะนำตนเอง นั้น มีอยู่ในบุคคลที่ได้ทำการฝึกฝนเพียงพอสำหรับทำใจให้เกิดสมาธิ และยึดถือภาพมโนคติอันใดอันหนึ่งไว้ในใจ คุณสมบัติอันนี้จะทำให้ความสามารถให้แก่บุคคลเหล่านั้น.

อีกประการหนึ่ง ได้ทดลองเห็นประจักษ์แล้วว่า

๑. เรื่องแนะนำตนเอง มีหลักสำคัญประการใด
ข้าพเจ้าได้พรรณนาไว้โดยพิสดารในหนังสือ “มันสมอง”
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒.

กระแสดวงจิตของคนกระจ่ายออกได้จากตัว และพุ่งตรงไปทางบุคคลที่เราระลึกถึง และทำให้คน ๆ นั้นรู้สึกตัวได้ด้วย และแน่ที่เดียวกระแสดวงจิตที่หนักแน่น แข็งแรงและไม่ขาดสาย ย่อมส่งออกไปได้ไกล และมีน้ำหนัก ยิ่งกว่ากระแสที่ไม่แน่นอน และกระแสดวงจิตของคนเกียจคร้านเป็นอันมาก. เพราะฉะนั้นจิตตานุภาพของคนย่อมมีกำลังมากขึ้น ในเมื่อเจ้าของดวงจิตรู้จักคัดกรองความคิดที่ฟุ้งซ่าน และหัดคิดอย่างมีมานะ.

เราพิจารณาไกลออกไปอีกหน่อย, คำสอนในทางอริยาคมวิชาทั้งหลาย รับรองต้องกันว่า ความต้องการของมนุษย์ เมื่อได้กระทำตามวิธีที่อธิบายไว้แล้ว และเมื่อมีกำลังมากพอแล้ว ก็อาจเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์สำหรับตัวบุคคล หรือสำหรับโลกได้. พวกอาจารย์วิชาลี้ลับ, พวกนักเวทมนต์ ได้คิดเห็นกันอย่างนี้ จึงได้มีลัทธิที่แพร่หลายมาตลอดกาล ในพงศาวดารของมนุษย์.

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้คิดวางแผนวิธีฝึกหัดดวงจิตไว้ในหนังสือเล่มนี้ ในขั้นต้นสำหรับบังคับตัวเอง

และต่อไปสำหรับบังคับคนหนึ่งหรือหลายคน จาก
ระยะไกล กับสำหรับเปลี่ยนแปลงแก้ไขเหตุการณ์ที่จะ
เกิดขึ้น. ผลอันแรกที่จะได้จากวิเศษกัตถ์ทางไว้นั้น
ก็จะต้องอาศัย “ความต้องการ” เป็นข้อสำคัญก่อน
แต่ต่อไป เราก็จะมีความเชื่อในตัวเองเข้าทีละน้อย
และเราก็จะสามารถข่มความคิดที่เป็นนิรวณ ความคัน
รน ความฟุ้งซ่านต่าง ๆ ลงได้หมด. เราจะรู้สึกเป็นตัว
เราเอง และเมื่อนั้นก็สามารถจะพุ่งกำลังความคิดลงใน
ภาพอันใดอันหนึ่งอย่างแน่นแฟ้น. ส่วนที่จะใช้จิตตา-
นุภาพบังคับคนอื่น ก็เป็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือผู้รู้จัก
บังคับตนเอง ไม่ให้ความพลาดกลัวต่อหนามนุษย์ไม่ว่า
ชนิดใดแล้ว กระแสน้ำแห่งแรงนั้นก็ย่อมทำให้บุคคล
ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับมัน รู้สึกตัว. สายตาที่แลดูอย่าง
ตรงแนว, ถ้อยคำที่ชัดเจนและเรียบร้อย, ท่าทางที่
สงบสงัด ประกอบด้วยลักษณะที่เข้มแข็งอยู่ในตัวนั้น
เป็นเครื่องช่วยอย่างดีที่สุด และเป็นทางให้คุณสมบัติ
อื่น ๆ เช่น ความไหวพริบ, ความจำ, ความคิด

รวดเร็ว, มั่นมาตาม ๆ กันด้วย. เมื่อเป็นเช่นนั้น ถึงจะมีเหตุการณ์อย่างใด ๆ มาถึง ก็จะไม่ทำให้ดวงจิต หวั่นไหวเลื่อนลอย และสามารถจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเคราะห์กรรมของตัว. คนที่เป็นเช่นนั้นย่อมจะมีใจมั่นคง ผ่องใสสำหรับจะกระทำการตามที่ได้คิดไว้ โดยไม่รู้สึกลำบาก.

ชื่อของหนังสือเล่มนี้ จะแสดงให้เห็นเองแล้วว่า เนื้อเรื่องจะมีเป็นประการใด.

จิ. เจ. ร. นี.

จิตตานุภาพ

หลวงวิจิตรวาทการ

๔ บทที่ ๑

การฝึกหัดสำหรับ

ปลูกหรือทำให้จิตตานุภาพเกิดขึ้น

เราทราบแล้วว่า “จิตตานุภาพ” นั้น คืออำนาจแห่งดวงจิตของเราที่จะใช้บังคับตัวเราเอง, บังคับคนอื่น และบังคับเคราะห์กรรมทั้งหลาย จิตตานุภาพนี้ ตามปกติย่อมมีอยู่ในตัวคนไม่มากนักน้อย แต่เป็นสิ่งที่หลับอยู่ในตัว เมื่อเราไม่ปลุกขึ้นก็ไม่เป็นประโยชน์ จึงจำเป็นต้องหาวิธีปลุกให้ตื่น และบางคนมีจิตตานุภาพอยู่น้อยที่สุด แต่เมื่อทำการฝึกหัดตามแบบที่ถูกต้องแล้ว จิตตานุภาพก็ย่อมเพิ่มพูนกลายเป็นมากที่สุดได้.

ประโยชน์อันจะพึงได้รับจากจิตตานุภาพ ย่อมมีอยู่เหลือที่จะคณนา ในชีวิตของคนทุกคนย่อมมีโอกาสที่

จะต้องบังคับกันอยู่ทุกขณะ เช่นคนขายของจะต้อง
 บังคับให้คนซื้อ ๆ ของ คนซื้อก็ต้องบังคับให้คนขาย ๆ
 อย่างถูก ๆ ผู้อำนาจเหนือจะต้องบังคับผู้ที่อยู่ใต้
 อำนาจให้กลัวเกรง ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจจะต้องบังคับให้ผู้ที่
 อยู่เหนือระวังกลัวความผิดตนทำ (ถ้ามีความดีพอที่จะ
 ให้ท่านระวังกลัว) ยิ่งในกรณีที่คนเราเป็นปรปักษ์ต่อกัน
 เช่นอาชัพทนายความ ซึ่งจะต้องบังคับให้คนพูดตามที่
 ตัวต้องการ หรือนักการเมืองที่จำจะต้องได้คะแนนโหวต
 ของคนส่วนมาก หรือนักการทูตที่จะต้องเจรจาความ
 เมืองให้ได้ประโยชน์แก่ประเทศของตัว ดังนี้ จิตตา-
 นภาพย่อมเป็นเครื่องมืออันประเสริฐ ยิ่งกว่าเครื่องมือ
 ใด ๆ และใครมีจิตตานภาพแรงกว่า คนนั้นย่อมชนะ
 สิ่งใดที่ค่า สิ่งนั้นย่อมเป็นของหายาก และทำขึ้น
 ได้ยาก จิตตานภาพก็เช่นเดียวกัน เราจะปลูกทำให้มี
 ขึ้นภายใน ๒-๓ วันหาได้ไม่ จำเป็นต้องมีขันติและ
 ความพยายามฝึกหัดไปที่ละเล็กละน้อย และจิตตาน-
 ภาพที่เกิดขึ้นแก่เราทีละน้อยนั้น ก็ย่อมจะมากขึ้นมาได้
 วันหนึ่ง.

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตานุกาฬเกิดขึ้น ๑๑

จิตตานุกาฬ เป็นวิชาที่แปลกจากวิชาอื่นทั้งหลาย กล่าวคือ นักปราชญ์ในวิชาประเภทอื่นยืนยันว่า จิตตานุกาฬเป็นวิชาที่ไม่รู้จักลืม ไม่รู้จักเสื่อมหาย, เมื่อเราปลูกหรือทำให้มันขึ้นแก่ตัวเราเสียครั้งหนึ่งแล้ว ก็แนบแน่นติดตัวเราไปตลอดกาล และในบางครั้ง จิตตานุกาฬแสดงอำนาจออกไปเองโดยที่เราไม่ต้องตั้งใจจะใช้ เพราะฉะนั้นเขาจึงสอนว่าผู้ที่มียิตตานุกาฬแล้ว จะต้องระมัดระวังให้มากที่สุด ในเวลาพูดหรือเวลาคิดถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะบางทีจิตตานุกาฬของเราอาจใช้อำนาจตามความคิดและคำพูดของเราโดยที่เราไม่ได้ตั้งใจจะใช้เลย.

วิธีที่จะปลูกให้จิตตานุกาฬเกิดขึ้นนั้น มีหลักอยู่เป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้ :-

๑. วางความคิดให้เป็นระเบียบ
๒. หัดหัวใจให้กล้าแข็ง
๓. บำรุงร่างกาย
๔. เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ
๕. บำรุงเส้นประสาท
๖. หัดใจให้เป็นสมาธิ

๑. หัดใช้ความคิดประกอบสายตา
๘. เก็บรักษาจิตตานุภาพที่เกิดขึ้นแล้ว

๑. วางความคิดให้เป็นระเบียบ

จำเป็นอย่างไรร จึงจะต้องวางความคิดให้เป็นระเบียบ ในการฝึกฝนปลูกทำจิตตานุภาพ ? ตอบได้ง่าย ๆ ว่า จิตตานุภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อดวงจิตแข็งแรง และสิ่งไรที่จะแข็งแรงได้ สิ่งนั้นต้องเป็นระเบียบ. ทหารที่มีระเบียบยุทธวินัยดี ๑๐๐ คน อาจเอาชนะหมู่ชนที่ไม่มีระเบียบไม่มีวินัยเป็นจำนวนพัน ๆ. สิ่งของที่เรารวบรวมไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ย่อมจะทนทานมั่นคง ไม่หักโค่นง่าย ๆ เหมือนอย่างที่เราจะจับวางเอาตามบุญตามกรรม ความคิดของเราก็เป็นเช่นเดียวกัน ตราบใดที่ความคิดยังไม่เป็นระเบียบได้แล้ว ตราบนั้นกำลังของความคิดก็จะไม่รู้จักมีขึ้นได้.

ความคิดที่ไม่เป็นระเบียบนั้น ได้แก่ความคิดที่เลื่อนลอย จับโน้นวางนี้ ในช่วงเวลาที่หนึ่งคิดถึงสิ่งตั้ง ๑๐ สิ่ง

หรือมากกว่านั้น เช่นในนาที่เดียวคน ๆ หนึ่งอาจคิดถึง
ห้างแบดแมน, นายดำ, นางสาวแดง, แบบตัดเสื้อ,
ร้านเฟมินา, นายขาว, เมืองเขมร, พระยานาค,
เมืองจีน กล่าวคือ ในชั้นแรกคน ๆ หนึ่งเริ่มคิดจะไปขอ
งานทำที่ห้างแบดแมน จึงนึกถึงเพื่อนคนหนึ่งที่จะฝาก
ฝังได้ ชื่อนายดำ นึกเลยต่อไปถึงนางสาวแดงน้องสาว
นายดำ ซึ่งเป็นคนสุรุษร้ายในการแต่งตัว ชอบไปตัด
เสื้อในร้านเฟมินาซึ่งแพงที่สุด เผลอนึกไปถึงร้านตัด
เสื้ออีกร้านหนึ่ง ที่คล้ายคลึงกับเฟมินา และมีผู้ร้ายชื่อ
นายขาวเข้าไปงัดตู้เซฟขโมยเงิน แล้วหนีไปเมืองเขมร
ที่นครวัดเมืองเขมรมันมีใครไปพระยานาคตัวโต ทำให้
นึกถึงมังกรที่นับถือกันในเมืองจีน เลยนึกต่อไปอีกถึง
จางโซหลิน ซึ่งถูกลูกกระบิดตาย ฯลฯ

๑. ในฉบับเดิมของเขากล่าวถึงชื่อคน ชื่อห้างร้าน ชื่อ
ประเทศ ชื่อของในประเทศฝรั่งเศส และประเทศอื่น ๆ ใน
ยุโรป แต่ข้าพเจ้าเอามาดัดแปลงให้เป็นไทย และให้เป็น
ประเทศที่ใกล้ๆ เมืองไทย เพื่อให้ผู้อ่านของข้าพเจ้าเข้าใจ
ง่ายขึ้น.

ความคิดเช่นนั้นเรียกว่าความคิดที่ไม่มีระเบียบ และ
เป็นโทษหลายประการ กล่าวคือ แทนที่จะได้ผลอย่าง
ใดอย่างหนึ่ง หรือแก้ปัญหาข้อใดข้อหนึ่งได้ กลับคิด
เลยปัญหาเหล่านั้นไปเสียไกลๆ เช่นในตัวอย่างที่ให้
มาแล้ว ปัญหาที่คนๆ นั้นต้องการคิดก็คือหางานทำเพื่อ
ให้มีเงินเลี้ยงชีวิต แต่ความคิดเลื่อนลอยไปถึงเมืองจีน
เรื่องคิดหางานทำก็เปื้อนอันลุ่มละลาย และเมื่อนั้นหัวใจ
ก็เกิดความหงุดหงิด ทำอะไรไม่ได้เป็นแน่นอน สิ่งไรที่
คิดไว้แล้วก็หลงลืมไปโดยง่าย ตัวเองก็จะรู้สึกเหน็ด
เหนื่อยเร็ว และในที่สุดคนๆ นั้นกลายเป็นคนเกียจ
คร้าน. เราจะได้เห็นประจักษ์อยู่เสมอว่า พวกคิด
สมบัติบ้าน ล้วนเป็นพวกที่เกียจคร้านทั้งสิ้น.

ความคิดที่เป็นระเบียบ หมายความว่า จะต้องบังคับ
ใจให้คิดอยู่ในเรื่องที่ต้องการคิด ต้องการแก้ปัญหา ต้อง
การผลสำเร็จ, เมื่อหัวใจจะเลื่อนลอยไปหาอย่างอื่น ก็
ต้องดึงเอากลับเข้ามา เหมือนทหารที่แตกแถวเดินไม่
เป็นระเบียบ ผู้บังคับหมวดหมู่จะต้องบังคับให้เข้ามา
ในแถวให้เป็นระเบียบจงได้. ไม่ทำตนให้เป็นคนคิด

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตานภาพเกิดขึ้น ๑๕

สมบัติว่า พุชฺชานรํคาณโจ เมื่อเป็นเช่นนั้น ดวงจิต
ย่อมผ่องใส ความคิดก็มีน้ำหนัก เป็นคุณสมบัติขั้นต้นที่
จะนำขึ้นไปสู่จิตตานภาพ และเป็นข้อสำคัญอันแรกที
จะต้องฝึกฝนในการแสวงหาอำนาจให้แก่ดวงจิต.

๒. หัดหัวใจให้กล้าแข็ง

เราต้องการมีจิตตานภาพสำหรับเป็นเครื่องบังคับ แต่
คนที่ใจอ่อนจะบังคับใครไม่ได้ คำที่ว่า “ใจอ่อน” นั้น
เราจะต้องระวังไม่เอาไปปนกับคำว่า “ใจดี” เพราะ
ใจอ่อนเป็นโทษ แต่ใจดีเป็นคุณ. คนที่ใจอ่อน หมาย
ความว่าคนที่ไม่มีความมานะพยายาม หลงเชื่อคนง่าย
ยอมตามในสิ่งที่ไม่มีความสมควรสมควร มีหัวใจต้นตัน
หวาดกลัวหมดสติ ในเมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
ขึ้น. ลักษณะที่เป็นดังนี้ ย่อมเป็นข้าศึกโดยตรงของ
จิตตานภาพ และเป็นสิ่งซึ่งผู้ต้องการฝึกหัดจิตตานภาพ
จะต้องละทิ้ง และพยายามกระทำใจของตนให้กล้าแข็ง.

แต่ในขั้นนี้เหมือนกัน เราจะต้องระวังไม่เอา

ลักษณะของหัวใจกล้าแข็ง ไปปนกับความห้าวหาญ ซึ่ง
เป็นของเลวทราม ผู้ที่มีหัวใจกล้าแข็งย่อมเป็นคนสุภาพ
สงบเสงี่ยม เป็นที่ตองตาต้องใจของคนทั้งหลาย แต่ผู้
ที่ห้าวหาญย่อมเป็นคนกระต้างกระเดื่องอวดดี เป็นที่
เกลียดชังของคนทั่วไป อันเป็นลักษณะที่ตรงกันข้าม
กับจิตตานุภาพ.

คนเรามักจะพูดกันอยู่เสมอว่า อะไร ๆ เปลี่ยนได้
แต่นิสัยของคนเปลี่ยนไม่ได้ ถึงกับมีภาษิตที่ว่า “โลให้
นิสัยเดิมออกไปจากตัว มันกลับวิ่งควมมาหา” (*Chassez
le naturel il revient au galop*) หรืออีกข้อหนึ่งว่า “คน
เราจะเปลี่ยนนิสัยไม่ได้” (*On ne change pas sa nature*)
คนโดยมากชอบพูดว่า นิสัยของข้าพเจ้าเป็นอย่างนั้น
อย่างนี้ ข้าพเจ้าเปลี่ยนไม่ได้ ดังนั้เสมอ.

แต่อย่างไรก็ดี ข้อที่ว่านิสัยเปลี่ยนไม่ได้นั้น เป็น
ความเข้าใจผิด และภาษิตที่กล่าวมาข้างต้น ก็พลอย
ผิดไปด้วย. ที่ถูกนั้นคือว่า นิสัยอาจจะเปลี่ยนแปลงได้
แต่ยากหน่อย.

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตานุภาพเกิดขึ้น ๑๗

การที่วณิสัยของคนเราอาจเปลี่ยนได้นั้น ก็เพราะมีหลักอยู่ประการหนึ่งว่า “สิ่งที่เข้าไปทางหัวใจ ย่อมจะออกมาทางกล้ามเนื้อ” (*Tout ce qui entre par l'esprit en sort par les muscles*)^๑ นักอภิปรัชชาสมัยกรีก ยอมรับอยู่ทั่วกันว่า ความคิดหรือคำพูดที่มีมากเข้า ย่อมจะกลายเป็นจริงขึ้นมาวันหนึ่ง เพราะฉะนั้น ถ้าเราคิดถึงแต่สิ่งที่จะช่วยให้เราเปลี่ยนนิสัยจากเลว เข้ามาหาดีได้ แล้ว นิสัยของเราก็จะเปลี่ยนเข้าได้จริงๆ หรือเมื่อเราต้องการปลูกฝังคุณสมบัติอันใดในตัวเรา เราพูดถึงคุณสมบัติอันนั้นเสมอแล้ว คุณสมบัติอันนั้นก็จะมาถึงเข้าได้โดยแท้ ข้อความที่คนเราควรพูดควรคิดอยู่เสมอ นั้น มีอาทิดังจะกล่าวต่อไป

๑. ท่านผู้อ่านต้องไม่ลืมว่า ข้าพเจ้าเขียนตามหลักของศาสตร์จารย์ ซาโกต์ ซึ่งเป็นคนฝรั่งเศส ฉะนั้น ภาษาที่ต่าง ๆ ที่อ้างก็เป็นภาษาฝรั่งเศสทั้งนั้น ข้าพเจ้าจึงต้องได้ภาษาฝรั่งเศสกำกับไว้ และไม่จำเป็นต้องบอกว่าเป็นของฝรั่งเศสด้วย.

“เราต้องการทำให้สงบ ไม่ว่าในเวลามีเหตุการณ์ใด ๆ เราจะมีสมาธิในตัวเองเสมอ”

“เราต้องการข่มความหวาดกลัว ความตื่นเต้น และความรู้สึกที่เป็นภัยแก่ตัวเรา”

“เราต้องการทำดวงจิตของเราให้่องใส ไม่ขุ่นมัว และจะเป็นนายตัวเราเอง ไม่ว่าต่อหน้าใคร”

“เราต้องการปลุกนิสัยของเราให้สูงขึ้นสูงสุด เพื่อเทียมคนอื่น ๆ ที่เขามีนิสัยดีที่สุด”

“เราต้องการทำสิ่งซึ่งถึงเวลาจะต้องทำ ถึงแม้มีสิ่งใด ๆ มาขัดขวางก็จะต้องทำให้สำเร็จได้”

“เราจะบังคับตัวและบังคับใจของเรา ไม่ยอมให้เป็นไปในทางที่จะนำให้เราเดินออกไป นอกทางที่เรามุ่งหมาย และนอกหลักธรรมในใจของเรา”

“เราต้องการพิจารณาโดยถี่ถ้วน ก่อนที่จะปลงใจยอมตามความคิดความเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นแก่เรา, หรือที่ใครบอกเรา หรือที่เราได้อ่านจากหนังสือ”

“เราต้องการมีความมานะ มีจิตตานภาพที่จะสามารถบังคับบุคคลหรือเหตุการณ์ทั้งหลายได้”

ปราชญ์บางท่านสอนว่า ให้เขียนข้อความที่เราต้องการเปลี่ยนนิสัยของเรา ไว้ในที่ใดที่หนึ่งให้เห็นได้ชัด วัจนิกเป็นประโยชน์อยู่บ้าง ถ้าไม่สักแต่เขียนไว้เปล่า ๆ.

การพูดหรือการคิด อันเป็นเครื่องชักนำให้ดวงจิตหันไปในทางที่ดีดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นอุปกรณ์อันสำคัญที่จะเปลี่ยนนิสัยใจคอของคนจากลักษณะ อ่อนแอ มาเป็นลักษณะกล้าแข็ง แต่มีหลักสำคัญอยู่ว่า เราจะต้องพูดหรือคิดด้วยความจริงใจ ไม่สักแต่จะทำพอเป็นพิธี การแสวงหาคุณสมบัติให้แก่ดวงจิต ย่อมต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์ของดวงจิตเอง ถ้าหากเราเอาดวงจิตของเรามาหลอกดวงจิตของเราเสียเองแล้ว ก็จะไม่ผลดีอะไรเลย.

นับเป็นบันไดขั้นที่ ๒ ที่จะก้าวขึ้นสู่จิตตานภาพ

๓. บำรุงร่างกาย

มีคนเข้าใจผิดอยู่โดยมาก ว่าจิตตานภาพเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับดวงจิต ไม่มีการติดต่อกันใดกับร่างกาย ผู้ที่เข้าใจเช่นนั้น ก็ทำการบำรุงแต่ดวงจิตอย่างเดียว และละเลยไม่เอาใจใส่กับร่างกาย ดังนี้ ก็ไม่เป็นผลดีเท่าที่ควรได้ แท้จริงจิตตานภาพย่อมเกิดขึ้นด้วยมูลธาตุ ๒ ประการมาผสมกันเข้า กล่าวคือดวงจิตที่คิด และร่างกายที่แข็งแรง ถ้าขาดไปเสียอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จิตตานภาพก็จะมัวมนบ้าง ก็ไม่ใช่ชั้นดีที่สุด. เราจะได้เห็นว่าคนที่กล้าแข็ง ร่างกายย่อมบริบูรณ์อยู่ด้วยเสมอ.

ทางที่จะทำให้ร่างกายของเราบริบูรณ์เป็นอุปการะแก่ดวงจิตนั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ :-

๑. เรื่องอาหาร. เป็นการจำเป็นที่ต้องรับประทานแต่ของที่ง่าย ไม่เป็นโทษแก่ร่างกาย ละเว้นสุราเมรัย ซึ่งเป็นอันตรายแก่ร่างกาย, เส่นประสาท และ

แก่หัวใจเองด้วย

๒. การนอนหลับ. เป็นการจำเป็นที่มนุษย์เราจะต้องหลับวันละ ๘ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย การนอนหลับเป็นการที่ร่างกาย และหัวใจของคนได้รับความพักผ่อนอย่างดี เพื่อให้กำลังกระทำต่อไปในวันรุ่งขึ้น แต่กำหนดเวลา ๘ ชั่วโมงนั้น หมายความว่า จะต้องหลับ ๘ ชั่วโมงในรวดเดียว ไม่ใช่กลางวัน ๔ ชั่วโมง, กลางวันตอนเช้า ๒ ชั่วโมง และตอนบ่ายอีก ๒ ชั่วโมงดังนี้เลย. การนอนควรให้เป็นเวลาโดยสม่ำเสมอ และเวลาที่ดีที่สุด คือตั้งแต่ ๒๒ นาฬิกาถึงย่ำรุ่ง.

๑. คณิน คำนัสตราจารย์ ชาโกต ได้ทำบัญชีอาหารไว้ด้วยยาวว่า สิ่งใดควรรับประทาน สิ่งใดไม่ควร แต่อาหารที่ท่านคำนัสตราจารย์ทำบัญชีไว้ฉัน ถ้วนเป็นอาหารฝรั่งทั้งนั้น ข้าพเจ้าจึงคัดเอาบัญชีนั้นทั้งเล่ม. ขอให้ท่านผู้อ่านดำเนินตามคำแนะนำของแพทย์ไทยเรา เช่นคำแนะนำของกรมสาธารณสุขของเรา หรือหนังสือพิมพ์สันตโฆโธรสภาภาษาชวาในเรื่องอาหารนั้นเถิด.

๓. การออกกำลัง จะต้องให้มีการออกกำลังตามสมควร ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป การเคลื่อนไหวร่างกายหลังอาหารก่อนจะเข้านอน เป็นสิ่งที่ประเสริฐสำหรับจะช่วยให้อาหารย่อยและเส้นสายยืด และนอนหลับได้ง่าย แต่อย่างไรก็ดี การออกกำลังหักโหมจนเหน็ดเหนื่อยมากเกินไปในครั้งแรก ๆ ก็เป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงเหมือนกัน.

๔. เพิ่มความแข็งแรงของลมหายใจ

บัดนี้เรามาถึงข้อสำคัญข้อหนึ่ง ในเรื่องฝึกฝนจิตตานภาพ.

ลมหายใจมีประโยชน์ ไม่แต่เพียงช่วยให้อมนุษย์มีชีวิตอยู่ได้เท่านั้น ยังเป็นเครื่องทำสมรรถภาพให้แก่ดวงจิต และทำความแข็งแรงให้แก่เส้นประสาทอีกส่วนหนึ่ง. การที่ลมหายใจเป็นมูลให้เกิดจิตตานภาพนั้น มีนัยที่ปราชญ์ทั้งหลายในทางจิตตศาสตร์อธิบายไว้ดังนี้

“ในพื้นโลกที่เราอยู่ มีกำลังของความเข้มแข็ง

(Force d' Energie) อยู่ทั่วทุกแห่ง กำลังอันนี้เกิดจากธาตุต่าง ๆ, จากต้นไม้ และจากอำนาจของดวงดาวทั้งหลายในจักรวาล และเพราะเหตุนี้เอง ครึ่งใดที่เราหายใจอย่างแรง ๆ เราก็สูดเอากำลังเหล่านั้นเข้ามาใส่ตัวเรา”

เพื่อสนับสนุนคำอธิบายอันนี้ ปราชญ์เหล่านั้นได้ยกอุทาหรณ์ ๔ ประการ คือ :-

ก. ในเวลานอนหลับ เป็นเวลาที่ธรรมชาติต้องการให้มนุษย์เอากำลังความเข้มแข็งเข้ามาใส่ตัว เพื่อทดแทนกำลังที่ใช้ไปมากแล้วในเวลาตื่นอยู่, เพราะฉะนั้นในเวลาหลับ เราจึงหายใจแรงกว่าเวลาที่ตื่นอยู่.

ข. เวลาที่เราต้องคิดอะไรมาก เช่นมีปัญหายุ่งยาก หรือมีเรื่องทุกข์ร้อนสำคัญอย่างใด ๆ ในขณะที่เราคิดมาก ๆ นั้น เราใช้กำลังความเข้มแข็งในตัวของเราให้เสียไปมาก ๆ ธรรมชาติจึงมีกฎให้เราต้องหายใจแรง ๆ เสียบ้าง เพื่อทดเอากำลังใหม่เข้ามาสำรองไว้ การหายใจแรง ๆ เช่นนี้ ก็คือที่เรียกว่าถอนใจใหญ่ นั่นเอง ซึ่งเราต้องทำเสมอในเวลาที่เรามีเรื่องยุ่งยากแก่

หัวใจ ถ้าธรรมชาติไม่บัญญัติให้เราทำเช่นนั้นแล้ว กำ
ลังในตัวของเราจะอ่อนไปทุกที.

ค. คนที่ใช้กำลังมากจนเหน็ดเหนื่อย เช่นคนที่วิ่ง
ทางไกล ย่อมใช้กำลังออกไปจากตัวมาก ฉะนั้นจึงต้อง
มีอาการเหนื่อยหอบหายใจลึก และหายใจเร็ว เพื่อสุด
เอากำลังเข้ามาแทนที่.

ง. ถ้าเราสังเกตให้ดีแล้ว จะเห็นได้ว่า คนที่มี
ลักษณะองอาจกล้าหาญ มีนิสัยเป็นคนเข้มแข็งนั้นมัก
หายใจแรงและหายใจลึก จนเราเห็นหน้าอกนั้นขึ้นมา
ตามลมหายใจ และบางครั้งถึงกับได้ยินเสียงลมหายใจ
เข้าออกทางจมูกด้วยซ้ำ.

ตามอุทาหรณ์ที่กล่าวมานี้ ก็แปลว่า คนเราอาจนำ
เอาอำนาจภายนอกเข้ามาใส่ตัวได้ และโดยเหตุนี้เอง
การหายใจแรง ๆ จึงเป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะใช้ปลุกจิตตา-
नुภาพให้เกิดขึ้น และวิธีฝึกหัดในเรื่องเพิ่มความเข้ม
แข็งของลมหายใจนั้นมีอยู่ดังนี้ :-

๑. ตามปกติไม่ว่าเวลาใด เราควรหายใจแรง และ
ให้ลึกไว้มือ ในชั้นต้นเรามักลืม แต่ถ้านึกกันได้เมื่อ

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตามภาพเกิดขึ้น ๒๕

ใดก็ควรหายใจแรง ๆ ทันที. ในเวลาเดินเล่นเพื่อเป็นการ
ออกกำลังนั้น ก็ยังควรหายใจให้แรงและให้ลึก เมื่อใด
เราพยายามทำให้การหายใจแรง และลึกจนกลายเป็นปกติ
ของเราได้แล้ว เมื่อนั้นเราก็จะมีลักษณะเข้มแข็งขึ้น
ทั้งทางกายและทางใจ.

๒. เวลาตื่นเช้านี้จะลุกจากที่นอน ควรทำการ
ฝึกหัดดังนี้ :-

ขั้นที่ ๑. เหยียดขาและแขนให้ตรง ปิดปากให้แน่น
แล้วหายใจอย่างลึกที่สุดที่จะทำได้ หลาย ๆ ครั้ง.

ขั้นที่ ๒. เอมอสองมือพาดบนท้องหายใจให้ลึก
จนลมหายใจเข้าถึงท้อง, เวลาหายใจเข้าให้พยายามทำ
ให้ท้องพองขึ้น และเวลาหายใจออก ให้พยายามทำ
ให้ท้องแบนลงโดยเอามือกด.

ขั้นที่ ๓. ซึ่งเป็นขั้นยากที่สุด และเป็นประโยชน์
แก่ปอดและหน้าอก คือเอามือพาดท้องและหายใจเข้า
จนท้องพองอย่างแบบในขั้นที่ ๒ แต่ไม่หายใจออกเก็บ
ลมหายใจไว้ในท้องให้นานที่สุดที่จะทำได้ ในระหว่างที่
เก็บไว้นี้ ไม่ใช่เก็บไว้เปล่า ๆ ให้ทำท้องให้แบนลง

เพื่อขจัดลมหายใจเข้ามาสู่หน้าอก เมื่อเต็มกลืนแล้วจึง
ปล่อยลมหายใจออก. วิธีนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ทาง
จิตแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่ร่างกายที่จะได้อากาศ
บริสุทธิ์เข้าไปชำระปอด และทำให้หน้าอกพองขึ้นเป็น
ทางให้เกิดอนามยที่ดี.

แบบฝึกหัดใน ๓ ชั้น จะต้องไม่ทำให้มากเกินไป
ในวันแรก ๆ เพราะจะเป็นการหักโหมเหน็ดเหนื่อยควร
ค่อยทำไปทีละน้อย และค่อย ๆ มากขึ้นไปในวันหลัง ๆ.

๕. บำรุงเส้นประสาท

การฝึกหัดลมหายใจดังกล่าวมาในข้อ ๔ นั้น เป็น
การเพิ่มพูน และเก็บรวบรวมเอากำลังเข้ามาเก็บไว้ในตัว
เรา เพื่อจะได้ใช้ในเวลาที่ต้องการใช้.

ปัญหาจึงมีขึ้น ๒ ข้อ คือ :—

(๑) กำลังความเข้มแข็งที่เราได้มาด้วยการหายใจ
อย่างแรงนั้น เราเอาเก็บไว้ที่ไหน ?

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตานุภาพเกิดขึ้น ๒๗

(๒) เวลาที่เราต้องการใช้กำลังเหล่านั้น เราจะทำอย่างไร ?

ที่สำหรับเก็บกำลังความเข้มแข็งนั้น ปราชญ์ทางจิตตศาสตร์อธิบายว่า มนุษย์เรามีที่ในร่างกายแห่งหนึ่งที่เขาเรียกว่า *Solar Plexus* (โซลาร์เพล็กซ์) อยู่ในเบื้องหลังเหนือสะดือขึ้นมา เป็นเส้นประสาทพัวพันกันเหมือนร่างแหอย่างดีที่สุด. เมื่อได้กำลังมาเพียงใดก็เก็บเอาไว้ในที่นั้น ถ้ากำลังมีน้อยเกินไป เช่นเราทำงานมาก. เหน็ดหรือนั่งมากเกินไป อิริยาบถไม่เท่ากัน เป็นการใช้กำลังออกมากเกินไปแล้ว โซลาร์เพล็กซ์ ก็บอกให้รู้ว่าต้องการกำลังอีกเพราะมีเหลืออยู่น้อย. อาการที่โซลาร์เพล็กซ์ บอกเรา นั้น คือ ทำให้เราปวดหลังเหนือสะดือขึ้นมาเสมอ ที่ ๆ เก็บกำลังเส้นประสาทอันนี้นั้นยว่าเป็นที่สำคัญแห่งหนึ่งในตัวมนุษย์ ซึ่งถ้าถูกตีแรง ๆ เข้าในที่นั้นแล้ว ก็อาจถึงแก่ความตายได้.

โซลาร์เพล็กซ์ (ซึ่งข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะเรียกในภาษาไทยว่าอะไร) เก็บกำลังเข้าไว้แล้ว ก็แจกจ่ายไปตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย สุดแต่ว่าหัวใจจะสั่งให้

จ่ายเท่าใด เป็นจำนวนเท่าใด. การจ่ายกำลังเหล่านี้ ก็
คงจ่ายไปตามเส้นประสาทที่มีอยู่ทั่วตัว และเมื่อหัว
ใจต้องการขับกำลังเหล่านี้ออกจากตัว กำลังก็ออกไปเป็น
กระแส อย่างที่เรียกว่า กระแสดวงจิตซึ่งเราทราบกันดี
อยู่แล้ว.

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเส้นประสาทเป็น
สิ่งสำคัญในเรื่องจิตตานุภาพ เพราะว่า

(๑) เป็นเครื่องเก็บกำลังความเข้มแข็งเอาไว้ เป็น
จิตตานุภาพ และ

(๒) เป็นเครื่องปล่อยกระแสออกไปตามความต้องการ
ของคนในเมื่อจะใช้จิตตานุภาพนั้น.

ด้วยเหตุนี้ เส้นประสาทจึงเป็นสิ่งที่ต้องบำรุง
ประการหนึ่ง.

วิธีบำรุงเส้นประสาทนั้น มีอยู่ ๒ ทาง คือ :-

ทางที่ ๑ บำรุงเส้นประสาทส่วนใหญ่ ให้ยืดหยุ่น
นุ่มอยู่เสมอ และ

ทางที่ ๒ ปลุกเส้นประสาทส่วนเล็กๆ ทั่วตัวให้
ตื่นสำหรับรับใช้กระทำการตามบัญชาของดวงจิต มีวิธี
ฝึกหัดสำหรับให้ได้ผลทั้งสองทางนี้ ดังต่อไปนี้ :-

การฝึกหัดปลูกหรือทำให้จิตตานุภาพเกิดขึ้น ๒๕

ในเวลาต้นเช้า เมื่อได้กระทำการบำรุงความแข็งแรงของลมหายใจ ดังกล่าวมาในข้อที่ ๔ นั้นแล้ว ก็ให้ลุกจากที่นอนและฝึกหัดตามแบบเหล่านี้ :-

๑. ให้ยืนตัวตรง เขยียดแขนทั้ง ๒ ออก แล้วค่อย ๆ ยกขึ้นจนกระทั่งไปบรรจบกันที่เบื้องบนศีรษะ ในระหว่างที่ยกขึ้นนั้น ต้องพยายามเขยียดแขนให้ยกที่สุดที่จะทำได้ ทำดังนี้สองสามครั้ง แล้วหยุดหายใจยาว ๆ เสียพักหนึ่ง.

๒. นอนหงายลงกับพื้น เขยียดขาให้ยืดที่สุด งอปลายเท้าขึ้นมาหาหน้าแข้งให้มากที่สุดที่จะทำได้ ครั้นแล้วก็กลับยืดให้ตึงออกไปทางปลายเท้า ทำวิธีนี้กับขาข้างหนึ่งก่อน แล้วจึงทำกับอีกข้างหนึ่ง แล้วภายหลังก็ทำพร้อมกันในเวลาเดียวกัน.

๓. นอนหงายในท่าเดิม เขยียดแขนให้แนบตามตัวก่อนแล้วค่อย ๆ ยกขึ้นทีละน้อยพร้อมกันทั้งสองแขนจนกระทั่งขึ้นไปรวมกันอยู่เบื้องบนศีรษะ เช่นเดียวกับที่ทำมาแล้ว เมื่อยืนตัวตรงในท่าที่ ๑

๔. นอนคว่ำทำแขนอย่างวิธีเดียวกับท่าที่ ๓ และในครั้งนี้จะรู้สึกว่ ส่วนต่าง ๆ ของเส้นประสาทที่ยังมิได้ยึดตั้งด้วยวิธีทำทั้ง ๓ ท่าข้างต้นนั้น จะยึดตั้งด้วยท่าที่ ๔ นอكمมาก.

๕. นอนคว่ำเอาเท้าทั้งสองและมือทั้งสองยันพื้นยกตัวขึ้นโดยที่เข้าไม่ถุกพื้น โยกตัวไปข้างหน้าแล้วก็ดึงตัวกลับ โดยไม่ให้ตัวแตะกับพื้น ท่านให้ทำวันแรกเพียง ๓ ครั้ง แล้ววันต่อไปควรเพิ่มให้มากขึ้นทุกที

๖. ลูกขนยนตัวตั้งตรง ยกมือขึ้นเหนือศีรษะจับกันเข้าไว้ให้แขนบับศรยะทั้งสองข้าง แล้วก็มศรยะลงมาพร้อมทั้งแขนพยายามจะให้มือถึงพื้น ในวันแรก ๆ คงไม่ถึง แต่หลาย ๆ วันเข้าจะถึงได้.

วิธีฝึกหัดทั้ง ๕ ประการข้างต้น เป็นวิธีทำให้เส้นประสาทส่วนใหญ่ยึดตั้งทั่วตัว ส่วนในประการที่ ๖ สำหรับให้โซลาร์เป็กซุส ยึดตั้งโดยเฉพาะ และข้อที่ ๗

๗. สำหรับท่าน ขำพเจ้าเองทำควรตั้งกว่าเป็นท่าที่หนักแรงที่สุด แต่ทำให้หน้าอกยกติดงขนตมาก.

ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นวิธีที่จะปลูกเส้นประสาทเล็ก ๆ ให้ต้นทั่วตัว คือ :-

๑. เมื่อได้ทำการฝึกหัดครบบริบูรณ์ทั้ง ๖ ข้อนั้นแล้ว ให้เอาฝ่ามือของเราถูตัวให้ทั่ว ตลอดขาแขน เมื่อถูเสร็จแล้ว ให้หลับตาขึ้นนั่ง มีมโนคติระลึกว่าจิตตานุภาพของเราแผ่ซ่านอยู่ทั่วตัว และให้นึกอีกว่า วันนั้นจิตตานุภาพของเราแรงขึ้นยิ่งกว่าวันก่อน การนึกเช่นนั้นเป็นไปตามกฎเรื่อง ‘แนะนำตนเอง’ ครั้นแล้วก็หายใจอย่างแรงและลึกอีก ๓-๔ ครั้ง เป็นอันหมดการฝึกหัดที่เกี่ยวแก่ร่างกายทั่วไป.

๖. หัดใจให้เป็นสมาธิ

การทำใจให้เป็นสมาธินั้น จำเป็นสำหรับกิจการทุกอย่าง และยิ่งในเรื่องจิตตานุภาพแล้ว ก็ยิ่งจำเป็นมากขึ้น เพราะการใช้จิตตานุภาพไปทำการใด ๆ นั้น จำต้องมีจิตเป็นสมาธิแน่นแน่ สำหรับการนั้น ๆ. เช่นเราจะใช้จิตตานุภาพ บังคับคน ๆ หนึ่งดังจะกล่าวต่อไปใน

บทที่ ๓ เราก็คงใจให้เป็นสมาธิเอารูปร่างของคน ๆ นั้น มาเป็นอารมณ์อย่างเดียว จิตตานุภาพของเราจึงจะพุ่งตรงไปยังคนผู้นั้นได้ แต่ถ้าใจเราไม่มีลักษณะเป็นสมาธิ แน่แน่ กระแสดวงจิตของเราก็จะฟุ้งซ่านแพร่หลายไป ไม่มีอำนาจได้ เหมือนอย่างกระแสที่พุ่งไปทางเดียว ฉะนั้นสมาธิจึงเป็นข้อสำคัญอย่างยิ่งอีกอันหนึ่ง ในการฝึกฝนปลูกทำจิตตานุภาพ.

วิธีหัดใจให้เป็นสมาธินั้น มียุทธหลายประการ ปราชญ์คนหนึ่ง ๆ ก็แนะไปอย่างหนึ่ง แต่ในที่สุดก็ได้ผลเท่ากัน คือเมื่อฝึกฝนตามข้อแนะนำของท่านเหล่านั้นให้ถูกต้องจริง ๆ แล้ว ดวงจิตของเราก็จะเป็นสมาธิได้ แบบฝึกหัดที่ง่าย ๆ และเห็นผลโดยรวดเร็ว นั้น มียุทธดังนี้ :-

๑. จะนั่งหรือนอนก็ตาม ให้เป็นอย่างสบายยืด แขนขาและกล้ามเนื้อ ไม่ให้รู้สึกอึดอัด หลับตานึกถึงรูป

๑. ท่านผู้อ่านคงไม่ลืมว่า ข้าพเจ้าแต่งตามหลักของ ศาสตร์จารย์ ขาโกต เพราะฉะนั้น หลักวิชาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ไม่ใช่ความคิดของข้าพเจ้าเลย.

ร่างของเลข ๑ จนกระทั่งแลเห็นชัดที่สุด แล้วเปลี่ยนเป็นเลข ๒-๓-๔ ไปจนถึง ๕, ในวันที่ ๒ นึกถึงเลข ๒ ตัว คือตั้งแต่ ๑๐ ถึง ๕๐ และในวันที่ ๓ นึกถึงเลข ๓ ตัว คือตั้งแต่ ๑๐๐ ถึง ๕๕๕ ตั้งนี้เป็นลำดับไป.

๒. เอาของเล็ก ๆ เช่นขวดน้ำอบ วางไว้ห่างตัวราว ๑ เมตร มองดูของสิ่งนั้นให้รอบ ๆ พินิจพิเคราะห์อย่างถ่องแท้ แล้วหลับตานึกถึงของสิ่งนั้นให้ได้รูปชัดเจนแน่นอนตามที่ของนั้นเป็นจริง ๆ ลืมตาขึ้นดูนาน ๆ ครั้ง เทียบกับรูปที่นึกเห็นในเวลาหลับตา ว่าตรงกับความจริงหรือไม่ ถ้ายังไม่ตรงก็ต้องพยายามทำให้ได้ตรงที่สุด.

๓. ใช้กระดาษหนึ่งแผ่น ดินสอสองแท่งถือเข้ามื่อละแท่ง มือขวาวาดวงกลมและมือซ้ายวาดรูป ๔ เหลี่ยมบนกระดาษแผ่นเดียวกัน และในเวลาเดียวกัน แบบฝึกหัดอันนี้ เป็นแบบที่สนุกและเป็นประโยชน์ที่สุดใน การที่จะฝึกให้ร่างกายอยู่ในอำนาจของใจ และที่จะให้ใจเป็นสมาธิอย่างดียิ่งด้วย.

๔. ให้พยายามนึกถึงคนใดคนหนึ่งที่เรารู้จัก หรือที่เคยเห็น พยายามนึกให้ได้รูปติดตาของเราจนแลเห็นชัดเจนละเอียดละออ.

๕. เอน้ำใส่ถ้วยแก้วจนเกือบเต็ม ยืนตัวตรงใช้มือหนึ่งถือถ้วยแก้วนั้นเหยียดแขนตรงออกไป ถ้าเป็นแขนขวาก็ให้เหยียดตรงออกไปทางขวา ถ้าเป็นแขนซ้ายก็ให้เหยียดตรงออกไปทางซ้าย พยายามบังคับร่างกายและแขนให้สงบที่สุด ส่วนหัวใจก็ให้นึกถึงแต่น้ำในถ้วยนั้นอย่างเดียว ในชั้นแรกๆ น้ำในถ้วยจะหวั่นกระเทือนอยู่เสมอ ต้องพยายามทำจนน้ำนิ่งไม่กระเทือนเลย ชั่งคณกินเวลาหลายวัน ต้องทำวิเศษให้สำเร็จกับแขนข้างหนึ่งก่อน แล้วจึงทำกับแขนอีกข้างหนึ่ง.

การฝึกหัดตามแบบเหล่านี้ จำเป็นต้องใช้เวลามาก แต่เป็นข้อสำคัญที่สุด สำหรับการใช้จิตตานภาพบังคับคนจากทางไกล ถ้าทำการฝึกหัดตามแบบเหล่านี้ไม่ได้แล้ว ก็จะใช้จิตตานภาพชนิดนี้ให้สำเร็จไม่ได้เป็นอันขาด.

๗. หัดใช้ความคิดประกอบสายตา

ในร่างกายของมนุษย์ทั้งสี่ ดวงตาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการอบรมและใช้จิตตานภาพ นักเรียนวิชาจะต้องระวังและฝึกหัดเรื่องสายตานั้นให้นานาจนกลายเป็นปกติคนไม่ต้องฝืนใจทำ และวิธีฝึกหัดมีอยู่ดังต่อไปนี้ :—

ในขั้นต้น ในเวลาพบกับใคร พูดกับใครจะต้องมองดูตาคนนั้นให้ตรงแน่ว ใครที่ไม่สามารถจะมองตามนุษย์ตรงๆ ได้แล้ว ก็ไม่สามารถจะยังจิตตานภาพให้บังเกิดขึ้นได้เลยเป็นอันขาด ทั้งนี้ เพราะว่าถ้าแม้จะเป็นความจริงว่า กระแสดวงจิตสามารถแผ่ฐานออกไปทั่วสารพวงค์กายของเราได้ แต่ที่ ๆ จะออกมากที่สุดนั้น มีอยู่ ๒ แห่ง คือทางนัยน์ตาแห่งหนึ่ง ทางปลายนิ้วมืออีกแห่งหนึ่ง แต่การส่งกระแสจิตทางปลายนิ้วมือนั้น เราจำเป็นจะต้องชวนหรือโบกมือ ซึ่งเราไม่มีโอกาสจะทำได้เสมอไป และในบางครั้งเราทำไม่ได้เลย เพราะเป็นการเสียความ

สุภาพ. เมื่อเป็นดังนี้ ก็ยังเหลืออยู่แต่ดวงตาซึ่งเราสามารถจะใช้ได้ทุกขณะ เพราะฉะนั้น การหัดมองดูตาคนตรง ๆ นั้น จึงเป็นความจำเป็นไม่แต่ในการใช้จิตตานภาพ เป็นการแสดงลักษณะของสุภาพบุรุษอีกด้วย กล่าวคือการมองสอดส่ายไปมาในเวลาสนทนาหรือพบปะกับใคร ๆ นั้น ไม่ใช่กิจริยาผู้ดี.

อีกประการหนึ่ง การมองดูตาคนตรง ๆ ยังเป็นประโยชน์ที่จะให้คนที่มาพูดกับเรา ระมัดระวังตัวมากขึ้น ใครที่จะมาคดโกงตบตาเรา โดยวิธีกล่าวความเท็จให้เราฟังนั้น เมื่อเราจ้องตาดูตรง ๆ ในขณะที่เราฟังแล้ว คนที่มาพูดกับเราโดยไม่สุจริต ย่อมรู้สึกกระเทือนกระเทือนหัวน้าว และความทุจริตก็จะปรากฏออกมาเองได้ในที่สุด.

เพราะเหตุนี้ การหัดดวงตาเพื่อบรมจิตตานภาพในขั้นต้นซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญ ก็คือต้องหัดให้ตาเราแข็งพอที่จะมองดูตามนุษย์ได้ตรง ๆ.

แต่การมองดูตาอย่างเดียวยังเท่านั้นยังไม่พอ จะต้องเอาความคิดเข้าประกอบกับสายตาด้วย.

หัวใจของมนุษย์เปรียบได้กับดวงไฟ^๑ ดวงตาเป็น
กล้องฉาย และความคิดเป็นกระจกสีที่จะทำให้แสงไฟ
เป็นสีเขียว, แดง หรือเหลือง หรืออะไร ๆ ได้สุดแต่
ว่าจะเอากระจกสีไหนส่อง เพราะฉะนั้นสายตาของคน
เรา ที่จ้องดูด้วยความโกรธกับที่จ้องดูด้วยความรัก จึง
ผิดกันมาก และคนที่ถูกจ้องย่อมรู้สึกทันที. ลอง
พิจารณาหัตถ์ตัวเราในกระจก กล่าวคือลองยื่นอยู่หน้า
กระจกแผ่นใหญ่มองดูตัวของเราเองในกระจก แล้ว
ลองเปลี่ยนความคิดดู. ในขั้นแรก ลองคิดถึงคนที่เรา
เคารพนับถือ เช่นบิดามารดาหรือผู้มีพระเดชพระคุณ,
ต่อไปลองระลึกถึงคนที่เรารัก, ต่อไปลองนึกถึงคนที่เรา
เกลียด และต่อไปลองนึกถึงคนที่เราจะต้องบังคับให้ทำ
การอย่างใด ๆ ตามบัญชาของเราให้จงได้ ดังนี้ เราจะ
เห็นได้ชัดเจนว่า สำหรับความคิดอันหนึ่ง ๆ สายตา
ของเราเปลี่ยนไปอย่างหนึ่ง ๆ ไม่เหมือนกันเลย ใน
สองข้อข้างต้น สายตาของเราจะอ่อนโยนนุ่มนวล แต่

๑. ดหนังต้อ “วิชาแปดประการ” ของข้าพเจ้า
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ หน้า ๑๒๐.

ในสองข้อข้างหลัง สายตาของเราจะแจ้งกระต้างจนเรา
เองรู้สึกเห็นได้ชัดเจน.

เมื่อเป็นดังนี้ ก็จำเป็นอีกอย่างหนึ่งที่เรจะต้องฝึก
หัดเอาความคิดเข้ามาประกอบสายตาของเราทุกครั้ง สุด
แต่ว่าเราจะต้องการใช้ความคิดชนิดใด กล่าวคือ ถ้าเรา
พูดกับผู้ที่เป็นใหญ่กว่าและมีพระเดชพระคุณ เราก็คต้อง
ปลุกความเคารพนับถือขึ้นในดวงใจ และส่งความคิดอัน
นั้นไปกับสายตา ผู้ที่พูดกับเราจะรู้สึกความเคารพนับถือ
ของเรา และจะเกิดความเมตตากรุณาขึ้น ถ้าพูดกับคน
ที่เรารัก ก็จะต้องระลึก และตั้งใจส่งความรักไปพร้อม
กับสายตา, ถ้าพูดกับคนที่เรานึกกระแวงว่าจะเอาความ
เท็จมาพูดให้เราฟัง ในเวลาที่เรากำลังจะพูดนั้น เราจะต้อง
ตั้งใจบังคับไปด้วยว่า “แกต้องพูดความจริง” ในเวลา
ที่เราออกคำสั่งบัญชาให้คนเราทำการอันใดอันหนึ่ง เรา
จะต้องตั้งใจบังคับว่า “แกต้องทำตามที่เราสั่ง” ผู้
บังคับบัญชาคนโดยมากรู้จักวิธีนี้ดี เพราะฉะนั้นเราจะ
สังเกตเห็นอยู่เสมอว่า เวลาที่ท่านเหล่านั้นออกคำสั่ง
เสร็จแล้ว พูดเสร็จแล้ว ยังจ้องมองดูผู้รับคำสั่งอยู่อีก

ราว ๒-๓ วินาที หรือมากกว่านั้น และในขณะนั้นเอง เป็นเวลาที่ใช้กำลังดวงจิตบังคับ เพิ่มกำลังคำสั่งทาง ถ้อยคำ. ตามที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่าง ๒-๓ ประการ ที่ยกมาไว้เพื่อเป็นหนทางให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะของการ ใช้ความคิดประกอบสายตา แต่นอกจากอุทาหรณ์ที่ กล่าวมาแล้ว ผู้อ่านยังสามารถค้นคว้าหาหนทางใช้ความคิดอย่างอื่น ๆ สุดแต่ว่าจำเป็นจะต้องใช้ชนิดใด.

แต่ยังมีอีกข้อหนึ่งที่จะต้องระวัง คือว่า สำหรับคน บางคนที่เคยกลัวเรามาแล้ว เช่นคนที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ของเรา ซึ่งเคยหวาดหวั่นและประหม่าต่อหน้าเราโดย ปกตินั้น ถ้าเราจ้องตาตรง ๆ เข้าอีก สายตาของเราจะ รุนแรงและดูร้ายเกินไป จะเพิ่มความขลาดกลัวให้แก่ คนเหล่านั้นมากขึ้น จนถึงกับพูดไม่รู้เรื่องหรือเวลาเรา ต้องการทราบอะไรก็อธิบายไม่ถูก ทำให้เสียงานเสียการ ไปได้มาก ๆ เมื่อเป็นเช่นนั้นเราควรเลื่อนสายตาของเรา เข้าไปดูในระหว่างคิ้วของคน ๆ นั้น เมื่อทำดังนี้ สาย ตาของเราจะอ่อนลงทันที และคน ๆ นั้นจะคลายความ ประหม่าลงบ้าง.

๔. การเก็บรักษาจิตตานุภาพที่เกิดขึ้นแล้ว

การฝึกฝนตั้งแต่ ๑ ถึง ๗ ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็น
การเอากำลังของความเข้มแข็งมาใส่ไว้ใน โขลาร์ เปล็ก-
ซุส หรือพุตง่าย ๆ คือนำเอาจิตตานุภาพมาเก็บเข้าไว้
และเตรียมพร้อมที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ ตามความต้องการ
การ แต่กฎธรรมดามืออยู่ว่า สิ่งใดที่เรามีอยู่ สิ่งนั้นเรา
ก็อยากจะใช้ และสิ่งนั้นอยากจะออกไปจากเราเสมอ.
คนที่มั่งอานาจไม่มีใครที่จะไม่อยากจะใช้อานาจ คนที่มีเงิน
ก็น้อยนักที่จะไม่อยากจะใช้เงิน มหาสงครามที่เกิดขึ้นใน
ยุโรปเมื่อเกือบยี่สิบปีมาแล้ว ก็มีมูลสำคัญเนื่องมาจาก
ที่ต่างฝ่ายต่างเตรียมอาวุธยุทธรณ์ที่เข้าไว้เหลือหลาย จึง
ต้องมีโอกาสที่จะได้ใช้อาวุธนั้นวันหนึ่ง. รวมใจความว่า
เรามีสิ่งไรมาก สิ่งนั้นก็หาหนทางที่จะออกไปจากตัวเรา
เพราะเหตุนี้เอง ไม่ว่าทรัพย์สมบัติหรือสรรพสิ่งใด ๆ
นอกจากที่เราจะรู้จักหาแล้ว เรายังจะต้องรู้จักเก็บ รู้
จักสงวนไว้ให้อยู่กับตัวเราก็ด้วย.

ที่จริงการที่เราฝึกฝนแสวงหาจิตตานุภาพไว้ ก็เพื่อจะให้ ไม่ใช่จะมีไว้เฉยๆ แต่จิตตานุภาพก็มีธรรมชาติเป็นอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินสมบัติอื่นๆ คือ เมื่อใช้ไปก็ย่อมจะหมดเปลืองไป เมื่อเราปล่อยให้ออกจากตัวเรามาก ก็คงมีเหลืออยู่ในตัวเราน้อย. เพราะฉะนั้น การที่จะปล่อยให้ออกไปจากตัว จึงต้องรู้จักกาละเทศะเลือกปล่อยในวาระที่จะนำประโยชน์มาให้ ไม่ใช่เสียไปเปล่าๆ โดยไม่มีผลดีอะไรเลย.

วิธีสงวนจิตตานุภาพให้อยู่กับตัวนั้น เขาวางหลักไว้ ๔ ประการ คือ :-

๑. ให้พยายามข่มความโกรธ
๒. ให้พูดแต่น้อย
๓. ให้พยายามรักษาความสงบกาย และ
๔. ทำความวิเวก

ในข้อที่ ๑ ความโกรธเป็นเหตุให้มนุษย์ใช้กำลังความเข้มแข็งภายในตัวออกไปมากที่สุด และใช้ไปในทางที่ไม่มีประโยชน์ และในบางครั้งกลายเป็นโทษ

อย่างร้ายแรงด้วย ที่ว่าความโกรธเป็นเหตุให้คนเราใช้
ความเข้มแข็งภายในตัวออกไปมากนั้น มีข้อที่จะ
พิสูจน์ดังนี้ :-

ก. ในเวลาที่คนโกรธย่อมมีกำลังแรงมากขึ้น เพราะ
กำลังภายในตัววิ่งออกมารับใช้กล้ามเนื้อทันที แม้คนที่
ร่างกายอ่อนแอ แต่ถ้าถึงเวลาโกรธจัด เช่น เกิดดิ้น
พันแทงกันขึ้นแล้ว ก็ไม่ทราบถึงความเรี่ยวแรงมาจาก
ไหน บางทีคนใด ๆ จู่ตรงตงสองสามคนก็เกือบไม่อยู่.

ข. แต่เมื่อความโกรธหมดสิ้นไปแล้ว คน ๆ นั้นก็
รู้สึกอ่อนเพลียทันที แปลว่ากำลังความเข้มแข็งกระจาย
ออกไปจากตัวหมด. คนบางคนโกรธจัด ทำอะไรใคร
ไม่ได้ ในระหว่างนั้นกำลังภายในไหลออกไปจากตัว จน
กระทั่งหมดกำลังถึงแก่เป็นลมก็มี. ฉะนั้นคนที่โกรธจน
ถึงแก่สลบจึงมีอยู่บ่อย ๆ.

ค. ให้สังเกตดูคนสองคนที่โต้เถียงกัน ถ้าคนไหน
โกรธ คนนั้นจิตตานภาพก็หมดเปลืองไปก่อน และใน
ที่สุดก็ปราชัยพ่ายแพ้แก่คนที่ไม่โกรธ.

ด้วยเหตุนี้ การข่มความโกรธจึงเป็นวิธีสำคัญที่สุดสำหรับเก็บสงวนอำนาจภายในตัวเรา การที่จะข่มความโกรธได้โดยวิธีใดนั้น มีหลักในทางศีลธรรมอยู่จนรู้จักกันแพร่หลายแล้ว ไม่จำเป็นต้องกล่าวไว้ในที่นี้.

ในข้อที่ ๒ การพูดตามปกติหรือการสนทนาสำหรับความสนุกสนาน ตามธรรมดาไม่ทำให้กำลังในตัวเสียไปมากนัก แต่การพูด ๒ ชนิดที่ทำให้กำลังเสียไปมากนัก คือ :-

(ก) การพูดความลับ และ

(ข) การโต้เถียง.

ในข้อ ก. นั้น เราจะเห็นได้ว่า ตามปกติเมื่อเรารู้ความลับอะไรมา มักจะมีกำลังอันหนึ่งในภายในที่จะดันให้เราเผยความลับอันนั้นออก และในขณะที่เราเผยความลับออกไปนั้น อำนาจในตัวเราหมดไปด้วย เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก, แต่เป็นความจริง, ขอให้สังเกตว่า คนที่ชอบพูดความลับของตัวเองก็ตาม หรือของคนอื่นก็ตาม คนรู้เรื่องลับอันใดมา แล้วเก็บไว้ไม่ได้ ออกจะแตกตาย จำต้องเล่าให้ใครฟังต่อไป คน

ชนคนเป็นคนที่มีลักษณะอ่อนแอเสมอ ไม่มีลักษณะเป็นคนเข้มแข็ง และไม่มิจิตตานภาพได้เลย.

ในข้อ ข. เรื่องการโต้เถียงนั้น เข้าใจได้ง่าย เพราะในขณะที่เราโต้เถียงนั้น เราใช้กำลังออกมากที่สุด เราโต้เถียง ๑ ชั่วโมง เราเหน็ดเหนื่อยมากกว่าที่แสดงปาฐกถา ๒ ชั่วโมงโดยมิได้โต้เถียงกับใคร. เพราะฉะนั้นทางดีที่สุดสำหรับรักษามิจิตตานภาพอีกอันหนึ่งก็คือ อย่าโต้เถียงในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ที่จะไม่นำผลดีอะไรมาให้ และที่จะไม่ได้รับผลตอบแทนเท่ากับกำลังจิตตานภาพที่เราต้องเสียไป.

อย่างไรก็ดี การพูดทั้งหมดย่อมทำให้เราเสียกำลังภายในเสมอ ไม่มากนักน้อย คนที่พูดมากย่อมจะใช้กำลังจิตตานภาพให้เสียไปมาก โดยไม่เป็นประโยชน์ และเพราะเหตุนี้เอง คนพูดมากจึงมีคนเกรงน้อย ส่วนคนที่พูดน้อยกลับมีคนเกรงมาก.

ในข้อที่ ๓ อาการที่ลุกลน หรืออากัปกิริยาที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น การกระดิกเท้า การโยกเข่า การเคาะเล็บ การโยกศีรษะ เหล่านี้เป็นต้น ย่อมเป็นการ

สลัดทั้งกำลังความเข้มแข็งออกไปจากตัว เหมือนคน กระเป๋ารั่ว และเงินทองร่วงหล่นหายไปเสียเปล่าๆ เพราะเหตุนี้เอง คนที่หลุกหลิกกลุกลอนอยู่เป็นปกติมัก เป็นผู้ล้มลุกชancelอ่อนแอ แต่คนที่สมาธิสงบเสงี่ยม ไม่ทำอิริยาบถอันใดที่ไม่จำเป็น อากัปกริยาทุกอันเต็ม ไปด้วยความหนักแน่น ดังนี้ ย่อมเป็นผู้ประกอบไปด้วยลักษณะเข้มแข็งและมีจิตตานภาพ.

ในข้อที่ ๔. เป็นข้อสำคัญมากอีกอันหนึ่ง และต้อง เข้าใจให้ดี.

เรามีความจำเป็นต้องทำงานเลี้ยงชีวิต จำต้องใช้ กำลังกายและกำลังความคิดต่อสู้ความยากลำบาก อัน มนุษย์ทุกรูปทุกนามต้องประสบในพื้นโลกนี้ ในวัน หนึ่งๆ เราต้องใช้กำลังภายในตัวเราออกไปมาก ๆ จน ถึงกับนักปราชญ์ทางอภิปรัชชาวิทยากล่าวว่ ในเวลาที่ เราทำงานมาก ๆ นั้น “ตัวของเรากลับไปจากตัวของ เรา” และจำเป็นจะต้องเรียกเอากลับเข้ามา, การเรียก เอาตัวของเรามาเข้าตัวเราใหม่นั้นเอง ที่เรียกว่า “ทำ ความวิเวก” และมีวิธีทำให้เขาว่างไว้ดังนี้ :-

ให้นอนเหยียด ให้ร่างกายทุก ๆ ส่วนได้รับความพักผ่อนทั่วตัว แล้วให้หรีตามองดูปลายเท้าของตัว พยายามปลุกมโนคติดูเหมือนหนึ่งว่า เราเรียกตัวเราซึ่งออกไปจากตัวของเรานั้น กลับเข้าตัวเราใหม่ ครั้นเมื่อได้มโนคติเพียงพอว่า ตัวของเราเข้ามาสู่ตัวเราแล้ว ก็ให้หลับตาพยายามทำใจให้บริสุทธิ์ คือไม่นึกถึงอะไรเลย และไม่มีอะไรเป็นอารมณ์เลย.

๗. บางทีจะทรงกบวชเรียกขวัญของไทยเรา วิชฺเรียกขวัญเป็นวิชฺแปลกประหลาดคนหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าได้เห็นแก่ตาเอง คือมารดาของข้าพเจ้าป่วยเป็นโรคเรื้อรังนานตบไม่รู้จักหาย ในที่สุดได้ไปเชิญหมอมารเรียกขวัญ ทำบายศรีไล่ชนให้คน ๆ หนึ่งถือไว้ หมอออกต่างคำเชิญขวัญเข้าตัวสักครู่หนึ่งชนก็ออกกัน และดึงเอาหม้อคนเข้ามาใกล้ตัวมารดาข้าพเจ้า. พอถึงตัวชนก็คว่ำลงบนอก พชเรียกขวัญกเป็นอันดำเร็จ แต่นั้นมารดาข้าพเจ้าหายวันหายคน ต่อมาอีก ๒-๓ ปีได้มีไข้ใหม่ คราวนั้นเรียกขวัญไม่ดำเร็จ เรียกเท่าไรชนก็ไม่สิ้น ก็ถึงแก่ความตาย. ข้าพเจ้ายังไม่เคยพบคำอธิบายที่สมเหตุสมผลจริง ๆ ในเรื่องนี้.

การทำเช่นนั้นได้เพียง ๕ นาที จะมีผลเท่ากับนอนหลับ ๕ ชั่วโมง เพราะเวลาพอทำเสร็จแล้ว เราจะรู้สึกมีกำลังวังชา หายความเหน็ดเหนื่อย และวสันและเรียกว่าทำความวิเวก.

นโปเลียน เป็นผู้ที่รู้จักทำความวิเวกได้ดีที่สุด มหาเด็กหรือนายทหารประจำพระองค์ได้เคยเห็นพระองค์ทำวิเวกเสมอ และเพราะเหตุนี้เอง นโปเลียนจึงเป็นมนุษย์ที่ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทำงานได้เท่ากับคนอื่น ๔-๕ คน และมีจิตตานุภาพบังคับยุโรปได้เกือบทั้งทวีป.

วิธีฝึกหัดต่าง ๆ ตั้งแต่ประการที่ ๑ ถึงประการที่ ๘ นั้น เป็นวิธีเบื้องต้น ที่จะทำให้จิตตานุภาพเกิดขึ้นเป็นขั้นต้น กล่าวคือ เมื่อเราได้ฝึกฝนตามแนวอันนั้นแล้ว ก็แปลว่าเรามีจิตตานุภาพขั้นสามัญ และจิตตานุภาพขั้นสามัญนี้ เราจะใช้บังคับตัวเราเอง ดังจะกล่าวในบทที่ ๒ ต่อไป. แต่ส่วนที่จะใช้บังคับผู้อื่นนั้น ยังต้องมีวิธีฝึกหัดเป็นพิเศษ ดังจะกล่าวไว้ในบทที่ ๓.

แต่นักเรียนวิชาจิตตานุภาพทุกคน มักจะมุ่งหมายใช้จิตตานุภาพเพื่อการบังคับผู้อื่น และเกียจคร้านที่จะ

ใช้บังคับตนเอง แต่อันที่จริงนั้น ตราบใดที่คนเรายัง
บังคับตนเองไม่ได้แล้ว จะไปบังคับคนอื่นหาได้ไม่
เพราะฉะนั้นการเรียนบทที่ ๒ ต่อไปนี้ ไม่ใช่แต่จะเป็น
ประโยชน์ ยังเป็นความจำเป็นอีกโสดหนึ่งด้วย เพราะ
ถ้าไม่เรียนบทที่ ๒ ให้บังคับตนเองได้ก่อนแล้ว ก็ไม่
สามารถจะใช้บทที่ ๓ ให้บังคับคนอื่นได้เลย.

๘ บทที่ ๒

จิตตานุภาพบังคับตนเอง

เหตุใดเราจึงต้องใช้จิตตานุภาพบังคับตัวเราเอง จะใช้บังคับคนอื่นเสียไม่ดีกว่าหรือ ? นี่เป็นปัญหาที่ขบถถามกันอยู่เสมอ และคำตอบมีอยู่ดังต่อไปนี้ :-

ใครเล่าในโลกนี้ จะเป็นที่พึ่งแก่เราได้ดีเท่าตัวเราเอง ใครเล่าจะมาทำประโยชน์ให้เราได้มาก เท่าที่เราจะทำให้แก่ตัวของเรา. หลักธรรมทุกๆ ลัทธิย่อมยืนยันว่า ตนเองเป็นที่พึ่งของตนอย่างประเสริฐที่สุด และตนเองจะทำประโยชน์ให้แก่ตนได้มากกว่า ดีกว่า, ถาวรมั่นคงกว่าที่คนอื่นจะทำให้. เมื่อเป็นเช่นนั้น แทนที่เราจะทะเยอทะยานใช้จิตตานุภาพที่ปลุกทำขึ้นแล้วนั้น ไปบังคับผู้อื่น เราจะใช้จิตตานุภาพอันนั้นเป็นเครื่องบังคับตัวเราเอง ให้ทำประโยชน์แก่ตัวเราเองเสียทีเดียว โดยไม่ต้องรบกวนผู้อื่น ดังนั้นมีดีกว่าหรือ ? อีกประการหนึ่งเล่า การที่คนอื่นจะมาก่อร้ายแก่เราอย่างไร

ก็ยังไม่ร้ายเท่ากับที่เราจะทำให้ตัวเราเอง เพราะการที่
 คนอื่นมาประทุษร้ายเรานั้น เรายังจะมีทางฟ้องร้อง
 เรียกค่าเสียหายได้บ้าง แต่ถ้าเราทำให้ตัวของเราเอง
 แล้ว ก็ไม่รู้จะไปเรียกค่าเสียหายจากใคร เพราะฉะนั้น
 การใช้จิตตานภาพบังคับตนเองมิให้ทำร้ายตนเองนั้น จึง
 จำเป็นยิ่งกว่าที่จะคอยบ่งกันการกระทำร้ายจากคนอื่น.

อนึ่ง เป็นความจริงอันมีพิสูจน์แน่นอนแล้วว่า ใคร
 ที่ไม่สามารถบังคับตนเองตามหลักที่กล่าวต่อไปนี้ได้แล้ว
 ก็ไม่สามารถจะบังคับคนอื่นได้เลย นี่เป็นกฎธรรมชาติ
 ของจิตตศาสตร์ ฉะนั้นผู้ที่ใจร้อนไปฝึกฝนทำการบังคับ
 คนอื่น ก่อนที่จะบังคับตนเองให้สำเร็จเสียก่อนแล้ว
 ความพยายามก็เสียแรงเปล่า ไม่ได้ผลดีอะไรเลย.

การใช้จิตตานภาพบังคับตนเองนั้น มีสาขาที่แยก
 ออกเป็น ๓ ประการ ดังนี้ :-

๑. บังคับความหลับและความตื่น
๒. ทำความคิดให้ปลอดโปร่งว่องไว ในเวลาตื่น
 ขณแล้ว
๓. เปลี่ยนความคิดได้ตามต้องการ

๔. สงบใจเมื่อเมื่อดอกอยู่ในอันตราย
๕. เปลี่ยนนิสัยความเคยชินของตัว จากร้ายเข้า
มาหาดี
๖. ตรวจตราตัวของตัวเป็นครั้งเป็นคราว โดย
สม่ำเสมอ และ
๗. ป้องกันรักษาตัวด้วยจิตตานภาพ

๑. บังคับความหลับและความตื่น

การนอนหลับ เป็นความจำเป็นในขีวิตของมนุษย์
คนที่ได้หลับอย่างสมควรแล้ว เวลาตื่นขึ้นย่อมมีมัน
สมองปลอดโปร่ง มีกำลังกายแข็งแรง มีความมานะ
พยายามในอันจะกระทำความดี และแสวงหาประโยชน์
เพิ่มพูนให้แก่ตน, นัยน์ตาสว่าง, เสียงแจ่มใส, ร่าง
กายคล่องแคล่ว มีชีวิตสดชื่นเหมือนต้นไม้ที่ได้รับการ
พรวนดินรุดน้ำอย่างดี.

“เวลานอนหลับ เป็นเวลาที่ความชราหยุดเดิน”
เป็นถ้อยคำของปราชญ์ และมีความจริงอยู่เป็นอันมาก

กล่าวคือ มนุษย์เราตั้งแต่เกิดจนถึงเดินเข้าไปหาความชรา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความชราเดินเข้ามาหา. แต่เวลาที่คนเรานอนหลับ เป็นเวลาที่ความชราหยุดเดิน เพราะฉะนั้น คนที่นอนมากจึงแก่ช้า และคนนอนน้อย จึงแก่เร็ว และถ้าคนเราไม่นอนเสียเลย ก็จะต้องตาย ในไม่กี่วัน.

คนโบราณหรือคนที่เป็นบ้าเถื่อนที่สุด ปรากฏว่าอายุยืนมาก ๆ ทั้งนั้นก็เพราะคนเหล่านั้นไม่รู้จัก หรือไม่ให้จุดโคมไฟอย่างพวกเราในสมัยนี้ แต่พอสิ้นแสงตะวันก็นอน และพอตะวันขึ้นก็ตื่น ไม่ทำการฝ่าฝืนธรรมชาติ. สมัยนี้พวกเรา รู้จักใช้โคมไฟ นอนดึกและตื่นสาย หรือใช้เวลากลางวันเป็นเวลานอน และใช้กลางคืนเป็นเวลาตื่น ซึ่งเป็นการตรงกันข้ามกับความประสงค์ของธรรมชาติ พวกเราจึงตายเร็วกว่าคนพวกโน้น.

ไม่มีอะไรจะทำความรำคาญ เท่ากับการนอนไม่หลับ เวลาวิ่งไปเปล่าโดยไม่ได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์ และกำลังร่างกายเสียไปโดยไม่ได้ผลตอบแทน ใครที่นอน

หลับในเวลาที่ต้องการหลับได้เสมอแล้ว ก็นับว่าเป็นคน
เคราะห์ดีที่สุด.

เหตุที่ทำให้คนนอนไม่หลับนั้น มีอยู่ ๒ ประการคือ:-

ก. ร่างกายไม่สบายพอ และ

ข. ความคิดฟุ้งซ่าน

ในเรื่องร่างกายไม่สบาย ย่อมจะเกี่ยวข้องกับโรคภายใน
ในตัว หรือรับประทานอาหารที่ย่อยยาก แต่เมื่อเราได้
บำรุงร่างกายตามนัยที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ นั้นแล้ว ก็
จะช่วยบรรเทาเหตุข้อ ก. นี้ได้มาก เหลือแต่วิธีที่จะนอน
กล่าวคือ นอนอย่างไรจึงจะหลับง่าย มีวิธีควรปฏิบัติ
ตามอยู่ดังนี้ :-

เวลานอน ควรระวังให้ร่างกายทุกส่วนได้รับความ
ผ่อนคลายทั่วตัว กล่าวคือ แขนขาให้เหยียดสบาย หมอน
ไม่สูงเกินไปจนเมื่อยคอ, ที่นอนไม่ต่ำตอนกลางจนตัว
งอทำให้หน้าอกแฟบ. ควรนอนตะแคงข้างขวา หรือถ้า
จะนอนหงายก็ควรให้อย่างข้างขวาเล็กน้อย ซึ่งเป็นท่า
ที่ร่างกายจะได้รับความผ่อนคลายอย่างดีที่สุด เมื่อนอน
ไปแล้วครั้งหนึ่งจะรู้สึกว่าการพลิกตัว ควรพลิกไปเสีย

น้อยหนึ่ง เพื่อให้สมกับความต้องการของร่างกาย แล้วก็กลับมาอนในท่าเดิม ตั้งสมาธิไว้จนหลับได้โดยง่าย.

เรื่องความคิดฟุ้งซ่าน เป็นมูลอันสำคัญของการนอนไม่หลับ ตามปกติคนเราจะนอนหลับง่ายที่สุด ในเมื่อจิตไม่คิดถึงอะไรเลย แต่ถึงแม้จะคิด ถ้าคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่อย่างเดียว ก็ยังจะพอหลับได้ง่าย แต่โรคนอนไม่หลับนั้น เกิดจากความคิดที่เร่ร่อนไม่เป็นระเบียบ อย่างที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ เพราะฉะนั้นทางที่ดีก็คือ ในขั้นต้นพยายามคิดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่เรื่องเดียวเสียก่อน ครั้นแล้วก็เลิกไม่คิดถึงอะไรเลยทีเดียว กระทำใจให้หมดจดเหมือนน้ำที่ใสสะอาดจริงๆ วิธีนี้คนทั่วไปจะกระทำไม่ได้ตลอดไปทุกคน แต่สำหรับผู้ฝึกฝนจิตตานุภาพ ตามวิธีที่กล่าวมาในบทที่ ๑ นั้นแล้ว จะทำได้โดยไม่ลำบาก นี่แหละเป็นผลอันแรกที่จะพึงได้จากการใช้จิตตานุภาพบังคับตนเอง.

แต่การบังคับความหลับเท่านั้นยังไม่พอ ยังต้องพยายามบังคับความตื่นอีกด้วย กล่าวคือ ให้เราสามารถ

ต้นได้ในชั่วโมงหรือแม้ในนาที่ที่เราต้องการ โดยไม่ต้องให้ใครปลุก ซึ่งเป็นการรบกวนเอาเปรียบคนอื่น. การต้นนอนไม่ได้ตามกำหนดเวลานั้น ย่อมจะเกิดความเสียหายได้มาก ๆ เช่น ในเวลาเดินทางไกล ถ้าไปจับรถไฟหรือเรือไฟไม่ทัน ตั๋วรถหรือเรือที่ซื้อไว้เป็นจำนวนเงินตั้งพัน ๆ ก็จะใช้ไม่ได้ ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องบังคับตัวเราให้ต้นได้ตามเวลาที่ต้องการ.

วิธีบังคับนั้นไม่เป็นของยาก และสำหรับผู้ใดฝึกฝนตามวิธีที่กล่าวในบทที่ ๑ มาแล้ว ก็ยิ่งจะง่ายที่สุด กล่าวคือ ให้เรารู้ความต้องการอันเดียวในเวลาที่เราหลับว่า เราจะต้นในชั่วโมงนั้นนาที่นั้น เมื่อความต้องการอันนั้นแน่วแน่จริงๆ ไม่ใช่ต้องการอย่างเกียจคร้านแล้ว เราก็จะต้นได้จริงๆ และจะต้นในชั่วโมงนั้น หรือแม้ในนาที่นั้นเอง. และเรื่องนี้ไม่ใช่ของหัตยาภ อาจได้ผลทันทีในการหัดทำครั้งแรก. ร่างกายเป็นธรรมชาติที่คอยปฏิบัติตามคำสั่งของใจอยู่เสมอ ขออย่างเดียวแต่ให้คำสั่งของใจนั้นเป็นคำสั่งที่เด็ดขาด ไม่ใช่คำสั่งอย่างเกียจคร้านเท่านั้น.

๒. ทำความคิด

ให้ปลอดโปร่งว่องไวในเวลาตื่นขึ้น

ตามปกติ เมื่อเราตื่นขึ้นย่อมจะรู้สึกเขมอข่มขี้มเกลียด-
 คร้าน ไม่อยากทำอะไร เหมือนเครื่องจักรที่หยุด
 ใช้ไปเสียนาน ๆ พอเริ่มจะไข่ไข่ใหม่ก็มักขัดข้อง บาง
 ครั้งเราฝันร้าย เลยพะวงนึกถึงความฝัน เป็นเหตุให้ใจ
 พุ่งซ่านหงุดหงิดไปตลอดทั้งวัน. พอเริ่มต้นจะทำงานก็
 รู้สึกขัดข้องไม่ว่องไว กว่าจะทำการให้ดำเนินเรียบร้อย
 ไปได้ ก็ต้องเสียเวลามาก ๆ คนบางคนตั้งแต่เช้าตื่น
 นอนแล้วจนถึงเที่ยง ทำอะไรไม่ได้เป็นขี้เป็นอันเลย
 เพราะถึงแม้ร่างกายภายนอกจะตื่นขึ้นแล้วก็ตาม ร่าง
 กายภายในและมันสมองของตนก็ยังงัวเงีย ไม่ตื่นเต็มที
 เพราะฉะนั้น จึงต้องมีวิธีพิเศษสำหรับฝึกหัดอีกประการ
 หนึ่ง เพื่อปลุกให้ร่างกายทุกส่วน รวมทั้งมันสมองตื่น
 ขนมาพร้อมกัน ให้มีความปลอดโปร่งว่องไว สามารถ

คิดปัญหายากๆ ที่จะมันในวันนั้น การที่จะทำให้ได้ผล เช่นนมหลักอยู่ข้อเดียว คือว่า “ต้องเอาความคิดในเวลาตื่นเช้า ไปประสานติดต่อกับความคิดที่เราทิ้งไว้เมื่อวันวานก่อนที่จะนอนหลับ” ส่วนวิธีทำนั้นมียุ ๒ ทาง ดังจะกล่าวต่อไปนี้ เราจะเลือกทำแต่ทางใดทางหนึ่งก็ได้ หรือถ้าทำได้ทั้ง ๒ ทางก็ยิ่งจะเป็นผลดีมากจน.

๑. เวลากลางคืนก่อนจะนอน ควรจดบันทึกกิจการที่เราจะต้องทำในวันรุ่งขึ้นนั้น ไว้ในกระดาษแผ่นหนึ่งเสมอ พอเวลาตื่นขึ้น ก็หยิบกระดาษแผ่นนั้นขึ้นมาตรวจดูทันที ว่ามีอะไรบางอย่างที่จะต้องทำในวันนั้น วิธีนี้จะทำให้กำลังความคิดทั้งมวลตื่นขึ้นพร้อมกัน และความคิดในวันนั้น จะวิ่งไปประจบหัวต่อกับความคิดที่เราละทิ้งไว้เมื่อวานนี้ และเราจะได้พบความคิดที่ดีกว่าเมื่อวานนี้

๒. ในหนังสือ “มันสมอง” ข้าพเจ้าได้ยืนยันอย่างแข็งแรงว่า วรชนเป็นวรชิตที่สุดสำหรับมันสมอง และสำหรับจะทำกิจการทั้งหลายให้สำเร็จได้ดี และเป็นวรชิตบุคคลซึ่งสามารถนำตนจากชนชั้นต่ำขึ้นสู่ชั้นสูงสุดได้ใช้อยู่เสมอ.

อีกด้วย เพราะตามธรรมดาถ้าคนเราสามารถเอาความคิดในวันหนึ่งๆ ไปติดต่อกับวันก่อนๆ ได้โดยไม่ขาดสายแล้ว ความคิดก็จะเจริญขึ้นทุกวัน.

๒. ถ้าเรารู้จักดี คนเป็นคนอ่านหนังสือจนกระทั่งว่างหลับ ซึ่งมักจะจะเป็นปกติของนักหนังสือโดยมากให้คนตอนที่เรารู้ว่างและเลิกอ่านนั้นไว้ พอตื่นขึ้นก็ให้หยิบมาอ่านใหม่ทันที อ่านซ้ำเฉพาะตอนที่เรารู้ว่างเหงาเบื่อหน่ายเลิกอ่านนั้นเสีย เราจะรู้สึกแปลกใจ ประหนึ่งว่าเป็นหนังสือตอนดีที่สุดของเล่มนั้น และจะทำให้ความคิดของเราปลอดโปร่ง เข้าไปบรรจบหัวต่อกับความคิดที่เราทิ้งไว้เมื่อวันวาน ให้เกิดผลดังที่กล่าวมาในข้อต้นนั้นได้.

ผู้อ่านจะใช้วิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องถือหลักว่า ให้เอาความคิดเมื่อวานนี้กับวันนี้ มาต่อกัน.

๓. เปลี่ยนความคิดได้ตามต้องการ

ในข้อนี้ไม่ได้หมายความว่าต้องการหลบตะแลง หรือเปลี่ยนความคิดเดิมเป็นโครงการของตัว การเปลี่ยนความคิดในที่นี้หมายความว่า เมื่อต้องการคิดอย่างใดก็ให้คิดอย่างนั้นได้ ทั้งความคิดอื่น ๆ หมด และเมื่อไม่ต้องการคิดอีกต่อไป จะคิดเรื่องอื่น ก็ให้เปลี่ยนได้ทันที และทั้งเรื่องเก่าโดยไม่เอาเข้ามาพันพัว การฝึกหัดใจให้เป็นสมาธิตามที่กล่าวมาในบทที่ ๑ นั้น จะเป็นเครื่องช่วยเหลือให้ทำการเปลี่ยนความคิดเช่นนั้นได้สำเร็จ การที่สามารถเปลี่ยนความคิดได้เช่นนั้น ย่อมมีประโยชน์สำคัญ ๒ ประการคือ :-

- ก. ช่วยให้เราสามารถกระทำการเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งมีลักษณะแปลกกันมาก ๆ นั้นสำเร็จได้โดยง่าย และ
- ข. ช่วยให้มันสมองของเราได้รับความพักผ่อนเป็นอย่างดี

ในข้อ ก. เข้าใจได้ง่าย ส่วนในข้อ ข. นั้นมีอธิบายว่า การที่คนเราเปลี่ยนความคิดจากกิจการลักษณะหนึ่ง

ไปสู่กิจการอีกลักษณะหนึ่งนั้น เท่ากับเป็นการหย่อน
 พักกำลังความคิดได้อย่างดี เพราะฉะนั้นเขาจึงสอนว่า
 ถ้าในเวลาทำงาน เช่นแต่งหนังสือตำราซึ่งเป็นเรื่องยาก
 ใช้กำลังความคิดให้เสียไปมากเป็นเวลานานจนรู้สึกเหน็ด
 เหนื่อยแล้ว ลองหยุดแต่งตำรา หันไปแต่งเรื่องเรีงรมย์
 เล่นสักเรื่องหนึ่ง กำลังความคิดของเราจะได้รับความ
 พักผ่อนอย่างดี ทั่วๆ ไปเป็นอย่างนี้นั้น เพราะเป็น
 การพักผ่อนที่ไม่เสียเวลาไม่เสียงานการ เป็นการพักข้าง
 หนึ่งใช้อีกข้างหนึ่ง เช่นเราหัวของด้วยมือขวาจนเมื่อย
 ล้าแล้วก็ไปหัวด้วยมือซ้าย ครั้นแล้วก็กลับมาใช้มือขวา
 หัว แขนของเราได้รับความพักผ่อนโดยที่เราไม่ต้องวาง
 ของ แต่ที่จะทำเช่นนี้ได้ก็เฉพาะบุคคลที่ได้ฝึกฝนหัด
 ตัวให้เปลี่ยนความคิดได้ตามชอบใจเท่านั้น บรรดานัก
 ปราชญ์ที่ได้แต่งหนังสือตำรามีชื่อเสียงมามาก ๆ มัก
 จะแต่งเรื่องอ่านเล่นประโลมโลกไว้บ้าง ไม่มากนักน้อย
 ท่าน ปวงกาเร อัครมหาเสนาบดีฝรั่งเศส ซึ่งเคยเป็น
 ประธานาธิบดีมาแล้ว และได้เคยแต่งตำราที่มีหลักฐาน
 มากมาย ก็ยังได้เคยใช้นามปากกาเป็นชื่อสตรีแต่ง

เรื่องเรณูมัยวี่ ๒-๓ เล่ม

ถ้ามีงานสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องยาว ๆ และจะต้องทำให้จบโดยรวดเร็ว เช่นจะต้องเขียนหนังสือราชการที่เป็นปัญหาสำคัญราว ๑๐ หน้ากระดาษ ให้จบใน ๒ ชั่วโมง พอคิดเขียนไปได้ ๕ หน้ากระดาษในเวลา ๑ ชั่วโมง ก็รู้สึกเหน็ดเหนื่อยมันสมองมันตึง ประหนึ่งว่าจะทำต่อไปอีกไม่ได้ จะหยุดพักทั้งไว้ก็ไม่ได้เพราะจำจะต้องได้เสร็จใน ๒ ชั่วโมงดังนี้ ก็ม่อกว๊วหนึ่ง ซึ่งต้องการเวลาเพียง ๓ นาที แต่เป็นผลดีที่จะทำให้กำลังความคิดกลับชุ่มชื้น เหมือนต้นไม้ที่ได้อบรมน้ำใหม่ขึ้นมาได้ กล่าวคือให้วางงานอันนั้นเสียสัก ๓ นาที หันไปหยิบเอาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ ๆ มือเช่นดินสอ, ปากกา, ไม้ขีดไฟ หรือของเล็ก ๆ อะไรก็ได้ หยิบขึ้นมาดูประหนึ่งว่าเป็นของสำคัญที่สุด นึกถึงของอัน

๑. ขอให้สังเกตว่า พระราชนิพนธ์เรื่องอ่านเล่น ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระปิยมหาราช นั้นได้ทรงไว้ในเวลาที่ตองพระประสงค์จะพัก ผ่อนพระองค์เกือบ ๒๒ าทนพ.

นั้นแต่สิ่งเดียว พินิจพิจารณาให้รอบคอบ เช่นหยิบ
ดินสอขึ้นมาดู พิจารณาว่าข้างนอกเป็นไม้ ข้างในเป็น
ถ่านหิน มียางไม้อยู่ปลายสำหรับไขลบบ มีพิมพ์หนังสือ
เป็นตัวทองบอกชื่อบริษัทที่ทำ มีเครื่องหมายบอก
ลักษณะความแข็งแรงทน น่าชมความคิดของผู้ทำ แต่น่า
จะมีคนคิดทำอย่างไรให้ดีขึ้นไปกว่านี้ ฯลฯ ฯลฯ ดัง
นั้นแล้ว ก็หันกลับไปปฏิบัติงานใหม่ เราจะรู้สึกว่าเป็น
คนละคน กับที่เราเป็นเมื่อ ๓ นาทีมาแล้ว และความ
คิดของเราจะคล่องแคล่วสามารถทำงานยาก ๆ ได้อีก
ครึ่งชั่วโมงหรือ ๒ ชั่วโมง ซึ่งเป็นผลอันจะพึงได้จากการ
เปลี่ยนความคิดเพียง ๒-๓ นาที การที่เปลี่ยนความ
คิดได้ตามความต้องการ ก็เป็นประโยชน์อันสำคัญดัง
กล่าวมานี้.

๔. สงบใจได้แม้เมื่อตกอยู่ในอันตราย

ในชีวิตมนุษย์เราย่อมมีบางเวลาที่จะเกิดความยาก
หรือเกิดเหตุที่นำความเศร้าโศกโทมนัสมาให้ เช่นเมื่อ

คนที่เรารักถึงแก่ภรรษา หรือเกิดโรคร้ายอัคคีภัย มาทำ
ความพินาศให้แก่สิ่งซึ่งเราได้ลงแรงก่อร่างสร้างทำมาตั้ง
ครึ่งชีวิต หรือเกิดโรคร้ายไข้เจ็บอุบัติเหตุกระทำให้เรา
ต้องล้มหมอนนอนเสื่อ เสียเวลาหาเลี้ยงชีพ คนโดย
มากเมื่อได้ประสบภัยเหล่านี้เข้าแล้ว ก็ยอมใจเสีย,
หมดสติ, สันนิบาญญาแก้ไข เกิดความท้อถอยไม่ทำอะไร
ต่อไป. ยิ่งกว่านั้น คนบางคนมีหัวใจที่ชอบเอาความ
ทุกข์โศกมาเป็นอาหาร เมื่อเกิดเรื่องทุกข์โศกนั้นขึ้น
แล้วก็เก็บเอาไว้ ไม่ยอมละทิ้ง ไม่แสวงหาหนทางที่
จะล้มเรื่องเหล่านั้น ไม่อยากฟังคำเล่าโลมของใครที่จะ
ทำให้ใจชุ่มชื่น.

สิ่งที่เสียก็เสียไปแล้ว และคนคนนั้นยังจะทรมาณ
ตัวเพิ่มผลร้ายขึ้นอีก.

ความจริงมนุษย์เราที่เกิดมา ไม่มีใครเลยที่จะไม่เคย
ประสบเหตุร้ายต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คงจะต้อง
ประสบบ้างไม่มากก็น้อย. ถ้ามนุษย์เราจะต้องประสบ
กรณีเหล่านี้เสียเลยแล้ว ชีวิตก็จะเป็นของราบรื่นเกิน
ไปในพื้นพิภพนี้ และปราชญ์ทั้งหลายที่มีความรู้ความ

ชำนาญในการเป็นไปของชีวิตมนุษย์ รับรองว่าภัยต่าง ๆ หรือความลำบากยากเข็ญทั้งหลายนั้นเอง ที่ทำคนให้เป็นคน แต่ทว่าเราต้องไม่ปล่อยให้เหตุร้ายเหล่านั้นเข้ามาเป็นเจ้าหัวใจของเรา และจะทำผลร้ายให้แก่เรา นอกจากที่เกิดขึ้นเสร็จสิ้นไปนั้นแล้ว, ยังจะเพิ่มความลำบากในทางตรอมใจให้แก่เราอีก เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ขึ้นแก่เราแล้ว เราก็มักจะทำอยู่ ๒ ทาง ทางหนึ่งถ้าเป็นสิ่งที่สามารถจะแก้ไขได้ ก็ต้องรีบแก้ไข และอีกทางหนึ่งถ้าเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ เช่น การที่คนรักของเราเสียชีวิตไปเช่นนั้น เราก็ต้องพยายามสงบใจไม่ให้เหตุร้ายเหล่านั้นมากระทบกระเทือน ทรมาณหัวใจเราให้หดเหี่ยวลงไปอีก.

วิธีที่จะทำให้ได้ผลทั้ง ๒ ทางนั้น มีอยู่ดังต่อไปนี้ :-

ก. สำหรับเหตุการณ์ที่จะแก้ไขได้ เช่น เกิดโจรภัย หรืออัคคีภัยมาเผาผลาญทำลายสิ่งของ ที่เราได้ลงแรงสร้างทำมาด้วยความเหนื่อยยาก เราอาจจะแก้ไขได้โดย

๑. คุณหญิงด้อมมันต์มอของข้าพเจ้า ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒

แสวงหาหรือสร้างทำเอาใหม่, หรือเราต้องเสียฐานะ
อาชีพโดยเหตุที่เรามีโรคภัยไข้เจ็บ, โดยความผิดพลาด
พลังของเราเอง หรือโดยความกลั่นแกล้งของคนอื่น ซึ่ง
เราอาจแก้ไขแสวงหาอาชีพ หรือฐานะอื่นสำหรับเรา,
หรือเราได้รับความลำบากยากเข็ญด้วยความกดขี่อยู่ยุดติ-
ธรรมของใคร ๆ ซึ่งเราอาจแก้ไขด้วยการต่อสู้เอาชนะ
หรือหลีกเลี่ยงไปดำเนินชีวิตในทางอื่น. เมื่อมีหนทางที่
จะแก้ไขเช่นนั้นแล้ว เราจำเป็นต้องมีมานะหาทางแก้ไขทันที
และมีหลักวิธีที่จะต้องสังเกตเป็น ๒ ตอน คือว่า :-

(๑) เราจะพบทางแก้ไขได้ ต่อเมื่อเรามีมานะ
พยายาม

(๒) เราจะมีมานะพยายามในขณะที่ตกอยู่ในอัน-
ตรายได้ ต่อเมื่อหัวใจเราสงบ ไม่ตื่นเต้น.

ตามที่กล่าวมานี้ การจึงเป็นว่า เราจะแก้ไขเหตุ
ร้ายที่เกิดขึ้นแก่เราได้ขึ้น กับทางที่จะทำอยู่ ๒ ชั้น

ชั้นที่ ๑ ต้องสงบใจมิให้ตื่นเต้น และ

ชั้นที่ ๒ ต้องมีความมานะพยายาม.

ก็จะทำอย่างไรเล่า จึงจะได้ผลใน ๒ ชั้นนั้น ?

สำหรับขั้นที่ ๑ วิธีที่ดีที่สุด คือหาใจให้ยาวและลึก ตามวิธีเรื่องบำรุงกำลังลมหายใจที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ กล่าวคือ แทนที่เราจะปล่อยให้ความยากลำบากมาทำให้เราต้องท้อใจใหญ่ อย่างที่เราเป็นอยู่ตามปกตินั้น เราจึงหาใจเสียทีเดียว ความตื้นเต้นจะสงบลงบ้างทันที ครั้นเมื่อได้ทอดลมหายใจตามนัยที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็ให้เราตั้งจิตแน่อนว่า เรามีจิตตานุภาพสำหรับตัว จิตตานุภาพของเราจะช่วยเราในยามยาก เราไม่ยอมแพ้ต่อเหตุการณ์เหล่านั้น เราจะต้องเอาชนะบุคคลไม่ว่าหน้าไหน หรือเหตุการณ์ไม่ว่าสิ่งไร ถึงหากเราจะยังก้าวไปข้างหน้าไม่ได้ ก็จะต้องยืนอยู่กับที่ แต่จะไม่ยอมถอยหลังหันเลยเป็นอันขาด

สำหรับขั้นที่ ๒ เรื่องที่จะให้เกิดความมานะพยายามนั้น มีทางที่จะทำได้หลายทาง เช่น :-

๑. รำลึกถึงคนที่เคยเคราะห์ร้ายมายิ่งกว่าเรา ให้รู้สึกได้ถึงอย่างไร เราก็ยังเคราะห์ดีมากกว่าคนเหล่านั้น เมื่อคนเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ได้ในโลกแล้ว ทำไมเราจะมีชีวิตอยู่บ้างไม่ได้.

๒. อ่านหนังสือที่แต่งดี ๆ จะเป็นทางธรรมหรือทางอรรถาตมวิทยาก็ตาม เลือกสรรเอาตอนที่จะทำให้เราเกิดความเข้มแข็งมีมานะพยายามขึ้น.

๓. นึกถึงหรืออ่านประวัติของมนุษย์ซึ่งได้เคยตกต่ำที่สุด ได้รับอันตรายมาร้อยแปดประการ แต่สามารถทำให้ตนรอดพ้นอันตรายกลับขึ้นสู่ฐานะที่ดีได้.

๔. อ่านเรื่องผจญภัยของนักประพันธ์ชนิด ๆ ซึ่งแต่งหนังสือเหล่านั้น โดยไม่มุ่งจะให้บันเทิงแต่เพียงเรื่องสนุกใจเท่านั้น มุ่งหมายจะปลุกความมานะพยายามให้แก่ผู้อ่านด้วย.

วิธีต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ จะช่วยให้เราสามารถพบ

๑. โรงเรียนสอนวิชาเพาะปลูกมันส้มอง (กรุงปารีส)
เขาสอนอีกวิธีหนึ่งว่า ถ้าเราก่ออยู่ในความลำบากใจอย่าง
คับขัน เกี่ยวกับการเงินหรือความบอบคอบอย่างใด ๆ จนถึง
กับเราหมดมานะ มองไม่เห็นทางที่จะเอาตัวรอดอยู่แล้ว
เขาให้หยิบกระดาษมาตัดเขาเป็น ๕ ชิ้น และตัดออกเป็น
๕ ชิ้นละ ๕ อัน รวมเป็น ๑๖ อัน เขียนเลขไว้บนแผ่นกระดาษ
อันเล็ก ๆ นั้นตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๖ จับเอา (อ่านต่อหน้า ๖๘)

ทางแก้ไขในเมื่อเกิดเหตุร้ายอันจะพึงแก้ไขได้.

ข. ส่วนเหตุที่จะแก้ไขไม่ได้ เช่นการที่คนซึ่งเรารักต้องเสียชีวิตไป ดังนี้ หนทางอันดีที่จะระงับความเศร้าโศกโหม่นสีก็คือ ทำความวิเวกที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ซึ่งจะปลดเปลื้องความโหม่นสลดได้มาก ๆ หรือมิฉะนั้นพยายามเปลี่ยนสภาพที่แวดล้อมตัวเรา กล่าวคือถ้าสามารถจะเปลี่ยนที่อยู่ย้ายสถานแม้แต่ชั่วคราวได้ก็เป็นการดี หรือถ้าไม่สามารถจะทำเช่นนั้น เพียงแต่เปลี่ยนแปลงย้ายการแต่งห้องที่เราเคยอยู่ก็ได้ รวมใจความว่า ทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เปลี่ยนภาพที่เราเคยเห็น เปลี่ยนเสียงที่เราเคยได้ยิน เปลี่ยนสิ่งที่ห้อมล้อม

มาเรียงเข้าแถวละ ๕ เป็น ๕ แถว คิดบวกเลขตามแถวจากบนลงมาล่าง และจากซ้ายไปขวา พอบวกเสร็จจะเกิดความมานะขณทนทน และบางครั้งจะพบหนทางเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ที่คับขันนั้นได้ วิธีนี้จะมีเหตุผลเกี่ยวกับสมรรถภาพของดวงจิตอย่างไร ข้าพเจ้าอธิบายไม่ถูก แต่ขอรับรองว่าได้เคยใช้เป็นประโยชน์ช่วยตัวมาได้แล้ว ๒-๓ ครั้ง ในเวลาตกอยู่ในฐานะที่ลำบากจริง ๆ.

ตัวเราให้ผิดแผกไปจากเดิมเสียบ้าง ก็จะช่วยให้เกิดผล
ในข้อนี้ได้มาก.

๕. เปลี่ยนนิสัยความเคยชินของตัว จากร้ายเข้ามาหาดี

การเปลี่ยนนิสัยได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ข้อ ๒
เรื่องหัดหัวใจให้กล้าแข็ง ในตอนนั้นได้ชี้แจงโดย
ละเอียดถึงวิธีปฏิบัติว่าจะทำอย่างไร จึงจะเปลี่ยนนิสัย
ของเราจากร้ายเข้ามาหาดีได้ อันที่จริงการเปลี่ยนนิสัย
เป็นของที่ทำยาก แต่ไม่ใช่ที่เราจะทำได้เสียเลย
สำหรับผู้ฝึกฝนครบบริบูรณ์ตามหลักทั้งแปดประการ ที่
กล่าวมาในบทที่ ๑ นั้น จนดวงจิตมีอำนาจขึ้นแล้ว ก็
สามารถจะทำได้โดยง่าย.

ความเคยชิน มีลักษณะติดกับนิสัย กล่าวคือนิสัย
เป็นสิ่งที่ติดแน่นมากับสันดานตั้งแต่กำเนิด แต่
ความเคยชินเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง เนื่องจากความ

แวดล้อมและเสวนะ แต่ถึงแม้จะต่างกันอย่าง
เดียวกัน และมีลักษณะอันเดียวกัน คืออาจเปลี่ยน
แปลงได้.

นิสสัยและความเคยชินอันใดเป็นส่วนดี อันใดเป็น
ส่วนร้าย ถ้าเราไม่มีสติวิปัสสนา เราก็ย่อมจะรู้จักทุกคน
แต่ตามปกติคนที่ไมื่อยอมเปลี่ยนนิสสัยจากร้ายเข้ามา หาคี
นั้น ไม่ใช่เพราะไม่รู้ว่าร้าย แท้จริงรู้ที่อยู่ แต่ไม่ยอม
เปลี่ยนทั้งรู้ ๆ. การที่เบนเช่นนี้^{๕๗}เนื่องมาจากความ
เกียจคร้านประการหนึ่ง และลักษณะไม่เข้มแข็งพอ
อีกประการหนึ่ง. ด้วยเหตุนี้เราจึงควรจะทราบว่าจะผลอัน
เราจะพึงได้จาก จิตตานภาพบังคับตัวเราเองนี้ ไม่มี
อะไรจะสำคัญเท่าการเปลี่ยนนิสสัย และความเคยชิน
เพราะคนเราจะทำดีหรือทำชั่ว, เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง,
ได้สุขหรือได้ทุกข์ เหล่านี้ เกิดจากนิสสัยและความเคย
ชินของตัวมากกว่าอย่างอื่น ฉะนั้นถ้าพยายามหักใจของ
ตัวเอง โดยวิธีพูดและคิดด้วยความตั้งใจจริงดังกล่าว
มาในบทที่ ๑ ประการที่ ๒ นั้นแล้ว เราอาจทวงนิสสัยที่
ร้ายและได้นิสสัยที่ดีอยู่เสมอ การขึ้นใจตัวเองชั่วขณะ

หนึ่งอาจเป็นผลดีแก่ตัวเองตลอดชีวิต แต่การทำตามใจ
ตัวขณะเดียว ก็อาจเป็นผลร้ายทำลายชีวิตของเราได้ทั้ง
อันเหมือนกัน.

๖. ตรวจตราตัวของตัวเองเป็นครั้งคราว

โดยสม่ำเสมอ

การฝึกฝนตามที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ เป็นการ
ทำความดีความเจริญให้แก่ตัวเรา กล่าวคือทำให้เรารู้
สึกว่าเราดีขึ้นกว่าแต่ก่อนที่ยังมิได้ฝึกหัด แต่อย่างไร
จึงจะให้เราทราบว่าเรารู้สึกจริง ๆ ใอย่างไรจึงจะให้ทราบแน
ว่าเรารู้สึกทุกสถาน ไม่ใช่แต่ทางใดทางหนึ่ง, ทำอย่าง
ไรจึงจะให้เราทราบว่าเรามีจิตตานภาพเพิ่มพูนขึ้น และ
อำนาจในตัวของเราที่หลับอยู่ตลอดกาลนั้น ได้ดีขึ้น
เตรียมพร้อมที่จะรับใช้การงาน ตามบัญญัติหัวใจของเรา
อยู่เสมอ การที่จะรู้ได้ดังนี้ เราจำเป็นต้องตรวจตรา
ตัวของเราเองเป็นครั้งคราวโดยสม่ำเสมอ.

การตรวจตราตัวเองนี้ ทำสัปดาห์ละครั้งก็พอ วิธ
ทำมีหลายทาง แต่ทางดีที่สุด คือ :-

๑. ตรวจดูในบัญชีแบบฝึกหัดทั้งในบทที่ ๑ และ
บทที่ ๒ นี้ ว่าเราได้ฝึกหัดมาครบถ้วนสม่ำเสมอหรือไม่.

๒. ทำบัญชีนิสัยและความเคยชินของตนขึ้นไว้ ๒
แถว แถวหนึ่งเป็นส่วนดี อีกแถวหนึ่งเป็นส่วนชั่วตาม
แต่ที่เราจะนึกหาได้จากตัวของเราเองก็ตาม หรือจากที่
เราสังเกตเห็นจากคนอื่น ๆ ก็ตาม พิจารณาหัดตัวเรา
เองด้วยความสัตย์จริงใจของเราว่า เรามีกว่าชั่ว
หรือชั่วมากกว่าดี ส่วนชั่วอันไหนที่เรายังมี ให้พยายาม
ตัดทิ้ง ส่วนดีอันไหนที่เรายังขาดให้พยายามปลูกทำ
ให้มากขึ้น.

การตรวจตราตัวของเราเองนี้ ถ้าได้ทำด้วยความ
จริงใจปราศจากอคติแล้ว จะเป็นผลดีแก่เราอย่างใหญ่
หลวง ประการที่หนึ่ง เรารู้ชัดเองว่าเรามีทางดีทางชั่ว
เป็นประการใด และอีกประการหนึ่งเราจะแลเห็นชนทุก
ที่ ว่าเรามีจิตตานภาพเพิ่มพูนขึ้น เป็นเครื่องกระทำ

ให้เราแนใจในตัวเอง และตรงกับหลักที่ปราชญ์กล่าวไว้ว่า “ทางดีที่สุดที่จะบำรุงจิตตานภาพนั้น ก็คือรู้สึกว่เรามีจิตตานภาพมากขึ้นทุกวัน” ถ้าหากเราไม่เชื่อว่าจะมีขึ้นได้ หรือระแวงสงสัยว่าจะทำไม่สำเร็จแล้ว ก็จะไม่สำเร็จได้เลย.

๗. ป้องกันรักษาตัวด้วยจิตตานภาพ

อานุภาพของดวงจิตที่อยู่เหนือร่างกายนั้น มีอยู่เป็นอันมาก และมากยิ่งขึ้นกว่าที่คนเราจะคิดเห็นได้ตามปกติ แต่มนุษย์ในสมัยโบราณ เช่นพวกเปอร์เซียและอียิปต์ รู้จักกันดีมาแต่ครั้งกระโน้น ในสมัยนั้นพวกอินเดียกำลังขึ้นหน้าชนชาติอื่น ในเรื่องใช้จิตตานภาพบังคับร่างกาย เพราะฉะนั้นพวกเหล่านั้น จึงทำการอันน่าพิศวงได้มาก ๆ เช่นเดินย่ำบนไฟโดยไม่ร้อน, เอาเหล็กแหลมแทงคอ โดยเลือดไม่ออก, ขอมให้ฝังตัวในหลุมได้ตั้งเดือนโดยไม่ถึงแก่ความตาย, คัมยาพิชได้ตั้งถ้วยแก้วโดยไม่เป็น

อันตราย" รักษาโรคร้ายให้หาย้วยอำนาจดวงจิต สิ่ง
เหล่านี้ย่อมสำเร็จได้ด้วยจิตตานุกาพทั้งสน และเป็น
จิตตานุกาพอันบุคคลที่มีอยู่ สามารถใช้ป้องกันรักษาตัว
ของตัวและของผู้อื่น.

อำนาจของดวงจิตมีอยู่เหนือร่างกายเพียงไรนั้น มี
เรื่อง ๒ เรื่อง ซึ่งเป็นความจริงอันจะถือเป็นพิสดารได้
เรื่องหนึ่งเกิดขึ้นโดยบังเอิญ และอีกเรื่องหนึ่งเกิดขึ้น
โดยตั้งใจทดลองกัน.

เรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญนั้น ปรากฏในหนังสือของ
ด็อกเตอร์ กัทซอร์ วาร์โคสกี.ยร์ เล่าว่า หญิงคนหนึ่งอยู่
ในบ้านขอตัวกับบุตรน้อยคนหนึ่งซึ่งฟังคลานได้ หญิง
นั้นกำลังซักเสื้อผ้าเรียงลำดับใส่ตู้ ปล่อบบุตรให้คลาน
เล่นอยู่ใกล้ ๆ ตัว ผนึกบุตรคลานไปหน้าเตาไฟสำหรับ
อบห้อยให้อุ่น ซึ่งในเวลานั้นไม่ได้จุดไฟไว้ เด็กจำเพาะ

๑. ราตปติน สามารถดื่มยาพิษได้ตั้งถ้วยแก้วโดยไม่
เป็นอันตรายเหมือนกัน.

ไปกดปุ่มสำหรับเลื่อนฉากเหล็กบังหน้าเตา ฉากนั้น
จึงเลื่อนตกลงมาครึ่งหนึ่ง ซึ่งถ้าตกลงมาทั้งหมดก็จะ
ทับคอเด็กเจ็บมาก การที่ฉากเลื่อนลงมาเกือบถึงคอเด็ก
นั้น คล้ายกับเครื่องกีโยติน (มีดใหญ่ซึ่งเลื่อนลงมา
ตัดคอคน ซึ่งเป็นเครื่องที่ฝรั่งเศสใช้ประหารชีวิตนัก
โทษ) พอมารดาได้ยินเสียงฉากเหล็กเลื่อน ก็เหว
มาด้วยความตกใจ แท้จริงฉากนั้นตกลงมาเพียงครึ่ง
เดียวไม่ทำอันตรายอันใดแก่เด็ก แต่ท่าทางของเด็กที่อยู่
ในระหว่างฉากคล้ายกับนักโทษประหารชีวิตนั้น กระทำ
ให้หญิงนั้นตกใจจนสิ้นสติ และด้วยความตกใจนั่นเอง
ทันใดนั้นที่คอของหญิงนั้นก็เกิดมีรอยห้อเลือด เป็น
ทางยาวเฉพาะตรงที่ ๆ เขาตัดคอนักโทษ รอยอันนี้ติด
อยู่หลายชั่วโมง จนต้องเรียกหมอมาตรวจ.

เรื่องที่เกิดขึ้นโดยทดลองนั้น เป็นเรื่องที่ทำกันใน
อเมริกา และเป็นเรื่องโด่งดังรู้จักกันไปว่า ครึ่งหนึ่ง
บุคคลคนหนึ่งถูกศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิต พวก
นักปราชญ์ชั้นสูงในทางวิทยาศาสตร์ และอภิปรัชญา
พากันยื่นคำร้องต่อรัฐบาลขอทำการทดลองกับคนคนนั้น

ให้ได้ผลสักอย่างหนึ่ง เมื่อรัฐบาลยินยอมแล้ว ก็พากันเข้าไปหานักโทษผู้นั้น ชี้แจงความประสงค์ว่าต้องการความรู้ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับทางวิทยาศาสตร์ ว่าในตัวของมนุษย์มีเลือดสักเท่าไร เพราะฉะนั้นไหน ๆ คนนั้นก็ต้องเสียชีวิตแล้ว ถ้ายอมตัวให้ทดลองเรื่องนี้ได้ ก็จะมีชื่อเสียงติดพงศาวดารว่า ได้ทำประโยชน์อันสำคัญแก่วิชาแพทย์ วิธีที่จะทำนั้นคือจะนำคน ๆ นั้นไปมัดไว้ในห้องมืด และจะแทงให้เลือดไหลตลอดคืน จะมีภาชนะรอง ไว้สำหรับให้รู้ว่าได้เลือดเท่าใดจนกว่าจะตาย นักโทษนั้นก็ยินยอม (สำหรับฝรั่งนั้นถ้ารู้ว่าชื่อเสียงจะปรากฏในพงศาวดารแล้ว จะเอาไปต้มไปแกงอะไรก็ยอมตามทั้งสิ้น) เมื่อถึงวันกำหนดจึงได้นำคนคนนั้นไปไว้ในห้องมืดเวลากลางคืน มัดแขนขาติดกับ

๑. เรื่องนี้จะเท็จจริงเพียงไรไม่ทราบ แต่ข้าพเจ้าได้เคยพบหนังสือเรื่องเดียวกันนี้ ในหนังสือของศาสตราจารย์ดิวมองต์ และของผู้อื่น ๆ อีก และละครในกรุงปารีสก็ยังเก็บเอามาแต่งเป็นเรื่องละครเล่นด้วย จะว่าเป็นเรื่องจริงได้หรือไม่ สุดแต่ผู้อ่านจะวินิจฉัย.

เก้าอี้ที่ตรงนั้น ส่วนตัวปล่อยให้เคลื่อนไหวได้ พอไม่
เป็นการทรมานเกินไป ในห้องมีอากาศเข้าสำหรับหายใจ
เพื่อให้เป็นการแน่นอนว่าคนนั้นจะไม่ตายด้วยอากาศอับ
เตรียมเอาถังมาตั้งไว้ใต้เก้าอี้ทำเป็นเครื่องรองเลือด ใน
ห้องอีกห้องหนึ่งที่อยู่ติดกับห้องนั้น มีท่อน้ำสำหรับล้าง
มือ ครั้นถึงเวลาก็มีคนเข้าไปในห้อง ทำเป็นเอามือถูกรีด
ขานักโทษผู้นั้น แล้วคนที่อยู่อีกห้องหนึ่งก็เปิดท่อเล็กๆ
ในห้องข้างๆ ให้น้ำไหลหยดลงถึง จนนักโทษนั้นได้ยิน
สำคัญว่าเลือดของตัวหยุด แท้จริงตัวเองไม่ได้บาดเจ็บ
อะไรเลย การที่เอามือถูกรีดขาก็เป็นการหลอกเล่น
และไม่ถึงเลือดออกด้วยซ้ำ นักโทษผู้นั้นฟังน่าหยุด
ตลอดคืนโดยเข้าใจว่าเลือดของตัว พอรุ่งขึ้นเข้าไปเปิด
ประตู ก็ได้เห็นนักโทษผู้นั้นตายเสียแล้ว.

ทั้ง ๒ เรื่องนี้แสดงว่าหัวใจของคนมีอำนาจเหนือร่าง
กายของตัวอย่างที่สุด และเรื่องที่เล่ามาแล้วเป็นส่วนที่
ไม่ดี แต่คราวนี้เรากลับเสียให้ตรงกันข้าม คือใช้กำลัง
ดวงจิตในทางที่ดี ก็อาจเกิดผลดีได้โดยไม่ต้องสงสัย คน
เจ็บไข้ที่ใจอยู่ตลอดเวลาข่มหายเร็ว และรอดอันตราย

มากกว่าคนที่ใจเสียกลัวความตายอยู่ตลอดเวลา คนที่
ถูกแทงฟันถ้าไม่รู้ตัวอาจวิ่งไปได้ไกล ๆ หรือทำการต่อสู้
ได้อีกนาน ๆ จนกว่าจะรู้สึกตัวถูกเจ็บ มหาสงคราม
ที่แล้วมามีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเป็นอันมาก ถึงทหารที่
ถูกกระสุนในที่สำคัญ แล้วยังทำการรบอยู่ได้อย่างคน
ดี ๆ จนกว่าจะรู้ว่าตัวถูกเจ็บ คนที่เล่นกลกระทำการ
แปลกประหลาด เช่นลुขไฟนอนบนหอกดาบนั้น ถ้าไม่
ใช่เป็นวิธีโก่งอย่างอื่น ๆ ซึ่งถ้าเราตรวจตราเข้าจริง ๆ
ก็สามารถจะจับความโก่งได้แล้ว ก็เป็นด้วยอำนาจของ
ดวงจิตที่บังคับใช้ได้ ด้วยการฝึกฝนให้ดวงจิตเกิด
สมรรถภาพอย่างสูงสุด ซึ่งไม่มีใครสามารถทำได้ในวัน
สองวัน แต่อย่างไรก็ดี ความพยายามกับความอดทน ๒
ประการนี้ จะนำไปสู่ผลที่ต้องประสงค์ได้ในที่สุด.

การบ่งกันรักษาตัวด้วยจิตตานภาพนั้น มีหลักอยู่

๑. ในเมืองเราเคยมีเรื่องเล่ากันว่า คนเดินมืด ๆ
ไปเหยียบกะตาแตก กะตาดับหลังเท้า เข้าใจว่างัดปอด
ร้องและบิดตัวอย่างถูกพิษ แต่ครั้นรู้แน่ว่าเป็นกะตา ก็หาย
ปวดทันที.

๒ ประการ คือ :-

๑. สำหรับการป้องกัน - ในเวลาเอนตัวลงนอนครั้งหนึ่ง และเวลาตื่นเช้าอีกครั้งหนึ่ง ให้กระทำใจให้แน่วแน่ให้มีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้น ว่าเราเป็นมนุษย์ที่มีอำนาจพิเศษ, อำนาจในตัวเรา, ศัตรูภายนอกทำร้ายเราไม่ได้ ใครคิดร้ายต่อเราจะต้องแพ้ภัยปราชัยไปเอง ส่วนศัตรูภายใน คือโรคร้ายใจเจ็บก็จะไม่เกิดขึ้นเลย เราแข็งแรงขึ้นทุกวัน เราดีขึ้นทุกวัน เรามีอำนาจมากขึ้นทุกวัน.

๒. สำหรับการรักษา - เมื่อบังเอิญเกิดป่วยเจ็บขึ้น โดยความผิดความเลินเล่อของเราเอง หรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตาม ให้พยายามนึกถึงความรู้สึกที่เราเป็นอยู่เมื่อเวลาเราดี ๆ ไม่เจ็บไข้ นึกให้กลับจำได้ชัดเจนว่าเรารู้สึกอย่างไร พยายามเอาความรู้สึกอันนั้นเข้ามาแทนความรู้สึกเจ็บปวดที่เราเป็นอยู่ในบัดนี้ และทำใจให้แน่วแน่ว่าเราหายปวด เราหายเจ็บ ดังนี้ ความเจ็บปวดบางอย่างจะทุเลาไปได้ ถึงแม้จะไม่หายสนิทก็ยังคงเป็นกำลังช่วยการเยียวยาของแพทย์ได้เป็นอันมาก.

๑ บทที่ ๓

จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น

ในบทที่ ๑ เราได้เรียนถึงวิธีการเบื้องต้นสำหรับฝึกฝนให้เกิดจิตตานุภาพ และในบทที่ ๒ เราได้หัดปรอใช้จิตตานุภาพเป็นเครื่องบังคับตนเองมาแล้ว ในบทที่ ๓ นี้เป็นการใช้จิตตานุภาพที่ กำลังแรงยิ่งขึ้น จนสามารถบังคับผู้อื่น ฉะนั้นจึงต้องมีการฝึกหัดเป็นพิเศษเพิ่มเติมขึ้นจากสองบทที่เราเรียนมาข้างต้นแล้วอีกหลายประการ.

แต่ในบทนี้เอง ยังต้องแบ่งออกเป็นสองตอน ตอนหนึ่งเป็นจิตตานุภาพอย่างอ่อน มีวิธีฝึกหัดอย่างง่าย และใช้สำเร็จได้โดยง่าย อีกตอนหนึ่ง เป็นจิตตานุภาพอย่างแรง ซึ่งมีวิธีฝึกหัดยากขึ้น และทำสำเร็จได้โดยยากเหมือนกัน.

ตอนที่ ๑ จิตตานุภาพอย่างอ่อน

จิตตานุภาพชนิดนี้

หมายถึงการทำตนมิให้ครั่น

คร่ำหวาดกลัวต่อหน้าใคร ๆ ให้สามารถใช้สายต่าน้ำเสียง และกระแสดวงจิตประกอบคำพูด ซึ่งจะเป็นเครื่องจูงใจคนให้เชื่อฟัง. ลักษณะที่ไม่หวาดหวั่นคร่ำหวาดต่อใคร ๆ นั้น ตามปกติมีอยู่ในบุคคล ๓ จำพวก จำพวกหนึ่งมีลักษณะหัวดื้อบักบั่น ซึ่งไม่นับว่าเป็นจิตตานภาพ เพราะลักษณะเช่นนั้น มีแต่จะเป็นเหตุให้ได้รับความเบียดเบียนเกลียดชัง ไม่เป็นที่ชอบเนื้อพึงใจของใคร. เป็นลักษณะที่มัวแต่จะนำความเสื่อมเสียมาให้ หากคนประโชยชนอันใดมิได้เลย ส่วนอีกจำพวกหนึ่งก็นับเป็นอย่างดีนั่น คือมีลักษณะเป็นคนสุภาพสงบสงัดเยียมเคารพนอบน้อมต่อบุคคลที่ควรเคารพ แต่ทว่าหัวใจของคนชนิดนั้นไม่หวาดหวั่นเกรงกลัวใคร และสามารถจะแสดงให้คนเห็นว่าตัวเป็นมนุษย์คนหนึ่งอยู่ในโลก และเป็นมนุษย์ที่รู้จักคิด, รู้จักพูด, รู้จักทำ.

คนรุ่นหนุ่ม ย่อมมีความขลาดกลัวอยู่ไม่มากนักน้อย ต่อเมื่อได้กระทำการติดต่อกับคนอื่นบ่อย ๆ เข้า ความขลาดกลัวก็ค่อยคลาย และเป็นนายตนเองได้บ้าง แต่ก็ยังมีคนอยู่เป็นอันมากที่แม้อายุย่างเข้าปุนชราแล้ว ยังไม่

รู้จักเอาหัวใจตัวเองเป็นนายตัวเอง ปล่อยตนให้เป็นทาสของหัวใจคนอื่นอยู่ตลอดเวลา คนชนิดนั้นไม่สามารถจะบังคับใคร ไม่สามารถจะทำให้ใครเชื่อ แม้ในสิ่งที่ตนคิดถูกพูดถูกและทำถูกที่สุด. ตรงกันข้าม ตนเองกลับต้องยอมแพ้คนอื่น ถึงแม้ความคิด คำพูดและการกระทำของคนอื่นนั้นจะผิดอย่างเห็นได้ชัดๆ ก็ดี.

คนที่สามารถเป็นนายตนเอง ไม่ตกเป็นทาสของหัวใจคนอื่น และสามารถดึงดูดหัวใจคนเข้ามาเชื่อฟังเกรงกลัวนั้น ถ้าเราสังเกตให้ดีแล้วก็จะเห็นได้ว่า มีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ :-

๑. สายตาแข็ง มีอำนาจในตัว.
๒. เสียงชัดเจนแจ่มใส.
๓. ท่าทางสงบสงัดและเป็นสง่า.
๔. รู้จักวิธีชักจูงหัวใจคน ให้หันเข้ามาในคลองความคิดของตัวเอง.

ลักษณะทั้ง ๔ ประการนี้ มีวิธีอันจะพึงฝึกหัดดังนี้ :-

๑. สำหรับการหัด

ให้สายตาแข็งและมีอำนาจ

ในเรื่องสายตานั้น ได้กล่าวมาแล้วโดยพิสดาร ในบทที่ ๑ ว่าด้วยการใช้ความคิดประกอบสายตา ฉะนั้น ในขั้นนี้จะกล่าวถึงแต่กฎของการฝึกหัด คือ :-

ก. ยืนหรือนั่งหน้ากระจกเงา แลดูนัยน์ตาของเราเองโดยไม่กระพริบ เป็นเวลา ๓๐ นาที แล้วหยุดพัก ๓๐ นาที แล้วแลดูอีกเป็นระยะๆ ไป ฝึกหัดเช่นนั้นหลายๆ วัน และขยายเวลาให้มากขึ้นทุกที.

ข. แสงหาที่ๆ มีแสงสว่างน้อยๆ (เพื่อมิให้เสียตา) พยายามลืมตาให้กว้างกว่าปกติ และลืมอยู่อย่างนั้นโดยไม่กระพริบ. ในขั้นแรกๆ ทำแต่น้อย และทำให้นานเวลามากเข้า จนในที่สุดให้สามารถทำตั้ง ๑๐ นาที โดยไม่ต้องขึ้น และโดยที่นัยน์ตาไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย.

ค. พยายามอ่านหนังสือหน้าหนึ่งโดยไม่กระพริบตาเลย หัดทำเช่นนั้นเพียงวันละครั้งก็พอ.

๒. หัดให้เสียงชัดเจนแจ่มใส

การหัดเสียงให้ชัดเจนแจ่มใส นั้น มีได้ ๓ ข้อ คือ :-

ก. ปิดปากร้องเพลงค่อย ๆ ในคอเมื่อเวลาตื่นเช้า

ข. อ่านหนังสืออย่างช้า ๆ ให้ชัดถ้อยคำทุก ๆ ตัว และให้ได้ระยะเสมอกัน

ค. เวลาพูด พยายามพูดให้เป็นจังหวะ อย่าให้ช้าบ้างเร็วบ้าง และให้ชัดถ้อยคำเสมอ ไม่ให้อ้อมอ้อมหรือกลืนคำเสียครึ่งหนึ่ง.

๓. ทำทางสงบเสงี่ยมและเป็นสง่า

ทำทางของมนุษย์ ตามปกติย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความในใจ, กล่าวคือ ความโกรธ, ความกลัว, ความรัก, ความเกลียด และอื่นๆ ย่อมแสดงออกมาให้เห็น สมดังภาษิตว่า “สิ่งที่เข้าไปทางหัวใจย่อมจะออกมาทางกล้ำเนื้อ” ถ้าเราแสดงความคิดของเราให้คนอื่นทราบเสียก่อน เราก็เสียเปรียบด้วยประการ

ทั้งปวง และหมดสง่าราศี เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีสง่า
คือคนที่บังคับร่างกายให้อยู่ในอำนาจหัวใจได้เสมอ วิธี
ฝึกหัดมีอยู่ดังนี้ :-

ก. พยายามซ่อนความในใจของตัว ไม่แสดงความ
ขมขื่นตกใจให้ใครแลเห็น พยายามมิให้สะดุ้งในเวลา
ได้ยินเสียงดัง เช่น ของตกหรือเสียงปืน เสียงเกรียว-
กราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทันด่วน ไม่ทำอิริยาบถเคลื่อนไหว
อันใดโดยไม่จำเป็น และโดยนอกความกำกับของใจ.

ข. มองดูหน้าของตนเองในกระจก แล้วนึกถึง
เรื่องต่างๆ ที่ผิด ๆ กัน ในขั้นแรกนึกถึงเรื่องที่น่ากลัว
แล้วเปลี่ยนเป็นเรื่องที่น่าเศร้า, น่าเกลียด, น่าหัวเราะ
ผลัดกันไป แต่พยายามให้ดวงหน้าของเราคงที่อยู่เสมอ
ไม่ให้มีอะไรเปลี่ยนแปลง เช่น หน้าผากย่น ริมฝีปาก
เม้ม, นัยน์ตาแสดงความตกใจ หรือยิ้มหัวเราะขึ้นมา
เลยเป็นอันขาด รวมใจความว่า เรื่องที่เราคิดจะเป็น
เรื่องอะไรก็ตาม แต่หน้าของเราคงเป็นรูปเดียวเสมอ.

ค. การเคลื่อนไหวทุกอย่าง ให้ทำด้วยความหนัก
แน่นมั่นคง อย่าให้รวดเร็วจนเป็นการหลุกหลิก, หรือ

ผิงผายจนเป็นการเย่อหยิ่ง, หรืออ่อนเบี่ยงจนเป็นการ
เกียจคร้าน ในเวลาขึ้นควรให้น้ำหนักตัวถ่วงอยู่ที่ตัว
เสมอ ไม่ให้ถ่วงแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง."

๔. รู้จักใช้วิธีชักจูงหัวใจคน

ให้หันเข้ามาในคลองความคิดของเรา

ในข้อนี้ หมายความว่าถึงการทำให้อันซึ่งมาพูดกับเรา
หรือที่เราไปพูดกับเขานั้น มีความคิด, ความรู้สึก และ
ความมุ่งหมาย ที่เราต้องการจะให้เขามี. ที่จริงในชีวิต
ของคนทุกคนย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องชักนำให้คนอื่น

๑. ข้าพเจ้าได้สังเกตอย่างแน่ชัดข้อหนึ่งว่า คนที่ไปหา
ใครอื่นก็มีหลังลงจนเอาข้อศอกทั้งสองเท้าโตะ และบางที่
ยกมือขึ้นท่าทางเดียดวายนั่น เป็นคนที่ไม่รู้จักพึ่งตัวเอง และ
ไม่เคยทำอะไรสำเร็จด้วยนำพิกณาแรงของตัวเอง. ถ้าข้าพเจ้า
มีบริษัทค้าขาย ข้าพเจ้าจะไม่เลือกคนชนิดนี้เป็นผู้จัดการ
เลยเป็นอันขาด.

คืออย่างที่ว่าคืออยู่เสมอ การที่จะทำให้สำเร็จได้ตามนี้
ต้องถือหลัก ๒ ประการ คือ :-

๑. หลักเลี้ยงไม่ให้เกิด มีสิ่งที่จะชักจูงให้เขาละทิ้ง
ข้อแนะนำของเรา และ

๒. จูงใจเขาให้หันเข้ามาในทางที่เราต้องการทุกที.
ที่จะให้ได้ผลดังนี้ จะต้องหลักเลี้ยงมิให้เขาเกิด
ความรู้สึกเบื่อหน่ายในกิริยาและวาจาของเรา การแสดง
ตนเป็นคนเคราะห์ร้าย, การใช้อภัยคำที่น่าสงสาร
การทำกิริยาเศร้าจนน้ำตาตก เหล่านี้เป็นเครื่องทำลาย
จิตตานุภาพของเราโดยตรง และไม่ให้ผลสำเร็จอะไร
เลย กลับจะแสดงความอ่อนแอของเราเอง และก่อ
ความเบื่อหน่ายรำคาญใจให้แก่เขา. เมื่อเขาพูดสิ่งไร
ออกมา เราควรฟังอย่างสงบเสงี่ยม และไม่ควรผลุน-
ผลันแสดงว่าเราเห็นตรงกันข้าม ปล่อยให้การสนทนา
ดำเนินไปตามทำนอง เมื่อได้โอกาสแล้ว จึงค่อยหยิบ
ยกเอาข้อที่เราเห็นแย้งนั้นขึ้นมาพูด โดยไม่แสดงว่าเรา
ตั้งใจขัดคอ. ในเวลาพูดจะต้องระลึกถึงอยู่เสมอว่า ผล
ที่เราต้องการนั้นคืออะไร และทำความต้องการของเรา

ในผลอันนั้นให้มั่งกั่งมากที่สุด กับให้มิมโนคติมอง
เห็นคน ๆ นั้นทำตามที่เราพูด ข้อนเป็นสำคัญที่จะทั้ง
เสียไม่ได้ ตัวอย่างเช่น เราขอพบคน ๆ นั้นในที่แห่ง
หนึ่ง, ในเวลาที่เราพูดขอพบนั้น เราจะต้องมีมโนคติ
มองเห็นเขามาอยู่ในที่นั้นจริงๆ. ถ้าเห็นว่าจะไม่สำเร็จ
เขาไม่ยินยอมด้วยแล้ว ก็อย่าได้แสดงอาการเศร้าโศก
เสียใจอะไรให้เห็นเลยเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เขา
รู้สึกว่าเขาชนะเราแล้วอย่างแน่นอน, ซึ่งแท้จริงเขา
ยังไม่ชนะ, วันหน้ายังมีพอจะพูดกันใหม่ อีกประการ
หนึ่ง เมื่อเลิกพูดไปพ้นสายตากันแล้ว ข้อความที่เรา
พูดยังติดอยู่ในหัวใจของเขา และเขาจะยังเก็บเอาไป
ตรึกตรอง, โอกาสที่เขาจะกลับใจยังมีอยู่อีก. เรา
ควรรักษาอิริยาบถอย่างบุคคลที่แน่ใจว่า ตัวจะได้สิ่งที่
ต้องการ และไม่รับแรงใจร้อน เพราะรู้แน่ว่าจะได้
ถ้าเป็นการสมควรก็พูดให้เขาแลเห็นว่า การที่เขาไม่
ยอมตามที่เราขอร้องแนะนำนั้น จะเกิดผลอย่างนั้น ๆ

กล่าวแต่ผลเท่านั้น ไม่ต้องอธิบายเหตุ วิธีนี้จะทำให้เขารู้สึกเห็นชอบและยินยอมตามคำขอร้องแนะนำของเราได้ง่าย ๆ.

อันที่จริง มีวิธีหนึ่งซึ่งจะทำความสะดวกในการที่จะพูดชักจูงหัวใจคนให้ยินยอมตกลงตามความต้องการของเรา คือ ก่อนที่เราจะไปพบคนคนนั้น เราควรลองพูดถ้อยคำที่เราคิดจะพูดนั้นเสียก่อน ทำมโนคติให้แลเห็นประหนึ่งว่า คนคนนั้นกำลังฟังเราพูดอยู่และยินยอมเชื่อฟังตามที่เรารู้สึก วิธีนี้ย่อมมีผล ๒ ประการ คือ :—

(๑) เป็นการซ้อมคำพูดของเราเองไว้ก่อน และ

(๒) ภาพของบุคคลที่เราทำขึ้นโดยมโนคตินั้น ย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อเนื่องไปถึงตัวจริงของคนคนนั้นด้วย

๑. เพราะถ้าไปอธิบายเหตุเข้าด้วย เราอาจพลังพลาดให้เขาจับเอาเหตุของเราไปเป็นข้อแก้ตัวฝ่ายเขาได้ ให้เขานึกหาเหตุเอาเองเขาจะรู้สึกมากจนทุกที ว่าผลนั้น ๆ จะเกิดขึ้นจริง ๆ และเขาจะเห็นเองว่าเราก็คิดถูก.

ตอนที่ ๒ จิตตานภาพอย่างแรง

การศึกษาและการใช้จิตตานภาพอย่างแรงนั้น เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมาตั้งแต่โบราณกาล พวกเปอร์เซียในสมัยดึกดำบรรพ์ถือว่าเป็นวิชาอันศักดิ์สิทธิ์ และส่งสอนเล่าเรียนกันอยู่ในหมู่ปราชญ์, พิธีสอนก็ทำกันในโบสถ์อย่างเป็นทางการเป็นความลับที่สุด และน้อยคนที่จะมีโอกาสได้เรียน. ในประเทศอียิปต์, อินเดีย, กรีก ก็ได้มีการสอนวิชานี้คนมาพัน ๆ กัน และด้วยเหตุนี้เอง คนพวกนั้นในครั้งโบราณจึงสามารถกระทำการ ชิงมณูย์ในสมัยนั้นเห็นเป็นของพื้นวิสัย.

แต่อย่างไรก็ดี การสั่งสอนในครั้งกระนั้น ครูไม่ยอมข่มขู่แรงเหตุผลอันแท้จริงให้แก่ศิษย์ และไม่บอกให้ศิษย์ทราบความจริงว่า สิ่งที่ได้สำเร็จนั้น ๆ เป็นด้วยอำนาจหัวใจของเราเอง. การสอนหันไปทางอำนาจเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเบื้องบน วิชานี้ก็มิผล เพราะทำความเชื่อถ้อยให้แน่นแฟ้นขึ้น เมื่อความเชื่อถ้อยมาก

เพียงไร ความสำเร็จก็ใกล้เข้ามาเพียงนั้น.

ครั้นมาถึงสมัยพวกกรีก ความจริงก็ค่อยกระจ่างขึ้น บ้างว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ทำได้อย่างสูงกว่าปกตินั้น เป็นด้วยอำนาจหัวใจของคนเราเอง ปราชญ์กรีกคนหนึ่งชื่อ อปโปโลเนียส เดอ ธิยาน^๑ ซึ่งเกิด ๒-๓ ปีภายหลังพระเยซู และเข็นชื่อลือนามว่า ทำสิ่งที่มหัศจรรย์ได้เท่าๆ พระเยซูเอง กล่าวคือถึงกับสามารถเรียกเอาดวงวิญญาณ ซึ่งออกไปจากร่างใหม่ ๆ กลับเข้ามาสู่ร่างได้ คนผู้นี้ได้เดินทางเที่ยวไปตลอดประเทศกรีกถึงอินเดีย และไปพักอยู่กรุงโรม. ทุก ๆ แห่งที่ได้ไปได้แสดงอำนาจการรักษาโรค ให้หายด้วยอำนาจดวงจิตเป็นอย่างมหัศจรรย์ ถึงกับเนรองเจ้าโรมัน ขับไล่ออกจากกรุงโรมไม่ยอมให้อยู่ด้วยเกรงจะมีคนรักใคร่นับถือมากเกินไป. มาถึงสมัยกลาง ๆ การสั่งสอนและศึกษาจิตตานภาพก็เสื่อมถอยลง แต่จะเป็นเพราะคนเราไม่นิยมหาไม่ได้ ความนิยมของมนุษย์ยังคงมีอยู่ตลอดกาล แต่ผู้มีความรู้ชนิดนี้ ย่อมเป็นที่เกลียดชังระว่างระวางของผู้ที่เป็นเจ้าเป็นใหญ่

๑. อ่านตามคำเนียงฝรั่งเศส

ด้วยเกรงจะเอาอำนาจชนิดนั้นมาแย่งความเป็นใหญ่ไปเสีย จึงพากันรังเกียจ และก่อความรำคาญให้พวกมันตลอดมา ในที่สุดพวกมีความรู้ชนิดนี้ก็ต้องซ่อนเร้นปิดบังความรู้ของตัว และพาเอาความรู้ตาบไปด้วยเป็นอันมาก.

แต่อย่างไรก็ดี ในบางประเทศที่ไม่เกียดกันความรู้ชนิดนี้ และปล่อยให้คนแสวงหาความจริง ก็มีผู้คิดค้นหาหลักฐาน และได้หลักวิธีอันแน่นอนว่า จิตตานภาพทั้งหลายแท้เป็นอำนาจในตัวของมนุษย์ โดยไม่เกี่ยวข้องกับผีสารเทวดาอะไรเลย. ปราชญ์หลายคนมีอาทิ คือ มาร์ชลิยัส ฟิชิน (อิตาลี เกิดราว พ.ศ. ๑๘๗๖) ปอมโปนาซี (อิตาลี เกิดราว พ.ศ. ๒๐๐๕) อากริปา (เยอรมัน เกิดราว พ.ศ. ๒๐๒๕) ซึ่งเป็นปราชญ์ที่โลกรู้จักดีแล้ว ได้ยืนยันต้องกันว่า เมื่อวิญญาณของคนเราหมกมุ่นอยู่ ด้วย ความปรารถนา

๑. ในประเทศอังกฤษ สมัยพระเจ้าเฮนรี ที่ ๘ มีกฎหมายลงโทษอย่างหนัก แก่พวกที่ฝึกฝนปลุกทำจิตตานภาพ.

อันแรงกล้าแล้ว ก็สามารถกระทบกระเทือน ไม่แต่ตัว
 เอง ยังกระทบถึงคนอื่นที่อยู่ใกล้ ๆ กันด้วย และถ้า
 บุคคลอื่นนั้น เป็นผู้สังเกตขณะนิสัยอันเดียวกัน และ
 อ่อนแอกว่าตัวด้วยแล้ว ก็ยิ่งกระทบกระเทือนมากขึ้น.
 วิญญาณของคนอาจส่งกระแสออกไปได้ไกล ๆ แต่จะ
 ไกลออกไปได้เพียงไร ก็สุดแต่ความเข้มแข็งอันมีอยู่ใน
 ตัวคนนั้น และไม่เป็นสิ่งน่าประหลาดเลยที่หัวใจของ
 คนคนหนึ่ง มีอำนาจเหนือหัวใจคนอื่นคนหนึ่ง.

มาถึงสมัยใหม่^๕ ความเชื่อและความเอาใจใส่ของ
 คนในเรื่องจิตตานุภาพกลับมีมากขึ้น เพราะเหตุผลที่คิด
 กันได้ในทางวิทยาศาสตร์นั้น เป็นเครื่องสนับสนุนจิต-
 ศาสตร์ให้เด่นชัดยิ่งขึ้นทุกที ปราชญ์ฝรั่งเศสชื่อ
 ฟรามมารียอง ได้คิดค้นพบความจริงหลายประการ อัน
 จะนำมาพิสูจน์ในเรื่องใช้อำนาจดวงจิตเหนือคนอื่น เรื่อง
 หนึ่งซึ่งน่าฟัง และเป็นเรื่องที่นายฟรามมารียอง ได้
 มาจากเพื่อนของตัวคนหนึ่งชื่อ ชโมล เขียนเป็นบันทึก
 ไว้ดังนี้ :-

“ในวันที่ ๖ กรกฎาคม ๑๘๘๓ (พ. ศ. ๒๔๓๐)

เป็นเวลาน่าร้อน ข้าพเจ้านั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องรับ
 ประทานอาหาร เป็นเวลาบ่าย ๓ นาฬิกา ภรรยาของ
 ข้าพเจ้าหลับสนิทอยู่บนเก้าอี้นวมข้าง ๆ ข้าพเจ้า เมื่อ
 ข้าพเจ้าเห็นภรรยาหลับสนิทดังนี้ ก็คิดอยากจะปลุกให้
 ตื่นด้วยอำนาจหัวใจ ข้าพเจ้าจึงตั้งใจแน่วแน่ จึงดู
 ภรรยาและนึกอย่างแรงที่สุดว่า “ตื่นขึ้น, ฉันต้องการ
 ให้เธอตื่น” เวลาผ่านไป ๒-๓ นาทีโดยไม่เกิดผลอะไร
 เลย และภรรยาของข้าพเจ้าก็กำลังหลับสนิทอยู่ตาม
 เดิม ข้าพเจ้าจึงนึกปลุกอีกครั้งหนึ่งด้วยกำลังแรงยิ่ง
 กว่าครั้งก่อน ก็ไม่มีผล. ข้าพเจ้าจึงตกใจเล็กน้อย และ
 อ่านหนังสือต่อ เพราะเห็นว่าไม่สำเร็จแล้ว. สิบนาทีก
 ภายหลังภรรยาของข้าพเจ้าตื่นขึ้น ร้องถามว่า ข้าพเจ้า
 ต้องการอะไร ทำไมจึงปลุกเธอขึ้น. ข้าพเจ้าตอบว่า
 เปล่า, ข้าพเจ้าไม่ได้เอ่ยปากพูดอะไรเลย” เธอยืนยัน
 ว่าข้าพเจ้าร้องเรียกให้เธอตื่น แต่เธอกำลังฝันอย่าง
 ประหลาด เธออยากจะฝันต่อไปอีกจึงไม่ยอมตื่น แต่
 ในที่สุดเมื่อข้าพเจ้าเรียกเธอหนักเข้า เธอก็ต้องตื่น

และเสียงของข้าพเจ้าที่ร้องบอกเธอว่า “คืนนี้ ฉัน ต้องการให้เธอคืน” นั้น ยังก้องหูเธออยู่. ภรรยาของ ข้าพเจ้าประหลาดใจมาก เมื่อได้ทราบว่าข้าพเจ้าปลุก เธอโดยที่นึกในใจเท่านั้น ไม่ได้ใช้ออกกวางาเลย”

ตามนัยที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า เป็นความจริงทีเดียว ว่าความคิดของคนคนหนึ่งย่อมกระทบ กระเทือนไปถึงอีกคนหนึ่ง บัดนี้จึงเหลือปัญหาอีกข้อ เดียวว่า เราจะถือวิธีการอันนี้เป็นกฎได้หรือไม่ และ จะวางหลักวิธีฝึกหัดเป็นประการใด.

การต่อสู้ของดวงจิตย่อมมีลักษณะอย่างเดียวกันกับ คนต่อสู้ด้วยกำลังกาย กล่าวคือฝ่ายรุกรานย่อมเป็นฝ่าย ชนะ และฝ่ายถอยยอมเป็นฝ่ายแพ้ ผู้ที่จะเป็นฝ่ายรุกราน ย่อมเป็นผู้กำลังแข็งแรง และฝึกฝนการต่อสู้มาเป็นอย่างดีแล้ว ฉะนั้นใด ดวงจิตของคนสองคนที่มาใกล้กัน เข้า ฝ่ายที่เข้มแข็งก็เป็นฝ่ายรุกราน และฝ่ายที่อ่อนแอ ย่อมเป็นฝ่ายถอย เพราะฉะนั้นผู้ที่จะได้ชัยชนะ ก็ต้อง เป็นผู้กล้าแข็งและเป็นฝ่ายรุกรานเสมอ ไม่ยอมเป็นฝ่าย ถอยเลย.

วิธีฝึกหัดเพื่อบรรลวจิตตานภาพอย่างสูงอันเป็นความ
ประสงค์ของบทนี้ มีอยู่ ๖ ขั้น คือ :-

ขั้นที่ ๑ ถ้าเราเขียนจดหมายถึงใคร และเขายัง
ไม่ตอบ เราต้องการให้เขาตอบ แทนที่จะเขียนจดหมาย
ไปเตือน ลองเตือนด้วยอำนาจดวงจิต กล่าวคือ นั่ง
อย่างสบาย ทำมโนคติ ให้แลเห็นคนคนนั้นกำลังนั่ง
เขียนจดหมายตอบเรา ถ้าหากมโนคติอันนั้นมิได้จริงและ
ติดต่อกันไปโดยไม่ขาดสายได้ถึง ๑๕ นาที หรืออย่าง
น้อย ๑๐ นาทีแล้ว ก็จะเป็นผลสำเร็จโดยแน่แท้.

ขั้นที่ ๒ ในเวลาเดินไปตามถนน ถ้ามีคนเดินสวน
ทางเรามา ให้ตั้งใจบังคับให้เขาหลักเราทางขวา หรือ
ทางซ้าย ทำดังนี้เสมอทุก ๆ ครั้งที่มีโอกาสจะทำได้ และ
จะเห็นได้ว่า มีความสำเร็จมากขึ้นทุกที.

ขั้นที่ ๓ ในรถรางรถไฟหรือสาธารณสถานใด ๆ

๑. คำอธิบาย และ วิธีฝึกหัด มโนคติ ในหนังสือ
“มโนธรรม” ของข้าพเจ้า ตั้งแต่หน้า ๑๓๖ ถึง ๑๖๑
(ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒)

ที่มันคนนั่งอยู่ด้วยกันมากๆ พยายามส่งใจไปที่ใครคนหนึ่ง, คนๆ นั้นจะนั่งใกล้หรือไกลจากเรา ไม่เป็นข้อสำคัญ ใช้กำลังดวงจิตบังคับให้คนๆ นั้นเหลียวมาที่เราให้ได้ ถ้าไม่สำเร็จก็จงอย่าละทิ้งหรือเปลี่ยนตัวคนต้องพยายามทำอีก และในที่สุดจะประหลาดใจว่า ได้ผลดีเกินคาดหมาย.

ทั้ง ๓ ขนนี้จัดเป็นเบื้องต้น เพื่อให้กำลังดวงจิตของเราได้รับความฝึกฝนเพียงพอ สำหรับจะส่งไปทางไกล เมื่อฝึกหัดทั้ง ๓ ขนนี้ได้คล่องแคล่วดีจริงแล้ว จึงฝึกหัดขนที่ ๔ กับที่ ๕ ซึ่งเป็นการบังคับวาจา และขนที่ ๖ ซึ่งเป็นการบังคับจากทางไกล ดังนี้.

ขนที่ ๔ ในเวลาสนทนากับใคร ขณะที่เขาพูดและเขาต้องยังอยู่เพราะนึกไม่ได้ หรือหากำไม่เหมาะก็ตาม ให้เราพยายามนึกหาคำให้ได้คำหนึ่ง แล้วตั้งใจบังคับให้คนๆ นั้นพูดคำนั้นออกมา.

ขนที่ ๕ เมื่อเราถามข้อความอันใดแก่ใครคนหนึ่ง และเราต้องการให้เขาตอบแต่ข้อความที่จะเป็นประโยชน์แก่เราแล้ว ให้เรานึกคำตอบไว้ให้แจ่มใสอยู่ในสมองของเราก่อนเสมอ ครั้นแล้วก็รวมกำลังดวงจิตของเราทั้งหมด

พุ่งตรงไปยังผู้ตอบ บังคับให้ตอบตามที่เรากำลังต้องการ ใน
ข้อนี้เป็นประโยชน์ที่สุด แต่เราจะต้องไม่ทอดยหยา
มานะในเมื่อไม่ได้ผลในครั้งแรกๆ, กรุงโรมไม่ได้สร้าง
เสร็จในวันเดียว, สิ่งที่เป็นผลดีมาก สิ่งนั้นก็ต้อง
การความพยายามมากอยู่เป็นธรรมดา แต่เมื่อทำสำเร็จ
ได้ในครั้งใด ครั้งต่อไปก็จะสำเร็จได้โดยง่ายขึ้น

ข้อ ๖ การบังคับผู้อื่นจากระยะทางไกลนั้น มวิธี
ที่จะทำได้สองทาง ทางหนึ่งสำหรับผู้ที่สามารถดูถูกแก้ว
หรือถ่วงน้ำหนักได้. การใช้จิตตานุภาพชนิดนี้ก็เป็นกร่าย

๑. เรืองน อาจเป็นประโยชน์สำคัญที่สุดสำหรับทนาย
ความ และตนเองที่ทำให้ข้าพเจ้าระแวงว่า หลัทธิของ
ศาสตราจารย์ ซาโกตัน จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของคน
ฝ่ายเดียว ถึงกับใช้ในทางที่ไม่ยุติคดีได้ ข้าพเจ้าจึงได้
วินิจฉัยไว้ในคำนำว่า ขออย่าให้ท่านผู้อ่านใช้วิชานี้ใน
ทางที่ไม่บริสุทธิและเป็นอันขาด.

๒. วิชิตถ่วงแก้วหรือถ่วงน้ำหนัก ข้าพเจ้าได้อธิบายไว้ใน
หนังสือ “วิชาแปดประการ” ตั้งแต่หน้า ๒๓๔ ถึง
หน้า ๒๓๗ ของข้าพเจ้า (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒)

ที่สุด กล่าวคือ เรียกเอารูปของผู้ที่เราต้องการบังคับ
นั้นให้มาปรากฏในลูกแก้วหรือถ้วยน้ำ จะบังคับอย่างไร
ก็ได้ตามปรารถนา แต่สำหรับผู้ที่ได้บรรลुวิชาชนิดนี้
ยังมีทางอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะให้ผลสำเร็จเท่ากัน คือ :-

ในขั้นแรก เราต้องจำให้ได้ว่า การใช้จิตตานภาพ
บังคับคนจากทางไกลนั้น มีหลักสำคัญอยู่ ๔ ประการ
คือ :-

(๑) รูปที่ชัดเจน, กล่าวคือ เราต้องมองเห็นรูป
ของคนที่เราต้องการบังคับ และกิจการที่เราต้องการให้
เขาทำนั้น อย่างชัดเจนที่สุด

(๒) สมาธิอันหนักแน่น, กล่าวคือ ต้องพยายาม
รักษาใจมิให้หวั่นไหวเลื่อนลอย ให้นึกแน่วอยู่ในภาพอัน
นั้นอันเดียว,

(๓) ความต่อเนื่อง, กล่าวคือ ไม่เป็นการเพียง
พอที่จะรักษาภาพนั้นไว้ในหัวใจเพียงชั่วขณะจิต แล้ว
ละทิ้งเสีย และจับขึ้นมาใหม่ ถ้าทำดังนี้จะไม่ได้ผล
อะไรเลย จำต้องให้ภาพนั้นแนบแน่นอยู่กับหัวใจเราได้
ถึง ๑๕ นาทีเป็นอย่างน้อย และต้องพยายามทำให้ได้

นานถึง ๔๕ นาที หรือยิ่งกว่านั้น และต้องทำทุกวัน
ในเวลาเดียวกันโดยไม่เว้นไม่คลาด จนกว่าจะเกิดผลที่
เราต้องการ และ

(๔) ความปรารถนาอันแรงกล้า, กล่าวคือ การ
ปฏิบัติตามวิธีตั้งแต่ ๑ ถึง ๓ นั้น ไม่ใช่ทำอย่างเล่น ๆ
หรืออย่างเกียจคร้าน หรืออย่างเป็นพิธี เพราะใน
วิทยาการเกี่ยวกับดวงจิตนั้น พิธีไม่เป็นของสำคัญ และ
ไม่ช่วยความสำเร็จอะไรได้ จำต้องมีความปรารถนา
อย่างแรงที่จะทำให้ได้ผลสำเร็จที่เราต้องการจริงๆ ด้วย

เพื่อให้สำเร็จผลตามที่กล่าวมาในหลักทั้ง ๔ ประการ
นี้ ควรเลือกหาที่ๆ วิวะกไม่มีอะไรรบกวน และต้องให้
เชื่อแน่ว่าเราสามารถจะได้รับความวิเวกอันนั้น เป็น
เวลา ๑ ชั่วโมงอย่างน้อย ให้นั่งอย่างสบาย ส่วนต่างๆ
ของร่างกายได้รับความพักผ่อนทั่วกัน หลับตาบังคับ
ร่างกายให้สงบไม่เคลื่อนไหว และพยายามไล่อารมณ์
ต่างๆ ออกไปจากหัวใจ จนกระทั่งดวงจิตมุ่งใสบริสุทธิ์
ไม่นึกถึงอะไรเลย เป็นเวลาอย่างน้อย ๕ นาที นับเป็น
ขั้นแรก.

ขั้นที่ ๒ นักถึงบุคคลที่เราต้องการบังคับ จินเห็นหน้าชัดเจนนิดนัยน์ตา การนึกเช่นนั้นบางทีลำบากมาก และถ้าจะนึกแต่เฉพาะหน้าตาของคนนั้นเท่านั้นแล้ว ก็เป็นการยากนัก จำต้องนึกถึงสถานที่ประกอบด้วย เพราะฉะนั้น เราควรนึกกว่าเราพบคน ๆ นั้นเป็นครั้งสุดท้ายที่ไหน แล้วนึกถึงที่นั้นประกอบไปด้วย จะทำให้เราระลึก เรียกเอารูปหน้าของคน ๆ นั้นเข้ามาสู่คลองสายตาของเราที่กำลังหลับอยู่นั้นได้โดยง่าย ครั้นเมื่อเรียกเอามาได้แล้ว ก็ให้พยายามเก็บไว้กับสายตาของเราให้ได้ในระหว่างเวลา ๑๐ ถึง ๑๕ นาที โดยมีให้เสื่อมหายขาดตอนไปเลย และในระหว่างนั้นบุคคลเจ้าของภาพนั้นจะรู้สึกตัวด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง. เช่น ถ้าตนอยู่ก็จะหวาดแว่วเหมือนใครมาเรียก ถ้ากำลังหลับจะตื่นจากหลับ โดยไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุไร นี่เป็นขั้นที่ ๒

ในขั้นที่ ๓ ท้ามนิโคติให้เห็นว่า คนที่เราต้องการบังคับนึกถึงเราขึ้นมาทันที ภาพของเราเข้าไปสู่ความจำของคน ๆ นั้น ให้รักษานิโคติด้านนี้ไว้ให้ได้ ในระหว่างเวลา ๑๐ ถึง ๑๕ นาทีเหมือนกัน และ

ในชั้นที่ ๔ ซึ่งเป็นที่สุด ให้ส่งคำบังคับให้คน ๆ นั้น
กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการ ทว่าบังคับนั้น
หมายความว่าต้องเป็นการ “บังคับ” จริง ๆ ไม่ใช่เป็น
แต่เพียง “ขอร้อง” เพราะถ้าเราเพียงแต่ขอร้องแล้ว
เราก็คือเป็นฝ่ายถอย ปล่อยให้เขาเป็นฝ่ายรุก การตั้งจิต
บังคับนี้ ให้ทำอยู่นานที่สุดที่จะนานได้ แต่ถึงอย่างไร
ก็ต้องไม่น้อยกว่า ๒๐ นาที รวมเวลาที่ทำทั้งหมดเป็น
๔๕ นาทีเป็นอย่างน้อย และ ๑ ชั่วโมงอย่างมาก และ
ต้องทำทุกวัน ในเวลาเดียวกันไปจนกว่าจะได้ผลที่เรา
ต้องการ กล่าวคือ คนที่เราบังคับนั้นทำการที่เราสั่งให้
ทำจริง ๆ.

นี้เป็นขั้นสูงสุด ที่มนุษย์จะทำได้ในขอบเขตของ
จิตตานุภาพ ที่สูงกว่่านอกคือการสะกดดวงจิตนั้น เป็น
อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งต้องเป็นหนังสือเล่มหนึ่งต่างหาก.
แท้จริงการสะกดดวงจิต มีทางที่จะให้เกิดอันตรายแก่ผู้
กระทำและผู้ถูกกระทำได้มาก แต่ส่วนจิตตานุภาพตาม
ที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจนถึงบัดนี้ ไม่เป็นอันตรายแก่ใคร
เพราะทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ไม่ถึงกับตกอยู่ใน

อสังัญญาภาพ ต่างคนต่างรู้สึกตัวรู้สึกผิดชอบด้วยกันทั้ง ๒ คน แต่ฝ่ายหนึ่งต้องยินยอม ประหนึ่งว่ามีเหตุผลที่ดีจริงๆ มาชักจูงให้ตกลงปลงใจ และความยินยอมเหล่านั้นกระทำให้ไปโดยรู้สึกตัวทั้งสิ้น ไม่ใช่เพราะถูกสะกดให้หลับหรือวางยงหลงใหลอะไรเลย เพราะเหตุนี้เอง จิตตานุภาพจึงเป็นสิ่งที่ควรปรารถนา ควรใช้มากกว่าการสะกดดวงจิต เพราะการสะกดดวงจิตนั้น ผู้ถูกสะกดกระทำให้ตามบังคับโดยไม่รู้รู้สึกตัว และไม่มีคามยินยอมตามปกติ ฉะนั้น เมื่อเขารู้สึกขึ้นมาแล้ว อาจจะกลับใจทำให้เกิดเหตุร้ายได้ภายหลัง แต่สำหรับการบังคับหัวใจภายในขอบของจิตตานุภาพนี้ ผู้ถูกบังคับรู้สึกเห็นดีเห็นชอบ และยอมทำตามด้วยความเต็มใจ ถึงต่อไปภายหลังก็จะไม่กลับคำ หรือก่อความเดือดร้อนอะไรให้แก่เราเลย.

อย่างไรก็ดี การที่จะสามารถบังคับหัวใจผู้อื่นด้วยจิตตานุภาพถึงขั้นนี้ได้ จำเป็นที่เราจะสามารถบังคับตัวเราเองได้ก่อน ดวงจิตของเราจึงจะหนักแน่นมีกำลังพอ

ที่จะทำการในขั้นนั้นได้ เพราะฉะนั้น ถ้าเราทำการบังคับผู้อื่นไม่สำเร็จ เราก็จะต้องพยายามตรวจดูว่า เราปฏิบัติตนตามวิธีปลูกทำจิตตานุภาพ (ในบทที่ ๑) และบังคับตนเอง (ในบทที่ ๒) ได้ครบถ้วนหรือยัง. ถ้าเห็นข้อใดบกพร่องก็ต้องทำเสียให้บริบูรณ์ และเมื่อนั้นจึงจะสามารถบังคับผู้อื่นได้.

แม้ในเรื่องจิตตานุภาพบังคับผู้อื่นในบทตนเองก็ดี ก็ยังจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างอ่อนโยนให้ได้ก่อน จึงจะหัดทำอย่างแรง รวมใจความว่า บทเรียนต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ เป็นบันไดติดต่อซึ่งผู้เรียนจะต้องก้าวขึ้นมาเป็นขั้นๆ ถ้าไปข้ามเสียขั้นหนึ่งแล้ว ขึ้นต่อไปก็ไม่มีทางจะสำเร็จได้.

๑. ท่านผู้อ่านต้องไม่ลืมว่า ข้าพเจ้าแต่งตามหลักศาสตร์อาจารย์ ชาโกต์ หลักที่กล่าวมาในบทที่ ๓ ทั้งอันจะให้ผลสำเร็จเพียงไร ข้าพเจ้าไม่ทราบและไม่รับรอง เพราะยังไม่เคยฝึกฝน และยกตนเองขึ้นเป็นพิสูจน์ไม่ได้.

อนึ่งข้อความที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ เป็นแต่
วิธีบังคับผู้อื่น แต่ถ้าเรารู้เพียงเท่านั้น เราก็จะเป็น
ประหนึ่งนกมวนที่รู้จักแต่การชก ไม่รู้จักปิดป้องกันตัว
จะต้องเปลืองพลากถูกกำหมัดของฝ่ายปรปักษ์. เข้าวันหนึ่ง
ฉนั้นก่อนที่จะจบบทที่ ๓ นี้ จึงจำเป็นต้องให้รู้วิธีของ
กันตัว มิให้ถูกจิตตานุภาพของผู้อื่น. วิธีป้องกันตัวดังนี้
ไม่ลำบากนัก กล่าวคือเพียงแต่ทำมโนคติ ให้เห็น
ประหนึ่งว่า กระแสดวงจิตของเราแผ่ซ่าน บังกันตัวเรา
อยู่รอบ ๆ และจิตตานุภาพของผู้อื่นไม่สามารถจะเข้า
ถึงตัวเราได้. มโนคติอันนี้ให้ทำเสมอในเวลาเข้านอนครั้ง
หนึ่ง ตื่นเช้าครั้งหนึ่ง และทุก ๆ ขณะที่เราเข้าใกล้
บุคคลที่เราระแวงว่าเขาจะใช้จิตตานุภาพบังคับเรา. แต่
อย่างไรก็ดี พึงกำหนดจำวิธีประการหนึ่งว่า บ่อมหาย
ที่จะป้องกันได้ ก็ต้องแข็งแรงแน่นหนา พอที่ทนกำลัง
กระสุนปืน ถ้าหากปืนที่ยิงมามีกำลังมากกว่าแล้ว ก็อาจ
ทำลายบ่อมหายให้พังย่อยยับไปได้ฉนั้นใด จิตตานุภาพที่
เราจะใช้ป้องกันตัวของเรา ก็ต้องแข็งแรงพอที่จะต่อสู้

จิตตานุภาพของคนอื่นได้ฉนั้นั้น ถ้าจิตตานุภาพของเขา
แรงกว่าของเราจริง ก็อาจทำลายเครื่องป้องกัน เข้ามา
ถึงตัวเราได้เหมือนกัน.

บทที่ ๕

จิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม

ลัทธิทกอันย้อมมีหลักเหมือนกันเป็นอย่างเดียว คือว่า ผลทั้งหลายต้องมาจากเหตุ จะเกิดผลขึ้นโดยไม่มีเหตุหาได้ไม่ หลักอันนี้ดูเป็นของฟังง่าย เข้าใจง่าย แต่เมื่อเรามาลงปัญหาเรื่องเหตุผลเนื่องถึงกันเข้าแล้ว ก็กลายเป็นเรื่องยากที่สุด, เพราะถ้าเราสามารถค้นคว้าหาเหตุของผลที่เกิดขึ้นได้ทุกอันแล้ว ชีวิตก็จะกลายเป็นของสะดวกยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในบัดนี้ กล่าวคือเราเพียงแต่พยายามก่อเหตุซึ่งจะให้เกิดผลที่ดี และระงับเหตุที่จะให้เกิดผลร้าย เพียงเท่านั้นชีวิตของเราก็จะราบรื่นตั้งแต่เกิดจนตายไม่ประสบสิ่งที่ขัดข้อง. แต่การที่ชีวิตของเราไม่สะดวกเสมอไป เราต้องประสบอุปสรรคอยู่บ่อย ๆ เราต้องได้รับผลร้ายซึ่งเราไม่นึกฝันว่าจะได้รับ ความผิดที่เราทำไม่ให้เกิดเห็นหน้าตา ดังนี้เป็นเพราะว่า เราหาเหตุของผลไม่ได้ทุกอัน เราไม่รู้เท่าถึงการว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นมันมีเหตุเนื่องมาจากอะไร. ปัญหาเรื่องเหตุผล

เนื่องถึงกันจึงเป็นปัญหาอันยากยิ่งด้วยประการฉะนี้.

ลองหยิบยกเอาความเป็นไปในชีวิตของคนหลาย ๆ คนที่เรารู้จักขึ้นมาพิจารณา คนคนหนึ่งเกิดในตระกูลต่ำ ไม่ได้รับการศึกษาพิเศษ แต่กลับมีสติปัญญาสามารถนำตนขึ้นสู่ชั้นสูง เป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั้งหลาย ทำประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่หมู่คณะและบ้านเมือง หรือตลอดถึงโลกทั้งอัน, อีกคนหนึ่งเป็นจำพวกเกิดในเปลือง แต่พออุปการ้องครั้งแรกที่ลืมตาเห็นโลกก็มีฐานะอันงดงามอยู่คอยถ้ำ ได้รับความอบรมศึกษาในสำนักที่ดีที่สุด แต่ไม่สามารถอุ้มชูเกียรติศักดิ์ของตน และทำประโยชน์แก่ตัวเอง หรือแก่ใคร ๆ ได้ กลับทำชีวิตและเครื่องเชิดชูอันมีอยู่รอบๆ ข้าง ให้กลายเป็นวัตถุที่ปราศจากค่า, นำความอภัยสลดสมาให้แก่วงศ์วาร อีกคนหนึ่งประกอบอาชีพที่สุจริต กระทำความดีมาตลอดกาล แต่เกิดภัยพิบัติมาล้างผลาญสิ่งซึ่งก่อร่างสร้างทำมาทั้งครึ่งชีวิตนั้นจนหมดสิ้น หรือมีฉะนั้นก็มีฐานะคงเดิมไม่สูงเด่นขึ้นได้เหมือนคนอื่น ๆ, อีกคนหนึ่งกระทำความชั่วจนใคร ๆ ก็ทราบ แต่กลับได้รับผล

ดีเลิศลอยอยู่ตลอดชีวิต, สิ่งเหล่านี้จะต้องมีเหตุ ผลที่ดี
จะต้องเกิดจากเหตุที่ดี และผลที่ร้ายจะต้องเกิดจากเหตุ
ที่ร้าย การที่เหตุร้ายจะมาให้ผลดี หรือเหตุดีจะมาให้ผล
ร้ายนั้น ย่อมเป็นไปได้ แต่การทชวิตของมนุษย์เป็น
ไปได้ต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น จนเราเห็นเป็นการแปลก
ปลาตถึงกับเข้าใจไม่ได้เลยนั้น ก็เป็นเพราะเราหาเหตุ
อันแท้จริงของผลนั้น ๆ ไม่ได้ และโดยเหตุนี้เอง ปัญหา
เรื่องเหตุผลเนื่องถึงกันนี้ จึงเป็นปัญหาที่ยากนักหนา.

เพราะเราไม่สามารถจะหาเหตุให้เกิดผลได้ทุกอัน
เอง จึงเกิดมีคำ ๒ คำขึ้นในทุก ๆ ภาษาของมนุษย์ทั่ว
โลกว่า “เคราะห์ดี และ เคราะห์ร้าย” และในบัดนี้
เราก็เข้าใจได้ว่า คำว่า “เคราะห์ดี กับ เคราะห์ร้าย”
นั้น เราใช้พูดเมื่อเวลาเราหาเหตุของผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่
ได้, และเมื่อเราต้องยอมว่าเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายเป็น
ธรรมชาติที่มีอยู่ในโลกดังนี้แล้ว เราก็จะต้องแสวงหา
เครื่องมือสำหรับชักนำเอาเคราะห์ดีเข้ามาหา และขับ
ไล่เอาเคราะห์ร้ายออกไป ข้อความที่บรรยายในบทที่ ๔
นี้ จึงจะแบ่งเป็น ๒ ตอนก่อน คือ :-

๑. เครื่องมือที่จะชักนำเอาเคราะห์ดีเข้ามา

ในขั้นแรกต้องถือว่า ความพยายามเป็นเครื่องมืออันแน่นอนที่สุด สำหรับจะชักนำเอาเคราะห์ดีเข้ามา คนที่มีลักษณะเข้มแข็งไม่ท้อถอย กระทำการทุกสิ่งทุกอย่างโดยหนักแน่นระมัดระวัง เชื่อมั่นในความพากเพียรบากบั่นของตัว ดังนี้ มักจะเป็นคนเคราะห์ดีอยู่เสมอ นับเป็นหลักที่แน่นอนที่สุด และนอกจากความพยายามแล้ว เราจำต้องถือหลักสำคัญอีก ๒ ประการ คือ :-

(๑) ให้มีความมุ่งหมาย และ

(๒) อย่าให้หนักถึงเคราะห์ร้าย.

ความมุ่งหมายที่แน่นอนว่า เราต้องการผลอันใดในชีวิตินั้นเป็นเครื่องชักจูงให้เรากำหนดหน้การทำการทุกอย่างได้โดยสะดวก และบรรลุผลที่ต้องประสงค์อยู่โดยมาก ความมุ่งหมายเป็นเครื่องชักนำให้เรากระทำ, ไม่แต่เพียงคิดเพราะถำคิดมากแต่ไม่รู้จักทำอะไรเลยก็หาประโยชน์

มิได้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าประหลาดใจ ที่คนคนหนึ่งเป็น
นักปราชญ์ราชบัณฑิตมีความรู้ชั้นสูง แต่จะเลียงชีวิตของ
ตนเองก็ท้งยาก ส่วนอีกคนหนึ่งมีความรู้ต่ำกว่า กลับ
มีทางที่จะทำให้ชีวิตของตนเจริญขึ้นได้ดียิ่งกว่า ทั้งนี้ก็
เพราะคนที่เป็นปราชญ์มักแต้่นั่งคิด อันเป็นลักษณะของ
คนที่ปราศจากความมุ่งหมาย และยังคิดไปก็ยิ่งมีวิ-
กิจณาเข้ามาครอบงำมากจนทุกที ไม่สามารถจะทำอะไร
ลงไปได้เป็นชิ้นเป็นอัน แต่คนที่มีความรู้ต่ำกว่านั้นลง
มือทำทีเดียว โดยมุ่งต่อผลอันใดอันหนึ่งเป็นแน่นอน.
การที่ลงมือทำ ไม่แต้่นั่งคิดเปล่าๆ และไม่ยอมปล่อย
ให้วิกิจณาเข้ามาเป็นเจ้าเรือนนเอง ที่เบ้นเครื่องมือ
สำคัญ ช่วยให้มีมนุษย์บรรลุผลที่ตนต้องประสงค์ มี
นิยายที่น่าฟัง เล่าถึงแม่ห่าน ที่สอนให้ลูกห่านเดิน
ลูกห่านก่อนที่จะออกเดิน ถามแม่ว่า “ฉันจะเดินอย่าง
ไร จะก้าวเดินซ้ายก่อน หรือเดินขวา ก่อน จะต้องเดิน
เอียงตัวหรือตั้งตัวตรง จะต้องทอดคอให้ยาวหรือตั้งคอ
ให้ตรง” แม่ห่านตอบว่า “เลิกคิดเสียที่เกิด เดินไปก็
แล้วกัน”

“ความมุ่งหมายจำต้องให้สูงไว้เสมอ” ^๕ ๗ เป็นคำ
แนะนำของ คาเนกี มหาเศรษฐีอเมริกันผู้หนึ่ง กล่าว
คือ การที่เราตั้งที่หมายไว้ให้สูงนั้น จะทำให้เรามีความ
พยายามอย่างสูงด้วย ถึงแม้เราจะมีได้บรรลุผลเท่าขีด
ที่หมายไว้ เพียงแต่บรรลุต่ำกว่าหนอยก็ยังมี แต่ทว่า
การที่เราจะก้าวไปสู่ผลที่เรามุ่งหมายนั้น จะต้องก้าว
อย่างระมัดระวัง ไม่ก้าวให้ผิด ควรใช้ปฏิบัติ
อย่างภาสิตที่น่าใส่ใจอยู่ข้อหนึ่งว่า “เวลาเดินให้
เหลือบตาขึ้นบนฟ้า และให้เท้าเหยียบดิน (*Marcher
les yeux au Ciel et les pieds sur la terre*) ” กล่าวคือ
เราควรมีปรารถนาให้สูงอยู่เสมอ แต่จะต้องระมัด
ระวังมิให้เดินพลาด.

ในประการที่ ๒ ที่ว่า อย่างนี้ถึงเคราะห์ร้ายนั้น ก็
เพราะมีหลักที่เชื่อได้แน่นอนว่า เมื่อเรานึกถึงสิ่งใดมาก
สิ่งนั้นย่อมมาถึงเข้าวันหนึ่ง ถ้าเรานึกถึงเคราะห์ร้ายอยู่
เสมอ เคราะห์ร้ายก็คงมาถึงเข้าจริง ๆ ด้วยเหตุนี้ เรา
ควรพยายามที่จะไม่นึกถึง พุดถึงเคราะห์ร้ายเสียเลย
ควรระลึกถึงเคราะห์ดี พุดแต่ทางดี ทำการทุกอย่าง

ที่จะนำไปสู่ความดีความเจริญ โดยไม่นำพา กลัวว่าเรา
จะประสบเคราะห์ร้าย และนอกจากนั้น ต้องมีความ
เชื่อแน่ว่า เรามีจิตตานภาพเป็นประหนึ่งกำแพง
แก้วบ่งกันตัว ซึ่งเคราะห์ร้ายทั้งหลายจะเข้ามาไม่ได้
แต่ก็มีประตูเปิดไว้สำหรับให้เคราะห์ดีเดินเข้ามา ควร
ระลึกเช่นนี้ ในเวลานอนครึ่งหนึ่ง และเวลาตื่นเช้าอีก
ครึ่งหนึ่ง ดังนี้ เราก็จะมีทางประสบเคราะห์ดีได้มาก.
โลกเราเปรียบเหมือนกระจกสองหน้า ซึ่งถ้าเรามองเรา
ก็จะเห็นความขมขื่นในกระจก ถ้าหากเราเงยหน้า
ในกระจกก็จะพลอยบังไปด้วย, มนุษย์เราคิดอย่างใด
มักจะได้อย่างนั้นเสมอ.

๒. เครื่องมือที่ขับไล่เคราะห์ร้ายออกไป

ทราบใดที่ ร่ายงาเหตุของผลทุกอันไม่ได้ ตราบ
นั้น เรายังต้องใช้คำว่าเคราะห์ร้ายเป็นเครื่องขนานนาม
ภัยพิบัติซึ่งเกิดขึ้น โดยที่เราค้นหาไม่ได้ว่าอะไรเป็นเหตุ
คนเราทุกคนย่อมประสบสิ่งซึ่งเราเรียกว่าเคราะห์ร้ายอยู่

ไม่มากนักย่อย แต่เคราะห์ร้ายนั้น ถ้าเราไม่ยอมแพ้มันแล้ว มันก็ไม่กล้าร้ายกับเรามาก เราอาจต่อสู้ขับไล่มันออกไปได้ และการที่จะอธิบายถึงวิธีขับไล่เคราะห์ร้ายนั้น จำเป็นต้องทำข้อเปรียบเทียบขนดู้กับข้อหนึ่ง ดังนี้ :-

สมมติว่าเรือใหญ่แล่นไปกลางมหาสมุทร เกิดคลื่นลมร้าย ซึ่งสามารถจะทำให้เรืออับปางได้ กับต้นเรือจะควรทำอย่างไร

(๑) จะต้องไม่ใจเสีย, เชื่อแนในความรู้ความสามารถของตัว รวบรวมกำลังเรือ และกำลังคนให้พร้อม

(๒) ตั้งเข็มทิศให้ดี และให้ทราบแน่ชัดว่าตัวจะไปทางไหน และ

(๓) ใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้น และคุมหางเสือให้ดี,

เมื่อทำดังนี้ก็มีโอกาสที่จะรอดอันตรายได้ อย่างไรก็ดี กับต้นจะปล่อยให้เรือล่องลอยไปตามบุญตามกรรม ไม่ทำการต่อสู้คลื่นลมเลยนั้น ไม่ได้เป็นอันขาด.

สำหรับตัวมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อเกิดภัยพิบัติอันใดขึ้น เราจะงอมองอเท้าปล่อยตัวไปตามเคราะห์กรรมนั้น ไม่ควรเลย ถ้าใครทำดังนั้นก็ไม่มีลักษณะเป็นมนุษย์ เพราะธรรมตามมนุษย์จะต้องรู้จักต่อสู้ป้องกันตัว ไม่ยอมให้ใครมาข่มเหงเล่นตามชอบใจ และทางที่เราจะต่อสู้กับเคราะห์นั้น ก็คือ :-

(๑) จะต้องสงบใจไม่ให้ตื่นเต้น วิตถวัลย์และเชื่อแน่ว่าเรามีจิตตานภาพเป็นเครื่องมือ, รวมกำลังสติ-ปัญญาของเราให้พร้อมพร้อม เช่นเดียวกับนายเรือที่ไม่รู้จักใจเสีย รวบรวมกำลังเรือและกำลังคนให้บริบูรณ์

(๒) ต้องยึดที่หมายให้แน่น กล่าวคือระลึกถึงผลที่เราต้องการบรรลุขึ้นให้แน่วแน่ยิ่งขึ้น เปรียบเสมือนนายเรือที่ตงเข็มทิศให้ตรง และให้รู้แน่ว่าจะต้องการให้เรือบ่ายเบี่ยงไปทางไหน และ

(๓) ใจความระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้นเมื่อก่อนจะเกิดเหตุร้ายอีกหลายเท่า และความวินิจัยที่ถูกต้องนำทางปฏิบัติของเรา เหมือนอย่างหางเสือเรือที่จะช่วยให้เรือบ่ายเบี่ยงไปทางทิศที่ต้องการจะไป.

นอกจากนั้น ยังมีปฏิบัติที่จะต้องดำเนินอีก ๒ ประการ คือ:-

๑. ถ้าเห็นว่าจะต่อสู้ไม่ได้แน่ ก็จำเป็นต้องรักษาสิ่งที่เราสามารถรักษาได้ไว้ให้มั่นคง เปรียบเสมือนเกิดไฟไหม้บ้าน ถ้าไม่สามารถจะป้องกันสิ่งทุกอย่างในบ้านให้พ้นอัคคีภัยได้แล้ว ก็ควรพยายามรักษาแต่สิ่งที่จะรักษาได้ แต่ถึงอย่างไรก็ไม่ควรวิ่งหนี หรือทอดทิ้งความพยายามเสียหมดทั้งอัน. จอมพลยอฟรี แม่ทัพฝรั่งเศส เมื่อตอนต้นมหาสงคราม ออกคำสั่งในเวลาคับขัน ขณะที่ยกกองทัพเยอรมันจะเข้าถึงปารีสว่า “ทหารคนใดที่ก้าวหน้าไปไม่ได้ ให้ยอมตายอยู่กับที่แต่มิให้ถอยหลังเลยเป็นอันขาด” คำสั่งอันนี้ได้ผลดีถึงกับกองทัพฝรั่งเศสรับกองทัพเยอรมันอยู่ได้ และโฉมหน้าของการสงครามก็เปลี่ยนแปลงตั้งแต่นั้นมาจนเกือบจะนับได้ว่า คำสั่งอันสั้นอันเดียว ที่ช่วยประเทศฝรั่งเศสให้รอดมือเยอรมัน. โดยเหตุนี้ เหตุร้ายทุก ๆ อันที่เกิดขึ้นกับเรา ถ้าเราไม่สามารถจะก้าวหน้าไปได้จริง ๆ ก็จงพยายามรักษาสิ่งที่

เราได้ไว้แล้วให้อยู่คงที่ แต่อย่าถอยหนีเลยเป็นอันขาด.

๒. อย่ามัวกังวลเสียดาย ในสิ่งที่เสียไปแล้วเลย เพราะความกังวลเสียดายเช่นนี้ เป็นเครื่องทำลายความสุขของเราเอง คนที่ชอบบ่นอยู่เสมอว่า “ถ้าไม่เกิดเหตุอันนั้นขึ้น บ้านฉันก็ดเสียแล้ว” หรือ “ถ้าไม่มีใครแกล้ง บ้านฉันก็รวยเสียแล้ว” หรือ “ถ้าฉันไม่เสียค่าหมอกำยาตังร้อย บ้านฉันก็มีเงินครบพัน” ดังนั้นเลยเป็นอันขาด พึงทำตัวเป็นคนที่ไม่เห็นแต่สิ่งที่ดี (Optimiste) คือให้แลเห็นว่าเหตุการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นแก่เรา ย่อมเกิดขึ้นเพื่อความดีสำหรับเราทั้งนั้น เช่น ถ้าสอบไล่ตก ก็ให้คิดเห็นว่าเป็นทางดีที่เราจะได้เรียนซ้ำให้รู้ด้วยชน, ถ้าป่วยไข้ก็ต้องคิดว่าดีที่เป็นบทเรียนให้เรารู้จักระวังตัวต่อไปภายหลัง, ถ้าค้าขายขาดทุนก็ต้องคิดว่าดีที่ทำให้เราารู้ตัวว่า เราควรจะจัดการค้าขายอย่างไร, ถ้าถูกกดโกงฉ้อฉล ก็ต้องคิดว่าเป็นทางดีที่เราจะได้รู้จักหน้าคน และเป็นเครื่องสอนใจให้เราคิดรอบคอบ, ถ้าถูกบังคับให้ไปอยู่ป่า ก็ต้องคิดว่าดีที่เรา

จะได้รับความสันโดษ, ถ้าถูกบังคับให้อยู่ภายในกรง ก็
ต้องคิดว่าดีที่เราจะได้ศึกษาเห็นความรุ่งเรือง ๗๑
๗๑ คนที่คิดได้ดังนี้ จะไม่รู้จักเคราะห์ร้ายเลยในชีวิต.

จิตตานุภาพบังคับเหตุการณ์

ตามที่กล่าวมาแล้ว. เป็นเรื่องจิตตานุภาพ บังคับ
เคราะห์กรรมของตัวซึ่งผู้อ่านจะแลเห็นได้ว่า ไม่ใช่ของ
พิสดารเหลือเชื่อ แท้จริงเป็นด้วยอำนาจหัวใจอันเดียว
ที่จะต่อสู้ให้เคราะห์ร้ายสงบหายไปได้ หรืออย่างน้อยก็
ผ่อนหนักให้เป็นเบา คราวนี้เราพิจารณาต่อไปถึงอำนาจ
ดวงจิตของมนุษย์ที่จะเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ ของ
บ้าน, เมือง, ประเทศ และของโลกได้เพียงไร.

เมื่อเรายอมรับว่าความคิดของคนคนหนึ่งทรงแรงพอ
และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจเกิด
ผลเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์สำหรับตัวคนนั้นได้แล้ว เรา
ก็ต้องยอมรับต่อไปว่า เมื่อคนหลายคนมีความคิด
อย่างเดียวกัน มีความปรารถนาแรงในผลอันใดอัน

หนึ่ง ก็อาจเกิดเหตุการณ์บันดาลให้เป็นไปตามความคิดนั้นได้. มหาสงครามที่แล้วมากระทำให้อาษิตที่ว่า “แม้หวังตั้งสงบจงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ (Si tu veux la paix prepare la guerre)” นั้น เลื่อมคลาญความนิยมลงเป็นอันมาก เพราะว่าที่การสงครามได้ระเบิดขึ้น ก็ด้วยต่างฝ่ายต่างเตรียมรบ และต่างฝ่ายต่างนึกถึงการสงครามซึ่งอำนาจกันอยู่ตลอดกาล. มาถึงสมัยนี้ ประชาโนบายของโลกจึงหันไปทางที่จะลดกำลังรบให้น้อยลง เหลือไว้แต่ที่เพียงพอสำหรับป้องกันบ้านเมือง ไม่ใช่เพื่อเตรียมรบรุกรานใคร และนอกจากนั้น ยังพยายามพูดถึงสันติภาพ พยายามกระทำไห้ประชาชนใฝ่ใจในความสงบมากขึ้นทุกที. เราจะเห็นได้อีกอย่างหนึ่งว่า บุคคลผู้ใดเป็นที่รักของคนทั้งหลาย และมีคนโดยมากสรรเสริญเจริญพร บุคคลผู้นั้นมักจะมีอายุยืนปราศจากโรคภัย ได้รับความสุขความเจริญอยู่เสมอ แต่ตรงกันข้าม ผู้ที่คนหม่นมากเกลียดชังแข่งขันกันกระดุกคอยนับวันตายอยู่ มักจะตายเร็วได้จริง ๆ หรือมิฉะนั้นก็เกิดเหตุร้ายอะไรขึ้น ให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ

โดยที่มนุษย์ไม่ต้องลงมือทำร้าย, นี่เป็นกฎของธรรมชาติ ซึ่งถึงหากจะมีข้อยกเว้นบ้างก็ไม่สู้มากนัก.

ดวงจิตเป็นสิ่งที่ไม่มีอำนาจ ถ้าเจ้าของรู้จักฝึกฝนปลูก
อำนาจแก่ให้ต้นขึ้น และหาอำนาจใหม่เข้ามาเพิ่มเติม
การศึกษาวิชาเกี่ยวกับดวงจิต เป็นการศึกษาที่ลงทุน
น้อยที่สุด แต่ได้ผลกำไรมากที่สุด.

สารบัญ

หมายเหตุ เมื่อท่านผู้อ่าน ๆ จบแล้ว ขอให้ตรวจสอบ
สารบัญ และให้ระลึกถึงข้อความที่
ได้อ่านมาแล้ว ว่าจำได้เพียงไร อนึ่ง
สารบัญนี้ยังสามารถจะใช้เป็นเครื่อง
ตรวจสอบว่าการฝึกหัดของเราบกพร่องใน
ข้อใดบ้าง และจะได้ฝึกหัดเพิ่มเติม

คำนำ

หน้า ก

คำนำของศาสตราจารย์ ชาโกต์

„ ๑

บทที่ ๑

การฝึกหัดสำหรับปลูกทำให้จิตตานภาพเกิดขึ้น „ ๕

๑. วางความคิดให้เป็นระเบียบ „ ๑๒

๒. หัดหัวใจให้กล้าแข็ง „ ๑๕

๓. บำรุงร่างกาย „ ๒๐

๔. เพิ่มความแข็งแรงของลมหายใจ „ ๒๒

๕. บำรุงเส้นประสาท	หน้า ๒๖
๖. หัดใจให้เป็นสมาธิ	,, ๓๑
๗. หัดใช้ความคิดประกอบสายตา	,, ๓๕
๘. การเก็บรักษาจิตตามภาพที่เกิดขึ้นแล้ว	,, ๔๐

บทที่ ๒

จิตตามภาพบังคับตนเอง	,, ๔๕
๑. บังคับความหลับและความตื่น	,, ๕๑
๒. ทำความคิดให้ปลอดโปร่งว่องไว เมื่อตื่นนอน	,, ๕๖
๓. เปลี่ยนความคิดได้ตามความต้องการ	,, ๕๕
๔. สงบใจเมื่อตกอยู่ในอันตราย	,, ๖๑
๕. เปลี่ยนนิสัยและความเคยชินของตัว จากร้ายเข้ามาหาดี	,, ๖๕
๖. ตรวจตราตัวเองเป็นครั้งคราวโดย สม่ำเสมอ	,, ๗๑
๗. ฝึกฝนรักษาดำด้วยจิตตามภาพ	,, ๗๓

บทที่ ๓

จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น	หน้า ๘๐
ตอนที่ ๑ จิตตานุภาพอย่างอ่อน	๘๐
๑. อำนาจของสายตา	๘๓
๒. อำนาจของเสียง	๘๔
๓. ความสง่าของท่าทาง	๘๔
๔. วิชัฏกัญหวัไจคน	๘๖
ตอนที่ ๒ จิตตานุภาพอย่างแรง	๘๐
วิเศษพิภพ	๘๖
วิธบังคับคนจากทางไกล	๘๘

บทที่ ๔

จิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม	๘๐๗
๑. เครื่องมือที่จะชักนำเอาเคราะห์ดีเข้ามา	๘๑๐
๒. เครื่องมือที่จะขับไล่เคราะห์ร้ายออกไป	๘๑๓
จิตตานุภาพบังคับเหตุการณ์	๘๑๘

หนังสือเหล่านี้มาจากหอสมุดโบราณที่

นางนุช

หนังสือ โบราณคดี
จาก คลาย พระหัตถ์
สมเด็จพระ กรมพระยา
ดำรงศรัทธาวิภาวดี
กษัตริย์ แห่งกรุงศรีอยุธยา
ฉบับของ ศาสตราจารย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฉบับพิมพ์พิเศษ—
ตีพิมพ์ (30บท)
โปรดจำรูปเล่มไว้
เป็นฉบับที่ถูกต้อง

มัตถบทปฐมาถะปะ
พิสิตา ของหอ
พระสมุดแห่งชาติ
หน้า ๑๐๐ ๑๖๖
ปกแข็ง—เดิมของ
สวนสวดสงฆะ ไร่
ทนทา ๒๖๒
๕๐ บาท

ผู้เขียน 10) บาท พระราชทานรัชกาลที่ ๖ เรื่องตามใจทาง-วิวาทพระสมุท ราคา 25 บาท

นิรเส ของ
สุนทรภู่
มี 10 เรื่อง
ไม่ซ้ำกัน
ราคา 10 บาท

1. จันทตามณิเฒ 1-2 กับจันทา
มณีนับพระบรมโกศ 10 บาท
2. ประชุมโคลงโดกนิกิ 15 บาท
3. ปถม ทกาแจกตุก ปฐมมาตา
อักษณิศา 10 บาท
4. ตามใจท่านกับบิดาที่พระสมุท

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ถ้าหากว่ามีพันธุ์มังกรของไทย
พืชข้าวปลูกก่อน พืชทำปุ๋ยวันเกิด
พืชสังคายนาพระกัมม พืชปลุกบ้าน
พืชแต่งงาน พืชบวชพระ พืช
บวชเณร พืชโขนจูก การดองชื่อ
เต๋อ พืชโชนผสมไฟ ข.เพื่อประ-
ภัสสร (อมรมณี) ราคา 10 บาท

โปรดส่งหนังสือ
จำนวน เล่ม ราคาเล่มละ
ไปยังทางสถานี

ငါ့အတွက်
အတွက်
အတွက်

ગંગા
સુલેલગંગા

(หมายเหตุ : การนำข้อพิพาทมาขึ้นศาลเอง เคสที่ ๒๐ แปลว่าชนะคดี ท่านต้องนำมาตั้งปณิธานการ อะเมกกาตอง)

พิมพ์ที่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุราษฎร์ธานี จ.นครศรีธรรมราช
 พิมพ์ที่ : ๒๕๐๖

หน้าว่างสำหรับให้ผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับให้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับให้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับให้ผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับให้ผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

หน้าว่างสำหรับให้ผู้อ่านจดบันทึก
ว่าวันไหนได้ฝึกหัดเพียงไร

